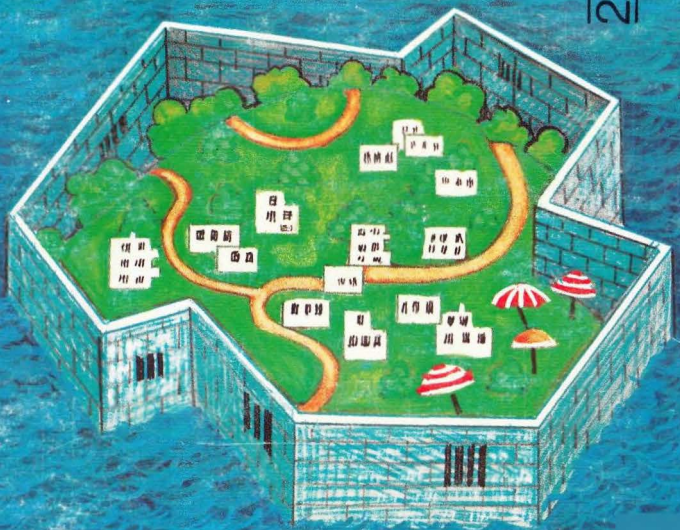
cüneyt arcayürek

ku-de-ta

BİLGİ YAYINEVİ

2.Basım



Bilgi Yayınları : 290

Birinci Basım
Ekim 1985
İkinci Basım
Kasım 1985

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46/A
Telf : 31 81 22 – 31 16 65
Yenişehir - Ankara

CÜNEYT ARCAYÜREK

Ku-de-ta

BÜYÜKLERE MASALLAR

Herhangi bir Fransızca sözlükten :
Coup d'Etat (Okunuşu : KU-DE-TA)
Anlamı : Hükümet darbesi.
Düşsel bir Ada'da geçen olayları
anlatan kitaba, bu ad yakıştırılmıştır.

BİLGİ YAYINEVİ

kapak : fahri karagözoğlu

iç resimler : tan oral

aslımlar basımevi - ankara
telf : 31 87 52

AÇIKLAMA

Düşümde elimi tutan küçük kız:
«*Özgürlük ve adalet bir düş müdür, nedir?*» diye sordu.
«*Özgürlük uçan bir kuştur, adalet de o kuşu koruyan ruhtur*» dedim küçük kıza.
Gülümsedi, sarıldı bana.
Yıllardır uçan kuşu, ruhunu düşlerimde arıyorum. Bir buluyor, bir yitiriyorum. Ne olacak düş işte! Bir öykü yazmayı denemek istiyorum düşümde. Yazıyorum da.
Düşlerin büyük savları olamaz, bu düşsel öykü de «iddiasız». Sadece düşte bir öykü yazılıp yazılamayacağını araştıran bir öykü. Kimine saçma sapan gelecek, kimine göre fazla ileri giden, yazılmasına gerek olmayan, kişileri karalayan, hiçbir şeyi kanıtlamayan.
Gene de kararlıyım. Düşümdeki öyküleri yazacağım.
Belki de düşlerin kimi zaman gerçek, kimi yerde bir düş olduğuna inananlar çıkacak.
Şöyle diyenler olacak:
'Düşler, gerçeklerin tersidir,
Gerçekler düşlerin' diyecekler
bulunacak.
«*AÇIKLAMANIN*» ana amacı bu yazdıklarım değildi aslında:
«*Bu öyküde geçen yer, olaylar, adlar, olaylarla insanlar arasındaki bağlantılarla benzetmelerin gerçek yaşamdaki yer, olaylar, adlar, bağlantılar ve benzetmelerle hiçbir ilgisi yoktur. Olaylar, insanlar, adlar, aralarındaki bağlantılar düş ürünüdür.*»
Şimdi öykünün girişine dönelim:
Küçük kız,
«*Bulursan o kuşu ve ruhunu ne yapacaksın?*» diye sordu. Saf, saydam güzelliği vardı, saçlarını okşadım:
«*Kuşla ruhunu bulduğum zaman rahat öleceğim galiba*» dedim.
Güldü.

BAYRAM DEĞİL SEYRAN DEĞİL...

Uzaktan birer kibrit kutusu gibi görünen evler daha belirginleşti.

Hava sıcaktı. Deniz dalgasız, durgun, ölü bir göl gibi.

Ne bir motorun yansıyan sesi, ne bir vapur düdüğü. Çevrede hiçbir şey yoktu.

Bu yok olmuşluğu, bu sessizliği seviyordum.

İki yunus ilerimizde oynaşıp duruyordu. Aykil mezarlarıyla süslü dağlar teknenin gerisinde, uzaklaşıp daha bir yükseliyordu sanki. Teknenin sancağında, ileride mümbit ova yeşillerle kaynaşıyor, bir genç kızın karnı gibi hafif eğim çizerek tırmanıyor, doruklarında mora kaçan dağlara doğru uzanıyordu.

Güneş yakıyordu. Teknenin burnunda sırtüstü uzanmış, çevreyi, bulutsuz göğün maviliğini seyrediyordum. Sert tahtalar kuş tüyü yataktı. Başımı koyduğum paketler yastık.

Öylesine mutluydum. Kent gürültülerinden kopup gelmenin huzurunu duyuyordum.

Hiçbir konuyu düşünmek istemiyordum. Siyasal olayların gelişmelerini, çeşitli söylentileri, insanların sürekli biribirini yemelerini, küçük ayak oyunlarını, kişilerin ayağını kaydırmak için girişilen basit davranışları, hiçbirini düşünmek istemiyordum.

Öylesine yorgundum.

Tekne yük motoruydu. Günü gelir Ada'ya kum, taş, çakıl çekerdi. Günü gelir su taşırdı. İçi pisti. Yıpranmış motoru aralıksız soluklarla pata pata ses veriyordu. Teknenin kıçına oturmuş, bir

ayağını dümene dayamış Nacre, ileriye doğru bakıyordu. İnce, uzun, yağsız ve kaslı bir genç insan.

«Hazır ol abi» dedi Nacre.

Kalktım, «Hazırım» dedim ve Ada'ya baktım.

Çevrede kimse görünmüyordu. Deniz saatiydi, kadınlar, çocuklar Ada'nın arkasında suya giriyor olmalıydılar.

Motor, küçük iskeleye yanaştı.

Paketleri indirdik. Tekneyi uzaklaşsın diye ayağımla ittim, açıldı.

Nacre, «Hadi eyvallah» dedi, tekne pat pat sesleriyle uzaklaşmaya başladı.

Küçük evin bütün pencereleri açıktı. Karım mutfaktan çıktı, evin önündeki küçük terasa geldi, baktım yüzü kızarmış.

Koptu geldi, paketleri yüklendik. «Kent âdeta yanıyor, çok sıcak» dedim.

«Burası da yanıyor» dedi, ama sesindeki titreşim günün sıcağını dokundurmuyordu. Biraz alaycı, biraz kuşkulu.

Üstelemedim. «Neyin var» diye sormadım. Aşap'ın öğretilerinden öğrendiğim kuralı işlettim: «Üzerine gitme!»

Oysa bir tersliğin olmasından, işyerimin bir görev iletmesi olasılığından korkuyordum. Elbette bencillik!

Yorgundum, dinlenmek istiyordum. Gittim terasta gölge bir köşe buldum, oturdum, sırtımı duvara verdim. Soluklandım. Karıma, «Soğuk bira var mı?» diye sordum.

«Var» dedi.

«İyi, lütfen bir şişe getirir misin?»

«İç, ama sonra dokunmasın. Midene iyi gelmez, ülser teper, gene ağrılar... Biliyorsun ya...» dedi.

«Boş ver şimdi bunları, tadını bozma Allah'ını seversen. Eninde sonunda bir bira bu, dokunmaz» dedim karıma .

Kadın içgüdüsü kuralını işletti, sesimden

tersleneceğim izlenimini hemen kaptı: «Üzerine gelme!»

Yabani keçiboynuzu ağaçlarına yuvalanmış ağustosböcekleri koro halinde bağrışıyorlardı. Sürekli kulak verdiğiniz zaman insanı tümüyle rahatsız eden bu sesler, karanlık ininceye değin susmazdı. Üç beş dakika ara verir, sonra Ada'nın ucundaki bir ağaçtan ilk çığlıklar kopar, zincirleme bütün Ada'nın ağaçlarına bulaşırdı.

Bir eksiklik var gibi geliyordu bana, ama toparlayamıyordum. Kafam bir ses alma aygıtının boş bandı kadar sessizdi. Zorladım kendimi. Yöneticilerin Ada'nın her yanına koydukları hoparlörlerden sürekli yayımlanan arabesk müziği yitmişti. Aralıksız duyduğumuz ağdalı, acıklı sözlerle bezenmiş, insanın içini kıyan nağmeler duyulmuyordu.



Yerine değişik bir gürültü yansıyordu çevreye. Birden başlamıştı. Bira şişesini kafama dikip bir yudum aldığım sırada birden arabesk müzik yerine marş çalınmaya başladı.

«Nedir bu ya'vu» dedim karıma. «Bugün ulusal bayram mı?»

«Yoooo!» dedi.

«Eee, peki bu ne, bu marş niye?»

Karım güldü.

«Ada yöneticileri değişmiş, bu nedenle kısa aralıklarla marş çalıyorlar» dedi.

Yüzüne bakakaldım. Bizim «Ada» özel bir adaydı doğrusu. Dil gibi uzanan, dikdörtgen biçimine daha yatkın, Aykil uygarlığından Snazib'lere değin uzanan bir geçmişi vardı. Daha büyükmüş. Çökmüş, yer yer deniz olmuş Ada'nın büyük bölümleri, toprağı. Denizin durgun olduğu günlerde kıyılarının kimi yerlerinde denizaltında kalan kilise duvarları olduğu gibi ortaya çıkardı.

Ada'da elli beş konut vardı.

Tek, ya da iki gözlü küçük konutların yerini daha sonraları yeni binalar, görkemli yalılar almıştı. Sessiz sakin, gizli söylentilerin, elli beş ailenin biribiriyle ilgilenmez göründüğü, ne çare her birinin ötekinin ne yaptığını, ne ettiğini yakından izlediği küçük bir adaydı.

Bir iki kişi dışında öyle sıkı fıkı olduğumuz kimse de yoktu Ada'da.

Ama, karımın sözünü ettiği «gerçek», doğrusu hem yadırgatıcı, hem de ilginçti.

«Nasıl olmuş bu iş» diye sordum.

«Ben de pek bilmiyorum, İhtef'in küçük oğlu geldi, ekmek getirdi, bu arada 'Biliyor musun abla, Ada'ya başkaları bakacak artık, babam da şimdi onlarla birlikte' dedi ve gitti.»

«Ne zaman olmuş bu olay?»

«Sen gittin, sabah erken. Sonra hoparlörden marş çalmaya başladı, arkasından İhtef'in oğlu bu haberi getirdi» dedi karım.

Ada'da Neler Olmuş Neler!

Bir ucuyla ağaçtan yoksun, bizim taraflarıy-

la yabani zeytinliklerin, küçük çam ağaçlarının süslediği Ada'yı çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak için bir iki kişinin önderliğinde bir dernek kurmuşlar. Adını da «Güzelleştirme Ve Kalkındırma Derneği» koymuşlar.

Derneği uzun süredir bu yörenin yerlilerinden birkaç kişi yönetiyordu.

Başkanlığını bir süre siyaset yapan İla üstlenmişti.

Bir yığın projeden söz ederlerdi. Geceleri serinlemek için Ada'nın öteki tarafında, açık denize karşı bir burnun üzerinde kurulmuş olan küçük gazinoya gittiğimiz zaman, bu projelerin ayrıntılarını dinlerdik. Yıllardır gerçekleşemeyen projeleri öyle güzel anlatırlardı ki, 'yapılmasa daha iyi olur' derdim içimden. Projeler gerçekleşecek olsa anlatılanlar, düşü kurulanlar kadar görkemli, insanın içini sarıp sarmalayacak nitelikte olamayacak gibi gelirdi bana.

Karım,

«Sen gittikten sonra Nahro aradı» dedi. «Herhalde onda bilgi vardır, meraklandıysan arayıver.»

Nahro ile yıllardır arkadaşız. Can çocuk. dürüst çocuk. Ada'ya yerleşmemize Nahro önayak olmuştu.

Biradan bir yudum daha. «Ararım,» dedim karıma.

Karşı kıyıda çarşı pazar yürümekten, ayaklarımdan sanki ateş çıkıyordu.

Terastan çıkıp mutfağa girdim, çıplak ayaklarımdaki ateşi serin taşlar alıyordu. Karım paketleri boşaltıyor, bir yandan da «Domatesi kaça aldın?» diye soru yetiştiriyordu. «İki yüz kapik» dedim, bir çığlık attı, «Daha geçen hafta yüz elliye gidiyordu, domates üretilen bir yörede nasıl oluyor bu fiyat?» diye isyankâr sözler söylüyordu.

«Boş ver, paran olunca al, olmayınca? İşte, ne bileyim ne istersen yap» dedim.

«Ne olacak bu memleketin hali, bu pahalılık?» dedi.

Sevecen gözlerle karıma baktım. Yirmi altı yıldır —nasıl derler— aynı yastığa baş koymuşuz. Dırdırsız, tartışmasız, kavgasız yirmi altı yıl. Hani ozanın dediği gibi, «bir rubu asır» geçirmişiz.

Beni kavgacı, huysuz bilip niteleyenler, bunca yıl evliliğimizin nasıl olup da bu denli düzenli sürdüğünü pek anlayamazlardı. Elbet, marifeti karımda bulurlar, benim gibi bir delidoluyu «idare ettiği» için içlerinden onu kutlarlardı.

Nedense biri çıkıp, 'Canım adam da iyidir, dış görünüşüne bakmayın, insancıldır, sevecendir' filan gibi, benden yana bir iki cümlelik bir dostluk gösterisinde bile bulunmazdı.

Bilirdim bunları, ama umursamazdım. Varsın öyle düşünsünler, arkamdan öyle söylesinler, yaşadığım gerçeği değiştirecek değiller ya!

Karımın yanına gittim, yanağından öptüm. «Baban ne derdi her zaman. Hiçbir şeyi dert etmeyin, ülser olursunuz, kanser olursunuz, demez miydi?» dedim sarılarak.

«Dün dul Revvenüm Hanımı gördüm, sızlandı. Bu hayat pahalılığı nereye varacak diye soruyordu. Diyecek söz bulamadım. Kadın belki de aç. Ona babam, fazla dert etme, ülser, kanser olursun derdi, diyemezdim ki...»

Üzüldüğü zaman yüzünde genişleyen hayret, acı dolu çizgiler belirince, «Büyüklerimiz her şeyi düşünür tatlım. Onların gözü kulağı hep bizlerde, halkımızda, bunu hiç unutma» diyecek oldum, «Gene işin alayındasın sen, hadi işine!» dedi.

Şortun kıç cebinden sigarayı çıkarıp yakacakken, bu kez, «Az iç lütfen, biliyorsun bu zehir de dokunuyor» diye çıkıştı.

«Olur,» dedim, «az içerim.»

Yaktım sigarayı, küçük sofada tuvalet kapısının yanındaki küçük masaya yerleştirdiğimiz telefonu açıp bekledim.

Ada'da otomatik telefon yoktu. Köy santralı gelebilmişti. Buna da şükür!. Almacı kaldıra-

caksın, İhtef'in gazinosuna kurulmuş santralın başında biri varsa, cızırtıyı işitip açacak, Ada' daki hangi evle konuşacağımızı soracak, bağlayacak. Bekleme kimi zaman dakikalarca sürerdi.

Şehirlerarası arayacak olursak gene İhtef'in gazinosunda santralın başına birinin oturup oturmadığına bağlıydı isteğimiz. Biz İhtef'in santralına, orası şehirlerarasına, oradan da istediğimiz kente... Yararlı tek yanı, köy telefonu olduğu için kentlerdekine oranla daha ucuz tarifeye bağlı oluşuydu.

«Looo» dedi bir ses. Alo'nun kısaltılmışı! Ada dili, «Loo» dedim, «Nahro'un evine bağlayıversene!»

«Oldu» dedi.

Beklemeye başladım. «Şimdi» diyordum kendi kendime, Nahro telefonun sesini duyunca balkondaki koltuğundan kalkmıştır. Sırtı cetvel gibi dümdüz, başı dik, dizlerini hafif kırarak salona yürüyor. Başında da hiç çıkarmadığı keten şapkası. Olanca sesiyle «Da.. Bu evde telefona hiç bakulmaz mı?» diye söylene söylene.

Santral, «Görüşün» dedi.

«Ne haber?» dedim Nahro'ya.

Duraksadı, sonra anladı neyi öğrenmek istediğimi, bir kahkaha attı:

«Bu sabah erken, adanın dört bekçisiyle dernek merkezine, defterlere, evraklara el koyup 'Yönetim bizde, artık yeter' demişler» dedi.

«Sen hukukçusun be! Nasıl olur böyle şey. Tüzük var, bu tüzüğü koruyup kollayanlar var.»

«Sen hiç akıllanmayacaksın» dedi Nahro «Olur işte, olmaz deme olur.»

«Anlat da ayrıntıyı öğreneyim.»

«Telefonda anlatamam, biraz sonra sana gelirim, konuşuruz» dedi.

«Atla deve mi ya'vu. Nihayet iki yılda bir oluyor, alıştık bikez, ne olmuş yani, bir derneği ele geçirmişler. Bunun telefonda anlatılmayacak ne yanı var ki.. Hadi, hadi!»



«Anla işte,» diye bağırdı. «Telefonlar dinlenebilir.»

Sunturlu bir küfür çektim, «Oğlum Nahro, işi büyütme, dramatize etme. Üst tarafı bir dernek sorunu bu» dedim.

«Sen öyle bil» dedi.

Biraz duraksadı, «Santral nerede?.. İhtef'te, İhtef kimin yanında şimdi?.. Yeni yöneticilerin. Eeee?.»

Amma da ince işti. «Haaaa!.» demişim.

«Yaaa!..» dedi Nahro.

Güzel Ada! Şirin Ada!

Küçük Adamızın açık denize bakan, bizim evin otuz kırk metre arkasına düşen küçük koya gideceğimi, gelirse Nahro'nun beni orada bulabileceğini söyledim karıma.

Buzdolabından bir şişe bira alıp dışarı çıktım.

Birayı aldığımdan karımın haberi olmadı. Nasılsa bir süre sonra buzdolabına bakar, bira şişelerini sayar, durumu hemen anlar ve... Döndüğüm zaman çocuk azarlar gibi yaramazlığımın hesabını sorardı.

Baharda yemyeşil, gelincikler, margiritlerle süslenen Ada'da ağaçlar dışında her yer sararmıştı artık. Eczacının konutunun yanındaki arsadan küçük koya indim.

Açıkta deniz, köpük köpüktü. Bir türlü adlarını öğrenemediğim rüzgârların hangisi esiyorsa denizi kabartmıştı, dalgalar ada kıyılarına gelinceye değin yumuşuyordu. Dar kıyıya, kumlara yattım. Birayı yazlık şapkamın altına koydum, ısınmasın diye. Nahro'yu beklemeye başladım.



Nahro

Nahro gerçekten sevimli, zeki, cana yakın insandı. Dostluğumuz otuz beş yıl geriye uzanıyordu. İnatçı, kişiliğiyle siyasette yitirdiğini bir süre sonra gene kazanırdı. Şimdilerde, «geri dönüşü zor» olan bir yoldaydı. Siyaset yapmasına olanak yoktu. Oysa politika içindeydi, kanındaydı. Ada'ya geldiğim zaman hiç politika konuşmamaya söz verirdik, nasıl olursa olur, bir de bakardık ki, ikimiz de geçmiş bir siyasal olayın, günümüz siyasetinin içine girmişiz.

Oysa, Nahro çok çok haklıydı. Ne günler görmüştük Yarabbi!. Sadece benim gibi yazar çizerlerin değil, Başyönetmenlerin telefonlarının dinlendiği dönemler geçirmiştik. Hiç unutmam, bir kezinde ülkeye kurtarıcılar takımının egemen olduğu günlerde, içlerinden biri Başyönetmen-

lik görevini sürdürürken, daha önceki yıllardan kalan Libab harabeleri kadar eski dostluğumuz adına beni uyarmıştı: «Telefonlarda konuşmalarına dikkat et!» demişti.

Şaşırıp kalmıştım, fakat bu şaşkınlığım bir süre sonra daha büyümüştü. Çünkü, «Benimkileri bile dinliyorlar, anla artık» demişti.

Bir Başyönetmenin telefonlarını o Başyönetmenin buyruğunda olan istihbarat örgütleri dinliyorsa, benimkini haydi haydi dinlerlerdi.

Daha başka bir gün, sevgili dostum Ruğum, telefonumun dinlendiğini somut biçimde öğrenmiş, bana iletmişti. Çok, ama pek çok kudretli bir kişi söz arasında «Ama, telefonda büyüklerimizden biri için 'sap yiyor saman sıçıyor' demişsiniz» deyince, irkilmiş, düşünmüş taşınmış, böyle bir cümle söylemediğine karar verince, «Ben mi?» diye sormuştu.

Karşısındaki ince tel çerçeve gözlüklü, kısa boylu, yana doğru yaygın gövdeli kişiyse, «Siz değil, ama konuştuğunuz arkadaşınız» cümlesiyle olaya açıklık getirmişti.

«O zaman anladım, kısa süre önce seninle konuşuyorduk, sen de büyüklerimizden birisi için böyle demiştin, anımsadın mı?»

«Nasıl anımsamam» demiştim dostum Ruğum'a.

«Ehh, dikkat et işte telefon konuşmalarına.»

«Olur» demiştim, «dikkat ederim.» Pek etmemiştim gene. Dilediğim gibi konuşmayı sürdürmüştüm. Hiç değilse telefon konuşmalarında özgür olmalıydım. Hele, gerici bir sürü maddesine karşın —batılı görünsün diye olacak tüzüğe konulan, «telefon konuşmalarının dinlenmesi yasağından» sonra, bu özgürlüğü testinin kırılacağı yere değin kullanmak istemiştim.

Bir gece, ülkenin en büyük kentinde denize karşı yemek yiyorduk Nahli ile.

Söz gene telefon dinleme hastalığından açıl-

dı. Benim boş veren davranışlarımı özenle izleyen Nahli, «Bak yavrum» diye söze başladı. «Ben de senin gibi, geçmiş yıllarda boş verip omuz silkiyordum. Ama dinle, neler geldi başıma.» Anlatmaya başladı:

«İçeri attıklarında yüzleri maskeli adamlar ülkeyi bizim gibi mikroplardan kurtarma göreviyle yükümlü olduklarını söyleyerek dövdüler, sövdüler, ayaklarımıza ellerimize pranga vurup işkence ettiler. İtiraf edecektik. Ülkeyi nasıl sattığımızı söyleyecektik, yoksa kurtuluş yoktu!..

... Ben ne söyleyeceğimi bilmiyordum, ama adamlar ne söylememi istediklerini çok iyi biliyorlardı. Dayağın, türlü işkencenin gün gelip de fazla işlemediğini anlamış olacaklar ki, işi tatlı dile döktüler. 'Bak aslanım' dediler. 'Sen dilediğin kadar sakla yaptıklarını konuştuklarını... Ama, elimizde senin telefonda yaptığın aşkın bile metni var.'

Dalga geçtiklerini sandım önce. Adamlar başladılar okumaya. Beni arayan, adını bile bilmediğim bir kadının söylediklerine gırgır olsun diye verdiğim yanıtlardı bunlar, ama buram buram seks ve aşk kokuyordu. 'Şimdi öt bakalım' diyorlardı, 'Dök bütün zehrini ortaya'...»

Nahli'ye, «Ne yazar bu» dedim. «Telefon konuşmaları kanıt değil, belge değil.»

«Çok safsın.» dedi. «Kanıt değil, belge değil elbette, fakat adamlar 'senin aşk konuşmalarına dek her şeyini biliyoruz, elbette yaptığın öteki işleri de biliriz biz' demeye getiriyorlardı. Bir çeşit manevi baskı, oldukça etkili de olabilir.»

«Vay vay!» demiştim içimi çekerek, «Telefonda aşk özgürlüğü bile yok bu ülkede.»

Ada'ya yerleştirilen köy santralından esasen isteyen istediği zaman telefon konuşmalarımızı dinleyebilirdi. Hatta, bir görkemli dönemde, 'tek ses, tek nefes, tek kol, tek ayak' olup birleştiğimiz geçmiş günlerden birinde, ülke yöneti-

minde bakanlıklardan birine atanan Naında'nın eşi, Ada'da telefonların dinlendiğini söylemişti bize. Santrala kim yanıt verirse o kişi, bağlantıyı kurduktan sonra kulaklığı yerine bırakmıyor, konuşmaları izleyebiliyordu.

Yeni yönetim yapsa yapsa bir ses alma aracını santrala yerleştirirdi.

Ya da santrala bir memur atar, her konuşmayı dinletip not aldırırdı.

Kimseyle konuşacak değildim. İş yapacak değildim, yazı yazacak değildim.

Tembel tembel, kıçımda bir şort, ayağımda lastik ayakkabı Ada'nın içinde gezecek, denize girecek, bir hayır sahibi çıkıp güncel gazetelerden bir ikisini getirirse okuyacaktım. Telefon dinlenmesi umuruma?...

Koyu çevreleyen ağaçlardan birine hoparlör yerleştirilmişti.

İlk önce, «Dikkat, dikkat!» diye bir ses duyuldu. İhtef'in kendine özgü kalın, sözcükleri ağzının içinde yuvarlayan sesi kulağıma geldi, «bir, iki, üç» diye.

Sonra, sanıyorum İhtef'in sesi, «Tamam efendim, hoparlör, mikrofon çalışıyor, emrinizde» dedi.

Bir iki gırtlak temizleme, ses ayarlama gürültüsü.

Ardından Ada lehçesiyle konuşmayan bir başka ses konuştu:

«Sevgili Adalı hemşehrilerim!» diye başladı.

«Galiba bu yeni yönetici» diye geçirdim içimden.

«Bu sabahtan itibaren dernek yönetimini ele geçirmiş bulunuyoruz. Eski yöneticilerin Ada'yı kalkındırıp güzelleştirme yerine biribiriyle kıyasıya kısır tartışma içinde olmaları, her geçen gün güzel Adamızı, bu cennet toprak parçasını sizlere, siz değerli hemşehrilerimize zehir zıkkım ediyordu. Giderek büyüyen bu kısır tartışmaların daha vahim olaylara yol açacağı kuşkusu içindeydik.

Ada yöneticilerini sürekli uyarıyor, aralarını bulmaya çalışıyor, sorunlara birlikte eğilmelerini istiyorduk. Ne çare, yıllar yılı bu söylediklerimiz bir kulaklarından girdi, öteki kulaklarından çıktı.

Eski yöneticiler dernek tüzüğünü bile dinlemiyorlardı. Eski yöneticilere bu tüzük yeterli değil diyorduk, değiştirelim yeni maddeler, hatta yeni bildiriler çıkarıp yönetimi kolaylaştıralım diyorduk, bir araya gelip bunları yapmayı da beceremiyorlardı.

Bakımsızlıktan, Ada'ya yerleşmiş —bize göre de, size göre de— vahşi kimi hayvanlardan dolayı sokağa çıkamıyorduk. Ada'nın güvenliği için tahsis edilmiş dört beş bekçiye sırtlarını dayamış olan bu eski yöneticilerin elinde, günü gelecek Ada elimizden gidecekti. Çevrede, 'Ada'yı tüzüğün emrettiği biçimde düzenli yönetemediğimiz için elden alınabilir,' yargısına dayanarak gelip el koyacaklar vardı. Onlar da bizim milletimizdi, ama onlar düzenlere karşıydılar. Eğer, biz Ada'da yönetime el koymasaydık, bugün belki de benim yerime onlardan biri konuşacaktı?

Dernek tüzüğünde bir madde var: 'Yöneticiler uzun süre tüzüğün gereklerini yerine getirmezler, tartışmayı, didişmeyi önleyemezler, gereken hizmeti veremezlerse, Ada halkının çoğunluğuna dayanarak oylama yapmayı beklemeksizin yönetime el konulabilir' diyor. Biz, derneğe el koyarken bu gidişattan bizar olan sizlerin, Ada halkının çoğunluğunun bize bu yetkiyi oylamasız verdiğinden emindik, yönetime bu güvenle el koyduk.

Allah bizimledir, biz sizinleyiz, yaşasın Ada'nın asil, çalışkan ve zeki halkı!...»

Kimindir bu ses bilemiyordum elbette, konuşma bu cümleyle biterken, gerilerden bir «Amin!» sesinin mikrofona, oradan hoparlörlere yansıdığı duyuldu.

«Allah kabul etsin» dedim, biradan bir yudum daha çektim.

Nahro, geldi yanıma uzandı.

«Eeeee, ne diyorsun bu işe?» dedi, gülüyordu.

«Benim derdim başka» dedim Nahro'ya.

«Neymiş senin derdin?..» Şaşkın şaşkın yüzüme bakıyordu.

«İster misin, şimdi gazeteden bir telefon, şu işi incele yaz desinler.»

«Bu da dert mi be!» dedi, hırçınlaşarak.

Dertti tabii. Tam tembelliğe kendimi koyvermişken... Git, ara, yeni yöneticilerle konuş!

«Ama,» dedi Nahro, «çok ilginç bir durum bu. Gazeteciysen gazeteciliğini bil, otur yaz tabii.»

Yanıtlamadım. Yüzüstü döndüm, sırtımı güneşe verdim.

Nahro, «Merak etmiyor musun, yönetimin başına kimin geldiğini» diye sordu.

Sormadım.

«Merak etmiyor musun ya'vu?» diye üsteledi.

Gene yanıtlamadım.

«Sakret Bey geldi yönetimin başına, derneği ele geçirenlere Sakret öncülük etmiş,» dedi Nahro.



Sakret

«Yok be!» dedim. «Hani şu küçücük evde oturan etliye sütlüye karışmayan, halim selim kendi halindeki Sakret mi?»

«Ta kendisi,» dedi Nahro.

Ayağa fırladım.

«Bakıyorum» dedi Nahro alayla, «bakıyorum da bu adı duyunca, olay birden ilgini çekti.»

Sakret'e birkaç kez Ada'nın bakımsız, bana göre Ada'ya çekici, doğal bir görünüm veren taşlı yollarından birinde rastlamıştım.

Hafif göbeği vardı. Yüzü güleçti. Nedendir bilemiyorum bana hep kül yutmayan, hesaplı, ince eleyen, sık dokuyan bir insan izlenimi vermişti. Hatta, bir kezinde Ada gazinosunda otururken incelemiştim yüzünü. O güleç çizgiler zaman zaman değişiyor, kurnaz kurnaz bakan gözler kısılıyor, kemerli büyük burun aşağı doğru uzuyor, çizim ustalarının tilkiye benzetimlerini andıran bir biçim gelip oturuyordu yüzüne.

Gazinoda çevresini alanlara, Ada'nın güzelliğine karşı bu umursamazlığın, yöneticiler arasındaki bu kargaşanın, daha ne kadar sürüp gideceğini soruyordu.



Babacan davranışlar, kül yutmayan, işi ince eleyip sık dokuyan yaratılışımızı etkiliyor, çevresini alanların onaylayıcı baş sallamalarıyla söyleşi daha koyulaşıyordu. Fakat düşünüyorum da, Sakret o zamanlar söyledikleri onaylandığı hal-

de herhangi, bir eyleme geçeceğini dokunduracak tek bir sözcük söylemiyordu. Yazları Ada'ya gelen, sonbaharda İsviçre'ye dönen diş doktoru bir kezinde «Sayın Sakret, neden gereken uyarılardan sonra derneğe müdahale etmiyorsunuz?» gibi bir soru yöneltmişti.

Sakret, gözlerini kısmış, dişçiye bakıp, «Derneğe egemen olanlar güçlü, varlıklı kişiler. Arkalarında kimi güçler var. Bizim gibi kendi işinde gücünde olanlar için bu işlere karışmak nasıl olabilir?.. Karışsak, bu yöneticilerin karşımıza çıkmaları ihtimali yok mu?» diye yanıtlamıştı soruyu.

Sonra, hiç gereği yokken «Bakın, işte yazıp çizen, bu işleri yıllardır kovalayan bir arkadaşımız var burada» diye beni göstermişti. Gülümseyerek «Hakkım yok mu?» demişti.

Haklıyı haksızı öylesine zamansız zamanlarda tanımlamıştım ki, hep başım belaya girmiş, daha sonraları bu saptamalarımın doğruluğu ortaya çıkmış olsa bile, o günlerde üzerime gelen gelene olmuş, çekmediğim kalmamıştı.

Susmuştum. Sakret, «Ehhh, yazanlar çizenler susarsa, bize ne oluyor ki...» demişti. Çevresini alan dostlar da eleştiri dolu bakışlarını üzerime çevirmişlerdi. Bir şeyler söylemek zorunda kalmıştım :

«Efendim, dernek yöneticileri bu kargaşaya neden oluyorlarsa, bütün olup bitenler ince elenip sık dokunduysa, dernek tüzüğünün size verdiği hakkı, Ada halkına da dayanarak yerine getirebilirsiniz, bu da sizin kararınız olur» demiştim.

«Tutun ki» diye başlamıştı söze Sakret, bastonunu da hafifçe sallayarak, «bu hakkı kullandık, siz desteklemez misiniz?»

Doğrusu, kargaşanın sürüp gitmesinden Ada halkı gibi ben de rahatsızdım bir ölçüde. Fakat, onlardan ayrılıyordum bir noktada. Bana göre, kargaşayı önlemek için tüzüğün elverdiği birtakım işlere girişmeden önce, daha de-

mokratik çözümler aramalıydık. Dernek tüzüğünde, «Ada halkının, Ada'daki bütün kuruluşların, yönetime yardımcı olması» gibi ifadeler de vardı, bütün bunların toplu direnişlerinden sonuç alınmadığı zaman, yöneticilerin olağan kongreler yapılmadan uzaklaştırılmasına olanak veriyordu. Bu tür yardımlar ayrıca ne mesleğime, ne de doğama uyuyordu.

Ne var ki, Sakret için, dişçi için, İhtef ve ötekiler için durum böyle miydi?

Yöneticilerin de çeşitli sıkıntıları vardı, biliyordum, anlatıyorlardı. Örneğin, Ada'daki kimi vahşi hayvanlarla savaşım gerektiği zaman halk evlerine çekilmişti, gece yarıları arada sırada düttt diye düdük çalan bekçiler ise ortada yoktu. Çağırırsan geliyorlar, görev yapar gibi, çalışır gibi görünüyorlar, ne zaman ki kargaşayı önlemeye dayanıyordu iş, yetki alanlarına girmediği için ellerini ceplerine sokup uzaklaşıyorlardı.

«Değiştirin bu adamları» diyordum o zaman yöneticilere.

«Nasıl değiştirelim, biz derneğiz, onların davranışlarındaki eksikliği söyleyip yaymak ne haddimize» diyorlardı.

Verdikleri örnekler karşısında söyleyecek söz bulamıyordu insan.

Bir tarihte Ada'yı basmışlar. Bekçinin biri de çekmiş tabancayı vurmuş basanlardan birkaçını. O sırada herkes susmuş, yetkililer işi örtbas etmiş, gel zaman git zaman, bekçiyi yaşlılık döneminde mahkemeye vermişler. Ağır ceza almış almasına ya, yaşlı olduğundan paçayı kurtarmış.

Kargaşa, patırtı mı var, ya da Ada'ya gelen istenilmeyen mahlukları mı kaçırmak istiyorsun, dernek, «Çek tabancayı, hiç değilse havaya bir iki el ateş et de, duyan kaçsın» dese, bekçiler hemen bu örneği anımsayıp, direnmeye başlıyorlardı. Bekçiler bir âlemdi doğrusu. Derneğin buyruğuna girip dirlik düzenlik sağlayacaklarına, başına buyruk olmayı, daha çok istiyorlardı.

Geçmişi anımsar, bunları konuşurken, Nahro «Sen, iyisi mi evine bir av tüfeği al, arada bir havaya sıkarsın» dedi. Alay ediyordu.

«İyi fikir» dedim.

«Al da» dedi Nahro, «gününü gör. Yeni yönetimin ilk işi, çocukların elindeki sapanları bile ailelerinin kırıp çöpe atmalarını istemek olacak. İhtef söyledi biraz önce.»

«Çocukların sapanlarından yönetime ne ki?» diye soracak oldum, karakterinin bir parçası olmuş herkesi terslemek, öyle davrandı.

«Ada'daki üç beş kuşu korumak için» dedi.

Gülmeye başladım. Nahro hayretle beni süzüyordu. «Peki şimdi Sakret'e ne diyeceğiz; bay mı, sayın mı?»

«Elbette» dedi Nahro, «Bay Sakret diyemeyeceğiz, koca dernek başkanı adam, Sayın Sakret diye hitap edeceğiz.»

Koydan ayrıldık, eve doğru yürümeye başladık.

Nahro'ya, «Hadi, Ada'yı turlayalım, bakalım halkımız yeni dernek yönetimini nasıl karşılamışlar görelim» dedim.

Nahro, «Herkes baygın sevincinden. Pencerelerinden bayrak sallandıranlar bile var» diye yanıt verdi.

Yeni dernekçiler hoparlörlerde marşlar çalarsa, Ada sahipleri de pencerelerden bayrak sallandırırdı; doğal bir sonuçtu.

Kurtuluşu ve kurtarıcıları selamlamak gerekti, ne var ki!!

.....Yürü Ya Kulum!

Nahro doğru söylüyordu. Hemen her evin penceresinden küçüklü büyüklü bayraklar sallanıyor, çocuklar mantar tabancalarını patlatıyor, kimisi çıtır pıtırla çevreyi gürültüye boğuyordu. Kadınlar kapıların önlerindeydi, arada sı-

rada kulağımıza ulaşan sesler «Neydi o günler yahu, dedikodudan, tartışmadan sokağa çıkamaz olmuştuk, evimizin kapısından kafamızı uzatamıyorduk» diyordu. Kimileri ise örgülerini kapmış, eteklerini bacaklarının arasına toplamış, hem çene çalıyor, hem de Sakret'e övgüler yağdırıyordu.

Ülkemizin ulusal basınında büyük yeri olan Zürriyet'in başarısını düşündüm.

Erkek eve Zürriyet'i sokmak istemese, kadın erkeğine kafa tutuyordu. Kadınların gönlünde taht kuran gazete olarak Zürriyet, Ada'daki hemen hemen her eve mutlaka giriyordu.

Erkeksi tavırları, munis, güleç yüzüyle Sakret, Ada'da «aileyi» kadın aracılığıyla kazanmıştı.



Artık kolay değildi yıkılması.

Sade yaşantısını değiştirmez, kişiliğine dedikodularla gölge düşürmezse 'evdeki kadının' desteğinde sürer giderdi Ada'daki dernek başkanlığı.

Ada'da dernek başkanlığı görevi önemliydi, ne yazar, kaç yazar deyip geçmemek gerekirdi. Sonuçta avuç içi kadar Ada'da hemen her türlü gereksinimi karşılamak, insanları yönetmek dernek başkanının elinde olacaktı.

Ama, Sakret'in böyle bir görevi istemediği izlenimi veren davranışlarından sonra, bu karara varmasında kimi önemli etkenler rol oynamış olabilirdi. Örneğin, benim pek iyi tanımadığım bir iki yakın arkadaşının sürekli olarak bu işi gerçekleştirmesi için ona baskı yaptığını bir iki ev sonra öğrendik.

Sakret, Ada'ya bir süre önce gelmişti. Yazgısını aşağı yukarı biliyordu, bulunduğu görevlerde bir noktaya kadar yükselecek, emekli olup bir köşeye çekileceği sırada Allah'ın yazdığı olacaktı. Oysa, Sakret karısı, çocukları, torunlarıyla sakin bir yaşam sürdürmeyi bekliyordu. Hatta daha görevdeyken emekliliğini geçireceği küçük bir konut bile ayarlamıştı. Ne çare Ada'ya geldikten sonra emekli arkadaşlarının o güne değin kendilerini yöneten Sakret'in önüne geçmeyi pek istemedikleri, bu nedenle dernek başkanlığına el koyma işini onun önderliğinde yapmayı diledikleri söyleniyordu.

Talihli olduğu yadsınamazdı Sakret'in. Ne zaman emekli olması söz konusu olsa, arkadaşlarının başına gelen kimi aksilikler nedeniyle bir üst dereceye çıkıyor, o derecede daha bir iki yıl kalması tüzük gereği oluyordu. Eğer arkadaşlarından birine öncelik tanınsa Sakret'in dernek başkanlığı koltuğunu göreceği yoktu. Yazgının bir oyunuydu bu, hem Sakret'e, hem de Sakret'in yönetimine girenlere... Ve ...eski yöneticilere.

Alaylı dokundurmalar dinledik. Sakret'in Ada'ya gelmesine önayak olanların hemen hepsi, eski dernek başkanları ya da yöneticileriydi. Eski yöneticiler Sakret'i Ada'ya elleriyle yerleştirmişler, Sakret ve benzeri kişilerin bu küçük toprak parçasında oturmasının Ada'ya saygınlık kazandıracağına inanmışlardı.

Eski yöneticiler, dış görünüşünü, emekliliğini bekleyen «tevekkül» içinde olmasını göz önünde tutarak, Sakret'in «zararsız» olduğuna karar vermişlerdi.

Bir gün gelip de Sakret'in derneği de yöne-

ticiliği de ellerinden alacağını nereden bilsinlerdi? Eğer eski yöneticilerin yanlış değerlendirmeleri sonucu bunca yakın ilgi görmeseydi Sakret, bir köşede oturacak, torunlarının tatlı çığlıkları arasında geçmiş günleri anımsayarak gün dolduracaktı.

Yanımızdan koşa koşa Doktor Fısav geçiyordu.

Nahro, «Hayrola, hasta mı var?» diye sordu doktora.

Doktor Fısav başkentte bir fakültede öğretim üyesiydi, pratik doktorluğu bırakmıştı, ama tansiyon ölçüp, iğne yapacak kadar elleri iş görüyor, titremiyordu.

«Sayın Sakret'in evine» dedi aceleyle. Elinde küçük çantası da vardı.

«Ne olmuş, Sayın Sakret hasta mı ki?» diye merakla sordu Nahro.

Doktor, daha fazla dayanamadı, hem koşar adımlarla yürüyor, hem de «Bilmem, emretmişler gidiyorum» diyordu.

Gitti. Arkasından neredeyse toz bulutları kaldırarak...

Dişçinin hanımı, «Sayın Sakret'e bir şeycik olmaz, maşallah turp gibi. Hem Allah saklasın, daha dün bir, bugün iki. Dualarımız da üstünde» dedi.

Nahro'nun evine giden yolun gazinoya dönen ayrımında Adalıların bir bölümü toplanmış konuşuyorlardı. Konu elbette Ada'daki yönetim değişikliği. Genelde herkes olanları onaylıyordu. Kimileri çocuklarının plajlara rahat gidemediğinden yakınıyor, kimileri komşularını gece ziyaret edemediği için eski yönetime veryansın ediyor, erkeklerin birkaçı eski yöneticilere —şu ya da bu nedenle kırgın ve kızgın oldukları için— eleştirilerini hiç esirgemiyorlardı.

Doğası dürtükledi, Nahro dayanamadı, «Bakalım bunlar ne yapacak?» dedi.

Yerel bir gazetenin sahibi olan —adını bile bilmiyordum— uzun boylu, kalın enseli birisi, «Sen varken yönetimde ne oluyordu sanki?» diye sert sert yanıt verdi.

Nahro diklendi, tartışma kavgaya dönüşecekti.

«Nahro'nun hakkı değil mi bu soruyu sormak dedim,» araya girerek.

«Siz de onlar gibisiniz» dedi yerel gazete patronu.

«Yani?» diyecek oldum.

«Bir oy sorunudur, bir demokrasidir tutturmuşsunuz gidiyorsunuz. Rahatımızı düşündüğünüz yok, elbette Sayın Sakret sizler gibi düşünmeyecek ve Ada'ya beklenen huzuru getirecek, güzelleştirecek.»

«Cartt kaba kâğıt!» dedim, algılayamadı, «Ne kâğıdı» dedi. «Halis fabrika malı, eski dönemden kalma ucuza, bol bol al da dilediğin yerde kullan.»

Çevrede gülüşmeler oldu. Küçük esnaflardan olduğunu sandığım bir diğeri, «Bırakalım tartışmayı arkadaşlar, dağılalım» dedi.

Biz ayrıldık Nahro'yla, gazinoya doğru yürüdük.

«Eski dernek yöneticisiyiz ya, bakalım ne gelecek başımıza» dedi Nahro. Düşünceliydi, bir sigara yaktı, sustu.



«Ne gelecek, hiç!» dedim Nahro'ya. Doğrusunu isterseniz, ben de pek umutlu değildim. Nahro'yla hiç sevmediği, sürekli kapışıp tartıştığı İla'nın başına 'bir şeyler' gelebilirdi. Hiç değilse evinin suyunu keserlerdi. Bir şey söylemedim Nahro'ya.

Gazinoya yaklaşıyorduk, birden hoparlör cızırdadı, sonra «Alo, alo!» diye bir ses duyuldu.

«Yeni yönetimin ilk kararını iletiyorum» dedi aynı ses.

«Ada'da hemen sayım yapılacak, yerlisi yabancısı, evlisi evsizi sayılacaktır. Bu nedenle 24 saat Ada halkının evlerinden çıkmaması rica olunur!»

«Hoppala!» dedi Nahro. «Bu ne demek be?»

«Yani şimdi evlere gideceğiz, bekleyecek miyiz?» diye sordum.

«Görünen bu. Nasıl yapar bunu, dernek tüzüğünde böyle bir madde yok ki...»

«Yoksa yok» dedim. «Yapıyor, bak herkes de tıpış tıpış nasıl evine gidiyor. Biz de zorunluyuz sanırım!»

Gazinoya vardık, «Ben gitmem eve, buyruk muyruk da dinlemem, insan hakları, tüzük bu denli ayak altına alınamaz» diyordu Nahro. İskemlelere oturduk, çayları söyledik. İhtef'in küçük garsonları çay getiremeyeceklerini söylediler, gazino binasına kaçtılar.

Nahro, «Biz de sigara içeriz» dedi. Sinirliydi.

«Bak Nahro» dedim arkadaşıma, «bak, bütün Ada halkı uyuyor bu buyruklara. Direnirsen, gene seni eleştirecekler. Eski yönetimde sürekli tartışmalarla vakit geçirildiğini, huzurun bu nedenle kalmadığını, kimi olayların bu nedenle bastırılamadığını, Ada'nın her yanına huzursuzluğu senin ve arkadaşlarının yaydığını söyleyecekler. İyisi mi gel gidelim evlerimize.»

«Olmaz!» dedi Nahro. «Biz, bu tüzüğü demokratik hale getirinceye kadar kaç yıl uğraştık biliyor musun sen?»

«Eh, biraz bilgim var» dedim Nahro'ya.

«Biz, insanların tartışarak, biribirini eleştirerek, ama zamanı geldiğinde dernek genel kurulunda oylamayla doğrunun, iyinin, mükemmelin bulunacağını savunduk. Bu yönde maddeler koyduk tüzüğe. Çok Sayın Sakret gelmiş-

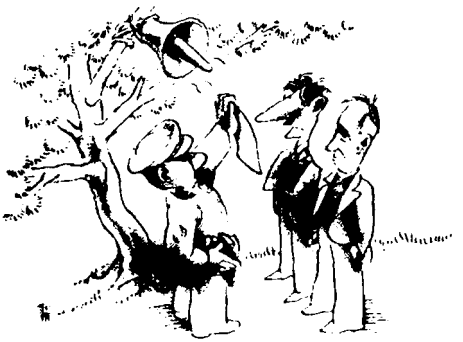
ler, şimdi buyuruyorlar. Görevi eski dernek yöneticilerine yardım edip, varsa türlü musibet orta yerde, bunları temizlemek olmalıyken, pat diye derneğe el koymuş. Bir de tutmuş, Ada halkını sayacağım diye evlere tutsak ediyor. Kabul edemiyorum bunu.»

Nahro gibi düşünüyordum aslında. Ne diyebilirdim. O sırada arkadaşım Nahro'nun, hatta Nahro'nun da hasmı biamanı İla'nın da yeni yöneticilerle ters düşmesini istemiyordum. Çünkü günü gelecek, tüzüğün, Ada halkının ellerinden —belki de çaktırılmadan alınacak kimi özgürlüklerinin— savunusunu yapmak gerekecekti. Savaşımın gereği iş bugüne dayanınca, insanları yasal, daha ötesi doğal hakları için bilinçlendirmek için birlikte çalışmalıydık.

Bu düşünceleri Nahro'ya açıklamaya çalışırken, yabani zeytin ağaçlarından oluşan küçük koruluğun içinden bir numaralı bekçi çıkageldi:

«Nahro Bey, evinize gitmeniz gerekiyor» dedi.

Nahro, bekçiye baktı. kafasını sabırla iki yana salladı, «Gitmedim, yöneticiye söyleyin gitmeyeceğim de!» dedi.



«O zaman yeni yöneticinin, Sayın Sakret'in şu buyruğunu alın okuyun» dedi bekçi.

Baktım, tabanca kılıfını da okşuyor.

Dörde katlanmış kâğıdı açtı Nahro, yüzü sarardı, «Bak ne diyor?» diye bana uzattı.

«Dernek buyruklarına uymadığınız görülmüştür. Bir ay süreyle evinizden çıkmamanız güvenliğiniz açısından uygun görülmüştür.»

Yazının özeti buydu.

«Ya dinlemezsem» diye sordu Nahro bir numaralı bekçiye. «Bey, sen bilirsin ama» diyen bir numaralı bekçi, tabanca kılıfı ile gözle görünür biçimde oynamaya başladı.

«Yani zorla» dedi Nahro, üzüntülü sesiyle. «Zorla ha!»

Sessizlik geldi, egemen oldu çevreye. Ağustosböceklerinin oluşturduğu koro yeniden başladı. «Demek biz, bu Ada'ya hapsedildik şimdi, öyle mi?» diyordu Nahro. Yerinden de kalkmıyordu.

Bekçiye döndü: «Peki, Sayın Sakret, benim burada oturduğumu o kadar uzaktan, taa evinden nasıl görebildi?» diye sordu. Bir numaralı bekçi omuzlarını silkti.

Nahro, «Bak, bu da burada» dedi beni göstererek.

Bir numaralı bekçi, «Sayın Sakret, gazeteci takımına dokunmayın şimdilik diye talimat verdi, onun için...»

«Sıyırdın» dedi Nahro bana.

«Boş ver, gel seni götüreyim evine» dedim.

«Hem benim için verdiği karar da 'şimdilik'» diye ekledim.

«Bu Sakret zorlu çıkacak, çıktı» diyordu Nahro.

«Kime anlatacaksın. Gördün, Ada halkının tam desteğini almış» dedim.

«Nerede görülmüştür böyle şey?» diye sordu.

Yola vurduk.

Güneş parlaktı, yakıyordu.

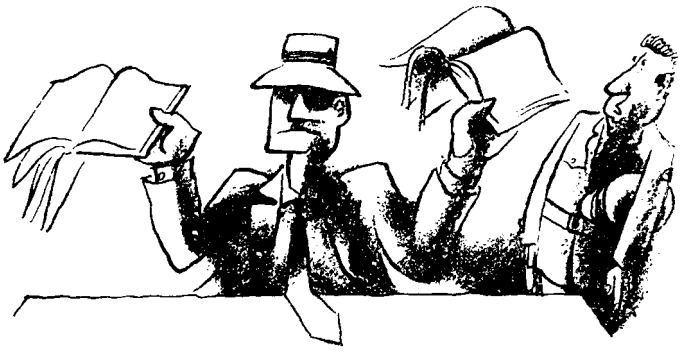
Sakret'in Nahro'yla gazinoda oturduğumuzu nasıl öğrendiğini düşünüyordum. Sonra, ne demekti, «güvenliğiniz açısından.»

Nahro evine zorla girdi. Bütün pencereleri açtı, yanından ayrılıp giderken pencerelerden

birinden «Sakrettt özgürlük anlayışına üç kez yuhaaa!» diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

Karısı pencereden çekilmesini istedi. Nahro bana «Sen, sayın mı, mayın mı Sakret'i tanıyorsun değil mi» diye sordu.

«Ehhh, biraz» dedim Nahro'ya.



Sakret Her Şeyi Bilir, Görür

Bir numaralı bekçiye, «Söylesene» dedim, bir sigara uzatarak, «Sayın Sakret bizim gazinoda olduğumuzu nasıl anladı, öğrendi?»

Sağı solu gözledi, sonra, «Sayın Sakret'in nerede oturduğunu bilmiyor musun bey?» dedi.

Sakret, Ada'nın iki küçük tepesinden birinde oturuyordu. Ev Ada'yı bir baştan öteki başa görebilecek konumdaydı.

«Ama, o kadar uzaklıktan?» diyecek oldum. sorumu tamamlamadan bir numaralı bekçi, «Kocaman bir dürbünü var Sayın Sakret'in. Saat başı, hatta yarım saatte bir pencereyi açıyor. Ada'nın her yanını dürbünüyle gözden geçiriyor» dedi.

«Dürbünsel gözetim» altındaydık demek ki.

Bir numaralı bekçinin anlattığına göre Sakret el koyma olayından sonra derneğin dolaplarını açmış, defterleri çıkarmış, hemen hepsini arkadaşlarıyla incelemeye başlamıştı. Ada'da kaç kişinin oturduğunu incelemiş, kimin hangi iş-

le —sanki üzerine vazifeydi— uğraştığına bakmış. «Böyle olmaz, derhal Ada'da oturanların sayısını, en önemlisi ne iş yaptıklarını, siyasal eğilimlerini saptamalıyız» demişti. Karar defterlerinin incelenmesini istemişti. Ada'da kimlerin oturduğunu kesinlikle bilirse, buna göre kararlar alabileceğini, yakın arkadaşlarına söylediğini bir numaralı bekçi de duymuştu. Ada'daki düzensizliğe neden olanlar zengin kişiler değildi. Ayrıca zengin, varlıklı kişilerin Ada'ya gelen yiyecek içeceklerin pahalanmasında suçları, sorumlulukları yoktu. Orta sınıf düzensiz, gelişigüzel alışveriş yaptığı, her aile çarşıya pazara ayrı ayrı gittiği için maliyetlerde yükselmeler oluyordu. Pahalılığın nedeni buydu. Demiş ki Sakret, «Orta sınıf insanlar, sürekli yiyor içiyor, giyiniyor. Bunların kemerlerini sıkmalı. Yoksa Ada halkı bu düzensiz yaşam nedeniyle gün gelecek topluığne bile alamayacak hale gelecek.»

Bir de slogan söylemiş: «Liberal düzensizlik getirelim, tüketim maddeleri düzene girebilsin!»

«Liberal düzensizlik» neymiş ki... Soracak oldum bir numaralı bekçiye «Bey, ne bileyim ben. Adam, büyük adam. Bir başına ne diyebilir, ne de anlayabilirim. Öteki 2, 3, 4 numaralı bekçi arkadaşlar ve halk Sayın Sakret'in yanında» dedi.

Sonradan öğrendim: «Liberal düzensizlik» Ada'ya gelecek tüketim maddelerinin belirli saatlerde tek motorla taşınması, ancak parası olanın dilediğini istediği miktarda alıp yemesiymiş. Böylesine bilinmeyen, yeni yeni icat olmuş ekonomik kurallar getiriyordu.

Yol boyunca konuşuyorduk bir numaralı bekçiyle. Uyanık adamdı doğrusu. «Bir de Sayın Sakret arkadaşlarına, 'adalet varolmamalı, varmış gibi görünmeli' diyordu, konuşurlarken işittim» diye anlattı.

«Peki, halk kemerleri nasıl sıkacakmış?»

«Sorduğun şeye bak bey» dedi bekçi. «Karara göre, her sabah her evin erkeği komşusuna

gidecek 'günaydın' diyecek, komşunun pantolon kemerini bir delik daha sıkacak.»

«Sayın Sakret, arkadaşlarına 'bu yöntemi uygulamazsak, herkes biribirine her sabah 'günaydın' demezse halk arasında içten ilişkiler başlamaz, huzur gelmez. Bu, bir. Herkes biribirinin kemerini sıkmazsa tasarruf fikri yerleşmez, bu iki' diyordu. Doğru değil mi bey?» diye soruyordu bir numaralı bekçi.

«Çok doğru» dedim. «İşte sana bir 'günaydın' aç bakalım ceketini, kemerini bir sıkayım.»

«Günaydın!» dedi bekçi. «Ceketi açmasına açayım, ama benim kemerim yok ki!» diye de ekledi.

Güldü, sararmış dişleri bütünüyle ortaya çıktı. Durmuş biribirimize bakıyorduk.

«Sayın Sakret müthiş bir adam, belli ki çok okumuş, çok bilgili» dedim bekçiye.

«Ne diyorsun bey, arkadaşlar anlattı, gece yarılarına kadar okuyormuş. Bir kitabı da okuyalım diye bize armağan etti» dedi.

Ceketinin cebinden küçük bir kitap çıkardı, gösterdi.

Kitabın kapağına baktım:

«Sisco Kid'in Adaleti...»

«İstanbul'dan ayva da gelir, nar gelir - Gelir desen dar gelir...»

Bu dizelerle mırıldanmışım.

«Ne diyorsun bey,» dedi, «anlamıyorum?»

«Sen bana bakma, saçmalıyorum» diye yanıtladım bekçiyi.

«Nahro'ya okuttuğun kâğıtta, 'güvenliğiniz açısından' diyor, bunun manası ne?»

Bir numaralı bekçi, bıyıklarını sıvazladı:

«Sayın Sakret» dedi, «Adalıların eski yöneticileri hırpalayacağından kuşku duyuyor.»

Ayrıldık.

Bizim evin önündeki elektrik direğinin tam altında Doktor Fısav'la karşılaştık:

«Hayrola, önemli bir şeyi yoktur —inşallahhhh— Sayın Sakret'in?»

Doktor terlerini sildi : «Yok, yok, maşallah çok sağlam. Kalp iyi. Tansiyon; küçük 6, büyük 11-11,5... Daha iyisi can sağlığı.»

«Peki, bu telaş niye ki?»

«Sayın Sakret'in kendisi telaşlı değil efendim, kendisi değil. Melek gibi adam. Bir güleç, bir iyi niyetli insan. Fakat kimi arkadaşlarıyla —burada olan— yakını tutturmuşlar : 'Bu denli önemli göreve geldiniz, Allah saklasın herhangi bir şeyiniz var mı, yok mu baktırmak gerek' diye baskı yapmışlar, onun üzerine çağrıldık.»

«Sayın Sakret ne diyor, bu aile baskılarına?»

«Gülüyor, o tonton, babacan haliyle. Çevresine, 'Yahu' diyor, 'ben sağlamım, hiçbir şeyciğim yok, deli misiniz siz' filan gibi şeyler söylüyor.»

Derin bir nefes aldı doktor, yolun başında iki numaralı bekçi göründü, Sayın Fısav,

«Çok, çok iyi oldu yönetimin değiştiği» dedi sesini yükselterek.

«Ama, doktor» diye başladım, «evden çıkma yasağı, sonra bizim Nahro'yu bir aylığına mı ne, evine tıktırdı.»

Öksürdü, sesini gene yükseltti :

«Eeee, ne yapalım kardeşim, onlar da rahat dursalardı, çalışsalardı, Ada'nın huzurunu sükûnunu sağlayıp kısır tartışmalardan uzak kalsalardı» dedi.

İki numaralı bekçi geldi, yanımızdan geçti, gitti.

Bir süre bekledi Doktor Fısav : «Ne yapacaksın kardeşim» dedi. «İdare edeceğiz işte.»

Doğrusu, Doktor iyi «idare» ediyordu.

Karım Nise, «Nihayet gelebildin» dedi, kapı önünde karşılayarak.

«Bir sey mi var?»

«Yok, ne olsun ki?»

Gölgeye oturduk. Baktım saçını toparlamış dudaklarına hafif ruj sürmüş.

«Doktor Fısav'la konuşuyordum, Sayın Sakret'in sağlığını kontrol etmiş, çok mükemmelmiş» dedim. Sonra, Nahro'nun başına gelenleri, gazinoda başımıza gelenleri, Sakret'in benimle ilgili «iznini» söyledim.

«Git, Sakret ile görüş. Nahro'nun durumunu anlat» diye akıl verdi karım.

«Bilmem ki,» dedim Nise'ye, «nasıl karşılar. Sonra ben, bu tür yollardan işbaşına gelenlere karşı biliyorsun sen de, çok çekingenim. Pek sokulmak istemem.»

«Fakat Nahro arkadaşın. Şimdi evde deli danalar gibi dolaşıyordur. Bu senin görevin.»

«Görev, görev olmasına da.»

Çekiniyordum, daha doğrusu istemiyordum böyle bir girişimde bulunmayı.

Nise, «Aaa, unuttum» dedi, koşarak gitti, elinde bir zarfla geldi:

«Sana mektup! Gazeteden.»

Gazetenin antetli zarfını açtım, imzaya baktım, Genel Yönetmen Nasah Lamec'dendi.



Nasah Lamec

Kısa:

«... Babo, dinleneceksin biliyorum. Yorgunsun, bunu da anlıyorum. Rotatifler durmuyor, dönüyor ama. Sizin Ada'da yönetim değişikliği olmuş. Bize göre, bir acaip. Tüzükten ya da tüzük boşluklarından yararlanarak yapılan bu yeni düzenleme nedir, ne değildir?.. Nasıl oldu, neden oldu, bütün bunları sen bir öyküleştirsen diyorum.

Sakret ile ilgili haber küçük çıktı, sonra büyüdü. Başkentten pek ses yok. Sanırım herkes sineye çekti. Sakret'in dayandığı güçler önemli. Dengeyi bozmadan yazarsan Sakret öyküsü çok okunur bence.

Sakret öyküsünü olabildiğince —tabii ilginç geliyorsa— yazabilirsin. Kısa zamanda yazıları göndermeni bekliyorum.

Kusura bakma dinlenceni piç ettik diye. Ne yapalım? Mesleğin cilvesi!

Yengeye saygılar. Tamam.»

Nise, «Ne diyor» diye sordu.

«Yazı istiyor Nasah Lamec.»

«Ne yazısı?»

«Sakret'in nasıl geldiğini, nasıl bir insan olduğunu ve ne yapmayı planladığını, olayın içeriğini... filan falan, anla işte!»

«Şimdi gereği var mı, başın belaya girecek gene.»

«Başımın belaya gireceğini nereden biliyorsun, daha tek satır yazmadım ki.»

«Bilirim seni. İnceden inceye dokunduracaksın, sonraki yazıda bilmem neresini eleştireceksin olayın. Şurada bir dinlenme devresi. Gerekir mi, anlamıyorum» dedi karım.

Oysa, olayı duyduğum anda hele Sakret adını Nahro söyledikten sonra içimde kıpır kıpır bir şeyler oynaşmıştı. Yıllardır evrenin hemen her köşesinde böyle şeyler oluyordu. Ne var ki, bir adada dernek yönetimi ilk kez, bir sabaha karşı «ani» el değiştiriyordu. Sakret'in kişiliği öykülerin en güzeli olabilirdi, bu şansı kaçırmamalıydım.

Nahro'nun başına geleni yazarak başlayabilirdim. Sakret'in isteklerini, yapmayı planladıklarını yazabilirdim. Sakret'in adı artık duyulmuştu kamuoyunda, ancak kişiliğiyle ilgili hemen hiçbir şey bilinmiyordu. Nasah Lamec'in

dokundurduğuna göre, Sakret'in hayli güçlü dayanakları vardı. Küçük boyutta görünen olayın içeriğinde yatanlara bakabilir, daha ötesi bu tür el değiştirmelerde rol alan insanların yapısını açıklayabilirdim. Hele daha ilk günden «babacan, tonton, sevimli, güleryüzlü» diye nitelenen bir kişiliğin bilinmeyen yanlarını öğrenebilir, bunları da anlatabilirdim.

Bu düşünceler içimi sarıp yazmaya itiyordu beni.

«Canım, büyütme» dedim karıma. «Alt tarafı bir dernekte yönetim nasıl el değiştirdi onu yazacağım, Sakret'in kişiliğinin gerçek yanlarını anlatacağım.»

«Başın da belaya girer» dedi Nise, kırgın, kızgın ve az buçuk korkuyla.

Saçlarını okşadım. «Ne yapalım, o da olabilir» dedim.

«Olmasın, istemiyorum» dedi.

«Ben de.»

Daha bir sokuldu.

Sarıldım beline : «Yirmi altı yıldır evliyiz. Bunca yıldan sonra üç aylık evliler gibi» dedim, durdum. «Hani ya?»

Daha sokuldu. O duyarlı anı yaşıyorduk, uzun süren evliliklerde zaman zaman görülen. Sıcağı, Sakret'i unutmuştuk. İçine kapanık biri olmasına karşın Nise'nin nasıl duygulu, içten, sevgi dolu, insancıl bir kadın olduğunu bir kez daha yaşıyordum. Nise, başımın belaya girmesini istemiyordu, haklıydı. Yaşam sıkıntısı içine düşmekten de kaynaklanmıyordu korkusu, biliyordum. Beni sevdiğini, yaşım ilerledikçe daha dikkatli olmamı istediğini, hastalanıp yatağa düşmenin bana vereceği acılardan kaynaklandığını biliyordum bu davranışların. Gerçekle duygusallık arası.

Boylu bir insan değildim, Nise benden de kısaydı. O da bana sarıldı.

Merikan filmlerindeki yavan görüntülere uymayı becerebilseydik, karıma 'seni seviyorum' derdim, o da 'ben de seni' diye yanıt verirdi. Oysa biz, dolaylı sözcüklerle, ama duyguların kesin çizgilerle belirmesine yol açan yumuşak davranışlarla duygularımızı anlatabiliyorduk birbirimize.

«Üzme kendini» dedim Nise'ye. «Sakret, her türlü soruşturmayı açtırabilir, 'Merkezde' güçlü dayanakları varmış, bunları yaptırabilir. Yaşamımı didik didik eder, bir kulp taktırmak için her şeyi yapabilir.»

«Değer mi, değecek mi bu denli yeni bir savaşıma?» diye sordu Nise, başını kaldırarak yüzüme baktı.

«Belki değer, belki değmez. Adamına göre değişir bu yargılar canım.» Duyulabilir bir sesle konuşuyordum.

Sesini çıkarmadı Nise.

«Anla beni, biliyorsun doğamı. Haklıyı haksızı ayırmaya yaşam boyu özen gösterdim, belki başardım, belki başaramadım. Fakat olayları tek yanlı yansıtmalardan, günlük yararlar için güçlü olanların neredeyse oralarını yalamalara değin uzanan davranışlardan bıktım usandım. Hele bu Ada'da olduğu gibi dernekte söz sahibi olanların mutlaka, 'çok iyi adam, hiçbir yanı yok ki eleştirilecek, mutlaka desteklenip sevilmeli' gibi, tek yanlı anlatılmalarını hiç anlayamıyorum. Adalılar bir konuda, bir kişi üzerinde karara varacaksa, o konunun, o kişinin gerçek yanlarını olduğu gibi bilmeli. Bu hakkı, hakkımız.»

Sesini çıkarmadı, suskunluğunu sürdürdü?

«Hadi, bir bira içelim seninle» dedim Nise'ye.

«Buzdolabına baktım, zaten yeteri kadar içmişsin» dedi.

Belli ki, bira şişelerini saymıştı.

Tekrar, «Değer mi?» diye sordu. Buzdolabını açarken.

«Boş ver, elinden geleni ardına koymasın» dedim.

Her şeyden önce Sakret hakkında bir şeyler öğrenmeliydim.

Sakret Hiçbir Şeyi Unutmaz!

Sakret, toprağının bereketiyle övünen kentlerden birinde doğmuştu. Yoksulluğun kol gezdiği, varlıklı insanların değer yargılarıyla yönetilen bir küçük yerleşme merkeziydi doğum yeri.

Sakret Ada'dan uzak topraklarda büyüdü. Yüksek dağlar, yeşil ovalarla bezenen yörenin aileye yaptığı yerel etkilerden hiçbir zaman kurtulamadı. İçine kapanık görüntü Sakret'e egemendi. Dışa karşı insancıl yaklaşımları güçlüydü. Neşeli, hareketli, zeki sayılabilecek biriydi. Küçük yaşından başlayarak 'güç dengeleri'ni iyi korumuştu.

Sakret'in çocukluk günleriyle ilgili geniş bilgi edinmem güç oldu.

Tanıdığım herkesi aramıştım. Sakret hakkında ne kadar bilgi toplayabilirsem anlatacaklarım o kadar dört dörtlük olacaktı. Bir kişinin yaşamöyküsünü bilirsek, geçmişini karıştırıp bilgi sahibi olursak karakter yapısını, bugününü daha olumlu düzeyde değerlendirebilirdik.

Sakret'in okula başladıktan sonraki yaşamını izlerken, daha çok, tanıdığım kimi eski arkadaşlarından bilgi alabiliyordum.

Nise telefonla durmaksızın sağı solu aramama içerliyor, sürekli eleştiriyordu :

«Telefonların dinlendiğini sen söylüyorsun, sonra kalkıp bu araştırmalara girişiyorsun» diyordu. Haklıydı. Telefonları dinleyip Sakret'e araştırmalarımla ilgili bilgi verebilirlerdi. Araştırmak görevimdi. Sakret bu araştırmalarıma karşı çıkamaz, yaşamıyla ilgili bilgi toplamama engel olamazdı. Davranışlarıyla gazetecileri, yazarları sever görünüyordu Sakret. Hiç değilse şimdilik. Sakret, akıllıydı, yazar çizer takımına

daha ilk günlerde olumsuz duygularını sergile mezdi. Belirgin özelliği olan 'tilki' zekâsı, Sakret'in bu kurnazlığı sürdürmesine neden olacaktı, bu tutumu kestirmek için falcı olmaya gerek yoktu. Doruk noktalara gelen yöneticiler —değişmez bir yazgıydı— yazar çizer takımıyla iyi geçinerek, basına, yazar ve çizerlere yakınlık göstererek işe başlardı. Fakat yerine ısındıktan, çevresindeki güç çemberini güçlendirdikten sonra, yavaş yavaş dişlerini gösterirlerdi.

Sakret'in oldukça geniş bir çevresi vardı. Bu çevredeki insanların pek çoğu ölmüştü. Yaşayanlarsa, Sakret'in nasıl bir insan olduğunu ayrıntılarıyla anlatmaya isteksizdiler. Emekli olup artık köşesine çekilmiş birisine, «Basına, gazetecilere olumlu baktığını» söylediğim zaman, «Hayret» dedi, «bize de bu adamlar menfaatçi, üçkâğıtçı derdi»...

İktidar gücü bu, dalga dalga yayılır. Kimileri bu güçten çekinir, kabuğuna çekilir. Kimileriyse bu güçlü insandan 'beklentiye' girer. Konuştuklarımın birkaçı ise Sakret'in yeteneklerine ilişkin daha okul sıralarında bazı saptamalar yaptı. Belki de bunlar Sakret'e okul sıralarında değer biçememişti. Bugün, birdenbire darbeyle küçük de olsa bir Ada'nın yönetimini ele geçirmesinden sonra belki de artık kıskanmaya başlamışlardı.

Bir kişi vardı ki içlerinde, Sakret ile uzun süre yazgı birliği yapmıştı. Okul sıralarında başlayan arkadaşlığın yanı sıra son yıllara değin aynı düzeyde görevler almıştı. Kalın sesiyle sözcükleri tane tane söylemeye meraklı bu kişinin söylediğine bakılırsa, Sakret'ten böyle olağanüstü bir iş yapması doğrusu beklenmezdi.

Okulda birlikte büyümüşlerdi. Sınıfın geri sıralarında gözlerden uzak kalmayı yeğleyen Sakret, okulda kimi yaramazlıkların baş ustasıydı. Çeşitli oyunlar düzenler, sınıftaki arkadaşlarını gülmekten kırar geçirirdi. Zaman zaman kimi kişilerin —öğretmenlerinin— taklitlerini yapardı.

Bütün bunlar çocukluk çağında hemen herkesin yapabileceği yaramazlıklardı.

Fakat, kalın sesli, kalın kaşlı eski arkadaşı Sakret'in bir özelliğini önem vermeden söyleyiverdi.

Sakret, çocuksu yaramazlıklar küçük bir suça dönüştüğü zaman aradan çekiliverirdi. Sanki öğretmenlerin, ya da okul yöneticilerinin üzerinde durduğu bu 'küçük suçu' yaratan başkasıymış gibi, hemen sınıfın geri sıralarına, kabuğuna çekilirdi.

Bu davranış belki çekingen bir çocuğun davranışıydı.

Arkadaşlarından aldığım bilgiler arasında bir başkası daha çok dikkatimi çekti.

Sakret, önemli bir tartışma başladığında birdenbire yan olmazdı. Tartışmanın gelişmesini özenle izler, yerini sonradan alıverirdi.

Bu çizgileri kişisel bir kusur gibi sıralamayan arkadaşlarının bunları niçin —sanki üzerinde durmuyormuş gibi görünüp— söylediklerinin nedenini daha sonraki günler anlayacaktım. Çünkü Sakret içinde bulunduğu olayda çevreyi iyi gözleyerek işine geldiğinde kimden yana olacağını, ya da kimden ne zaman ayrılıp kurtulacağını iyi ayarlıyordu. Bunun örneklerine çok rastlayacaktım. Tabii bunları Ada halkına anlatmanın olanağı yoktu. Yazsan da, anlatsan da boşuna! Bütün bu becerilerini öyle güzel örtüyor, sevimli, güleç yüzüyle öyle olumlu izlenim veriyordu ki, Ada halkı bu tür yazımları, anlatımları 'bir amaca yönelik' kabul edebilirdi.

Kuşkucuydu. Herkesten kuşkulanıyordu. Elbette bu yönüyle, kişiliğinin öteki çizgileri çelişmiyor, tam tersine biribirini tamamlıyordu. Ada halkının ilgisinde bir düşme sezdiği zaman yakın adamlarına bu ilgisizliğin nedenini araştırmalarını buyurduğunu öğrenecektim. Adalılar arasında adından ikinci, üçüncü sırada söz edilirse, gene benzer kuşkuya kapılıyor, «Acaba unutuldum mu?» diye soruşturmaya başlıyor ya da

«Neden ilgiyi yitirdim, bunu öğrenmek gerekir» diye, buyruk üzerine buyruk salıyordu.

Dernek başkanlığını eline geçirdikten bir süre sonra Sakret'in adı gazetelerin pek çoğunda uzun zaman birinci sayfada kaldı. Bu gidişten memnundu Sakret.

İşbaşına geldiği günlerde yönetimi almasını kışkırtanlarla uyumlu bir çalışma, yakınlık, işbirliği içinde görülen Sakret'in, dernek başkanlığını bütün olanaklarıyla eline geçirmesinden sonra, bu arkadaşlarından yavaşça ayrı kalmaya özen gösterdiği gözlendi.



Hatta, derneği birlikte yürütmeye çalıştığı bu arkadaşları, birden dışlanmalarının gerçek yanlarını araştırmışlar, ne çare, gerçeğe pek yaklaşamamışlardı. Aslında Sakret, gücü eline alıncaya kadar bir dönemi birlikte yaşamıştı bu adamlarla, ama günlük isteklerin, belirli sorunların çözümünde pek yavan kaldıklarını görünce,

her birinden yavaşça uzaklaşmıştı. Nitelikleri, bir baş öndeydi arkadaşlarından.

Başkanlığa geldikten sonra arkadaşlarına gereksinimi kalmamıştı artık. Konuşması, davranışları «ötekilerden» daha başarılıydı. Ötekilere önem vermeyen insanları, beceriyle yönetiyordu.

Arkadaşları bir gün baktılar ki, işe birlikte başladıkları Sakret, almış gidiyor. Kişilikleri eriyip yitiyor, ikinci plana düşüyorlar, dernek içindeki önemleri siliniyor, eriyor. O zaman Sakret'in hemen her gün ne yapacağını, Ada'nın hangi kumsalını ya da yöresini ziyarete gideceğini öğrenip ardından koşturuyorlardı. Bu sonuç, Sakret'in artık çevresinde dolanmalarını istemediği insanları 'eritme' politikasının olumlu meyveleriydi.

Dernek başkanlığına geldikten ve uzun denemelerden sonra inanabildiği birkaç kişiyi çevresine aldı. Derneğin yönetimini tümüyle eline geçirince «yeğeni olan Yakını'na» sıkı sıkıya bağlandı. Ayrı düştüğü bir başka meslek arkadaşını ise, çevresindeki «etken çevreye» alabilmek için uzun süre bekleyecekti.

«Öteki arkadaşları» bu sonuncu kişiden beğeniyle, dostça söz etmezlerdi. Çünkü, dil bilgisi, okumuşluğu, okuduklarını sindiren zekâsıyla —sürekli ikinci adam olmasına karşın— bu «sonuncu kişi,» Sakret'i her sabah erkenden görür, sorunları dilediği biçimde aktarır, çoğu kez de dilediği yönde sonuçları alarak yanından ayrılırdı. «Öteki arkadaşları» Sakret'in yanına geldiklerinde, çoğu sorunun istediklerinden başka biçimde çözüme ulaştığını görerek, fena bozulurlardı. Nitekim, bir ara «sonuncudan» hafif bir ayak oyunuyla kurtulmuşlar, istemedikleri kişiyi başka göreve aktarması için Sakret'i zorlamışlardı. Ahhh, tabii Sakret de güç ve güçlü karşısında geri çekilmesini öğütleyen iç dürtüyle, «sonuncuyu» başka göreve atayarak yanından uzaklaştırmıştı.

Çevresindeki etkili ve güçlü bireyler yok-

sa Sakret kızdığı sorunları unutur ya da o sırada tepki duyduğu kişileri bağışlardı. Belki de Sakret'in «yumuşak başlılığını» bu örnekler kanıtlıyordu. Yumuşak başlıydı, bağışlayan insanlara özgü örnekler veriyordu Sakret iyiydi, hoştu ama kinciydi. Unutmazdı kendisine karşı gelenleri. Küçük düşürenleri. Ya da daha başka görevlerdeyken kendine karşı sözcüklerin sınırını zorlayarak küçültücü davranışlar yaptığına inandıklarını... Unutmazdı...

Gece lambasının ışığı vuruyordu. Notlarımı yatağın üzerine yaymış, okuyor, yeni ekler yapıyordum. Yaptığım son görüşmede bilgi veren kişi, Sakret'in kindarlığından söz etmiş, «Belli etmez, fakat inanınız ki kindardır» demişti.

«Demek kindar Sayın Sakret?» diye sormuştum birkaç kez. Çok önemliydi.

Kapadım telefonu, notlara ekler yapıyordum ki, karım başını kaldırdı :

«Sakret mi kindarmış?» diye sordu.

«Hıım!» diyerek onayladım.

«Sakret kindarsa, yazdıklarına bugün bir şey söylemeyecek, ama günü geldiğinde ayağını kaydırmak, seni zor duruma sokmak için elbette bir şey yapacak, değil mi?» dedi.

Duygusallaşmaya başlayan kadın mantığı karşısında en iyi çare susmaktı.

«Soruyorum sana, değil mi?» diye üsteledi.

«Öyle» dedim.

«Demek 'öyle'.. Demek verebileceğin yanıt yalın biçimde sadece bu!»

«Hayatım, ne dememi istiyorsun? Bunlar kaba bilgiler. İçinde amaçlı olanları da vardır, Sakret'in birden yükselmesini kıskananların değerlendirmeleri de olabilir pek çoğu.»

«Neden aldatsınlar seni, neden?»

«Bilmem ki, insan bu. Bugün dosttur yarın düşman. Ya da dost cephede berabersindir, ertesi günü değişmiş, bakarsın seni satıyor.»

Nise, «Müthiş bilgiçsin» dedi alaylı alaylı, «Ama, bu bilgiçlik Sakret'ten gelecekler karşısında kaç para yazacak?»

'Göreceğiz' diye tamamlayacaktı, dili varmadı, sustu. Neredeyse ağlayacaktı Nise.

Notları topladım; yanıma çektim. sarıldık. Gece sakindi, sıcaktı, pencereler açıktı. Kocaman bir balığın şap diye suya daldığını duydum.

Ay, Mandoras Dağlarının tepesindeydi. Denize vuruyordu ışığı. Sakret yatağında huzur içinde, yarın ne yapacağının planını yapmış yatıyordu herhalde. Bir zamanlar devletin yazgısına egemen olan bir politikacının söylediklerini anımsadım:

«Bazı devletler ya da kişiler fillere benzer. Kindardırlar, hiç unutmazlar. Zamanı gelince?...»

Eyikez Hanımın Sarıkızı Doğuruyor!

Köy santralından Sakret'in evine bağlamalarını istedim.

Kim olduğunu söylemiyordu santraldaki her kimse, ama ben İhtef'in sesini tanımıştım.

Adımı verdim, «Bakalım konuşacak mı?» dedi.

Bir iki dakika geçti, telefonu açan, «Buyrun?» dedi.

«Sayın Sakret ile görüşmek istiyorum» dedim.

«Konuyu bana söyleyebilir misiniz?» diye sordu.

«Gazeteye bir yazı göndereceğim Ada ve yeni yönetimle ilgili. Bu nedenle görüşmek istiyorum!»

«Bir dakika» dedi ses. Herhalde yakınıydı. Bekledim.

Yorgun bir gazeteciden daha hırslı yaratık yoktur bu dünyada. Yorgun bir gazeteci hem acımasızdır, hem de kendini beğenmiş.

Tekdüze bir ses —aynı ses— «Özür dilerim, bekletiyorum» dedi.

Allah kahretsin!

«Önemi yok» diyebildim, «beklerim.»

Tabii bekledim.

Kızgınlığımı bastırabilmek için başka şeyler düşünmeye, aklımdan geçirmeye çalışıyordum.



Bir dönemde yönetime —ama ülke yönetimine— bir darbeyle egemen olmuşlardı. Bir başba-

kan arandı ve bulundu. Daha önceki sivil hükümetlerin yurt içindeki sorunlarını körükleyen başka bir gelişme ülke dışından kaynaklanıyordu. Büyükler büyüğü bir devletin tek derdi, uyuşturucu ana maddesinin ülkemizde yetiştiğine inanmasıydı. Sivil hükümetlerden uyuşturucu ana maddesinin, üretimini yasaklamalarını istiyordu. Hükümetse yapmamakta dayatıyordu. İşte, darbe bu ortamda geldi.

Büyükler büyüğü şanlı devletin, istediğini yapmayan sivil hükümete verdiği dersti, bu. Darbenin işbaşına getirdiği hükümetin başına getirilen saçsız başlı, gözlüklü, etli dudaklı bir bilim adamı:

«Uyuşturucu üretiminin yasaklanacağını hükümet programına koyamam, içerde büyük eleştiriler olur» demişti devlet başkanına.

Devlet başkanı, saçsız başlı, gözlüklü, etli dudaklı bilim adamı Başbakana biraz acıyarak bakmış;

«Bu göreve getirilmenizin nedeni bu» diye özlü bir karşılık vermişti.

«Sayın Sakret'i bağlıyorum» dedi tekdüze bana iki teneke parçasının biribirine sürtünmesinden doğan gürültüyü andıran ses.

Sakret, «Buyrun» dedi, saygılarımı sundum. Teşekkür etmek zahmetine bile katlanmadı.

«Bugün çok meşgulüm. Hele sabah. Ama öğleden sonra...»

Ağzına lafı tıkadım :

«Öğleden sonra daha iyi, saat 16.00 nasıl?»

Duraksadı, «Peki, buyrun öğleden sonra görüşelim» dedi.

Telefonu kapatacaktı ki, «Ada'yla ilgili önemli bir sorun mu acaba Sayın Sakret?» diye sormak cesaretini gösterdim.

«Bilmiyor musunuz?» dedi, sesinden bir gazetecinin böylesine önemli bir olaydan haberi olmamasına şaşırdığı anlaşılıyordu.

«Yoo! Bilmiyorum, neymiş, ne olmuş?»

«Sarıkız bugün doğurdu doğuracak. Müthiş bir şey» dedi Sayın Sakret.

«Hamile kalmasına ben yardımcı oldum da.. Ah, ahhh, bu eski yöneticiler. Nasıl da ihmal etmişler bazı işleri, nasıl da bilmiyorlar bu işleri» dedi Sakret.

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Sarıkızın —bir inek— hamile kalmasını Sakret sağlamış. Telefon kapandı, şaşkınlık içinde:

«Yoook, olamaz!» diye söylendim.» Adam, benimle dalga geçiyor!

«Olmaz Nise!» dedim karıma. «Adam benimle dalga geçiyor.»

«Dalga geçmiyor, sen öyle algılıyorsun» dedi karım. Gülüyordu.

«Yahu, ineğin hamile kalmasına yardımcı olduğunu söylüyor. Bir ineğin?»

«Evet» diye doğruladı Nise.

«İhtef'in, hani o ineğinin?»

«Evet.»

«Anlat, yoksa şimdi çatlayacağım» dedim karıma, sesim biraz da sert çıktı galiba.

«Ada'nın ekonomik yaşamına büyük oranda katkıda bulunacak böylesine mutlu bir olayla ilgili olarak cehaletinin yüzüne vurulmasına kızıyor musun?»

«Hiçbir şeye kızmıyorum» dedim. Ama, anlat diye dayattım.

«Bak» dedi Nise, «sen daha yorgun ayaklarını Ada'ya sürümezden önce İhtef'in karısı Eyikez Hanımın meşhur ineğinin artık yavrulamasının zamanı geldiğine ailece karar verilmiş.»

«Eyikez Hanımın bizim bahçedeki bütün çiçekleri yiyen ineğinin?»

«Evet, o ineğin. Adamızın tek ineğinin.»

Doğruydu. Ada'ya hayvan sokulması yasak-

lanmıştı. Yandaki komşumuzun bir kedisi vardı, dağ bayır gezdiği için ev kedisi olmaktan çıkmış, yabanlaşmıştı. Köpek yoktu. Geçen yaz Nahro bir kurt köpeği yavrusu almış, eğitmiş, büyütmüştü. Ne var ki, «gençlik aşısı»nı zamanında yaptırmadığı için hayvan kısa süre sonra eriyip gitmişti.

Nise, «Dinliyor musun?» diye sordu.

«Baş üstüne!» dedim.

«İyi» dedi, «sen gelmeden önce Sarıkızın, Adamızın tek ineğinin nasıl yavrulayacağı sorun oldu. Eski yöneticiler arasında görüş ayrılığı çıktı. Bir bölümüne göre Sarıkızı büyük yük motoruna koyup karşıya götürmek gerekirdi, orada şefkatli ve seksi bir eşin kucağına atıp normal döllenmenin olması beklenmeliydi. Yöneticilerin öteki bölümüyse, 'hayır' diyorlardı. 'Ada'nın tek ineği karşı sahillere götürülüp getirilemez! Yük motoruna Sarıkıza layık bir eş konulmalı, çiftleşme bu sakin, bakir doğa parçasında gerçekleşmeliydi.»

«Bari, Sarıkıza fikrini sorsalardı!»

«Bırak dalgayı» dedi Nise. «İşte bu tartışmaların tam orta yerinde Sayın Sakret ortaya çıktı, şıp diye de sorunu çözümledi!»

«Yaaaaa?» diyebildim, «Nasıl çözdü?»

«Suni döllenmeyi salık verdi. İhtef bu çözüm yoluna bayıldı. Biliyorsun para karşısındaki tutumunu, bayıldı. Sayın Sakret çözümü üstlendi —hatta bir söylentiye göre suni döllenme giderlerini ödemiş— kalktı karşıya geçti, yanında bir adamla döndü ve...»

«Veeee!...»

Nise ellerini çarptı, «Mutlu nosss!» dedi.

«Nos?»

«Çok cahilsin sokak edebiyatı açısından. Nirrez'in —kız kardeşinin— sözlüğünden, yani mutlu sonnnnn!»

Bakakaldım karımın yüzüne. Sarıkızın doğum yapacağı gün gelmişti. Sayın Sakret'in heyecanının nedenini anlamıştım. Yalnız anlamadı-

ğım Sarıkızla Sayın Sakret'in bu denli uğraşması, bir ineğin doğumundan, Ada'nın güzelleşmesi ve kalkınması için ne beklediğiydi.

Bu merakımı gazinoyu işleten, Sarıkızın sahibi Eyikez Hanımın eşi İhtef giderdi:

«Bir inekle, iki inek arasındaki farkı bilmiyor musun ağabey?» diye sordu.

«İki inek bir inekten bir fazla iki inektir» dedim.

«Doğru» dedi, «hesaba alışıyorsun!»

«Bakalım yeni dernek yöneticileri bizleri daha ne olumlu işlere alıştıracaklar!»

«Doğru» dedi.

İhtef, «Sayın Sakret büyük adam, Ada'nın kalkınmasının, halkının daha müreffeh hayata kavuşmasının yollarını çok iyi biliyor» diye başladı: «Sayın Sakret olmasaydı, biz Sarıkızı yavrulatamazdık. Biliyorsun, sütünü satıyor, kimi zaman yoğurt yağ yapıyorduk. Eh, beslenme derdi de yok!»

«Bak bu da doğru» dedim İhtef'e, «nasılsa bizim bahçenin, komşuların, Sarıkızın dilediği evin çiçekleri varken!»

«Ama ağabey, o çiçekleri yedikten sonra sütü nasıl da kokuyor, değil mi, haksız mıyım?» diye sordu İhtef.

«Bu da doğru,» dedim, «anlat, devam et!»

«Sayın Sakret bir gün bana geldi. 'Bak oğlum İhtef' dedi. 'Ben çalışma hayatındayken hep verimliliğin üzerinde dururdum. Bir inekten günde aldığın süt kaç kilo; diyelim ki, üç. İki inekten alacağın süt ne kadar olur, en azından altı kilo. Öyleyse?' dedi ve suratıma baktı. Şıp diye kavradım. 'Bir hesapla' dedi Sayın Sakret 'Sarıkız doğurmalı'.

Yanıtladım Sayın Sakret'i: 'Yavrulamalı'.

'Ama nasıl?' dedi.

'Bayağı' dedim, işte öyle, çiftleşip yavrulamalı.'

Sakret kıskıs güldü. 'Verimliliğin en önemli

yolu ve yöntemi, üretime yatkın aracı nasıl kullanacağını, daha doğurgan hale ne biçimde getireceğini bilmektir' dedi. Anlamadığım konularda ben konuşmam ağabey, sustum. Sayın Sakret, 'Sen bu yöneticilere bakma şimdi, inek üzerinde anlaşamayacaklar, birisi karşıya götürelim döllensin diyecek, ötekisi buraya getirelim döllensin diyecek' diye devam etti.

Ağabey bu arada çok önemli bir laf etti. Ama, çok önemli. Bugüne değin kimseye söylemedim bunu, belki hatıralarımı yazarım da bir gün, orada kullanırım diye saklamıştım. Fakat sen yazarsın ağabey be! İşte söyleyeceğim sana: Sayın Sakret, 'Ben sana bir şey söyleyeyim İhtef oğlum' dedi, 'bu yöneticiler bir araya gelemez, böyle tartışmalarla vakit öldürür, bir ineğin döllenmesi için bile yer seçimi yapamazlarsa bu Ada'nın işleri kötüye gider.'

Anladın değil mi düşünceyi?»

İhtef, sol elinin işaretparmağıyla kafasını işaret ediyordu :

«Çok kafalı, baba adam bu Sakret, şey Sayın Sakret yani. Dediği oldu, yöneticiler arasında tartışma çıktı. Tabii ben, Sarıkızdan Ada halkının yararlandığını öne sürerek döllenme parasını derneğin vermesini istiyordum. Yöneticilerin bir bölümü bu derneğin işidir diyordu, ötekileriyse Sarıkıza özgür girişim işletmesi gözüyle bakıyordu. İşte o sırada...»

«Sakret geldi ve...»

«Ve... Sarıkıza suni döllenme yaptırdı!»

«Parasını?»

«Eeee tabii, Sayın Sakret verdi!»

«Verdi mi cebinden?»

«Cebinden mi verdi, 'Müteyakkız güçlere' mi ödetti, beni ırgalamaz gayrısı,» dedi İhtef.

O gün öğle üzeri zorlu bir inek sesi duyuldu.

Sarıkız II dünyaya gelmişti.

Çıktım, evin arkasına, koya baktım. Bir süre sonra Sayın Sakret'in motoru arkasında kö-

pükler bırakarak gelip geçti, evinin iskelesine doğru.

Bir saat sonra hoparlörden bir bildiri yayımlandı:

«Adamızın tek ve cefakâr ineği Sarıkız, yönetimimizin yakın ilgisiyle bir saat önce bir yavru doğurmuştur. Sağlıklı olan yavruyla Adamızın protein gereksinimi bir kat fazlalaşmıştır. Dernek Başkanı Sayın Sakret ilgililere yavrunun bakımına özen göstermelerini, fırsat buldukça gizli veya açık denetlemeler yapacağını bildirmiştir. Ayrıca bir süre sonra Ada'ya özgü bu yöntemle, inek sütü dışardan alınmayacak, alınması da yasaklanacaktır.

Ada'da eski yöneticilerin ihmalleriyle yıllardır yarım kalan işler hızla tamamlanacaktır.

Ada'nın kalkınması için kendi yağımızla kavrulmanın gereği ortadadır. İneğimize sahip çıkılacaktır, eski yöneticilerin kısır çekişmelerinin nelere mal olduğu, halkımız tarafından elbette takdir edilecektir!»

Karıma, «Artık bizim küçük bahçeye çiçek ekme, benden de bu konuda para isteme» dedim.

«Niye?» diye sordu karım.

«Ben artık kısır çekişme yaratan doğurgan inekleri bahçemde görmek istemiyorum.»

Karım, «Sen de kimseyi beğenmezsin,» dedi.

«Ben» dedim Nise'ye, «artık ineklerle değil, insanlarla, insanların insancıl duygularıyla, insanlara yaraşan özgürlüklerle uğraşmak istiyorum.

Ellerini beline koymuş, geldi önümde durdu:

«Ne istiyorsun canım?»

«Bir bira» dedim. Eyikez Hanımla ineklerini ve Sayın Sakret'i başımızdan eksik etmemesi için dua edeceğimi söyledim.

«Hah, şöyle yola gel!» dedi.

LOS'UN NOS'U!

«Bakın» diye söze başladı, Sayın Sakret'in yakını, «Sayın Sakret, saatlerdir çalıştıktan sonra arkadaşlarıyla bir karar aldı. Biliyorsunuz Ada'nın yolları hem taştan, hem de çok dar. İnsanlar gelip geçerken biribirine değiyor neredeyse çarpışıyorlar (Bu cümleden sonra küçümseyen bir gülümseme geldi dudaklarına). Eski yöneticiler dernek seçimleriydi, seçimlerde oy almak derdiydi diye hep biribirine düştüler. Sonuç (Baktı bana, ses etmediğimi görünce), sonuç ortada.. Ada ne güzelleşiyor, ne de kalkınıyor. Bir de sokakta yürürken insanlar çarpışıyor, kısırrrrr çekişmeler, tartışmalar yüzünden hiçbir iş sonuç vermiyor. Doğru mu (Yanıt vermemi beklemedi), doğru.

Sayın Sakret ('biliyorsunuz' dedi arada. Sayın Sakret yakınımdır, ama biz kendisine baba deriz), evet Sayın Sakret, Ada'da bu yol keşmekeşinin, kargaşasının önüne geçmek için bir plan yaptı, bir bildiri çıkacak bu akşamüzeri (Cebinden bir kâğıt çıkardı, göz attı, belki görmek isterim sanısıyla hemen cebine koydu). Bu bildiride artık sokaklarda 'herkesin sağdan yürümesi' istenilecek.»

«Çok ilgi çekici. Yalnız Sayın Yakın, karşıdan gelenler ne yapacak?»

«Evet, karşıdan gelenler» dedi (Küçümseyerek baktı yüzüme). «Karşıdan gelenler de sağdan yürüyenlerin karşıtındaki çizgide yürüyecekler. Yani sağdan yürüyenin solunda değil.»

«Afedersiniz pek anlayamadım, hem sağdan yürüyenler var, sonra karşıdan gelip yine karşıdan aynı sağdan yürüyecekler, yani nasıl?»

«Efendim, her şeyden önce Adalılarımızı ahlak kurallarına, sosyal kurallara uydurmak zorundayız. Başka türlü Ada güzelleşemez, kalkınamaz. Bakın ne yapılacak. Sağdan yürüyenler olduğunu görünce, karşıdan gelenler en müsait yerde durup bekleyecekler, sağdan gelenler geçtikten sonra o sağ çizgide yürüyecekler» diye açıklamalar yaptı.

«One way ticket» dedim.

«Pardon!» dedi.

«Şu günlerin bir şarkısı var da, sadece tek yönlü bilet diyor.»

«Haaa!» dedi Sayın Yakın.

Kalktı salonda bir aşağı bir yukarı yürüdü. Baktım bacakları yengeç. Evin önündeki taşlı sahilde yürüyen, besin arayan küçücük yengeçler gözümün önüne geldi.

Geldi, önümde durdu: «Nasıl buldunuz bu yöntemi?» diye sordu.

«Bir harika, ancak Sayın Sakret gibi sosyal bilimleri derinlemesine okuyan biri bulabilirdi böylesine akılcı bir yöntemi» dedim.

«Biz,» dedi bana Sayın Yakın, «gazetecileri severiz.»

İnanayım mı inanmayayım mı? Yüzüne baktım. Soğuk bakışlarıyla çok ciddi.

Oysa, Sayın Yakının gazetecileri sevdiğini sanmıyordum. Ada'ya gelmeden önce beni, bir vesileyle kendisini tanıyan, Ada'ya geldiğimde konuşmamı, görüşmemi dileyen birisiyle tanıştırmışlardı. «İyi çocuktur, akıllı çocuktur, Sakret'e çok bağlıdır ama...» demişti.

«Ama?»

«Siz de gazetecisiniz, pek sevmez sizin meslektekileri.»

«Peki, ama neden?»

«Büyük kentlerden birinde görevliymiş, ya ona, ya yakın arkadaşına karşı olumsuz yayınlar yapmış kimi gazeteler, resimlerini basmışlar.»

Oldukça ilginçti kişiliği Sayın Yakının. O nedenle, bir öğle yemeğinde ayaküstü gördüğüm

arkadaşına, «Gazeteler hangi olay nedeniyle bu yayınları yapmışlar acaba, ben hatırlamıyorum doğrusu» demiştim.

«Amma da yaptınız ha?» diye yanıt vermişti. «Nasıl anımsamazsınız? Hani bir tarihte bir büyük kentimizi köpekler basmıştı ya, finoları öldürüp kurt köpeklerini koruduğu savıyla yazılmadık kalmamıştı.»

«Haaa, şu mesele!» deyip uzaklaşmıştım.

Sayın Yakın, «Yayımlanacak bildirinin ikinci bölümü de var» dedi.

Gözlerimi açabildiğim kadar açtım, meraklandığımı kanıtlayacak ne yapılması gerekiyorsa yaptım doğrusu.

Sayın Yakın, «Yolların yürümekle aşınması gerektiğini bildirecek, Ada halkını durmadan yürümeye teşvik edeceğiz,» diye açıklamalara girişti.

Sakıncalı bir sözdü. Bir dönemde —Allah selamet versin— bir büyüğümüz, mitinglerin, sokak yürüyüşleri yapılmasının özgürlükçü bir davranış olacağını simgelemek için, «Yollar yürümekle aşınmaz!» demişti de başına gelmedik kalmamıştı. Anımsattım Sayın Yakına bunları.

Güldü, «Onları halk istemiyordu, Sayın Sakret'e ise Adalılar tam destek oluyor, biliyorsunuz,» dedi.

«Güzel, ancak ne işe yarayacak bu sloganlı bildiri?»

Ellerini ceket ceplerine soktu (gene dudaklarında o küçümseyen gülümseme), «Ada yollarındaki sivri taşları düzeltebilmek için maddi gücümüz yok. Herkes yürüyecek, yürüyecek, yürüyecek ve bir gün gelecek ki, yollarda o sivri taşlar kalmayacak, sivrilikler gidecek» dedi.

«Ya soldaki taşlar ne olacak? Soldan yürümek yok!»

Cehaletimi bağışladı: «İşte, sağ taraftaki taşların sivrilikleri yürüyüşlerle düzelince soldaki taşları dernek söküp atacak. Buna ne derler, bilir misiniz?»

Böylesine bilimsel kurguyu nereden bilecektim.

«Buna, halk - yönetim işbirliği derler azizim» dedi. «Yönetimi destekleyen Adalılar işlevini yerine getirecek, Adalılara karşı sorumluluğunu bilen yönetim de ona yardım edecek.»

«Sayın Yakın» diye giriştim söze, «bu koşullarda sağdaki taşlar hep kalacak, ayağımıza takılacak, kimi yerde kafamıza vuracaklar çıkacak gibime geliyor. Ama sağdakiler düzlendi, böyle bir sorun kalmadı diye soldaki...»

Yerinden fırladı, yanıma kadar geldi «Bir daha 'sol' demeyin!» dedi.

«Peki, ne diyeyim efendim?»

«Los, deyin» dedi. Yanlış yapmış gibi bir davranış içine girdi, «Daha açıklanmayacak, ama yakında bildirilecek Ada halkına, artık 'sol' denilmeyecek, yerine 'Los' denilecek» dedi, âdeta fısıltıyla.

Fısıldayarak sordum : «Neden buna gereksinildi?»

(Gene o küçümseyen, 'ne kadar cahil' olduğumu dokunduran gülüş dudaklarında.)

«Sol dedikçe, halkın aklına —Allah saklasın— soldan yürümek gelecek, sağdan yürümeyi unutacaklar. Bu nedenle, 'sol' sözcüğü yok artık sözlüklerde, 'Los' var» dedi inançla.

«Bir de Los Palamos var,» dedim.

«Nedir o, solda yeni bir los mu?» diye atıldı.

«Güney Amerika müziği yapan bir orkestranın adı» diye açıklama yaptım. «Buraya kadar verdiğiniz bilgiler çok işime yarayacak» dedikten sonra konuşmamı sürdürdüm :

«Yalnız, merakımı mazur görün. Yolun sağından gidilmesini rahatlıkla söyleyeceğiz, ancak sağdan sola sapınız yerine, 'sağdan sonra losa sapın' mı diyeceğiz birine yol tanımlarken?»

(Gene o küçümseyici gülümseme.)

«Hayır efendim, hayır!» diye karşı çıktı: «Örneğin şöyle diyeceksiniz : Sağdan yürü, sonra sağın karşısına gelen ilk sokağa sap!.. Veya sağdan yürümeye devam et, sağdaki iki elektrik direğini geçtikten sonra, sağın karşısındaki yola yahutta sağın yanındaki sokağa sap!..»

Yüzüme baktı : «Anlayabildiniz mi?» diye sordu.

«Anladım» diye yanıtladım Sayın Yakını «Sağ var, yalnız sağ!»

«Atalarımız da 'sağ kalanlar bizimdir' dememişler mi aziz kardeşim.»

«Bu mantıkla esasen los'ta sağ kalmaz ki!»

«Bravo!» dedi, «Anladınız, zamanı gelince bunları böyle anlatın yazılarınızda, Sayın Sakret'in iyi niyeti hep üzerinizde olur.»

«Sayın Yakın, bendeniz, bu tür duygulara pek alışkın değilim, ayrıca Sayın Dernek Başkanının 'iyi niyetinin hep üzerinde kalmasını isteyenlerle, bundan da yararlanmak isteyenler' çıkacaktır kuşkusuz» diyebildim.

Sayın Yakın, «Biz basını severiz» derken dışardan, «Yakınımm, konuğumuz geldi mi?» diye bir ses duyuldu. Sayın Yakın seyirtti. Kapıyı açıp, «Evet Sayın Sakret, buradalar, yanınıza getireyim» dedi.

Yol gösterdi, dişlerini sıkmış mıydı, bana mı öyle geldi, bilmem ya «Biz baasssıınnıı severiz!» derken kolumu öyle tutmuş, öyle sıkıyordu ki, içimden haykırmak geldi.

Kapı açıktı. Yürüdük. Kapının hemen yanında küçük bir masa duvara dayanmış, üzerinde de bir ayna.

Baktım yüzüme aynada.

(Yüzüme küçümseyen bir gülümseme yerleşmişti.)

Sayın Sakret'in yanına giderken ilk öykünün başlığını çıkarmıştım :

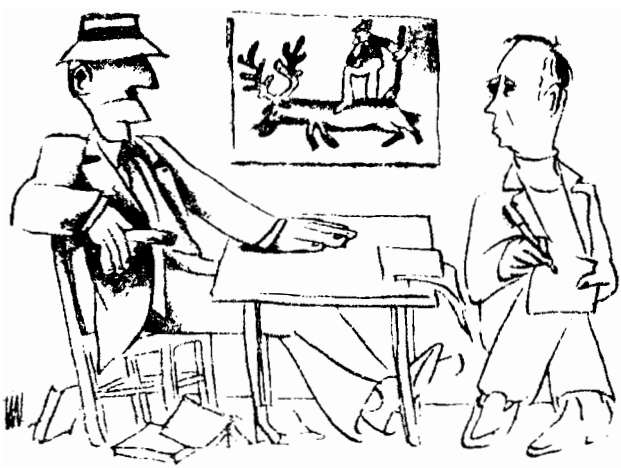
«Los'un nos'u!»

BİR HALK, İKİ DERNEK, BİR BAŞKAN

Küçük bir holden geçtik. Hemen bir başka kapıyı açtı Sayın Yakın, içeri buyur etti.

Sakret, arkası dönük, masaya yayılı kâğıtları karıştırıyordu. Masa da masa olaydı bari. Yazlık evlerde şıpınişi kaldırıp istenilen yere taşınabilir bir şey.

Sayın Yakın hafifçe, öksürdü. Sakret döndü, gerilmiş yüz hatları gevşedi, birden o tilki bakışlarıyla gülümseme yerleşti gözlerine : «Hoş geldiniz, hoş geldiniz!» dedi sevecen bir sesle.



Onca işi arasında benimle görüşmeyi kabul ettiği için Sakret'e teşekkür ettim, pencerenin yanına konulmuş iki iskemleden birini gösterdi, oturdum. Oda geniş değildi. Beyaz badanalıydı. Kapının yanında, duvarda büyük bir resim asılıydı. Matbaa basımı, işportada satılan

ucuz bir tablo. Avcı, tüfeği elinde; bir ayağıyla öldürdüğü geyiğe basmış, gururla, kazandığı zaferin görkemiyle bize bakıyordu.

Bakışlarımı yakalamış olacak ki, «Güzel değil mi?» dedi Sakret.

«Çokkk!» dedim.

«Avcılık bir şans işidir. Tüfeği kaldırıp vurmak ise akıl. Bu tabloda ben her ikisini bir arada görebiliyorum, bana böyle bir etki yapıyor» dedi Sakret.

Söylediğinden hiçbir şey anlamış değildim. «Çok haklısınız» dedim.

Pencereden dışarıya baktı. Deniz mavi gri uzanıp gidiyordu.

Sakret, «Sanatın her yanıyla uğraştım diyemem, ama sanatı çok severim. Herkes dernek adamı olabilir, bir derneğin başkanlığına gelebilir, ne çare, sanatkâr olamaz. Öyle değil mi?»

Bu tanımlamaları önceden duymuşluğum vardı, bir başka kişi söylemişti galiba. Daha sözün başında Sakret'e ters düşmenin âlemi yoktu. Sustum.

«Hele Zürtüllü'nün, 'zurnada peşrev bayağı olur' uyarlamasını dinlediniz mi?»

Yanıtlamadım.

«Müthiş bir şey. Zurna âdeta klarnetleşiyor, klarnetler bir süre sonra piyano, giderek piyanodan kemana akan sesler. Bir şiir. Yüzyıllara dayanan ulusal musikimizin zirve noktası. Dinledikçe bir kez daha dinlemek geliyor içimden.»

«Zurnada peşrev bayağı olur» diye not aldım.

Başını uzattı, kâğıda yazdıklarıma baktı. «Bu notları bana 'atfen' mi yazacaksınız» diye sordu.

«Bakın,» dedi. Sesi oldukça dikleşmiş gibi geldi bana, «bunlar hasbıhal, bu sözlerimi yazmanıza izin veremem.»

«Sayın Sakret» dedim, «bu küçük notlar sizinle ilgili yazıya renk getirecek nitelikte, o nedenle not alıyordum.»

«Ha, bakın o zaman» dedi Sakret, heyecanla kızan insanların cana yakın görünmeye çalışan davranışıyla, «o zaman yazınızda, 'Sakret, milli musikimize büyük önem vermek gerektiğini söylüyor' dersiniz, bu yeterlidir ve herkes ne demek istediğinizi anlar.»

«Çünkü» diye sürdürdü Sakret, «bu sohbette yazılacaklar vardır, yazılmayacaklar vardır, nihayet bu kısım sohbettir.»

Telaşla araya girdim: «Önce hasbıhal dediniz, şimdi 'sohbet' diyorsunuz, acaba hangi sözcüğü kullanmama izin verirsiniz?»

«Peki, siz ne diyorsunuz bu tür konuşmalar için?»

«Genellikle 'söyleşi' sözcüğünü kullanıyoruz» diye yanıtladım.

Geriye yaslandı:

«İşte bir sorun daha» dedi Sakret. «Hasbıhal, sohbet, söyleşi. Üç ayrı kelime (sözcük demek istiyor), bu patırtıyı da engellemek gerekiyor bence (Hafifçe güldü). Tabii, bu benim sorunum değil.»

«Sizce bu kargaşayı önlemek için ne yapılmalıdır Sayın Sakret?.»

Soruma kısa bir duraksamadan sonra yanıt verdi:

«Herkesin anlayacağı biçimde, herkesin anlayacağı kelimeleri kullanarak,» dedi Dernek Başkanı Sakret.

«Örneğin?»

«Mesela» dedi Sakret, «ben size birkaç cümle yapayım, bakalım beğenecek misiniz?»

«Lütfedersiniz.»

Kalktı, masaya gitti, kâğıtları karıştırdı, kimilerine baktı, geldi oturdu:

«Mesela,» durdu, «not almayacak mısınız?» diye sordu.

«Efendim, demin» diyecek oldum.

«Yok, yok.. Ben izin verdikten sonra yazabilirsiniz, bahusus bu söylediklerimi yazın ki, kargaşanın nasıl önlenebileceğini efkâr-ı umumiye eliyle duyurmuş olalım.»

Bir eliyle de aşağıyı işaret etti. Herhalde «alt makamları» demek istiyordu.

«Yazıyorum» dedim.

«Yaz» dedi.

«Bugünkü durumda, ortamın zeminindeki imkânların olanaklarıyla ortaya çıkan odur ki, en yakın olasılıkların ihtimallerini ele alsak bile, eldeki bu vasıfların nitelikleriyle Ada'da kalkınmanın somutlaşan müşahas sonuçlarıyla netice alamayız.»

Gözlüklerinin üzerinden bana bakarak, durdu : «Ne diyorsunuz?» gibi.

«Bu hasbıhalimizde sohbetleşen söyleşinin bu bölümünün çok dikkati çeken calibi dikkat yanlarıyla taraflarını aynen yazarak derkenar ettiğimi zatıâlinizin müsaadelerinin iznine dayanarak söyleyebilirim efendim» dedim.

Sakret, gözlerimin içine baktı, «Çok zekisiniz, çabuk kavradınız» dedi.

Yönetime el koyan yeni Dernek Başkanına teşekkür ederken, «Bu gibi ortamlarda gazetecilere hep bir şeyi kavramak düşer» dedim.

Başıyla onayladı: «Fakat ben basını severim» dedi. Arkadaşlarının anlattıklarını bilmesem, içtenlikle söylenen bu sözlere inanacaktım.

«Basın da sizi.»

Gülümsedi.

«Baksanıza kaç gündür gazetelerin birinci sayfasındasınız» diye sürdürdüm.

«Evet, ama bazı günler sayfanın alt tarafına doğru atıyorlar hem Ada, hem de benimle ilgili haberleri» dedi Sakret.

«Birkaç gün sonra ilgiyi üzerinize daha çok çekebilmek için bunu yapıyorlardır herhalde.»

Yanıtımı pek beğenmedi, ses çıkarmadı. Fakat, «Gazetelerin çıplak kadın resimleri basmasına hiç dayanamıyorum» dedi Dernek Başkanı.

«Basmayanları da var, ama onları da siz pek sevmiyorsunuz galiba.»

«Nereden çıkardınız, nasıl bilebiliyorsunuz?» diye sordu, hışımla.

«Söylediğiniz gibi resim basmayan bir gazete var örneğin, çalıştığım gazete. Ondan söz etmediğinize göre belki okumuyorsunuz» dedim.

«Okumaz olur muyum?» dedi. Bu cümleyi dişlerinin arasından söylemişti. İçim ürperdi.

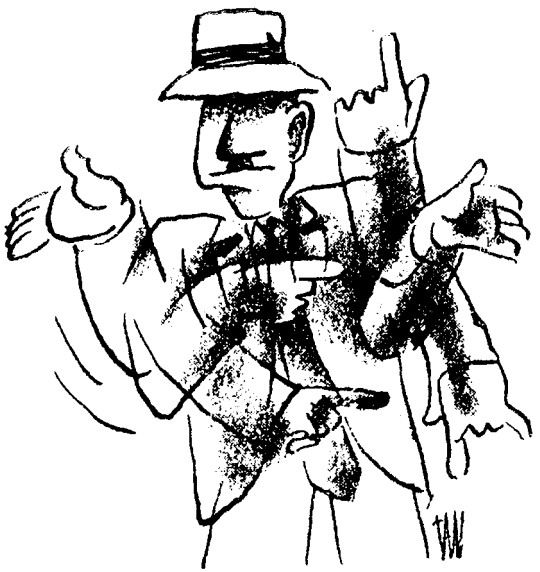
Konuyu hemen kapattı.

«Şimdi gelelim benden istediğinize» dedi Sakret.

«Ada'yla, yönetimi ele alışınız ve yapmak istediklerinizle ilgili bir yazı yazacağım. Bu konuları içeren bir demeç rica ediyorum» dedim.

Elini cebine attı, dörde katlanmış bir kâğıt çıkarıp verdi, «İşte demeç hazır» dedi. Kısaydı:

«Ada'yı bakımsız bırakan, kargaşa düzenine sürükleyen, kısır tartışmalarla Ada halkının beklediği huzuru bir türlü —uyarılara rağmen— sağlayamayan eski yöneticilerin Allah belasını versin!



Allah'ın inayetiyle biz, Ada'yı uygar devletlerin seviyesine çıkarmak ve yıldızlara giden öteki ülkelere erişebilmek için elimizden gelen

bütün gayreti sarf edeceğiz. Ada'nın iktisadi, içtimai ve kültürel seviyesini yükseltecek, Ada halkının hakkı olan huzuru kemal-i ciddiyetle sağlayacağız. Bunları temin ettikten sonra Ada halkının ruhuna işlemiş demokratik kaideleri işletecek, bir genel kurul toplayarak Ada halkının seçtiklerine yönetimi bırakacağız. Tek millet, iki dernek, bir başkan sistemiyle yönetimin yürümesini temin edeceğiz.»

Sakret'e, «Bu kadar mı efendim?» dedim.

«Daha ne olacak» diye terslendi. «Bu Ada çok laftan battı, çok laftan!»

Yerin dibine batan bir şey varsa, Ada değil, bendim. Renk vermedim, «İzin verirseniz birkaç soru sorayım» dedim.

Saatine baktı, «Vaktim pek yok, fakat seni sevdim, sualleri sor bakalım, müsade ettik,» diye konuştu.

«Demecinizde 'tek millet, iki dernek, bir başkan' diye bir sistem öneriyorsunuz (sözümü kesti, 'mesela bu önermek kelimesine deli oluyorum' dedi). Teklif ediyorsunuz ('Oldu' dedi). Bunu açıklar mısınız biraz?»

«Elbette, elbette» dedi Sakret. Bir kent sigarası aldı, bıraktı, Hollanda markalı bir puro yaktı. Düşünceli düşünceli, her sözcüğü tartarak konuştu:

«Biz (yani 'ben' demek istiyordu), ruhen demokratız. Ancak ruhen demokrat olmak, bedenen olmak demek değildir ('Yazıyor musunuz?' diye sordu, 'evet' dedim). Ruhum çok dernek istiyor, fakattt (Bir ara arkasını döndü : Demokrasi... memokrasi... neymiş bunlar? Kokakrasi yeter de artar bile, dedi.) Bedenim, yani kafam, Ada'nın şartlarını dikkate alarak bir, en çok iki dernek diyor. Birini de biz elimizde tutarız. Bu kıyasıya mücadele sonunda kafamda sonuç belirdi. İki dernek. Buraya kadar tamam mı?»

«Tamam.»

«Bu Ada halkı, kuzeyden, güneyden göç edenlerle daha batıdan gelenlerden bir halita.

Ama, çok uzak Atya'dan gelenlerle yoğrulmuş bir tek millet! Tamam mı?»

«Tamam.»

«Eski yöneticilerin ihtirası, geldikleri makamı bir türlü ellerinden bırakmamaları ne sonuçlar yaratmış, ortada. Yoksa derneğe neden el koyacaktık?.. Eski yönetimde başkan sembolik. Asıl sorumluluğu üzerine alan ikinci başkan. İkinci başkan yönetim kurullarını da seçiyor. Astığı astık, kestiği kestik. İşte 'tek başkan' sistemiyle ikinci başkan memur, yönetim kurulu üyeleri, genel sekreter memur olacak, başkan ne derse o yapılacak. Tamam mı?»

«Bütünüyle tamam!»

«Beğendiğinize sevindim» dedi Sakret. Puronun dumanını yüzüme doğru üfledi, oldum bittim bu kokudan iğrenirim, «Rahatsız etmiyor ya?» diye sordu.

«Aman efendim, ne münasebet» dedim Sakret'e. «Demek kokusunu seviyorsunuz» dedi ve bir kez daha üfledi puronun dumanını yüzüme.

Sakret, açılmıştı artık, «Burada ince bir noktaya parmak basmak gerekiyor» dedi. Parmağını not defterimin üzerine dikine bastırdı:

«O da şu: Niçin iki dernek?. Açıklayayım: Biz, ne los'uz, ne de ğas'ız. İlkeciyiz biz ilkeci!»

Yüzüne hayretle baktığımı görünce, «Haa» dedi. «Siz, los ve ğas kelimelerini anlamadınız.»

«Los'u anladım da, ğas'ı hayır.»

«Kardeşim, los sol'sa, ğas, sağ'dır. Tamam mı?»

«Tamam!»

«Şimdi devam ediyorum: Bize 'los' ve 'ğas' diyemediklerine göre, faşist veya komünist de diyemezler, değil mi?»

«Aman efendim, kimin haddine?»

«Anlayamadım» dedi gözlerini kısarak Sakret.

«Anlaşılmayacak bir şey yok efendim, kimsenin aklının ucuna bile gelmez böyle bir şey söylemek demek istiyorum. Tamam mı?»

Sakret, «Tamam» dedi.

Sonra tamamladı : «Bize, 'tek millet, tek dernek, tek lider' rejimini getiriyorlar diyebilirler mi? Fark açık ortada : Bir değil, iki dernek diyoruz (Eğildi bana doğru, karşılaştığım bütün akıllı adamların yaptıkları gibi gülümsedi). İnceliği anlıyor musunuz?.. Tamam mı?..

«İş, tamamm!» dedim.

«İşte böylece Ada'ya 'bir millet iki dernek, bir başkan' sistemiyle gerçek, özlenen kokakratik şartları ve kaideleri getirmiş olacağız. Başkan emredecek, iki dernek uyumla bu emre uyacak ve Ada'yı idare edip gideceğiz. Tam huzur içinde. Gerisi can sağlığı. Tamam mı?»

«Bundan iyisi can sağlığı. Fakat Ada'nın aydın kesimi buna ne diyecek acaba?»

«Aydın kesim mi dediniz?» diye küçümseyen sesle sordu. Doğruladım.

«Ne demek aydın kesim? Bu bile, Ada halkı arasında aydınlarla, aydın olmayanlar vardır demeye getiren 'bölücük' değil mi. Adalılar arasında farklılıklar yaratmak değil mi?»

«Değil» dedim.

Cesaretime hayran kalan bir süzüşle : «Aydınları bir yana bırakalım. Yazar çizerler, söylerler, sonra... Orada kalırlar. Sen, Ada halkının çoğunluğuna bak» dedi Sakret. Purodan bir duman salıverdi.

Sakret, «Gene atladınız bir noktayı» diye hafif alay karışığı sesle konuştu : «Biz, dernek olarak neden sayım yapıyoruz Ada'da. Nereden bileceksiniz, ben söyleyeyim. Sayım yapacağız. zamanı gelince de derneğin yeni tüzüğünü halkın onayına sunacağız. Çok demokratik değil mi?»

«Herhalde çok kokakratik» dedim.

«Tabii,» dedi Sakret büyük bir güvenle, «aydınların halkın kafasını karıştırmaması için, dört bekçimiz oylama günü Ada'nın dörde böleceğimiz dört bölgesinde gezinecekler.»

«'Hayır' diyen çıkarsa?»

«Ne demek 'hayır' çıkarsa. 'Evet' demek ser-

best olacak» dedi Sakret, gene bana doğru eğildi:

«Tamam mı?»

Evin önünde bekleyen üçüncü bekçi, herhalde nöbetini başka arkadaşına bırakıyordu ki o sırada, dütttt diye bir düdük sesi duyuldu.

«Hiç 'tamam' olmaz mı Sayın Sakret, hiç olmaz mı?» dedim.

Sakret, memnun oldu, geriye yaslandı.

Sakret'e, «Merakımı gidermek için soruyorum, konuşurken kimi zaman 'sorun' diyorsunuz ve buna benzer sözcükler kullanıyorsunuz, ancak arınmamış sözcükleri de. Bu konuda yorumunuz nedir?» diye sordum.

Sakret, «Ben görev yaparken de konuşurken de işime geleni kullanırım, herkes de işine ne geliyorsa onu kullanmalı» dedi.

Bana döndü : «Ya siz?»

«Biz, arındırılmış sözcüklerle konuşup yazmaya özen gösteriyoruz, elbette, izin verilirse?»

«Vermeyiz!» dedi Sakret. Kesin. Katı. Sert. «Vermeyiz, ancak halk izin verirse bir şey demeyiz. Daha doğrusu şudur : Size verdiğim misaller var ya, işte ona alıştırmalısınız kendinizi...» Bu sırada çok babacandı. Geldi sırtımı okşadı.

Kapı açılmış, Sayın Yakın girmiş, bizse, hasbıhalli sohbetin söyleşisine dalmış gidiyoruz:

«Esasen babacığım» dedi. Sakret'e «bu 'arındırılmış dil' ile zehir saçıyorlar, bu yoldan Ada' yı yozlaştırıyorlar.»

Sakret, başını sallayarak Yakınının bu incisini onayladı.

Lazöy Derneğe Genel Sekreter Oluyor

Çaylarımızı içtik.

«Yazacak değilim,» diye başladım söze, «dernekte eski yöneticilerin göreve getirdiği kişiler var, bunları ne yapacaksınız?»

«O iş kolayyyy» dedi Sakret. «Birkaçı 'nasır vurduğu için görevimden istifa ediyorum' dediler, istifalarını verdiler ve evlerine gittiler. Ama, bunları yazmayacaksınız, değil mi» diye sordu.

«Eğer istemezseniz, elbette.»

«Dernek sırlarının dışarıya çıkmasını, açıklanmasını istemem ben» dedi Sakret. Başını gururla kaldırdı, bir yöneticinin en önemli niteliklerinden birini savunuyor gibiydi.

Gözleri daldı, «Biliyorsunuz,» dedi Sakret, içten bir hali vardı, «eski yöneticiler onlar olmazsa bu Ada'nın yönetilemeyeceğini sanıyorlardı. Geldik işte, kaç gündür yönetip gidiyoruz.»

«Yani 'idare' ediyorsunuz.»

Güldü; «Ah şu gazeteciler,» dedi, «gözlerinden hiçbir şey kaçmaz.»

«Kaçar efendim kaçar» diye bu kez ben üsteledim: «Öyle bir kaçar ki... Yakın gelecekte buraya gazeteciler gelecek. İçlerinden kimileri olanbitene bakacaklar, ama görmeyecekler. Kimileri de görüp yazacaklar.»

Sakret kuşkulandı: «Şu noktayı anlayamadım, 'kimileri olupbitene bakacaklar, ama görmeyecekler' dediniz. Burada 'olupbitenden' kastınız nedir?»

Çok dikkatliydi, baktım yüzüne bir tilkinin çizgileri yerleşmiş gibi geldi bana, gözleri kısılmış, dudakları ince. 'Daha ne olsun' diyecekken;

«Tabii, 'ne olupbittiğini görmeye bağlı' demek istiyorum» dedim Sakret'in gözlerine bakarak. Üzerinde durmadı. Daha sonraki günler Sakret'in işine gelmeyen sözler üzerinde durmadığını, fakat beğenmediği işine gelmeyen sözleri de kişilerini de «mimlediğini» görecektim.

O sırada telefon çaldı. Sayın Yakın dışarı çıktı; söyleşiyi sürdürmeye çalışıyordum ki, tekrar yanımıza geldi:

«Küçük alanda Adalılar 'Yaşasın Sakret' diye bağırıyormuş, iki numaralı bekçi telefonda söyledi» dedi.

Sakret'e baktım. Bir rahatladı, duygularını belli etmedi, ama derin bir nefes alıp göğsünü şişirdi:

«Bu Adalılar, beni seviyor» dedi durgun bir sesle.

«Bunu yazınız!...» Bu, bir buyruktu.

«Yazarım.»

Yakınına döndü, «Niçin bağırıyorlarmış böyle, bugün önlerine çıkıp nutuk söylemedim ki» diye sordu.

Sayın Yakın, mahcup bir taze utangaçlığıyla, «Sarıkıza bir yavru kazandırdığınız için» diye yanıt verdi.

Kafasında binlerce sorun yatan, üzerine düşen görevlerin ağırlığı altında ezilmemeye —Ada halkı için— çalışan Sakret, «Daha dur bakalım...» dedi alçakgönüllülükle. Neler yapacaktı, neler?

Aslında Sayın Sakret'e soracak pek çok soru vardı. Bu tür görüşmelerin en duyarlı noktasındaydık. Yeni Dernek Başkanının belirgin kimi özellikleriyle niteliklerini, bu ortamda kavrayabilme olanağı önümdeydi. Belki bu yönde öğreneceklerimi yazmamı istemezdi. Olsun. Bir gün gelir, işime yarayabilirdi bu notlar. Bu düşüncenin dürtüsüyle Sakret'e,

«Sayın Sakret» dedim, «Ada halkı ile yaptığınız konuşmaları, Adalıları karşınıza alarak yapacağınız açıklamaları video ile saptasanız, tarihsel değeri büyük birer belge olur.»

Büyük bir sadelikle, «Hakkımızdaki hükmü Ada tarihi verecektir,» diye yanıtladı Sakret.

«Fakat, kimi zaman video ile saptanan bu sahneleri —dilediğinizde— tekrar izleyebilirsiniz» dedim dirençle.

«Hayır!» diye karşı çıktı Sayın Dernek Başkanımız: «Ben, kendimi seyretmeyi sevmem.»

«Ne çare Sayın Sakret, insanın kendini videoda olsun, aynada olsun zaman zaman seyretmesi yararlıdır,» dedim.

Çok kötü baktı, kalktı yanımdan, odada bir

iki yürüdü. Oysa, Sayın Yakının Sakret'in Ada içindeki bütün yürüyüşlerini video kasete aldığını hem görmüş, hem de Ada'daki birkaç 'aydından' dinlemiştim. Sorumun amacı da buydu.

Sayın Yakın bu önerimin Sakret'i okşamak için yapıldığı sanısına kapılmış olacak ki, «Babacığım» dedi, «geçenlerde bir gece, son konuşmanızı kasetten seyretmiş ve nasıl söylemişim, değil mi?' diye bizlere de fikrimizi sormuştunuz, gazeteci kardeşimiz buna bir ek yapıyor, Ada tarihi açısından önemli, diyor» demez mi?

Sakret, bu sözleri engelleyemedi, hemen buna döndü.

Yüzümde kıl bile oynamıyordu. O dakikada gülünç olaylar karşısında hiçbir davranış göstermeyerek yöneticilerin hışmını üzerine çekmemeye çabalayan «doğal suratlı gazeteci»yi oynuyordum.

«Sayın Başkan,» diye başladım, «kısa demecinizde sizin deyiminizle iktisadi, bizim deyimimizle ekonomik sorunların üstesinden geleceğinizi söylüyorsunuz. Bu konuda açıklama yapmak ister misiniz?»

«Neden olmasın?»

Merakla bekledim.

«İktisadın kaideleri vardır, bunları değiştirmek elbette mümkün değildir» diyerek başladı söze Sakret.

«Son zamanlarda çoook kitap okudum. Ada yönetimi, bir devlet yönetimi değildir, ama bunu daha küçük bir model içinde Ada yönetimine uydurmak mümkündür. Doğru değil mi?»

«Doğru!»

«Bunun yanı sıra Batıda son yıllarda büyük şöhret olan Mr. Kastanyet'in iktisadi buluşlarını gözden geçirdim. İşte bu zat, 'liberal düzensizlik' diye bir teori ileri sürmüş, büyükten de büyük ülkeler bunu tatbik ediyorlar. Değil mi?»

«Değil - doğru» dedim.

«Ne demek bu,» diye alınganlık gösterdi Sakret.

«Yani doğru değil demek, doğru olmaz bu aşamada» diye açıkladım.

«Evet.. İyi... (Yakınına döndü, 'Acaba söylesek mi, bu arkadaş yazar ama' diye sordu.) Yazar mısınız?»

«Biz yazacaklarımızın Adalılar tarafından takdir edileceğinden kuşku duymayız...» diye başlayacak oldum. Sakret, güldü:

«Anlaşıldı, anlaşıldı» dedi, «öyleyse daha yazmayın. Ada iktisadını tümüyle kalkındıracak bir genel sekreter buldum, göreve çağırdım, yakında gelecek, buraya yerleşecek.»

«Liberal düzensizlik teorisini uygulayacak olan bu kişi, kim?»

«Mr. Kastanyet'ten de ötede bir adam bu. Bir deha. 'Evrensel Kazıklayarak Kalkındırma Bankası'nda uzun süre görev yapmış, teklifleri Mr. Kastanyet'ten de ileri gitmiş, takdir edilmiş dostlarımızın desteklediği bir kişi bu.»

«Nerede şimdi, 'gelecek' dediniz de?»

«Merika'da. Dişlerini yaptırıyor, besin rejimiyle vücuduna şekil verdiriyor.»

Bu arada, Merikalılara neyi ne ölçüde yapması gerektiğini soruyordur diye içimden geçirdim.

Tabii, içimden geçirdiğim bu düşünceleri Sakret'e söyleyemezdim.

'Liberal düzensizliğe' bütün içtenlikleriyle inanan yöneticilerin, Merika gibi bir ülkeye karşı çıkanlara, bırakın karşı çıkmayı, bu ülkelerin tutumlarını eleştiren dokundurmalar yapanlara, «pek iyi gözle» bakmadıklarını biliyordum. Mr. Rangın ise —İngilizcesini değil dilimizde okunuşunu yazıyorum— Merika'da yönetime geldiğinin hemen ertesi demokratik —dünyanın öncüsü ve önderi olarak— öteki ülkelere bakış açısını çok 'veciz' biçimde dile getirmişti. Diyordu ki Mr. Rangın: «Bizim için fa-

şist, komünist, demokrat ülke yoktur. Merika'nın saptadığı politikayı hangi ülke benimsiyorsa, rejimi ister komünist, ister faşist olsun, ister askeri bir rejim olsun hiç fark etmez. Yeter ki, Merikan politikasının izleyicisi olsun, bakış açımız budur...» Merika için önemli olan buydu, yoksa bu ülkelerde insanların ezilmesi değil!..

Bu mantığın doğal sonucu örnekleriyle ortadaydı. Merika uydu siyasetin dışına çıkmaya kalkışan ülkelerin yöneticilerini, kendine özgü yöntemlerle «demokratik yollardan ve demokratik biçimlerde» aşağı indirirdi. Elbette Ovyetlerin yaptığı gibi —Ekoslovakya örneği— askerlerini havadan o ülkeye indirmez, ya da Faganistan'da gerçekleştirildiği gibi uydu bir hükümet modeli oluşturarak bu hükümetin çağrısını beklemezdi.

Merika o ülkenin «içindeki dostlarını» belirli aşamalarda davranış almaya yöneltir, bozulan ekonomisini daha da bozulmaya doğru yönlendirir, maddi olanaklara, uluslararası kuruluşlara gereksinim duyduğu zamanlar o ülkenin yaptığı başvuruları elaltından geri çevirtirdi.

Ülkede sosyal kimi davranışlar, eylemler, —doğal ve çapsız biçimde— başladığında, Merika, «içerdeki dostları aracılığıyla» en azından bu eylemlerin bastırılmamasını öğütler, hatta kışkırtırdı. Bütün bunları müzakere masalarında, kapalı kapılar ardında değil, kokteyl partilerde, resmi kabullerdeki «dostane görüşmeler» arasında —sanki dostça bir tutum izliyormuşçasına— «içerdeki dostlarına» aşılardı.

Gün gelir, yönetim «pat!» diye...

Bir iki dakikalık duraklama sırasında aklımdan Merika'yla ilgili o kadar çok «darbe sahneleri» geçti ki...

Sakret'in kuşkulanmasını önlemek için, «Yeni Genel Sekreteriniz dişlerini porselenden yaptırsa bari,» dedim.

«Neden?»

«İster siyasi hayatta isterse başka konularda üne soyunan kişilerin hepsi artık dişlerini porselenden yaptırıyorlar da.»

Gözlerinde gene kuşku gölgelerini görünce, «Sayın Sakret, oldu olacak söyleyin şu kişinin adını da meraktan kurtulayım, yazmayacağıma söz veriyorum» dedim.

«Size inanıyorum» dedi, ama inanmadığı, inanmak istediği açıktı.

Bir dehayı ortaya çıkaran insanlara özgü duygularla, davranışlar içindeydi:

«Belki tanıyacaksınız» dedi. «Kuşkusuz Sayın Lazöy'den söz ettiğimi anlamışsınızdır.»



Şaşırıp kaldım. Sayın Lazöy, ekonomide yeni şeyler keşfetmiş biri değildi. Sıradan bir insandı, ne var ki, Mr. Kastanyet'in öne sürdüğü ilkeler henüz ülkede duyulmadan önce her birini sanki kendisi bulup ortaya çıkarmış gibi —bir yolunu bularak— uygulamaya geçmişti.

Üstelik...

«Üstelik Sayın Lazöy, bir tarihte bu Ada'da 'istenilmeyen adam'dı» dedim Sakret'e.

«Dün, dündür. Bugün ise bugün. Aldırmamalıyız, geçmişi düşünmemeliyiz.»

«Fakat sürekli olarak eski yöneticilerin Ada'yı ne hale getirdiğini düşünmemiz gerekliliğini öne sürüyorsunuz Sayın Sakret» dedim.

«Yok, bu başka» dedi, «içinde yaşadığım bünyede görevliyken kimi zamanlar kimi atılımlar yapmıştık. O eylemleri gerçekleştirdiğimiz zaman o denli gurur duyuyorduk ki, her birini bayram olarak kutluyorduk. Sonra baktık ki, yaptığımız bu eylemlerin, zamanında da-

vul zurna ile desteklenen, daha doğrusu desteklenmesini zorla kabul ettirdiğimiz eylemlerin beş paralık bir değeri yokmuş. Kaldırdık bayramları. Unuttuk o günleri, Sayın Lazöy de yapılanları unutmuş olmalı.»

Bu açıklamalardan kimi anlamlar çıkarılabilirdi. Yeri ve zamanı değildi tartışmanın. Ada tarihini yazacaklar bu olayları derinine inceledikleri zaman —yansız biçimde elbette— sonuçlara varacaklardı.

Sakret, «Dün, dündü. Bugün ise bugündür, diyoruz ya, aslında 'yarın bizim olmalı' diye eklenti yapmak lazım bu söze» dedi.

«Kuşku yok Sayın Sakret, bu gidişle yarınlar daima sizin olacaktır!»

«Ha şunu bileydin aziz dostum» dedi Sakret kıvançla.

Cebimi yoklasalar bir çakı bile bulamazlardı. Nereden aklıma gelmişti şimdi «bir çakı.»

Sonradan ağaçlara kalp kazıyorlar, içine adlarının baş harflerini yazıyorlar kimi âşıklar diye, Sakret çakı taşımayı da yasakladı ya!..

İyi Çocuk, Yumuşak Başlı Çocuk Lazöy!

Sakret'ten ekonomik kalkınmanın nasıl ve hangi yoldan yapılacağını sordum.

«Gut'tan» diye başlarken, sözünü kestim «Lazöy'de gut hastalığı mı var ki» diye bir soru sokuşturdum araya.

Sevecenlikle, bağışlar gibi güldü Sakret. «Yok canım, Sayın Lazöy'de biraz kalp hastalığı var, midesi çok sağlam, oturduğu zaman yarım kuzuyu yiyebilecek ölçüde rahat (Üzüntüyle yüzünü buruşturdu). Sanırım eşinde midede ülser, gözlerde renk körlüğü, böbreklerde kum, ayaklarda romatizma varmış. Ama zeki bir kadınmış. Gut'u.. Hay Allah! Gut'un, Sayın Lazöy'ün ilk adı olduğunu söylemedim, neyse bilgi hazine-

nize bu eklentiyi de yapmış olduk ('unutmayın bu iyiliğimi' der gibi parmağını salladı). Gut ile telefonla konuştum. Vazifeyi söyledim, 'Emredersiniz' dedi. Çok iyi, yumuşak başlı çocuk bu Lazöy. Yalnız 'bir şartım var' diye ekledim.»

«Emredersiniz demiş bikez. Ne yapsanız boynu kıldan ince değil mi Sayın Lazöy'ün?»

«Ben, prensip adamıyım gazeteci arkadaşım. prensip!» dedi Sakret. «Sayın Lazöy'e dediğim şudur : Buraya gelir, genel sekreterlik görevini alırsınız, demokratik yollardan biz bu tayini Adalılara anlatırız. Fakat...»

«Evet, fakat?»

«Burada tanıdığınız eski yöneticilerle hiçbir ilişki kuramazsınız, konuşamazsınız, demokratik yollardan selamı sabahı kesersiniz. İşte Sayın Gut Lazöy'e söylediğim bu.»

Gut Lazöy'ün ayın on dördü gibi yuvarlak yüzüne bakıp da kimi enayilikler yapacağını sanmamalı.

«Baş üstüne, demiştir Lazöy,» diye soran bakışlarımı Sakret'e yönelttim.

«Kuşkusuz» dedi.

«Fakat bir noktayı siyaset gereği göz önünde tutmalıyız Sayın Sakret» dedim Dernek Başkanımıza saygılarımın bütünüyle.

«Sayın Lazöy Genel Sekreter olunca, yönetimin bütün işlerini çekip çevirecek. Ön planda görünür insan Lazöy olacak. Oysa, Ada'yı kalkındırıp güzelleştirecek ancak sizsiniz, sanırım siz de buna inanıyorsunuz. Bu rahatsız etmeyecek mi sizi?»

Sakret saflığıma kıskıs güldü. Gene sevecenlikle yanağımı okşadı 'Yarabbi, ne kuş akıllılar var' dercesine.

«İşin en renkli yanı da bu ya!» dedi.

Artık soracak halim, dermanım —kısıtlı da olsa arada sırada kullandığım— aklım kalmamıştı. Neyse ki Sakret, açılmış, anlatıyordu :

«Burada iki unsuru gözden kaçırmamak lazım. Yüzünüzde gördüğüm kuşku (aslında bende-

ki kaygıydı ya) bunu anlatıyor. Birinci şu:

Demek bir dizi sorumluluk içinde yönetilmeli. Başta ekonomi. Bu konuyu Lazöy üstlenecek tabii. Öteki sorunlar, mesela Ada'nın dışarda tanıtılması, dışardan gelecek olanlarla temaslar gibi işleri de Lazöy 'yürütür gibi' görünecek.

Ne var ki, bu işleri Lazöy yürütür gibi görünürken, benden direktif alacak.

Ada halkına asıl iplerin benim elimde olduğunu söylemeyecek. Söylemeyecektik.»

«Plan çok usturuplu ayarlanmış Sayın Sakret» dedim. «Peki, ama Sayın Lazöy'ün bu 'gölge adam' olarak görev üstlenmesinden yararı ne olacak, bunu da elbette düşünmüşsünüzdür?»

Bir çocuğu okşayacak bakışlardı, bakışları:

«Kardeşim, sen Sayın Lazöy'ü tanımıyorsun anlaşılan. Lazöy ununu elemiş, ipini sermiş. Başına devlet kuşu konuyor, hiç bu görevi ileri sürdüğüm şartlara rağmen reddedebilir miydi?»

Sayın Yakın atıldı: «Eşi hanımefendi sonra Gut Lazöy'e ne yapmazdı ki?.» dedi.



Bn. Lazöy

«O da ayrı ya» diye Sakret, Sayın Yakının söylediklerini destekledi.

«Ve... Böylece efendim... Ada halkı Gut Lazöy'ün Ada'yı yönettiğini sanırken, bütün ipler sizin elinizde olacak... ve de...»

Tamamlayamadım, Sakret sözün arkasını getirdi:

«Ada'yı ben yönetecektim. Ve... Yönetecektim!»

«Bunlar yazılmayacak haaa!» diye yeniden uyardı Sakret.

«Haddimize mi, yazsak bile koyacak çıkar mı?»

«Gazeteciler hürdür. Bakın Nahro'ya kısıtlama getirdik, gazeteci olan size özgürlük verdik. Dilediğiniz gibi gezebilirsiniz» dedi babacan Sakret, babacan davranışlarla.

Sakret'e, «Bu özgürlüğü dilediğim gibi kullanamayacağımı ve gördüklerimi yazamayacağımı bildiğim için birkaç 'anı defteri' satın aldım» dedim.

«Çok iyi yapmışsınız» diye karşıladı. «Hiç değilse çocuklarınız büyüdüğü zaman 'babamız ne tarihsel günler yaşamış' diye okurlar evlerinde anılarınızı.»

Durdu ve ekledi: «Gerçekten çok iyi yapmışsınız, bu ilginç günleri çocuklarınızın çocukları da okuyabilir, az şey mi yani?» dedi.

«Bu gidişle» dedim Sakret'e. «Benden sonra gelecek üç kuşak anı defterlerimden yararlanacak, bilmem yanılıyor muyum?»

Sakret tüm ciddiyetiyle yanıtladı: «Çok doğru! Yayımlanıp herkesin okuması yerine, torunlarınızın bu anıları okuması, bir çeşit 'çok özel' miras gibi gelecektir onlara. Bu tür yazıların geçmişin tortularını ortaya çıkarması da söz konusu. Yok Nahro demiş ki, yok İla demiş ki gibi Ada halkının huzurunu bozacak saçmalıklar. Hem sonra, artık tarihe mal olan olayları yazmak niye?»

«Yazılmayınca tarihe mal olmaz bu olaylar Sayın Sakret, ancak anı defteri olur» dedim. Sesimdeki küstah titreşimi hiç beğenmedi. Not defterini çıkardı bir şeyler yazdı. Defterine yazdığı notları günü gelir toplarmış Sakret, o kişi hakkında bir karar alırmış.

'Ne yapabilir ki?' diye soracaklar bulunabilir. En azından Ada içindeki gezilerde yanında, ya da çevresinde bulunmak zevkinden, olanağından yoksun bırakabilir insanı. Oysa bendeniz

yöneticileri izleyip söylediklerini yorumlayarak 'medarı maişet motorunu' yürütebiliyorum. Tabii bir de olumsuz notlarla Sakret'in «sabır barajını» aşanlara vereceği dersler olabilir. Karım da bu uyarıları yapmıyor mu hemen her gün.

Keçiboynuzu Ağaçları ve Zeytinler Aşılanacak!

«Uzadı konuşmamız» dedi Sakret, sıkılmış bir sesle. «Gelelim iktisaden neler yapılacağına Ada'da.»

«Gelelim Sayın Sakret!»

«Bu Ada'da kaç tane yabani keçiboynuzu ağacı var, biliyor musunuz?»

«Bizim evin yanındakinin dışında, hayır» dedim.

«Biz saydık. Tam 2.180 adet. Peki, her yabani keçiboynuzu ağacında kaç keçiboynuzu yetişiyor, biliyor musunuz?»

«Cebimdeki parayı bile bilemiyorum şu anda» dedim.

«Biz biliyoruz» dedi kıvançla Sakret. «Her ağaçta ortalama 4.000 adet. Ağaç sayısıyla keçiboynuzu sayısını çarpalım.»

«Ortaya çıkacak rakam, Ada'da yetişen yabani keçiboynuzu sayısını vermez mi?»

«Verir» dedim, arkasından ne geleceğini hesaplamaya çalışarak..

Sanki ne düşündüğümü anladı Sakret, «Kafanızı yormayın, ne yapacağımızı asla bulamazsınız» dedi ve: «Her yabani keçiboynuzunu aşılarsak... Ha?»

«Evet!»

«Ve... Her keçiboynuzundan yarım gramlık öz alırsak.. Ha?»

«Evet!»

«Ve.. bu kadar keçiboynuzundan satışa hazır kaç kilo, bırakalım kiloyu kaç ton keçiboynuzu sağlamış oluruz. Ha?»

«Haa!?»

«Yaaa!» dedi Sakret, şaşkınlığımla alay ederek, «Aşağı yukarı elli altmış ton.»

Keçiboynuzu özü satışıyla Ada'ya, ekonomik kalkınma gelecekti. Sakret, «İtiraf edin, aklınıza, tabii siz iktisatçı değilsiniz, iktisatçıların bile aklına bu gelebilir miydi?» diye sordu.

Hayretimi göstererek, «Akılları aşan bir şey» diyebildim.

Yakınına baktı, «Dememiş miydim?» dedi.

Sayın Yakın, ağzı kulaklarında, «babası» Sakret'in akıllara sığmaz bu ekonomik projesini onaylıyor, destek oluyordu.

Sakret, «Bu yöntemi yabani zeytinlere de uygulayacağız» diye sürdürdü. «Biz yıla kalmaz, Lazöy'ün önüne koyduğum bu plan-proje olumlu meyveler verecek. Ada halkı kalkınacak, onlarla birlikte Ada da.

Ada, müthiş bir dışsatıma geçecek, müthiş, sonsuz, korkunç güzel» diyordu.

Sayın Yakın da ellerini ovuşturarak, «baba»sının üstün zekâsını kutluyordu. Öyle ya! «Anavatan» Kipriyanüs'te keçiboynuzundan çeşitli yararlar sağlanıyordu, «yavru vatan» bizim Adamız da benzeri ticari koşullara neden kavuşmasındı?

«Kusura bakmayın» dedi bana. «Yeterince görüştük. Sizden dileğim, iktisaden alacağımız bu tedbirleri yazmanız. Hasbıhal, yok hayır, ne diyordunuz öyle diyeyim söyleşi kısımları yazıda yok.. Yok... Yok!»

Şakayla bir deneme yapmaya giriştim, «Ya, yazarsam Sayın Sakret?» dedim.

Yüzü asıldı, benzi sarardı: «Gazetenizi bu Ada'ya sokturmam» dedi sert bir sesle.

Doğrusu bu riski göze alamazdım.

Yerimde siz olsanız alabilir miydiniz?

Dernek Başkanının yanından ayrıldığımda, güneş batıya çekilmişti.

Hay Allah!.. Sakret'e yabani zeytin ağaçlarıyla keçiboynuzu ağaçlarını aşılamak için maddi olanakları nasıl ve nereden bulacağını sormayı unutmuştum. Kafam öyle karışmıştı ki... Belki Sayın Yakından öğrenebilirdim. Sordum:

«Sayın Sakret, onun da bir çaresini, bir yolunu bulur, siz meraklanmayın» dedi.

Ancak ben yazıda bu bölümü, «Sakret, onun da 'çaresini bulur' diye geçiştiremezdim.

Sayın Yakın, «Yoksa Sayın Sakret'in birikimini, bilgisini, zekâsını, deneyimini hâlâ kabul etmiyor musunuz?» diye sordu. Hemen yanıtladım:

«Haddimize mi düşmüş!» Yanlış anlaşılmasını söyledim, sorudaki amacın, yazıyla ilgili «teknik nedenden» ileri geldiğini belirttim.

Sayın Yakın, «Hııım!» dedi, ama kuşkuluydu. Yazar-çizer takımından hiç hoşlanmayan bir insana bu tür sorular yöneltmenin zorluğu ortadaydı. Sakret'e daha ilk görüşmemizde karşı davranışa geçiyor izlenimini de vermemek gerekti.

Sayın Yakın kolumdan tuttu, kapıya kadar götürdü. Tam çıkacaktım, baktım uzunca boylu, esmer, göbeklice biri giriyor içeri. Sayın Yakın gelene sevgiyle baktı:

«Tanıştırayım, Sayın Sakret'in yıllardır yanından ayrılmayan Sayın Netrec,» dedi.

El sıkıştık.

Sayın Yakının anlattığına göre, Netrec yıllardır Sakret'in hizmetindeydi. Bir gölge gibi.

bağışlayın deyimi 'yaver' gibi onunla her yere gitmiş, her görevde birlikte bulunmuştu. Netrec. Sayın Sakret'e bir evladın babaya duyduğu duyguları besliyordu. Sakret'in kişisel hemen her sorununa koşar —tabii bu sorunlar yönetimle ilgili olmayan sorunlardı— bunları çözümlemeye uğraşırdı. Sakret ailesinin bir çeşit «ferdi» gibiydi. Sakret'in pantolonlarının neden daima ütülü olduğunu, ayakkabılarının pırıl pırıl olmasının nedenini anlıyordum. Eğer yazgımıza egemen olan bir kudret varsa, hepimize Netrec gibi bağlı bir insan göndermeliydi!!

Netrec, Sayın Yakının anlattığına göre, bir dinbilimcisiydi.

Yönetime geldikten sonra Sakret'in Adalılarla yaptığı konuşmalarda kimi dinsel konulardan büyük bir bilgiçlikle söz etmesinin nedenini —şimdi— daha iyi kavrıyordum. Sakret'in dinsel konulara değinmesini Ada halkı —açıktan söylemese bile— büyük bir içtenlikle benimsiyor ve beğeniyordu.

Sakret ilkenin dışına çıkamazdı, ne var ki. dinsel konulara Netrec'in anlattıklarıyla bildiklerini karıştırarak yer vermesi, Ada halkını —en azından— okşamaya yönelik, ince politikaydı.

Seni kurnaz tilki seni!.. Sakret işini biliyordu.

Netrec, Sayın Yakına —beni pek önemsemiyordu— :

«Spor kulübü işi düzene girdi» dedi.

Sayın Yakın, Netrec'in sırtını okşadı, «Çok iyi, çok iyi, Sayın Sakret memnun kalacaklar» diye karşılık verdi. Ben, öyle durmuş, bakıyor ve bu konuşmaya anlam vermeye çalışıyordum. «Belki yazınızda yer vermek istersiniz» diye söze başlayan Sayın Yakın, Netrec'in Ada'da bir spor kulübünün oluşmasına, özellikle dış dünyada Ada'yı tanıtabilmek için bir futbol takımının çalışmalara başlamasına önayak olduğunu anlattı.

«Su hendbolu olmasın?» diyecek oldum.

Sayın Yakın, «Neden *futbol* olmasın?» diye sordu.

«Ada'da bir futbol alanı yapılacak yer olduğunu sanmıyorum» dedim.

«Biz, buluruz» dedi. «Gerekirse denizi doldurur, orada futbol oynanacak alan yaparız.»

«Parayı?..»

«Sorun değil. Zeytinlerle keçiboynuzlarının dışsatımı... Unuttunuz mu?»

Öğrencisini paylayan öğretmen gibiydi.

«Kutlarım» dedim, kapıdan çıktım. Ada'da işler amma da hızlı gidiyor, diye geçirdim içimden.

Neredeyse bir süre sonra aya giden devletler, ayı geçip başka yıldızlara giden bizim Ada'ya yetişebilmek için arkamızdan koşmaya başlayacaklardı.

Toprak, taşlı yoldan yavaş yavaş inmeye başladım. Ada'ya özgü uzun bacaklı çekirgeler önümde atlayıp duruyordu. Karşıda dağlar akşam güneşiyle yıkanmaya başlamışlardı. Deniz, görkemliydi, maviliğine doyum olmuyordu.

Keçiyolunda kimseler yoktu.

Bizim evin yanındaki arsadan biri çıktı, yaklaştı. Eşofmanlarını giymiş, boynuna bir havlu dolamış, ter içinde Mühendis İlev geldi, önümde durdu. Yerinde zıplayıp duruyordu, «Kusura bakma bey» dedi. «Kilo veriyorum, ömrümü uzatmaya çalışmaktan çok göreve hazırlanıyorum.»

«Hangi görev?» diye sordum İlev'e. «Ada'da mesleğinle ilgili bir fabrika mı açılıyor?»

«Bırak dalgayı, işitmedin mi yoksa?»

«Neyi?» diye sordum. Ada'da öylesine bir çalışma temposu başlamıştı ki. bir gazetecinin yetişme olanağı kalmamıştı.

«Bugün Netrec geldi gazinoya. Oturduk, konuştuk birkaç kişi. Netrec, Sayın Sakret'in Ada'da bir spor kulübü kurulmasını istediğini bildirdi. Bu kulüpte gençler özellikle futboldan baş-

layarak her dalda eğitim görecekler. Başlarına gençlerle ilgilenecek birini koymalarını istemiş Sayın Sakret. Ehh, bizde de bir miktar sporculuk var, biliyorsun okuldayken takımda sol...»

«Aman sus!» dedim, sözünü kestim İlev'in: «Sol deme, 'los' de!»

«Anlamadım?» dedi. Üşüttüm mü diye yüzüme baktı dikkatle.

«Boş ver nasılsa bir gün gelir anlarsın» dedim İlev'e.

«Eee, takımı yarından itibaren antrenmanlara ben sokacağım. Balık baştan kokar, ilk önce ben forma gireyim diye düşündüm ve işte koşuyorum» dedi İlev.

«Çok güzel!»

Ama, aklıma geldi birdenbire. Ada'da işler bu denli hızlı gidiyorsa, futbolcular da seçilmiş olabilirdi. İlev'e sordum, hemen doğruladı:

«O kadar ki, bir on bir bulduk. ikincisini de yarın seçeceğiz» dedi.

Biraz dalga geçmeye karar verdim İlev'le. «Tabii takım kaptanı çoktaaan saptanmıştır» dedim.

İlev, «Kuşkun mu var a dostum» diye başladı. «Hem de ne kaptan. Sayın Netrec'in lisede okuyan oğlu, takımın kaptanı. Okulundaki futbol takımında oynuyormuş, deneyimli bir genç adam. Çok gözüm tuttu.»

Bugünden başlayarak hemen her adım başı gördüğüm bu oluşmalar karşısında bir kez daha hayrete düşmeyi göze almıştım. Şaşkınlığımı bastırdım, «Bari takıma aldığınız çocuklara transfer parası da verin de her şey tüm kurallarıyla işlesin» dedim İlev'e.

Büyük bir ciddiyetle yanıt verdi:

«Tabii. Neden olmasın, başladık bile» demez mi?

«Yaaaa?» diye ağzım açık kalakaldım.

Açıkladı İlev:

«Netrec dedi ki: 'Bizim evde tam bir demokrasi vardır. Babanın her söylediğini oğlunun ay-

nen yerine getirmesi söz konusu değildir. Ben oğluma takıma girmesini söyleyeceğim, ama bir koşul öne sürerse bunu bilmem' dedi. Ben de Netrec'e oğlunun koşulunun —oğlunu iyi tanıyan bir baba olarak— ne olabileceğini tahmin etmesini söyledim. Utandı —yahu ne şeker adam, nasıl terbiyeliii, nasıl efendiiii bir adam— 'tahmin ediyorum, ama söyleyemem' dedi. Üsteledim. Baktı ki takımın geleceği tehlikeye girecek, 'Bizim oğlan sizden transfer parası isteyebilir' dedi. Bu, mesele değildi. Söyledim Netrec'e. Fakat nasıl utandı biliyor musun, nasıl efendiiii, terbiyeliii Ada'nın ve Sayın Sakret'in geleceğinden başka bir şey düşünmeyen bir insan, sorma, bilhassa menfaatçi değil.»

«Bravo! Şimdi Netrec'in oğluyla görüşürsünüz, bastırırsınız parayı, takım kurtulur» dedim.

Hafifçe gülümsedi, sonra ciddileşti : «Çözdük sorunu, bitti o dava» dedi.

«Yaaaaa?.»

İlev, «Sordum Netrec'e, 'biz, burada kardeş gibiyiz, oğlunuzun ne kadar isteyebileceğini tahmin edebilirsiniz, söyleyin, çözelim, siz de oğlunuzu ikna edersiniz nasılsa' dedim. Netrec, bir süre hesaplar yaptı kafasından, 'Herhalde bir milyon kapikten aşağı kurtarmaz' dedi.

Çıkardım çek defterimi, yazdım Netrec'in adına 'bir milyon kapiği ödeyiniz'i, verdim, aldı, sağ ceket cebine çeki koydu. Mesele çözülmüş oldu.»

«Bir milyon kapik haaa?» dedim.

«Bir milyon kapik, helal olsun!»

«Netrec, çeki ceketinin sağ cebine mi koydu?»

«Sanırım, evet» dedi İlev.

«Bu yüzden olacak» dedim İlev'e. «Sayın Netrec'le biraz önce karşılaştım, vücudunun sağ yanı ağır basıyordu, omuzdan başlayarak sağ tarafı aşağıya sarkıyordu.»

İlev yerinde zıplayıp duruyordu. Ter akıyor-

du yüzünden. «Kusura bakma, ayaküstü sohbeti bu kadar, yarına hazırlanmalıyım» dedi, ayrıldı, koşarak uzaklaştı.

Döndü, geldi: «Sakın bu transfer parası işini yazma» dedi. «Netrec üzülür, hele amatörlüğe hayran olduğu söylenen Sayın Sakret, fena bozulur.»

Transfer parası işi de «amatörce» başlamış, profesyonelce bitmişti, yazmayacağıma söz verdim. İşlerin bu denli hızlı gitmesindeki nedenleri artık görmemek, anlamamak olanaksızdı. Bir milyon kapikçik —iyi paraydı doğrusu— transferi Netrec cebine indirmişti. Anlaşılan gelecek yıl adı sanı olmayan başka bir futbol kulubüne «Sakret'in himayesinde güçlü adam» olmanın verdiği olanaklarla oğlunu bu kez iki milyona satabilirdi.

Oturup kısa bir mektupla durumu Sakret'e bildirmeyi düşündüm.

Yazsam ne olacaktı ki?.. Mektupları açan, istediğini Sayın Sakret'e sunan Netrec değil miydi, ya da Yakını?

Eve gidip karımın eleştirilerini dinleyeceğim yerde, daha bir süre bir kenara çekilip denizi seyredebilirdim, hem de düşünürdüm.

Kefaller kıyıya kadar sokulmuşlardı. Gümüş rengi karınları suda hareket ettikçe, pırıl pırıl parlıyordu.

Öğretmen Temhem aklıma geldi. Elinde serpmesi akşamüzerleri kıyıya iner, bir kurt gibi gözlerini denize diker, hangi küçük koyda kefaller oynaşıyor, bir saptama yapardı. Sonra, serpmeyi bir ok gibi suya doğru savurur, koşar küçük deliklerine takılıp çırpınan kefalleri toplayıp naylon torbaya atardı.

Eğer bizim evin önünde kefal yakalamışsa «Ağabey, balık ister misin?» diye sorardı. Olumlu yanıtı alır almaz yirmi santim boyundaki kefallerden bir tavalık getirir, kapının önüne bırakırdı.

Öğretmen Temhem'in bu becerisine hiçbir zaman erişemeyecektim. Değil serpme atmak oltaya yemin nasıl takıldığını bile zorlukla öğrenmiştim. Temhem'in balık avlama tutkusu yalnızca kıyıda kefallere serpme atmaktan ibaret değildi. Temhem kimi zaman, hava ve deniz izin verirse küçük teknesine atlar, açıklara gider kilolar ağırlığında büyük balıklarla dönerdi.

Avladığı balıklarla karşı kıyıya gider, kentin balık pazarında kilo hesabı satardı.

Temhem'e öğretmenlikten aldığı para yetmiyordu, balık satarak iki çocuğuna karısına ek maddi olanaklar sağlıyordu.

Notlarımı gözden geçirdim. Sakret'ten dinlediklerime öğrendiğim şunca bilgiyi ekleyip yazacaktım, inanmayacaklardı. «Abartıyor, gazetecilik yapıyor, karalıyor» diyeceklerdi. Adım gibi biliyordum bu yargıların oluşacağını.

Fakat ben, bütün bunları görüyor, inanıyor muydum?.. Sorun burada bitiyordu. Bir ünlü gazeteci, «Yatağıma uzandığım zaman işimi iyi yapmış olmanın vicdan huzurunu duyuyor muyum, bu, bana yeter,» demişti.

Yazacaktım kuşkusuz.

Yazmasına yazacaktım, ama öykünün birkaç eksik bölümü vardı:

Sakret'in derneğe el koyuş öyküsünü ayrıntılarıyla öğrenememiştim. Bu konuda çeşitli söylentiler vardı, kuşkusuz bunların bir bölümü gerçeği yansıtıyordu. Sayın Sakret'ten derneği ele geçirişinin öyküsünü anlatmasını istediğimde, «Bir gün o da olur» demişti. Öyle bir söylemişti ki bu cümleyi, anlatmaya pek istekli değilmiş gibi bir izlenim almıştım.

El koyma olayıyla ilgili notlarıma baktım, ilk gün için yeterliydi.

Sakret'e bu notlardan söz etmiştim. Yazacağımı da dokundurmuştum. Dernek Başkanı «Yazacaksanız, yazınız. Fakat yazdıklarınızı gazeteye göndermeden önce bana gösterecek misi-

niz?» diye sormuştu. Bunu yapamayacağımı, yaparsam gazeteciliğin genel kurallarına, hatta ahlakına pek uymayacağımı söyledim. «Başkaları yapabilir, hatta teklif edenler de oldu bana» dedi.

Başkaları, başkalarıydı. Her koyun kendi bacağından asılırdı.

Küçük taşları, küçük çocuklar gibi denize atıyordum.



Hem sonra, Sakret derneğe el koyuşuyla öteki girişimlerinin öyküsünü bana neden anlatsındı?.. Çağ, 'anıların' yazıldığı çağdı. Sakret de günü gelir, çekilir şöminesinin önüne, bu denli ilginç olayın öyküsünü ayrıntılarıyla yazar, Zürriyet benzeri paralı bir gazeteye satıverirdi. Ör-

neğin —bugünkü değerlerle— on milyon kapik!

Yayımcım Ülfük —elinin sıkılığına ve dar olanaklarına karşın— Sakret'in anılarına en azından temiz beş milyon bastırırdı.

Fena para değildi.

Kalktım. Bira saatim gelmişti. Pantolonumu yapışan otlardan temizledim.

Islık çala çala eve doğru yürüdüm.

Nise karşıladı. «Bakıyorum keyfin yerinde» dedi.

«Eeee. Kolay mı, bugüne bugün Sakret ile ilk konuşan gazeteciyim» dedim.

Karanlık çöktü.

Karıma, Sakret ile yaptığım görüşmenin anahatlarını anlattım. Tabii, Gut Lazöy'ün, dernek genel sekreterliğine atandığını, eşi Rase'yle yakında Adamızı onurlandırıp göreve başlayacağını söyledim. Lazöy ile eşinin şimdi Merika'da bulunduklarını, Lazöy'ün dişlerini yaptırdığını ekledim. Hiç kesmeden dinledi.

«Rase'yi anımsamadın mı?» diye sordu. «Pek fazla değil» dedim. Bir bankacı dostumuz vardı, Rase onların evine gelir giderdi. Konuşmamıştım Rase'yle, ama karım kimi «haftalık kadın toplantılarında» Rase'yi tanımak onuruna erişmişti.

«Beğenir kendini, çok güzel, havalı bulur. Hele her giydiğinin kendine yakıştığından kuşkusu yoktur,» diye Rase'yi kısaca tanımladı.

Rase'nin bir erkek kardeşi vardı. İşte, Rase Hanımı erkek kardeşiyle ilgili bir öykü nedeniyle anımsıyordum. Tabii, Lazöy'ü de.

«Rase Hanımın erkek kardeşi» diye başladım öyküye Nise'ye:

«Günlerden bir gün ortak dostumuz bankacının evine sık sık gidip gelmeye başladı. Yaşını başını almış bir kişiydi. Yüksek öğrenimini Batıda tamamlamış askerliğini yapmıştı. Neredeyse evlilikte 'gecikme' yaşına gelecekti!»

Biradan bir yudum daha.

Nise, «Gene o öyküyü anlatmaya başladın» dedi.

«Bakma, aldırma. Ama, bankacının karısı için hazin bir öykü değil mi?»

Güldü, «Öyle» dedi.

«Öyleyse anlatıyorum» dedim Nise'ye:

«Günlerden bir gün bankacının ikiz kızlarından biri, anasına geldi, 'Anacığım' dedi, 'Rase Hanımın erkek kardeşini seviyorum.'

Bankacının karısının gönlü karardı. Kız daha 13 yaşında, anasının goncası. 'Aman kızım, bu nasıl söz, daha sen' diyecek oldu ama, 13 yaşındaki gonca, 'Deli gibi seviyorum, o da beni seviyor, evleneceğiz' diye karşılık verdi.

O gece bankacının evinde kederinden ne yapacağını bilemeyen bir ana baba, ana ve babanın karşı çıkamayacağından kuşku duymayıp —çünkü 'kaçarım' demişti— yatağında tatlı düşler gören bir küçük kız vardı. Bankacının hanımıyla Rase arasında telefonlar birbirini izledi. Sonuçta Rase Hanım, bankacının karısına 'Senin gül gibi kızın varsa, benim de yiğit kardeşim var. Ne olur ki, bırak evlensinler' deyiverdi.



Bankacının karısı, 'Ama daha 13 yaşında kızım' diyor, gözlerinden iplik iplik inen yaşları engelleyemiyordu.

Rase Hanımın sabrı bir anda taştı, 'Hanım, hanım!' dedi bankacının karısına. 'Şimdi oraya gelirsem... O nasıl söz, ağzını şırak diye yırtıveririm haaa!' diye bağırdı.

Çünkü bankacının karısı 'Gül gibi 13'lük kı-

zımı 35'lik kart adama nasıl vereceğim Raseciğim' diye sızlanmıştı. Yaş farkını söylemekten öteye geçmemişti suçu.

Bankacının karısı sustu, Rase Hanım 'Git kızına sor, mercimek fırında, ondan sonra kararını ver' telefonu şırak diye yüzüne kapadı.

İkizler yatak odalarında mırıl mırıl evliliği konuşuyorlardı.

Ana içeri girdi, lambayı yaktı, kızı döndü, sormaya kalmadı, 'Seviyorum adamı' dedi. 13 yaşında erkek tanımamış, eli yüzü açılmamış taze.»

Bira midemi kaynatmıştı. Geyirdim, özür diledim karımdan.

Nise, «Herhalde öykünün duygusal yönleri seni etkiledi» diye alay etti. Haklıydı.

«Ne demezsin?» diye karşılık verdim. Biradan bir yudum daha çektikten sonra:

«Bankacıyla karısı yapacak bir şey kalmadığını görünce, Rase Hanıma telefonu açıp, 'Allah'ın emriyle kızı oğlana verdiklerini' bildirdiler.»

Karım, «Yahu, Allah'ın emriyle erkek tarafı kızı istemez mi?» diye sordu.

«Bu öyküde her şey tersine» diye yanıtladım. «Havamı bozma, anlatayım. Rase Hanım kıkırdadı telefonda, 'benim nasıl evlendiğimi pekâlâ biliyorsun hayatım. Ne var ki çekiniyor, korkuyorsun' dedi. Bir de kahkaha attı.»

«Sen çok, çoook..» diye başladı karım söylenmeye, arkasını getirmedi.

«Terbiyesizlik yaptığım filan yok canım. Sadece Rase Hanımın evliliğe nasıl adım attığını bu öykünün içinde anımsatmak istedim» dedim.

«Ben bilirim seni, sözü sonuçta ona getireceksin» dedi karım gülerek.

«Bakalım nasıl bitecek bu öykü, hele bir dinle.»

«Ertesi günü 13 yaşındaki taze gülün yaşını 13'ten 18'e çıkarmak için yasal yollara başvurdular. İki yalancı tanık, ananın yeminli ifadesi, kocanın 'ben ikizler doğduğunda ne yaptığımı

biliyor muydum hâkim bey' biçimindeki sözlerinden sonra hâkim, goncanın yaşını 18'e çıkaran kararı verdi.

Bankacının karısı 'evlilik hazırlıklarına' başladı, ama goncayı ateşler basmıştı. Ne hazırlık, ne çeyiz, ne de karyola istiyordu. Rase'nin 'yağız' dediği (boy 1.52, esmer, bıyıklı, kara ve haşin gözlü) kardeşiyle —ne olursa olsun— bir an önce evlenmek istiyordu.

Alelacele düğüne hazırlanıldı, nikâh töreni düğün salonuna alındı ve...»

«Zatıâliniz kızın nikâh tanığı oldunuz» dedi karım.

«Ya,» dedim gülerek, sözcükleri yayarak ağzımda, «erkeğin tanığı kiiim olduuuuu?»

«Lazöy!» dedi karım ellerini çırparak.

Karıma, «O düğün gecesi baktım da, Lazöy, Rase, kardeşi, küçük kızı sanki aynı tornadan çıkmışlardı. Aynı boy, aynı endam, aynı şişmanlık, aynı konuşma biçimi» dedim.

«Rase giydiği her şeyin kendine çok yakıştığını, endamının da 'vazgeçilmez' ölçüde güzel olduğuna inanır, bilir misin bunları?»

«Liman ağızlarındaki mendirek taşları gibi dört bir yandan yontulmuş, bir ton ağırlığında şişman bir gövde» dedim karıma.

«Ama bak, Ada yönetimine ortak oldu. Sakret'in değerli ve güvenilir adamı şimdi.»

«Olabilir, olabilir ya, sonrasına bak sen işlerin.»

«Ne olacakmış ki?»

«Sakret bir gecede derneği değiştirmede artık usta. Bakarsın bir sabaha karşı Lazöy o mevzun endamlı eşi Rase ile horultulardan bir senfoni icra ederken, pat kapı Sakret'in adamları içeri, Lazöy dışarı!»

Karım Nise haklı bir yorum yaptı: «Sakret'in artık derneği değiştirmeye gereksinimi yok ki. Zaten dernek bizzat kendisi!» dedi.

Doğru sözdü. Diyorum ya, bira beni sarhoş ediyor. «Haklısın» diye yanıtladım Nise'yi.

Nise, «Öykü sona erdiyse ben yatacağım» diye ayağa kalktı. Gitti gidecek.

«Bitmez bu öykü, ama adam artık Genel Sekreter, üzerinde ne yazılır, ne anlatılır. Hele Sakret'in güçlü himayesindeyken!»

Baktım Nise, yalnız bırakacak beni, uykum da yok.

«Biraz daha konuşayım» dedim. Bekledi.

Kadınların çilesi.

ADA'DA TAVŞANLARLA YILANLAR KAPIŞIYOR!

Ada gazinosunda oturmuş dalgamı geçiyordum.

Çayımı yudumlarken kitap okuyor, gazinoya gelen Ada halkıyla konuşuyordum.

Nedense insanlar gazetecilere bir 'değişik insan' gözüyle bakıyorlar. Sanki başka bir dünyanın insanlarıymış, sanki değer yargılarımızda, konuşma biçimimizde onlardan bir farklılık varmış gibi... İlk önceleri sokulmuyorlar, gözlüyorlar, çekingen çekingen konuşuyorlar. Eğer size azıcık ısınırlarsa daha içten davranışlarla yanınıza sokuluyorlar. Doğrusu, gazetecileri sevmiyorlar.

Herkes yaşamından memnundu: «Huzur» sözcüğü dillerden düşmüyordu.

«Huzur» içinde sabah, öğle, akşam yiyor, içiyor ve...

Başka bir şey düşünmüyorlardı.

Nasah Lamec'in dün gece telefonda söylediklerini düşündüm yeniden :

«Babo» demişti Nasah. «Yazı - haber iyi. Bugün yayımladık, herhalde gördün?»

«Görmedim, gazete iki gündür Ada'ya gelmiyor.»

«Nasıl olur?» dedi Nasah.

«Olur» dedim, «Olur. Sakret'in her istediği olur, motorlar gazete dışında her şeyi taşıyabilirler Sakret buyurursa.»

Nasah, sık yazmamı, özellikle derneğin nasıl el değiştirdiğini içeren öyküyü göndermemi istiyordu. Olay o kadar ilginç karşılanmıştı ki,

hemen her gün Ada'dan bir öykü yayımlamaya karar vermişlerdi. Nasah'a derneğin nasıl el değiştirdiği öyküsünü yazacağımı söyledim.

«Sağ ol babo!» dedi Nasah. Her zamanki içtenliğiyle, «Kendine iyi bak.» Her konuşmamızı böyle bitirirdi. Yaşça benden küçüktü, yorgunluğumu yaşlılığıma veriyordu. Oysa, yorgunluk çalışıp didinmekten değil, aynı olayları bana bin yılmış gibi gelen meslek yaşamımda sürekli izleyip yazmaktan kaynaklanıyordu. Boyutları olayların, ha büyük ha küçük. Ne değişirdi ki... Ha Ali, ha Veli. Gelmiş ya da gitmiş, ne değişiyordu ki. Gelen gidene küfrediyor, yeni geleni götürmeye hazırlananlar aralarında gruplaşıyor, gerekçeler hazırlıyor, kamuoyunun olgunlaşıp yapılacak eylemi onaylayacağı günü bekliyorlardı. Bıkmıştım bu süreçlerden, bu oluşmalardan (Ada'da bu yoldan yönetim değişimi 78 yıldır 5. kez oluyordu.)

Her eylemde suçlamalar kesinkes tek yanlı yapılıyordu.

Ada insanlarına baktım: Hiçbiri olayların gerisinde yatan gerçekleri her yanıyla öğrenmeyi istemiyordu. Onlara «huzur» sözcüğünü kim sunuyorsa, gece içki masasına dostlarıyla ailesiyle oturmasına kim olanak sağlıyorsa, ona inanıyorlardı.

Geçen yıllarda Ada'ya geldiğimde geceleri karanlık denize bakar:

«İyi geceler dünya!» derdim.

Şimdi pencereyi açıyorum:

«İyi geceler orospu çocuğu dünya!» diyor. yatıyorum.

Niye mi?.. Deniz, küfre karşılık vermez. Rahatlıyorum.

Ada, baharın ilk günleriyle canlandı. Doğa serpildi, açıldı. Yemyeşil örtüsüne büründü.

Yeşilliklerin arasında rengârenk çiçekleriyle Ada, cennetten bir parça izlenimi veriyor. Ya-

şama yeniden ısındıran mis gibi kokusuyla doğa insanı sarıyor, kucaklıyor.

Baharla birlikte Ada'da yaşam kıpırdandı. Ilımlı kış günlerinden, bahara ve yaza hazırlık başladı. Bahara doğru sürekli yağan yağmurlardan sonra sarnıçların dolup dolmadığı denetlendi. Akan damlar onarıldı. Kimi konutların beyaza kaçan duvarları yeniden badana edildi. Evlerdeki eksiklikler tamamlandı.

Güzelliğini sergileyen, doğayı renklendiren bahar, Ada'ya kimi sakıncalar da getiriyordu, getirdi.

Son birkaç yazdır bu sakıncaların giderilememesi Ada halkının huzurunu alıp götürdü. Sakıncaların yok edilmesi için Ada halkının yöneticilerden beklediği beceri bir türlü sağlanamayınca, çevrede yavaş yavaş kimi homurdanmalar yükselmeye başladı.

Baharla birlikte tavşanlarla yılanların Ada'ya egemen olmak için başlattıkları, «geniş harekât» huzursuzluk veriyordu Adalılara.

Huzursuzluğun başlamasından önceki yıllarda tavşanlarla yılanların âdeta başkaldırır ölçüde davranışa, hatta kimi yoruma göre, eyleme geçişlerinde gerekli önlemler alınmıştı.

Tavşanlar görüldüğü yerde vuruluyor, yılanların deliklerinden çıkmasına olanak verilmiyordu.

Tavşanlarla yılanlara karşı yürütülen —Adalılar öyle inanıyordu— bu etken savaşım, başarıyla sonuçlandığı için Ada yönetimine bir gecede el koymaya hevesli olanlar bile, bu girişimlerini yapmaya fırsat bulamıyordu.

Bu denge, bu yılın nisan ayından başlayarak birden değişti, hatta altüst oldu.

Yılanların artık her konutu tehdit edercesine saldırgan duruma geçmeleri, tavşanların kimi konutların bahçelerine dek girerek küçük sebze tarhlarını, çiçekleri yemeleri bardağı taşıran son damla oldu.

Ada halkının yöneticilere yaptıkları başvu-

rular —elbette— olumlu kimi davranışlar sağ lıyordu, ama Ada halkına göre, bunlar yeterli değildi : Adalılar —daha önce de belirttiğimiz gi bi— çağ değiştiren gelişmelere, çağdaşlığa yönelen kimi eylemlerle olaylara kapalıydı. Ada halkı, sabah, öğle yemeğini yemeli, akşamları içki masasına oturarak radyodan ya da TV'den yayımlanan müzik eşliğinde türkü, şarkı mırıldanmalı ve...

Bu tür yaşam isteğine karşı gelinemezdi Adalıların da bu istemlerine, eğilimlerine karşı çıkılamazdı.

Ada halkının insana çarpıcı gelen yanı, küçük davranışlardan büyük mutluluklar duymaları, daha büyük mutluluklara «topyekûn» geçmeye pek istekli olmamalarıydı.

Örneğin, Merikan dizilerindeki varlıklı kişilerin seks, para ve güç savaşımlarını izlemeyi çok seviyorlardı. Bu dizileri izleyen genç kızlar paraya boğulan, ama sekse doymayan genç Merikan kadınlarının yaşantılarını düşlerinde yaşıyorlardı. Bu dizileri izleyen genç erkeklerse, parayı havaya savuran, her önüne gelen kadınla seks yapan uzun boylu, altın sarısı saçlı, bembeyaz dişleriyle gülümseyen kahramanları düşlerinde görüyorlardı.

Kısacası Ada halkı tutkularından, günlük tekdüze yaşamlarından özveride bulunmaktan yana değildi. Nitekim geçmiş yıllarda dernek genel kurullarında yapılan seçimlerde sürekli olarak bu duyguları benimseyen, hatta bu duyguları kışkırtan kişiler kazanmıştı.

Fakat, —kamuoyunun bir ölçüde adını gazetelerde gördüğü— Nahro, tutucu düşüncelere karşı çıkmayı amaç edinmişti. Nahro'nun düşüncesine koşut kişiler bir ara yönetime gelmişlerdi, ama eleştirip kınadıkları tutucu kişilerden ayrımlı herhangi bir varlık gösterememişlerdi. Nahro'nun bu grubun içindeki yeri de değişik olmuş, bir süre sonra yönetime gelmeleri için

büyük çabalar sarf ettiği arkadaşlarıyla ters düşmüştü.

Nahro'nun her söylenene karşı çıkan, daha doğrusu kimi öngörüş isteyen olaylarda herkesten daha çok bilgili ve becerili olduğuna inanan doğası bu tersliklerin kısa sürede ortaya çıkmasına neden olmuştu.

İla ise, ayrı kutbun adamıydı Nahro'yla. Tabii, bu kâğıt üzerinde böyleydi. İla varlıklıydı, babadan kalma paraya pula sahipti. Bu niteliklerine karşın, Nahro gibi düşünenlerle, adil bir dernek yönetiminin örneklerini vermenin istekli-si olanlarla aynı gruptaydı.

İla, zaman zaman Nahro'ya, «Yok biribirimizden farkımız» derdi.

Nahro, hiddetlenir, «Var olacak birbirimizden farkımız» diye yanıt verirdi.

Yönetimin bu iki kutbu arasındaki savaşım, çocuklar arasındaki —kimine göre Nahro'nun, kimine göre İla'nın çocuklarıydı kabahatli— çekişmelerle daha da derinleşmişti.

Gün geldi ki, Nahro ile İla artık yanyana gelemiyor, buluşup sorunları görüşmüyor, neredeyse selamlaşmıyorlardı. Adalılar arasında yayılan bu söylentinin aslı astarı yoktu. Nahro ile İla diledikleri zaman yanyana geliyorlardı, konuşuyorlardı. Fakat karşı ve değişik grupların insanları oldukları için —örneğin tavşanlarla yılanlara karşı sürdürülecek savaşım yöntemlerinde— değişik görüşlere sahiptiler.

Zaman zaman derneğe Nahro egemen oluyor, ama bir süre sonra İla geliyordu.

Her ikisinin de tavşanlarla yılanlarla savaşımda ellerinden geleni yaptıklarından kuşku duyulamazdı. Ne var ki, bu savaşımların ayrıntıları Ada kamuoyuna «tek yanlı» aktarılıyor. Ada'yı tavşanlarla yılanlardan kurtarmak görevinin yalnızca Nahro ile İla'nın görevi olduğu söylenip yayılıyordu. Nahro ile İla halkın önüne çıkıp, bu savaşımda daha etkili sonuç alabilmek için Ada bekçilerinin görevlerini tüzüğün buyur-

duğu gibi yapmaları gerektiğini söyleyemiyorlardı.

Nahro ile İla, yönetimde bulundukları sıralarda Ada'nın dört bekçisi ile toplantılar yapmışlar, onlara istedikleri her olanağı sağlamaya söz vermişler, ama gene de tavşanlara yılanlara karşı etkili bir savaşımda bekçileri —gereği kadar— harekete geçirememişlerdi.

Çünkü, Ada'daki dört bekçi hem Ada'nın her tür güvenliğini üstlendiklerini gerile gerile söylüyor, hem de yönetimle birlikte davranmaları gerektiği zaman buna pek aldırmıyorlardı.

Tabii, bütün bu söylenenler soyut birer 'öngörüş' olarak kabul edilebilirdi.

Ada'nın da kendine göre bir siyasal yaşamı varsa, kimine göre elbette bekçiler, kimi kesimlere göre de, elbette yönetimdekiler haklı olabilirdi.

Son yılın bahar başlarında Ada halkı tavşanlarla yılanların gene Ada içinde diledikleri gibi gezip biribirilerine karşı eylemlere giriştiklerini gördüler.

Yılanlara göre, Ada onlarındı. Ada, ilelebet kendilerinin kalacaktı. Ada, onların son yurduydu. Karşı sahillerden sürülmüşler, ilaçlarla, çeşitli teknik araçlarla soylarının tükenmesi aşamasına gelmişlerdi. Siyah, uzun ve öldürücü bakışlarıyla Ada'ya kaçmışlar, burayı son yurt edinmişlerdi.

Ada'daki tavşanlarsa sürekli olarak kıyıma uğramıştı. İnsanoğlu tavşan deliklerini tıkamış, onları sürekli yeraltındaki deliklerinde hapsetmiş, ya da ellerinde tüfeklerle nerede görürse vurup öldürmüştü.

Bu kıyıma karşın gene de Ada'da yer yer tavşan aileleri görülebiliyordu.

Yılanlar konutların içine kadar giriyor, sütünden yumurtasına kadar ne bulurlarsa yiyorlardı. Kendilerine karşı vaziyet alanlar çıkarsa, o konutun kapısı önünde yığınlar halinde yatı-

yorlar, insanların dışarı çıkmasını engelliyor, sokmasalar bile gözdağı verebiliyorlardı.

Ada'nın yeşil köşeleri yılanlarındı. Tavşanların buralarda gezip günlük yaşantılarını sürdürmelerine olanak vermiyorlardı. Hatta Ada halkı, on yılanın bir tavşanın boynuna sarılıp bağırta bağırta öldürdüklerini bile görmüştü. Bu örnek, Adalılara çocuklarına karşı yılanların aynı eylemi yapmaları olasılığından ötürü korku vermişti. Yılanların da istedikleri buydu, korku salarak Ada'da «egemen hayvan» olabileceklerini umuyorlardı.

Tavşanlarsa, evlerin bahçelerine giriyor, orada ne bulurlarsa yiyorlardı. Kimi konutların duvarlarına, kapılarına konulan levhalara «Burası özel mülkiyettir, girilemez» yazılmıştı. Yılanların Ada'nın bütün topraklarını babalarının malı gibi kullandıklarını görünce, tavşanların, «özel mülkiyet» birkaç kişinin kullanımına açılan yüzlerce kare genişlikteki bahçelere girmelerini hiç kimse önleyemedi.

Bu savaşım, yılların getirdiği birikimlerin sonucuydu.

Tarihsel demeyelim, ama herhalde doğasal bir sonuçtu.

Zaman zaman iki yan arasındaki savaşım bastırılacak, tavşanlar vurup öldürülecek, yılanlar deliklerinden çıkmayacaklardı bir süre. Tavşanlar üreyip yenileşecek, günü gelecek yılanlara karşı savaşımlarına gene başlayacaklardı.

Ada'yı Tavşanlardan mı Temizlemeli, Yılanlardan mı?

Yönetimdeki ikilem, yılanlarla tavşanlara karşı yürütülecek savaşım yöntemindeki ayrımlı görüşlerden kaynaklandı.

Nahro'ya göre, yılanları hızla Ada'dan sürmek, hele konutların önünde tehdit edici göste-

riler yapanları hemen öldürmek gerekiyordu. «Sonunda» diyordu Nahro, «yılanlar dernek yönetim binasını ele geçirecekler, her odaya sinecekler, sezgileriyle kendilerine ters düşen bir karar alındığını anladıkları zaman tıslayıp üzerimize atlayacaklar.»



Ila başka görüşteydi: Tavşanlar temizlenirse yılanların başkaldırmaları önlenebilirdi. Bu nedenle tavşanların özel bahçelere girdikleri görülünce gereken her çareye başvurulmalıydı.

Elbette, Ada'nın varlıklı kişileri İla'yı destekliyor, tavşanlara karşı savaşımın daha da hızlandırılmasını istiyorlardı. Aralarından kimileri gizliden gizliye tavşanlara karşı savaşımı destekliyordu. Maddi açıdan yardımlarda bulunuyordu. Hatta —Adalıların anlattığına göre— kimi varlıklı kişiler geceleri süt, yumurta gibi besinleri özel kaplar içinde belirli yerlere koyuyor, yılanların gereksinimlerini karşılıyorlardı.

Uzun yıllarını Ada'ya vermiş, gün görmüş bir yaşlı kişi şunları anlattı:

«Yıllarca önce günlerden bir gün, tavşanlar yaşamalarını engelleyecek önlemlerin alınması karşısında korkuyu yendiler, gizli eylemlerini açığa çıkardılar.

Görecektiniz; Ada'da o gün çok değişik bir hava vardı. Tavşanlar toplu halde 'imha' edilebileceklerini bile bile Ada'nın bir ucundan öteki ucuna yürüdüler. Kırmızı gözleri, topacık kuyruklarıyla tavşanların bu sessiz yürüyüşü gün batana dek sürdü. Yılanlar ortalıkta görünmedi. Bekçiler yürüyüşü izledi, birkaç tavşanı öldürdüler, kimilerini kovaladılar yuvalarına değin.»

Bu yaşlı kişiye göre, yılanların ortalıkta görünmemesinin basit bir nedeni vardı:

Yılanlar bekçi kokusu aldıkları zaman derhal ortalıktan çekiliyorlardı. Bekçilerin deri çizmelerinden çevreye yayılan kokuyu anında alıyorlardı. Çizmelerin başlarını ezeceğini bildikleri için davranışlarıyla onlarla birlikte olduklarını, Ada'nın huzuru için her şeye boyun eğebileceklerini kanıtlamak istiyorlardı.

İster istemez yılanlarla Ada bekçileri arasında bir yazgı birliği doğuyordu. Bekçilerin günü gelip de silahlarını çekmeleri gerekirse, tüfeklerinden fırlayacak saçmaların kendilerini değil, tavşanları hedef alacağını biliyorlardı.

Doğrusu, bekçilerin bakış açıları da böyleydi. Yılanları söz dinler, birlikte davranılıp anlaşma yapılabilir mahluklar olarak görüyorlardı.

Ada tavşanları doğuştan özgürlükçüydüler, özgürdüler. Şöyle ya da böyle nitelendirilebilirlerdi, fakat özgürlük Ada tavşanlarının kanlarındaydı. Kuşku yok ki, yılanlar temizlense Ada'nın bütün otlaklarına tavşanlar egemen olsa bu tavşanların kimi yanlış davranışlarına karşı gene özgürlüğe bağlı, bir bölüm tavşan karşı çıkardı.

Yöneticilerin —bir gün— tavşanlarla yı-

lanlara karşı yürütülecek savaşımın anahatlarında birleştikleri görüldü. Yılanlarla tavşanlar arasında Ada halkını maddi açıdan, sağlık yönünden rahatsız edenleri toparlamak kararına vardılar. Akıllı tavşanlar da bu kararı onayladı.

Ada'da görevli dört bekçi uygulayacaktı bu kararı. Bekçiler ne istiyorsa, gereksinimleri neyse bunlar yönetimce karşılanacaktı.

Nahro ile İla'nın bu savaşımın kesinkes yapılmasına yanlı olduklarına Ada halkı inanmıştı.

Ama, Nahro ile İla'nın bu savaşımı bekçilerin yardımı olmadan sürdürmeleri de olanaksızdı.

Konutlara verdikleri rahatsızlık sürüp giderken, yılanlarla tavşanlar arasındaki savaşım boyutlanıyordu. Gün geçmiyor ki, bir bah-



çenin duvarı dibinde bir iki tavşan ölüsüne rastlanmasın. Ya da birkaç yılanın boylu boyunca

Ada'nın dar, taşlı sokaklarında ölüsü bulunmasın.

Savaşımı sona erdirmek için varılan kararı bekçilerin olumlu karşıladıkları duyuldu.

Ada'nın o gün görmüş ihtiyarı baston yerine kullandığı kalın sopasını yere vurdu:

«Ahh, ah!» dedi, «bu kararlar eğer yürütülebilseydi, Sayın Sakret gelip işbaşı yapabilir miydi?..»

Yaşlı Adalının Sakret'in dernek başkanlığına elini kolunu sallayarak gelip oturmasına karşı olduğu gibi bir izlenim edindim. Aklımdan geçenleri yüzüne karşı söylemedim. Fakat, yüzyıllık bir keçiboynuzu ağacı gibi karşımda dimdik duran ihtiyar bir şey sezmiş olmalı ki, «Yıllardır özlediğimiz düzenin birden çekip gitmesine kimse yanlı olamaz, değil mi?» diye sordu.

«Öyle» dedim ihtiyara.

«Tavşanlarla yılanlar arasında işi edepsizliğe vuran, herkesi rahatsız edip, hatta kimi maddi zararlara yol açanlar dışında kalanlar da özgür yaşamalıydı. Böyle düşünmüyor musun?» diye sordu ihtiyar.

«Elbette» diye yanıtladım.

«Ama, bekçilerin yılanları kayırmasına herhalde karşısınız, bu tutumun kendi halinde, özgürlükçü tavşanlara zarar getireceğine inanıyorsunuz sanırım.»

«Tabii» dedim.

İhtiyar, «Böyle olmadı. Yönetimler Ada'da yaşayan her şeye ve herkese mutlu yarınlar sağlamak için uğraşıyoruz, bir avuç mahluka karşı bekçiler üstünkörü görev yaptılar» dedi. Pat pat bastonunu yere vurdu. «Tabii, bunu anlatmak olanaksız» diye de ekledi.

«Nasıl, ne oldu?»

İhtiyar, uzaklara daldı gitti. Kuşku yok, deneyimleriyle, çok daha değerli yargılara varabilirdi.

Zor işitilebilir bir sesle mırıldanıyordu : «Oysa, yeterince yetkileri vardı.»

İhtiyar Adalı anlatmaya başladı :

«Herkes işin üstesinden artık bekçiler gelecek diye beklerken, bir gün, yöneticilerden bazı sızlanmalar duyduk. Bekçiler verilen görevi onurla yerine getireceklerini söylemişlerdi, ancak bir süre sonra kimi yeni önlemlerle desteklenmeleri gerektiğini bildirmişlerdi.»

Bu isteklerin bir bölümünü duymuş, ayrıntılarına pek girememiştim. İhtiyarın bu konuda geniş bilgisi olduğunu anlıyordum. Kışkırttım kendisini, anlatsın ayrıntıları diye, boğuk bir sesle güldü :

«Kışkırtmana gerek yok, nasılsa anlatacağım, dinle,» dedi :

«Bekçiler bu onurlu görevi yerine getirebilmek, Ada'yı bir baştan öteki başa rahatsız eden olayları söndürebilmek için alev makineleri alınmasını istemişlerdi. Savaş alanlarında fosforla ölüm saçan bu makinelerin hemen getirilmemesi halinde özellikle hızlı koşup kaçan tavşanlarla baş edemeyeceklerini söylemişlerdi. Alev makineleri dar bir alanı değil, tavşanların yayıldıkları çok geniş alanları bile yerle bir edebilecekti. Yöneticiler bu kadar kısa sürede bu araçların sağlanmasındaki olanaksızlığı anlatmışlar, ama bekçiler 'biz aramızda konuşup anlaştık, savaşımı durdurabilmek için bu araçlara gereksinim kesin, ya bunları bulursunuz, ya da!.' demişlerdi.»

«Ya da?» diye sordum.

İhtiyar gene boğuk sesiyle kıskıs güldü, «Sabırsızsın» dedi :

«'Ya da' demişler, 'Bizden bir şey beklemeyin'. Başka istekleri de vardı : İstedikleri şu, dördü birden düdük çaldıkları zaman Ada halkı hemen evlerine koşacak, ikinci bir düdüğe değin kimse başını dışarıya çıkarmayacaktı. Böyle bir kararın dernek yönetim kurulundan geçemeye-

cegı bekçilere anımsatılmış, 'siz bilirsiniz' diye bir yanıt alınmıştı. Belki görmediniz siz, Ada' nın kimi konutlarında tavşan besleyenler vardır, bu tavşanlar evcildir de.. Bekçiler 'biz evcil mevcil dinlemeyiz, gireriz içeri vururuz bu tavşanları da' diye direnmişler, bu istek daha çok Ada gençleri arasında tepkilere neden olmuştu.»

«Yılan besleyen de var mıydı Ada'da?»

«Ne gereği var, yılanları hemen hemen bütün varlıklı kişiler, bir bölüm Ada sakini zaten besliyordu, evlerine almalarına gerek var mıydı?» dedi ihtiyar.

«Bir de» diye sürdürdü, «bekçiler, hizmet motorlarının mazotunu, benzinini depolamak istediklerini, yılan sokmasına karşı daha sağlam çizmelere gereksindiklerini, bu sırada çok çalışacakları için 'fazla mesai' uygulanmasını istiyorlardı. Haaa! Unuttum, ne de olsa yaşlılık. Dernek tüzüğünün tümüyle değiştirilmesinde de direniyorlardı.»

«Dinliyorum seni, ihtiyar» dedim Adalıya.

«Tabii dinleyeceksin. Gerçekleri olduğu gibi söyleyecek tek insanım bu Ada'da ben.»

Karşıdan birinci bekçi görününce hırıltılı sesiyle hızlı hızlı konuştu:

«Yönetim bir yandan kamuoyunu yatıştırmaya çalışır, savaşımı basite indirmek için elinden geleni yaparken, bekçiler bir korkuya kapıldılar. Yıllar yıllarca önce arkadaşlarından birinin başına gelen, tavşanları, yılanları öldürdüğü için mahkemelere gönderilmesi olayını anımsadılar. 'Ya bu önlemler hemen alınır, ya da suç bizde olmaz' deyip, isteklerini 'resmen' yönetime bildirdiler.»

Birinci bekçiden bir düdük.

İhtiyar sopasına dayandı, kalktı. Buruşuk çizgilerle süslü yüzünde, çok canlı bakan gözlerinde gördüğüm gülümsemeyle,

«Arkasını sen de biliyorsun, denizdeki balıklar da, elbette Hâlik da!» dedi, uzaklaştı.

Bu yazıyı gönderdigim günün gecesi Nasah Lamec telefon etti.

Sesi neşeliydi, «Babooo» dedi, «yazı iyi, koyduk gazeteye. İhtiyarın dediği gibi 'arkasını' yaz ve hemen gönder. İlgi büyük!»

Nasah'ın telefonu yazma isteğimi kamçıladı.

Kocaman bardak kahve yaptım. Çıktım terasa oturdum. Yazı makinemi çektim önüme. Dernek yönetiminin nasıl el değiştirdiğini bir güzel yazdım.

Başlık : Dernekte Coup d'Etat*
(Dernekte 'darbe')
İkinci Bölüm

Ada'yı Güzelleştirme Ve Kalkındırma Derneğinin başkanlığına kısa süre önce güç kullanarak gelen Sayın Sakret, yüzüne sindirdiği gülümsemeyle,

«Galiba sizler, işin önemini hâlâ fark etmediniz?» dedi.

Dilediğince duygularını göstermeyen, kimi zaman zarif el kol hareketleriyle sözlerini vurgulayan Sayın Sakret, yanıt vermediğimi görünce, sesine daha kalın bir ton vererek konuştu :

«Eğer,» dedi Sakret, «yılanlarla tavşanlar arasındaki bu savaşımı durdurmak için derhal harekete geçmeseydik burada bizlerin yerine irileşmiş bir tavşanla ailesi oturacaktı. Her yere girebilirlerdi.»

Doğrusu tavşanların, «bizim yerimizde oturacaklarını» vurgulayan yargısına pek anlam veremedim.

«Bilirsiniz» dedi Sakret, «tavşanlar yuvalarını toprak altına yaparlar. Tüneller tüneller açarlar. O hale gelmişti ki bu tüneller, kilometrelerce uzayıp gidiyordu. Deyimi mazur görün —bence uygundur bu deyim ya— Ada'yı dibinden oymuşlardı. Bu denli tahripkâr olan bu mahluklar, güçsüzlüğümüzü sezdikleri zaman neden bu odaya gelmesinler, neden bu koltuklara oturmasınlar?.. Haaa, söyleyin bakayım, neden?»

Sayın Sakret'e hayvanların en akıllısının insan olduğunu anımsattım. Kimi dürtüleri olabilirdi hayvanların, ama bunlar belirli bir çizgiyi

---

* Coup d'Etat (okunuşu : ku de ta) hükümet darbesi.

geçmezdi. Bir tavşan ailesinin dernek başkanlığı binasına gelip keyif çatabileceğine inanasım gelmiyordu; bu denli güçlü müydü bunlar?

«Elbette güçlüydüler. Diyorsunuz ki yılanları Ada halkının bir bölümü besliyordu. Fakat ya tavşanları?»

«Bilemiyorum» diyerek bilgisizliğimi kabul ettim.

«Doğrudur, bilemezsiniz. Tavşanları beslemek için desteklemeler yapılıyordu» dedi Sakret. «Açık denize durmadan kavun karpuz kabukları atılıyor, iyi fiyat bulamayan karşı sahil halkı ürettiği domatesleri denize döküyor, bunlar gelip Ada'nın sahiline vuruyordu. Geceleri tavşan aileleri sahile inip besleniyorlar, bu yiyeceklerin bir kısmını da deliklerine götürüyorlardı.»

«Karşı sahillerden bu amaçla mı denize kavun karpuz kabukları, domatesler atılıyordu aca ba?»

«Kuşkusuz,» dedi Sakret, «başka hangi amaçla olabilir?»

Sonra, ayağa kalktı Sakret, bir dolaştı, purosunu yaktı.

«Dernek yönetimindeki basiretsizlik, âcizlik bütün bunları kamçılıyordu. Geldik, derneği ele aldık. Savaşım hemen durdu.»

Sakret'i bu savaşımı nasıl durdurduklarını anlatması için kışkırttım. Zaten istekliydi. Daha aylarca, yıllarca bu başarılarını anlatıp duracaktı.

«Çok basit» dedi Sakret, «bizim yöntemimiz sadeydi. İki torba çimento, iş tamam!»

«İki torba çimento?»

«Evvvvet efendim! İki torba çimento.»

Yönetimde görev verdiği, görüşmemizi izleyen arkadaşlarına döndü, «Başarımızın sırrını bilmiyorlar, görüyor musunuz, anlamıyorlar belki de» dedi.

«Yok, Sayın Sakret. Başarınızın sırrını öğrenmek istiyoruz da, anlamakla ilgili bölümünü geleceğe bırakıyoruz,» dedim.

«Tarih, bizim dediğimiz gibi yazılacaktır. Acı gerçekler tarihten kaçırılamaz!» diye diklendi Sakret.

«Hiç kuşkum yok, bir gün gelecek her şey olduğu gibi yazılacaktır.»

«Ha şunu bileydiniz» dedi Sakret bana dönerek.

«İki torba çimentoyu dörde böldük, dört bekçinin eline verdik, suyla harç yaptılar ve... tavşanların deliklerini bir güzel tıkadılar, mesele tamam!»



Tavşanların büyük bölümü ölmüştü. Sakret'in bu girişimini sezen ve o sırada yuvalarında olmayan bir bölüm tavşan ise bir yolunu bulup kimi evlere, ya da Ada dışına çıkmayı başarmıştı.

«Şimdi onları dışarda besleyenler vardır, ya da beslenebilecek bir yer bulmuşlardır» diye sürdürdü sözünü Dernek Başkanı.

«Ya yılanlar?»

«Onları boş ver, hött deyince, biliyorsunuz sözün arkasını,» dedi Sakret.

Denize atlayıp karşı sahile çıkmaya çalışan birkaç tavşanın cesetleri Ada'nın karşı kıyıya en yakın burnunda bulunmuştu. Yılanlardan kaçmaya kalkanlar, ölmemişlerdi. Herhalde karşı sahile varmayı becermişlerdi.

Sakret'in iyi günüydü. «Birinci ve üçüncü bekçiler anlattı: Karşı kıyıya yakın burunda bir sabah oturmuş, sigara içiyor, sohbet ediyorlarmış. Bakmışlar denizde başını çıkarmış bir dizi yılan. Karşı sahile doğru yüzüyor.»

«Olamaz!» dedim.

«Bal gibi olur» dedi. «İnanmazsanız gidin Ada'nın yaşlılarına sorun, bu savaşım olmadan önce yılanların susuzluk çektikleri zaman denizden karşıya doğru yüzüp gittiklerini anlatacaklardır size.»

«Vursalardı kaçan yılanları?»

«Vuramazlardı.. Ellerindeki —ah eski yöneticiler, ah— av tüfekleri eski model. Ateşleseler av mermisinin saçmaları denize vurduğu anda hızını da ,öldürme gücünü de kaybeder.»

Sakret'e, eski yönetime bekçiler tarafından iletilen önerileri, istekleri anımsattım.

«Dernek tüzüğünü değiştirmenin dışında, ötekilere de gereksinim vardı. Yeni dernek yönetiminin varlığı bile Ada halkına 'huzur'u tattırıyor bugün. Yetmez mi?»

Sakret, dernek tüzüğünün Ada'nın gerçeklerine uygun biçimde düzeltileceğini söyledi..

«Ayrıntı vermem bu konuda, daha sonra» dedi.

Sayın Yakın elinde bir kronometre ile içeri girdi, «İki saniye de geçti görüşme süresi» deyince, Sakret ayağa kalktı, ikinci kez yaptığım «Sakret konuşması» burada sona erdi.

Ayrılırken, Sayın Sakret derneğin yeni yönetim kurulunu tanıştırdı:

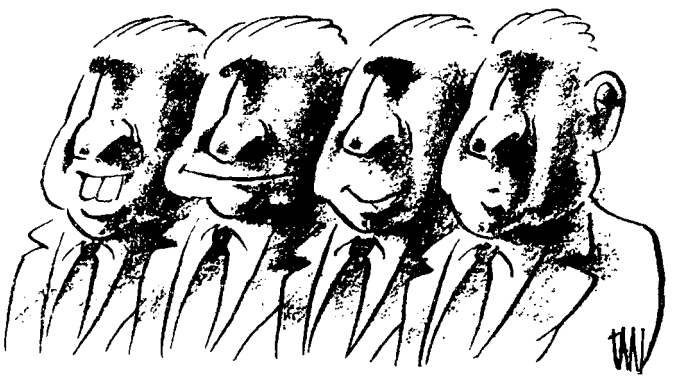
«Sayın Terun» (Diş hekiminin eli değ-

memiş bir dizi diş. İri dişler. İyi eğitim görmemiş insanlara özgü mağrur bir duruş).

«Sayın Şayak» (Sürekli gülümseyen, gülümsemeyle birlikte bütün yüze yayılan ince dudaklar, sağa sola giden, yüreği rahat olmayan insanlara özgü, tanıştığına doğrudan bakamayan gözler).

«Sayın Busul» (Kibar ve yumuşak bir görünüş, ama küfürbaz bir tip).

«Sayın Tedalec» (İnsanı ilk bakışta çekmeyen yüz çizgileri. Yumuşak bir ses, mantığa saygılı bir görüntü).



Dört yeni yöneticiyi kutladım. Teşekkür ettiler.

Terun, «Siz, o melun tavşanları bilemezsiniz, neler yaptılar, bilemezsiniz» dedi. «Ve... bu, eyleme girişmemizin ilk nedeni, sonralarını bilemezsiniz...»

«Anlattıklarınızın hepsi kabul, ama..» dedim.

«Mademki bekçilerle siz, bu önlemlerle savaşı şıp diye durdurabildiniz. Öyleyse neden, eski dernek yöneticileri varken bunlar başarılamadı.

Sakret ve dört arkadaşı hep bir ağızdan:

«Şimdi bunu karıştırma!!!» diye bağırdılar.

İçinde olmadığım için belki bilemezdim, ama öğrenirdim.

Öğrendim de...

Tavşanların Eylemi

Kapik Bakanı Akya, salıncaklı koltuğunda bir ileri bir geri gidip geliyordu.

Gözleri dalıp uzaklara gitmişti,

Ama, kafası elektrikli hesap makinesi gibi çalışıyordu.

Karşıdan bakanlar bakanın uyuyor olduğunu sanabilirdi.

Oysa, bakan Ada'daki evinin bahçesinde, o ileri geri gidip gelen sandalyede uyur gibi yaparak milleti nasıl uyutabileceğini düşünüyordu.

Kuşkusuz yaşamının büyük tutkusu milyonları milyarlarla çarpmak, belirli kesimlerin kazandığı paraların kaynağını merak etmeksizin, halkın cebinden daha ne kadar para çıkarabileceğinin yöntemlerini aramaktı.

Öğle sonrası güneşinin bilge kişilere geleceğini düşünerek gerindi. Kapik Bakanı güzel hatlı yüzlerden —tam tersini simgelediği için— nefret ederdi. Akşamüstü güneşinin güzellere geleceğini belirleyen deyimden de bu yüzden nefret ederdi. Deyimi kendine yontarak hep, «akşamüstü güneşinin 'akıllılara' vuracağını» savunurdu. Karısı da «benim kocaman kafalı deham» diyerek kocasının bu inancını desteklerdi.

Önceki bakanların yaptığı savunuları daima eleştirip 'palavra' diye nitelemesine karşın, son günlerde dışsatımla alımın denkleştiğini öyle savunmuştu ki, adı 'ak'ın karası' diye ünlenmişti

Bir tıkırtı işitti geriden. Önemsemedi.

Ya karısı geçip arkasına, gözlerini kapayarak, «Ben kimimmmm?» diye tiz, tatsız sesiyle ilgrendiği şakalardan birini yapmaya hazırlanıyordu, ya da hizmetçi kız, saat 17.00 sularında iç-

meyi alışkanlık edindiği kahvesini getirmek üzereydi.

Gözlerini kapadı, 'akıllı insanlara vuran güneşe' yüzünü çevirdi.

Ne karısı geldi, ne de hizmetçi kız kahveyi getirdi.

Gözlerini açtı.

Sandalyenin karşısında kocaman bir tavşan duruyordu.

Tavşan, tavşan dudaklarıyla sanki gülümsüyordu.

Bakan düş gördüğünü sandı, kapadı gözlerini, açtı.

Kocaman tavşan karşısındaydı, kulaklarını geriye yatırmış, tavşan dudaklarıyla —evet, evet— gülüyordu.

Kapik Bakanı,

«Sen kimsin?» diye sordu tavşana.

Sanki tavşan konuşabilir, yanıtlayabilirmiş gibi.

Tabii tavşan karşılık vermedi. Salıncaklı sandalye durmuştu. Bakan Akya tavşanın üzerine atılıp atılmamayı düşünürken, pat diye bir ikinci, üçüncü ve dördüncü tavşan daha geldi. Sandalyenin karşısında, birinci tavşanın yanına dizildi.

Akya konuşamıyor, bağıramıyordu. Fakat arkasından pıtır pıtır sesler duyuyor, başka tavşanların gelmekte olduğunu seziyordu. Sonunda gücünü topladı:

«Girin bahçeye!» dedi tavşanlara. «Dilediğinizi yiyin, özel mülktür, ama benden izin size.»

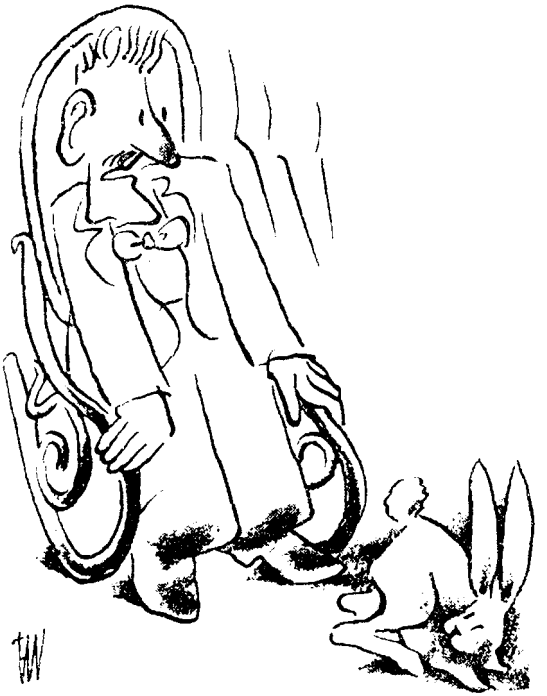
Tavşanlar hiç kıpırdamadan öylece durdular. İlk gördüğü, iri, kahverengi puanlı tavşan arkasını döndü, kıçını hafifçe kaldırdı, başını çevirip Akya'ya baktı.

Akya içinden, «Namussuza bak, 'kıçımı ye' demek istiyor,» diye geçirdi.

Tavşan döndü, tavşan dudaklarıyla sanki gülümsedi, sonradan gelen üç tavşan da.

«Ne istiyorsunuz benden?» diye bağırdı Ak-

ya. «Ne istiyorsanız söyleyin, pazarlık edelim, bu usulleri ben iyi bilirim. Bu kez söz veriyorum kazık da atmayacağım.»



Tavşanlar, tavşan dudaklarıyla güldüler.

«Size bir ton havuç sağlayacağım, söz» dedi, sesinin gücü giderek azalan Bakan Akya. «Tam bir ton, yarın motorla getirtirim karşı kıyıdan, söz.»

Bir yandan da bir ton havucun kaça mal olacağını hesaplıyordu.

Tavşanlardan hiçbir davranış göremedi. Tavşanların şefi olduğunu sandığı ilk gelene, «Dilersen sana Avrupa malı dişi bir tavşan bulurum, ha?.. Ne dersin?» diye sordu.

Herhalde şefin dişisi olacak, sonradan gelenlerden biri arkasını döndü, kıçını kaldırdı, başını döndürdü, Akya'ya baktı.

Akya'nın dizlerinin bağı çözülecekti neredeyse.

Son bir girişimde bulundu:

«Dilerseniz yöneticilere telefon edeyim, beni kıramazlar. Size karşı her yıl alınmakta olan önlemleri durdurayım.»

Tavşanların dördü arkalarını döndüler, kıçlarını hafifçe havaya kaldırıp başlarını çevirdiler, Akya'ya baktılar.

Kapik Bakanı Akya, daha fazla direnme gücü bulamadı. Sinirleri boşandı, avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı: «Ne istiyorsunuz bendeeeeennnnn?!»

Akya'nın karısı deli danalar gibi bağıran kocasının sesini işittiği zaman yeni gerdirdiği yüzünü aynada inceliyor, bir yandan da cımbızla kaşlarını alıyordu.

Fırladı pencereye koştu. Kocası bahçede yere boylu boyunca uzanmış, yatıyordu.

Salıncaklı sandalye ise sallanıp duruyordu. Bir ileri, bir geri...

İpek sabahlığının önünü kapadı (Bacaklarının hafif eğri olmasından nefret ediyordu). Aşağıya seyirtti, bahçeye girdi, kocasının yanına gitti.

Akya, gözlerini gökyüzünün maviliğine dikmiş, hiç kıpırdamadan yatıyordu.

Suratı, saçları ıslaktı. Alnın tam ortasında da kırmızı, dairemsi bir leke vardı.

Akya'nın eşi olanca gücüyle, «Kızzz, kızzz!» diye bağırdı.

Mutfakta, Akya'nın ünlü deniz motorunun genç kaptanının, eteklerinin altında sürdürdüğü araştırmalardan heyecanlanan hizmetçi kızın kulakları uğulduyordu. Ama, hanımının o cırlak, tatsız sesini, «zzzz» diye kulağına takılan bağırmasını işitince, etek altı araştırmalardan yanakları kırmızılaşmış, koştu bahçeye indi.

Akya'nın hanımı, kucağında kocasının iri başı, yanakları kızarmış kıza kuşkuyla baktı.

Kıskançlığın sırası değildi. Akya'nın karı-

sı duygularını bastırdı, «Çabuk derneğe telefon et, buraya birini göndersinler,» dedi.

Kız gitti, hemen döndü:

«Yöneticilerden biri, 'hiçbir şeye dokunmasınlar' dedi. Biraz sonra birini gönderecekler-miş» dedi.

Akya'nın karısı pörsümüş iri göğüslerini kocasının başının altına yerleştirdi.

Hiç kıpırdamadı.

Akya'nın gözleri mavi göğün derinliklerinde bir şeyler arıyor gibiydi.

Yönetimden gelen adam, Akya'nın yüzüne, saçlarına, sağ elinin işaretparmağını dokundurdu. İşaretparmağını ağzına götürdü, yaladı. Bir süre yıllanmış Bordo şarabının tadına bakarmış gibi diliyle damağını şaplattı. Bilgiç insanlara özgü bir sesle,

«Yanılmama imkân yok!» dedi Akya'nın karısına, «yanılmama imkân yok hanfendi. Bu sıvı...»

Sabırsız sesle Akya'nın karısı,

«Eeeee!.. Neymiş bu sıvı?» diye sordu.

Utanmaz adamların utanan insan rolünü iyi beceren adam,

«Tavşan çişi!» diye yanıt verdi.

Akya'nın karısı,

«Tavşan çişi mi?...» diye bir çığlık attı. «Benim kocamın suratında tavşan çişi haaa!.. Olamaz, olamazzzz!» diye hızla kalktı Bayan Akya.

Akya'nın başı pat diye yere vurdu.

Karısı, «Bu hakarete asla tahammül edemem!» diye avaz avaz bağırırken, Akya'nın gözleri mavi gökyüzünden indi, başucunda bağıran karısına, işaretparmağını hâlâ ağzında tutan adama çevrildi.

Adam, uzmanlığına yapılan bu hakareti sindiremiyor, durmaksızın tavşan idrarını denetliyor ve:

«Evet hanfendi, çatlasanız da patlasanız da

gerçek, gerçektir. Bu, yüzde yüz halis tavşan çişidir» diye dayatıyordu.

«Nasıl anladınız tahlil yaptırmadan, nasıl anladınız?» diye soruyordu Akya'nın karısı.

Adam, uzman kişilere bu tür sorular sorulmasına içerlemiş olarak, «Hanfendi, on yedi yıllık tavşan idrarı uzmanıyım ben, lütfen anlayışlı olunuz!» diyordu.

Akya yattığı yerden karısını, adamı aşağıdan yukarı dikine seyrediyordu.

Karısının hafif çarpık bacaklarını, bu bacakların birleştiği noktaya doğru pörsüyen kasları gördü.

Başını çevirdi.

Akya'nın karısının direnmelerini susturabilmek için adam teknik ayrıntılara geçmişti:

«İnsan çişi, saçlarda birtakım tortular bırakır hanfendi. Oysa tavşan çişi —özür dilerim idrarı— hiçbir tortu bırakmaz, saça yapışır kalır. Tadı da hafif kekremsidir. Bol ot yediği, aynı besinleri sindirdiği için idrarındaki bu tadı hiçbir hayvanda bulamazsınız.»

Kadın, «Afiyet olsun!» dedi.

Hafifçe doğrulan Akya, «Susun artık yahu!» diye kükredi.

Kadın sustu, adam kadının susmasından mutlu oldu, ellerini önüne kavuşturup,

«Beyfendiciğim,» dedi, «bu tavşan idrarını yüzünüze başınıza nasıl sürdünüz?»

Akya, «Ya sabır!» çekti içinden. Durumu özetledi: «Tavşanlar yüzüme işediler!»

Karısı ağlayarak içeri koştu.

Dernekten gelen —Ada'da huzuru sağlamakla görevli olan— adam,

«Yaaa?» dedi gözlerini açarak. «Ama nasıl?»

Akya başından geçenleri kısaca anlattı, dört tavşanın nasıl gelip karşısına dizildiğini öyküleştirdi.

«Sonra da» dedi, «dört tavşan üzerime doğru sıçradılar. Ben de onlara doğru kendimi attım. Dört tavşan göğsüme başlarını hızla vurur-

ken, arkamdan yanımdan başka tavşanlar belirdi, onlar da üzerime atladılar. Sırtüstü düştüm.

Kahverenkli büyük tavşan, tavşan dudaklarının arasından 'tısss!' diye bir ses çıkardı, öteki tavşanlar üzerime çıktılar. Sonra hepsi sıraya girip...»

Akya durdu, elleriyle yüzünü kapadı, utanç duyuyordu. Ama, adam, «Eeee, ne yaptılar sonra?» diye sordu merakla. Akya,

«Hepsi sırayla yüzüme işeyip gittiler» dedi.

«Demek hepsi yüzünüze işediler ha!»

«Evet, işediler.»

Kapik Bakanının sesi derinden çıkıyordu.

Adam not defterini çıkarmış, söylenenleri yazıyordu. «Soruşturmanın selameti için bütün bildiklerinizi söyleyiniz Sayın Bakan» dedi. Fazla açıklama yapmak istemiyordu bu aşamada.

Akya, «Daha ne olsun be! İşediler ve gittiler» dedi.

«Yani bahçede çiçekleri, otları yemeden çevreyi didiklemeden, gittiler öyle mi?»

«Evet!»

Adam bilgiç bilgiç güldü, fakat bu alaylı gülüşünü Akya'ya göstermemeye çalıştı.

«Sayın beyfendiciğim» diye yeniden söze başladı: «Acaba alnınızın tam ortasındaki şu küçük kırmızı dairenin nasıl hasıl olduğunu söyleyebilir misiniz?» diye sordu Akya'ya.

«Alnımda kırmızı, dairemsi leke mi var?»

«Kara değil efendim, merak buyurmayınız. kırmızı —tarif buyurduğunuz gibi dairemsi kırmızı— lekecik!»

Akya —eğer varsa böyle bir leke— neden olduğunu bilemeyeceğini söyledi.

Adam ceketinin mendil cebinden küçük, yuvarlak —ucuz— bir ayna çıkardı. «Bakınız» dedi Akya'ya.

Akya lekeye bir anlam veremedi. Dairemsi kırmızı lekenin öğle yemeğinde yediği vişneden sıçrayan bir damlanın bıraktığı leke olabileceğini söyledi.

Adam sağa sola baktı, Akya'nın eşinin içeride olduğunu saptadıktan sonra, bilgiç başını salladı, «Yanılıyorsunuz sanırım» dedi, fazla açıklama yapmadan.

Akya, «Peki öyleyse neymiş bu leke, söylesenize,» diye tersledi adamı.

Adam kulağına eğildi Akya'nın, fısıldadı :

«Aylık âdet kanı lekesi» dedi.

Akya, «Kimin?» diye sordu hemen.

«Tavşanlardan birinin» dedi adam.

«Ne?... Tavşanlardan birinin nesi?... Olamaz» diye bağırdı Akya ve ayağa fırladı.

Adam, dingin bir sesle,

«Özür dileyerek söylemeliyim ki, gerçek, çatlasanız da patlasanız da gerçektir ve söylediğim yüzde yüz doğrudur efendim» dedi.

Akya neredeyse ağlayacaktı. Bu ıstırabı daha önceki kabineye alınmadığı zaman çekmişti, bir de şimdi. Alnının tam ortasında dairemsi kırmızı tavşan kanıyla kendini aynada gördüğü dakikada.

«Bu da mı başıma gelecekti?» dedi bezgin, yıkılmış bir sesle.

Adam, tavşanların bir evin bahçesine girip idrarlarını aileden birinin yüzüne salıvermelerinin nedenini açıkladı. Tavşanlar kızdıkları, sinirlendikleri kişilere karşı bu eylemleri yıllardır sürdürüyorlardı. Evin bahçesinden hiçbir şey yemiyorlar, ama 'birinin' yüzüne çişlerini edip gidiyorlardı.

Akya, «Peki, kanın anlamı?»

Adam, «Çok basit efendim, erkek tavşana dişisinin yanında bir kadının kaldıramayacağı bir şey söylemiş, bir öneri yapmış olabilirsiniz» dedi.

Akya bağırdı : «Ama, bu bir tavşan!»

Adam yanıtladı : «Dişi dişidir efendim, çatlasanız da, patlasanız da bu gerçeği unutmayın» dedi.

Akya hemen banyoya koştu. Yüzünü yıkadı, dairemsi kırmızı lekeyi sildi, sildi.

Adam notlarını gözden geçirdi, bir iki soru daha sordu, gitti.

Akya'nın karısı yatağa kapanmış, ağlıyordu.

Akya alnındaki kırmızı lekenin tümüyle silinmediğini fark ettiği sırada Ada'yı Güzelleştirme ve Kalkındırma Derneğinin yönetim kurulu toplantıya çağrılıyordu.

Tavşanlara karşı önlemler saptanacaktı.

Sakret'in Ada yönetimine el koymasına yol açan olaylar dizisi, işte böyle, tavşanların Kapik Bakanının yüzüne işemesiyle, başladı.

Başlık : Dernekte Coup d'Etat
(Dernekte 'darbe')
Üçüncü bölüm

Sayın Yakın,

«Ne denli büyütürseniz büyütünüz, bu hareket bir 'ihtilal' filan değildi. Başarısız dernek yönetimini patırtısız gürültüsüz devirmekti. Kısacası, 'Coup d'Etat'. Yani 'darbe'» dedi.

«Dernek yönetimine yapılan bu 'darbenin' Kapik Bakanının yüzüne tavşanların işemesiyle başladığını söyleyebilir misiniz?»

Soruma doğrudan yanıt vermedi, fakat «Olaylar zincirini bu noktadan başlatabilirsiniz söyleyebileceğim bu kadar» dedi.

Zincirin ikinci halkasına geçtim.

Tavşanların Kapik Bakanının yüzüne işemelerinden sonra dernek yönetimi derhal eyleme geçti.

Köşe başlarına gönüllü nöbetçiler dikildi yollar gözetim ve denetim altına alındı. Koruluklar, boş arsalar, hemen her yer taranmaya başladı. Yönetim, tavşanların Ada'nın itibarına indirdiği bu darbeyi içine sindiremiyordu. Her açıdan bu olayı bir 'skandal' olarak niteliyor, gerekli önlemlerin hızla sonuç vereceğinden kuşku duymuyordu. Bekçilere de gereken buyruklar verilmişti. Gelin görün ki bekçiler, gündüzleri ortalıkta görünmüyor, başarı ya da başarısızlığı dernek yönetiminin üstlenmesini istiyordu. Ama —hiç görev yapmıyor dedirtmemek için— gece yarıları düdüklerini öttürüp varlıklarını kanıtlıyorlardı.

Sabırlı beklentilerin sonunda kimi olaylar gözetildi.

Gönüllüler bir öğleüzeri koruluktan çıkıp karşı arsalardaki sık otlar arasına kaçışan birkaç tavşan gördüler, peşlerine düştüler. Tavşanlar, insanoğlundan daha hızlıydı. Ancak insanoğlunun bir başka canlı varlığı avlamak konusunda aklının ne denli hızlı çalışacağı gerçeğini de bilmeleri gerekirdi.

Tavşanlar otların arasında kıstırıldı.

Fakat, ürkek bakışlarıyla ayaklarının dibinde duran bu tavşanlardan hangisi suçluydu, içlerinden hangisi Kapik Bakanının suratına işemişti, bunu kestirmek elbette çok zordu.

Tavşanlar, bu arada önemli bir hata yaptılar.

Gönüllüler aralarında. «suçlu ile suçsuzu ayırt etmenin yöntemini» konuşurlarken, birden kaçmaya başladılar.

Tüfekler doğruldu, tetikler çekildi. Tavşanlardan ikisi kaçmayı başardı, üçüncüsü kanlar içinde yere devrildi.

Ölü tavşanı —teşhis için— görmeye gelen Kapik Bakanı,

«Bu, değil» dedi. Beceriksizliğe burun kıvırdı ve evine döndü.

Bu arada yılanların eylemlerine son verdikleri, masum davranış ve gösterilerle Ada'nın taşlı yollarında görüldükleri, kıvrıla kıvrıla otlar arasına dalıp gözden yittikleri saptandı.

Ada'da huzuru sağlamakla görevli yönetim kurulu üyesi «Sayın Adam» gecenin sonsuz dinginliği içinde, çevresinde bekleşenlere :

«Neredeler'?» diye sordu.

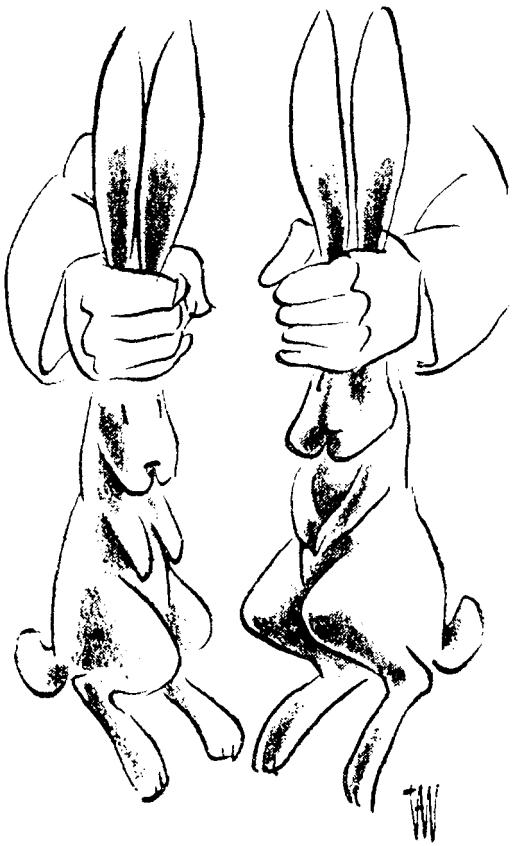
Gönüllüler Ada'nın varlıklı kişilerinden Sayın Çok'un evinin yanında depo olarak kullanılan küçük kümesi gösterdiler.

«İçerdeler mi?» diye sordu yeniden görevli.

Olumlu yanıt alınca, kolsuz, siyah deri ceket giymiş iki kişiye başıyla işaret etti. İki gönüllü av tüfeklerini kaldırdılar, sessiz adımlarla

kümese doğru yürümeye başladılar. Gece, cinayete elverişliydi, dingindi. Çevrede kimsecikler yoktu.

Siyah, kolsuz deri ceket giyen iki gönüllü, birden kümesin kapısını tekmelediler, kapı içeri çöktü. Birden neye uğradıklarını anlamayan beş altı tavşan dışarı fırladı.



İnsancıl duyguları körelmiş iki gönüllüden biri, tavşanlara «Dur!» diye bağırdı.

Tavşanlar kaçıyordu. Öteki arkadaşı, ikisini —nasıl becerdiyse— uzun kulaklarından yaka-

ladı tavşanların. Bir tüfek patladı bu arada, iki tavşan yere serildi.

Ada'nın huzurunu sağlamakla görevli ve araştırma yapmakla yükümlü olan Adam, ölen tavşanlara ayağıyla vurdu, yüzüstü çevirdi, baktı. Acaba bunlardan hangisi bakanın yüzüne idrarını salıvermişti? Ölüler, tavşan dudaklarıyla sırıtıyorlardı.

«Kaldırın bunları» buyruğunu verdi. Çevresindekiler kıpırdandı, getirdikleri torbaya ölü tavşanları attılar, torbanın ağzını bir güzel bağladılar.

Yakalanan iki tavşan ise soluk soluğaydı.

Adam, pilli lambasını tavşanların yüzüne tuttu. «Genç iki tavşan» diye düşündü.

Hele bir tanesi titriyordu. Tavşanları iki elinde kulaklarından tutan gönüllü, «Şu titremeyen, kötü kötü bakan tavşan galiba dişi efendim» diye söylendi.

Adam, «Götürün şunları» diye buyurdu.

Tavşan Operasyonu Sürüyor

Soğuk bakışlı, yavaş sesle konuşan, soğukkanlı Adamın tavşanlara karşı bu operasyonu yürüttüğü saatlerde, Sayın Narri evinde arkadaşlarıyla yemek yiyordu.

Eşleri başka bir köşede aralarında söyleşiyor, Narri ile öteki dört kişi, Kapik Bakanının çişlenen suratı ile bu olaydan sonra başlatılan operasyonları konuşuyorlardı. İçlerinden kimileri, operasyonların asla başarıya ulaşamayacağını öne sürüyordu. Operasyonlarda suçlu ile suçsuzun aynı kefeye konulduğu, ayrıca operasyonların bir 'zulüm eylemi' haline dönüşmekte olduğunda görüş birliğine varmışlardı.

Dernek yönetiminin geceyi gündüzü Ada halkına 'haram' ettiğini, önlem alacağız derken hiçbir ayrım gözetmeksizin, hatta çok suçsuz

olanları yakalayarak Ada'ya 'baskı' öğesini yerleştirmek istediğini söylüyorlardı. Terun, Şayak, Busul ve Tedalec'in katıldığı toplantıda, bir kişi daha vardı. Sakin görünüşlü, okumuş, bilge bir kişiydi ve Ada'nın üst çevrelerinde saygıyla anılırdı.

Narri, «Artık emekli oluyorum ve çiftliğime çekileceğim» diyordu konuklarına.

Tam bu sırada telefon çaldı, Narri'nin karısı içeri girip konuştu:

Geldiğinde yüzü bembeyazdı. Ürkek bakışlarla kocasını, arkadaşlarını süzdü, Narri ve arkadaşları da merak içinde ona bakıyorlardı. Sonunda konuşabildi:

«Tedalec'in evde beslediği tavşanı yönetimden Adam ve adamları bir kümeste basıp yakalamışlar» dedi.

Soğuk bir rüzgâr esti masada. Tedalec, karısına sarıldı, gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

«Daha çok genç, çiftleşme zamanıdır diye evdeki kafesinden ayırmayacaktın» diye karısını payladı Tedalec.

Yakalanan genç dişi tavşanın başına seks yüzünden geldiği sanısıyla bu olay, herkesi etkilemişti.

Narri. «Gidip yönetimden alalım tavşancığı» diye bir öneride bulundu.

Tedalec umutsuzdu, «O Adam ile adamları var ya, Allah bilir ya, genç kuzucuğumuzu kesip tencereye atmışlardır bile» dedi.

Tatlı söyleşilerle sürüp giden içki sofrasının tadı tuzu kalmamıştı.

Gecenin dinginliğinde Ada'nın çeşitli bölgelerinden tüfek sesleri geliyordu.

Ada yollarında koşanların çıkardıkları gürültüler artık Narri'nin oturma odasına dek yansıyordu.

Narri ve konukları hiç konuşmuyor, öylece oturuyorlardı. Tedalec ile karısı ise hâlâ birbirine sarılmış durumda ağlaşıyorlardı.

Narri tüfek seslerinin arttığı sırada, «Gi

dip yönetimdeki Adam ile konuşayım, genç tavşanınızı kurtarmaya çalışayım, bana saygısı vardır» dedi.

Kimileri bir yararı olmayacağını öne sürerek Narri'yi bu girişiminden alıkoymaya çalıştılar. Narri kararlıydı. Gidecekti, sokağa fırladı.

Çevrede kimsecikler yoktu. Hemen her gece Ada'nın çeşitli yörelerinden, evlerden yükselen kahkaha ve musiki sesleri kesilmişti. Çoğu evde ışık görünmüyordu. Herkes yatağına çekilmiş ya da elektrikleri söndürerek tüfek seslerinin kesilmesini bekliyordu.

Narri hızla ilerlerken ayağı bir şeye takıldı. Pilli lambasını karanlığa çevirdi, yaktı lambayı. Yerde üç yılan yatıyordu, ölmüşlerdi. Işığı yola çevirdi, ileride de üç tavşan serilmişti toprağa, boylu boyunca.

Tüfek sesleri yeniden yansıdı.

Narri, yönetim binasının küçük odasında soğuk bakışlı, soğukkanlı, yavaş sesle konuşan Adama, «Bırakın tavşanı göreyim» diye rica etti.

Adam, «Görseniz ne olacak, ne anlayacaksınız, konuşamaz ki» dedi.

«Konuşamaz kuşkusuz, ama belki bir hareket yapar, anlatır kendini» dedi Narri.

Adam, «sizi severim, mesleğinize hürmetim var» dedi.

İzin verildi, Sayın Narri dernek binasının bodrum katına indirildi. Küçük bir kafeste büzülmüş, ayaklarını altına almış, kırmızı gözleriyle önünde duran Narri'ye baktı küçük tavşan.

Narri, «Seni kurtarmaya geldim» dedi tavşana. Sırtını okşamak, sevmek, yakın dostu Tedalec'in üzüntülerini anlatmak istiyordu bu davranışlarıyla.

«Bu kadar yumuşak bir tavşancık, herhalde 'ötekilerden' olamaz, değil mi?» diye soruyordu kendi kendine Narri.

Şaşırdı Narri birden, küçük tavşan kafesin-

de kıpırdandı, dar hücresinde zor zoruna geriye dönüp, Narri'ye kıçını hafifçe kaldırdı.

«Demek sen de onlardansın?» dedi Narri.

Hafifçe kıçını yukarı kaldırmış duran genç tavşan, döndü, kırmızı gözleriyle Narri'ye baktı Narri, tavşanın tüylerinde kan izleri gördü, vücudunun kimi yerleri yaralanmıştı. Bir tahminde bulunmak istemedi Narri, ama küçük tavşanının buraya getirilinceye kadar tıkıldığı torbaya sopaların indiğinden kuşkusu yoktu.

Ada'nın huzurundan sorumlu Adam, Narri'nin ricasını kırmadı, bir süre sonra küçük tavşanı gazinoya giden dar yolda gelip almasını söyledi.

Narri, bitkin, bozulmuş, ıstırap içinde evine döndüğünde Tedalec'e küçük —tavşan— kızını Adamın yakında bırakacağını, gelip alması için kendisine bilgi verileceğini anlattı.

Herkes gitti, fakat bilge adam Bizet, Narri'yle biraz konuşmak istediğini söyleyerek kaldı:

Bizet, «Bu işin nereye varacağı belli değil. Tavşanların yardım aldıkları, sürekli saldırı içinde bulundukları, giderek çoğalmaya çaba sarf ettikleri ve sonunda, yönetime, yöneticilere ait ne varsa günü gelince bunları darmadağın edecekleri söyleniyor. Bu işin uzmanları gidişin buraya varacağından kuşkulu değiller. Yılanlar da derneği 'içerden' ele geçirmeye çalışıyor.»

Narri, «Ne yapabiliriz ki?»

Bizet, «Ben sizleri bilirim, 'av kulüplerinde' ne denli disiplinli davranarak kimi sorunların nasıl üstesinden geldiğinizi gördüm.»

Narri, «Nereye varmak istiyorsun?»

Bizet, «Coup d'Etat!»

Narri, «Haydi oradan!»

Bizet, «Elimizdeki tek şans bu. Bu Ada'da evin var, senin de sorumluluğun var.»

Narri, «Hadi canım sen de!»

Bizet, «Av öykülerinizdeki kahramanlığın

bizi ayakta tutan yegâne dayanak olduğuna inanıyorum ben.»

Narri, «Yani?»

Bizet, «Uzun süredir düşünüyorum, Ada'da bu savaşımdan bizi ancak senin gibi av kulübünde sevilen, yetenekli bir insan kurtarabilir Bu organizasyonu ancak sen yapabilir, ötekileri ikna edebilir, tüzükteki açık hükmü işleterek bu yönetimi devirebilirsin.»

Narri, «Düşünmeliyim» dedi Bizet'e, ayrıldılar.

Telefon çaldı, Adam,

«Uyandırmadım ya sizi Sayın Narri?» diye sordu.

«Hayır.»

«Tavşan kızcığı söylediğim dar sokakta size teslim edecekler» dedi Adam.

Narri deli gibi giyindi, koşarak çıktı, gazinoya doğru koşmaya başladı.

O, yoldayken Adamın adamları bir torba içine tıktıkları küçük tavşanı belirlenen buluşma yerine getirmek üzereydiler.

Narri koşuyordu. Geç kalmaktan korkarak. Tedalec'in mutsuzluğuna bir an önce son vermek için koşuyordu. Ayağı taşlara çarpıyor, sendeliyor, ama durmuyor koşuyordu.

Adamın adamları buluşma yerine daha önce vardılar.

Karşıdan Narri'nin lambasının soluk ışığı giderek yaklaşıyordu.

Siyah, kısa kollu deri ceketli adamlardan biri, torbayı taşıyana başıyla işaret etti. Torba açıldı. Genç tavşancık gecenin serin havasını kokladı, burnunu bir iki oynattı.

Adamın adamları, «Hadi!» dediler tavşancığa, kışkırttılar Narri'ye doğru yürümesi için. Tavşan, bir iki adım attı, şaşkınlığını giderdi, hızlanıyordu ki...

... Tak! Tak! Tedalec'in küçük tavşanı o an-

da öldü.

Narri de yanlarına gelmişti, soluk soluğaydı, «Ne yaptınız?» diye inledi.

Siyah, kısa kollu deri ceketli adam, soğukkanlılıkla,

«Bıraktık yere, beklesin gelmenizi diye. Ne yaptı biliyor musunuz? Bekleyeceği yerde, öteki tavşanların yuvalarına doğru kaçmaya başladı. Biz de vurduk» dedi.

Adam sözünde durmuş, küçük tavşanı teslim etmişti. Ne çare —açıklamaya göre— küçük tavşan kaçıp öteki tavşanların yanına gitmek istemişti.

Narri bu saçma sapan, düzensiz mantığı yutmadı, ama o sırada yapacağı hiçbir şey yoktu.

Tedalec ile karısının garip tutkuları vardı.

Küçük tavşanı törenle, evlerinin bahçesine kazdıkları küçük bir çukura gömdüler. Bütün dostları oradaydı. Hazin bir tören!...

Törenden sonra Bizet ile Narri buluştu. Aralarında şöyle bir konuşma geçti.

Narri, «Demek ele geçirildikten sonra derhal genel kurula gidilecek. Orada seçim yapılacak. Herkes için af çıkarılacak. Koşullarım bunlar.»

Bizet, «Peki.»

Narri, «Vahşet yok! Şayak, hemen benimle çalışacak.»

Bizet, «Ama o, işadamlarının adamı.»

Narri, «Onun için istiyorum ya.»

Bizet, «Kabul.»

Artık Narri, dernek yönetimini düşürmek için çalışmalara başlayabilir, çevresine 'darbeye' inanacak kişileri seçerek işe girişebilirdi.

Narri derneğe karşı girişeceği eylemde yer almasını istediği kişilerle Ada'nın kayıkhanesini kullanıyordu. İlk önce Şayak'ı çağırdı, sonra sırasıyla Terun, Busul, Tedalec'le görüştü. Arkadaşları Narri'ye, üstlendiği görevin yüce idealine inanıyorlardı.

Her gece geç vakit kayıkhanede toplanıyor, gizliden gizliye eylem günü ile ilgili planlar yapıyorlardı. Tabii, hareketin beyni iyi niyetli, darbeden sonra demokratik yolların hemen açılacağını söyleyen Narri'ydi. Bu toplantılara bilge insan Bizet de katılıyordu. Bizet, eylemin —bir çeşit— bilim yoluyla yorumunu yapacak tek insandı Ada'da.

Narri ve arkadaşları ellerindeki av tüfekleriyle yönetim kurulu üyelerinin sahip oldukları tüfeklerin dengesizliğinden kaygılanıyorlardı. Yönetim merkezi küçük bir binaydı, fakat çok iyi korunuyordu. Tavşan olaylarıyla yılanların eylemleri başladığından beri, dernek binasında gece gündüz nöbetçiler vardı.

'Darbe' gecesi yönetim binasını ele geçirirlerken hem direnişle karşılaşabilirler, hem de tavşanların, yönetime kuyruk sallayan, ama bir an önce bu binaya yuvalanmak isteyen yılanların saldırısıyla karşılaşabilirlerdi.

Bu nedenle çok iyi silahlanmaları gerekiyordu.

Güçlü bir kişi daha bulmak zorundaydılar. Bu kişi hem silah açısından Narri grubuna güç katmalı, hem de darbenin amaçlarını içtenlikle benimsemeliydi. Av kulübünün üyesi olmalıydı. Bu koşullar bir araya gelirse o kişiye inanabilirlerdi ancak.

Birkaç girişim yaptılar, fakat elinde yeterince av tüfeği bulunan birkaç varlıklı —hem de av kulübü üyesi, akıllı kişi— yönetime sadık olduklarını söyleyerek öneriyi geri çevirdiler.

Terun, «Av kulübünde benden daha yeni olmasına karşın bir sürek avında dört geyik fazla öldürdüğü için üyelik sıra numarası benden öne alınan biri var, Ada'ya yeni geldi. Böyle işlere karışmaz, ama kurnazdır. Ne var ki, gruba katılmasını sağlamalıyız, aradığımız nitelikte tek kişi o gözüküyor» dedi.

Terun güvenilecek o tek kişiyi açıkladı:

«Sakret!»

Grupta duraksamalar oldu. Sakret'i tanıyor-

lardı, böyle bir eyleme katılıp katılmayacağı kesin olamazdı. Ya geri çevirir, dernektekilere durumu bildirirse, ne olacaktı?

Grubun önderliğini yapan —darbe başarılı olduktan sonra 'geçici' olarak dernek yönetim kurulu başkanlığına gelmesi kararlaştırılan— Narri,

«Ben gidip Sakret ile konuşayım» dedi.

Yapacak başka bir şey yoktu. Sakret'e mahkûmdular.

Sakret Kül Yutmaz

Sakret, bir yudum viski içtikten, Sayın Yakını ve yaveriymiş gibi yanından ayrılmayan gölgesi Netrec'le gözgöze geldikten sonra, Narri'ye,

«Demek ki sevgili dostum, benim tüfeklerime ve sadık iki adamıma kesin gereksiniyorsunuz?» dedi.

Oysa Narri, dernek yönetimine karşı girişecekleri eylemin planlarını henüz anlatmamış, bir görüşme istemiyle Sakret'in evine gelmişti. Sakret'in söylediklerini anlamamazlıktan geldi:

«Ne için?» diye sordu, sesi soğukkanlıydı.

Sakret, Yakınına ve Netrec'e baktı tekrar. Gülümsedi, sıcak, fakat işini bilen insanlara özgü kararlı sesle,

«...Tabii Coup d'Etat için sevgili dostum Narri...» dedi.

Narri'nin kanı dondu. Renk vermedi:

«Evet?» dedi.

Sakret, «Demek ki, darbe için hazırsınız. Eylemden hiç kimsenin haberi olmadığını sanıyorsunuz, değil mi?»

Narri yanıtlamadı.

Sakret, «Ne çare ki» dedi, «daha ilk günden başlayarak senin ve arkadaşlarının neler yaptığınızı, neler konuştuğunuzu biliyorum.»

Narri inanamıyordu. Gizliliğe o denli bağlı kalmışlar, her şeyi kılı kırk yararcasına planlamışlar, örgütlemişlerdi ki...

Sakret, «gölgesi» Netrec'e başıyla bir işaret verdi.

Netrec, dolabın gözünü açtı, küçük bir ses alma aygıtını getirip masanın üzerine koydu. Sakret düğmeye bastı, odayı kimi sesler doldurdu:

«... Sakret'e nasıl güveneceğiz?.. Canım işi bitirene kadar yapmalıyız... Gereksiniyoruz ama ona... Yönetimde görev verebiliriz belki, nasılsa Narri başkan olacak... Dört av tüfeğine...»

Sakret, aygıtı durdurdu:

«Görüyorsun ya aziz ve sevgili dostum Narri,» dedi, «her şey bu bantta.»

Narri kendi sesini, Terun'un açıklamalarını, Busul'un karşı koymalarını.. Hepsini dinledi.

Sakret, «Kaygılanmana gerek yok Narri. Bizden başka hiç kimse bu görüşmelerinizi bilmiyor» dedi. Bir sigara yaktı —henüz puroya başlamamıştı— «Bize inanabilirsin, çünkü bizler de başka çıkış yolu göremiyoruz» dedi.

Narri rahatladı. Yeni bir 'müttefik' bulmuştu, hem de güçlü.

«Yalnız bir şey var sevgili Narri,» diye söze başlayan Sakret, «kuracağımız yeni yönetim kurulunda bir görev isterim ben. Benim gibi çalışmasını, çalıştırmasını bilen, Ada'yı çok seven bir insanın herhalde bir kenera atılmasını sen de istemezsin.»

«Hangi görev?»

Narri'nin sorusunu alaylı bir gülümsemeyle karşılayan Sakret,

«En azından genel sekreterlik» dedi.

Bu isteğe arkadaşları karşı çıkabilirlerdi. Çünkü, dernek yönetiminde başkanlıktan sonra gelen en önemli görevdi genel sekreterlik.

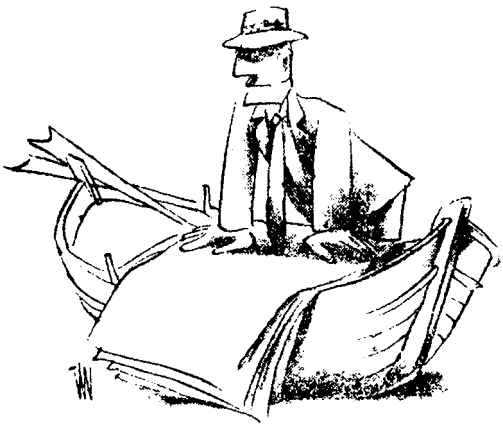
Sakret sigarası dudaklarında, alaylı gülümsemesiyle yanıt bekliyordu. Eli kolu bağlıydı:

«Kabul» dedi Sakret'e.

Sakret, «gölgesine» döndü, «bir bardak viski versene sevgili Narri'ye» dedi.

«Kutlayalım.»

Sakret'in Ettikleri!



Kayıkhanedeki son toplantıda Sakret, önemli hedef olan yönetim binasının ele geçirilmesiyle ilgili eylemi üstlenmek istediğini bildirmişti. Sakret'e göre, gerek silahları, gerek bunları kullanma becerisi, Yakını ve «gölgesiyle» yeterli güçteydi, planın bu bölümünü ancak kendisi başarıya ulaştırabilirdi. Herkese yakınlık gösteren, üstelik kimi önerilerle dikkati çeken Sakret'e bu görev verildi.

Daha sonra ötekilerin uygulamaya geçecekleri gece nerelerde bulunacakları planlandı. Her şey giderek sona yaklaşıyordu artık.

Derneğin yönetim kurulu başkanı, sakin doğası, Ada'yı dirlik düzenlik içinde yönetmeye çalışmasıyla ün yapmıştı. Son olaylar karşısında Ada halkı Başkana soğuk davranıyordu. Yönetimde 'huzur'la görevli olan Adam, Başkanın karşısına geçtiği zaman söyleyeceklerini çok iyi tartmıştı :

«Olaylar giderek büyüyor. Ada'da düzen kalmadığından yakınanlar çoğalıyor. Bir eylem hazırlığı var» dedi.

Başkan, yönetim kurulu odasındaki tertemiz, üzerinde sinek pisliği dahi olmayan masasına kollarını dayadı:

«Kim yapacak bu eylemi?» diye sordu Adama.

Adam kuşkularını sıraladı. Kayıkhane toplantılarını anlattı.

Başkan, «Bizde kuvvet yok, bunlara nasıl karşı çıkacağız ve Ada'dan gitmelerini nasıl isteyeceğiz?»

«Karşı kıyıdan on bekçi daha isteyelim» dedi Adam.

«Yapamam!» diye sızlandı Başkan. «Yapamam, kendi insanlarıma karşı vaziyet alamam.»

«Elimde kanıtlar var. Sakret'i de aralarına aldılar, her gece kayıkhanede buluşuyorlar. Tüzüğün verdiği yetkilere dayanarak bir gün evinize, buraya dayanacaklar» dedi Adam.

Başkan, «Ne kanıtı. Hepsi sezgilerin senin, kanıtsız» diye direndi.

«Evet, sezgi» dedi Adam. «Fakat unutmayın. 1944'te İtler'e karşı girişilen suikast nasıl sezildi, biliyorsunuz bunları.»

Kararlıydı Başkan. «Bunları sezmek, gerekli önlemleri almak senin işin, benim değil!» diye bağırdı.

Narri eylem gecesi, kayıkhanede oturmuş düşünüyordu. Acaba eylem, planladıkları gibi yürüyor muydu?.. Başardıktan sonra yapacakları işlerle Ada halkının sevgisini kazanacaklar, öne sürdüğü koşullar yerine getirilecek, Narri de Ada'dan görevini yapan insanların huzuruyla çekip gidecekti. Ne av kulübü, ne başka bir şey. Bir başına çiftliğinde yaşayacak, emekliliğin keyfini sürecekti.

Terun iskeleyi, Şayak gazinoyu, Busul telefon santralını, Tedalec ise yolları kontrol ediyordu. Narri kapı aralığından gazinoya doğru bakıyordu.

Birdenbire ışıklar saçıldı karanlıkta. İşaret fişeği atılmıştı, demek ki işler tıkırındaydı.

Kayıkhanenin kapısı bir süre sonra yavaşça açıldı. Netrec'in «gölgesi» içeri süzüldü:

«Sayın Sakret sizi yönetim binasında bekliyorlar, her şey kontrol altında» dedi.

Narri çıktı Netrec'le, hızla yürüdü ve yönetim binasına girdi.

Sakret bir koltuğa oturmuş, bir ayağını koltuğun kenarından sarkıtmış, ağzında sigara, elinde de bir av tüfeği.



Narri, «Kutlarım Sayın Sakret!» dedi.

«Öteki kesimlerde işler yolunda mı?» diye sordu Sakret.

Memnundu Narri, «Her şey yolunda Sayın Sakret» dedi.

«Ben de sizi kutlarım» diye konuştu Sakret.

Narri, yönetim kurulu başkanı masasının üzerinde ellerini gezdirdi.

Kıvançla, «Demek ki Ada'yı bir baştan öteki başa yöneten masa bu. Güç, bu masada başlıyor ve bitiyor, öyle mi?» dedi. Yavaşça masaya sokuldu, masanın gerisindeki iskemleye utancını, çekingenliğini bastırarak nasıl oturacağını düşünmeye başladı.

Sakret, «Dediğiniz gibi güç, bu masada başlıyor ve bitiyor» dedi Narri'ye.

Ama, bir tuhaf, kayıkhane toplantılarında alttan alan adam gibi konuşmuyordu.

Sakret'te değişen «bir şey» vardı.

Ne Ummuştuk, Ne Bulduk?

Sakret, «Eylem, dört saat 4 dakika sürdü» diye konuştu. Yerinden kıpırdamamıştı, yeni dernek başkanına karşı gereksinilen saygıyı gösteren bir tutum sergilemiyordu. Sigarası ağzında, kendinden emin, alaylı.

Narri, «İnanamıyorum, gücün burada başlayıp burada bittiğine, inanamıyorum» dedi. Şimdi o gücü kullanmaya, en yakın kişinin kendisi olduğunu biliyordu.

«Güçleri elinde tutan güçlü bir kişinin, gücü nasıl kullanacağını bilmesi gerekir» diye konuşmaya başladı Sakret. Narri'nin bakışları Sakret'e kaydı, içine bir kuşku düştü.

Sakret, «İlk önce eylemi gerçekleştirenlerin azaltılmasından başlayacağız işe» dedi.

«Bunu yaptım, bütün arkadaşlara evlerine gitmelerini, derneğe sabah gelmelerini söyledim.»

Sakret, «Yok» dedi, «yok, bunu sen değil ben yaptım! Arkadaşlara, seni yönetim binasına çağırdığım zaman hiçbirinin gelmemesini çok önceden söyledim. Kabul ettiler.»

Narri sustu. Durumda bir değişiklik vardı. Sakret,

«Eylemi bana dayanarak, benim tüfeklerimle adamlarıma dayanarak başardık» dedi.

Kalktı pencereye doğru gitti. Gün ağarıyordu. Kapı önünde eski yönetimin gönüllüleri Sakret'i görüp ellerini salladılar.

«Bak, dışardakiler de benim adamlarım» dedi Narri'ye.

Narri, yerinden kımıldamadı.

Sakret, «Güç bana geçti, şans benden yana. Lütfen sana karşı silah kullanmaya mecbur etme beni» diye konuştu.

Narri oyunun terse döndüğünü artık anlıyordu. Sakret her şeyi açıkça ortaya koydu:

«Terun, Şayak, Busul» diye sorar gibi söylendi Narri.

«... Tedalec ve ötekiler, hepsi benim yanımda. Daha önceden, eylemden çook önce anlaştık aramızda. Seni kullanacaktık, sonra...»

Narri, «Haa, evet, anlaşılıyor!» dedi.

Sakret, Narri'ye yaklaştı, «Bana zor kullandırtma, güç bende, anla» dedi, bakışları Narri'nin omuzlarından oda kapısına yöneldi.

Narri, bu bakışları izledi. Sayın Yakın ile 'gölge' Netrec ellerinde av tüfekleriyle Narri'yi süzüyor, hep gözlüyorlar, soğuk bakışlarını üzerinden çekmiyorlardı.

Sakret'e döndü, «Şah mat» dedi yavaşça.

«Şah mat!» dedi Sakret de.

Merdivenlerden inerken Ada'yla ilgili içten duygularını, planlarını anımsadı. Bunların arasında «ihanet» yoktu.

Herkes özgür olacak, insanlar, tavşanlar, yılanlar diledikleri gibi yaşayacaklar, aralarında özgürce tartışacaklardı. Kozlar, oy günü paylaşılacaktı. «Ada için ne düş?» dedi.

Özgürlüklerin bir kez daha «şah mat» olduğunu görmüştü.

Arkasından olanlar aklına gelince yüreği sıkıştı.

Yönetim binasının kapısında derneğin eski Başkanına rastladı. Bir gönüllü evine götürüyordu eski Başkanı. Eski Başkan, Narri'yi kolunlundan yakaladı:

«Senin başkan olacağını sanıyordum?» dedi.

«Ne fark eder ki?.. Sen... Başkası!..» dedi Narri.

Narri'den sonra Terun, Şayak, Busul, Tedalec ve bilge Bizet yönetim binasına geldiler.

Sakret, onlara kısa bir nutuk çekti:

«... Dernek başkanlığı, bu Ada'nın selametine kendini adamıştır. Yönetimin Ada'ya huzur getirmesi için yapacağı girişimlere kim karşı çıkarsa ağır suç işlemiş olacaktır. Artık 'geçmiş' yoktur, paylaşılacak bir 'gelecek' vardır...» dedi.

Bizet dışında herkes bu sözleri alkışladı. Sakret, Bizet'in, bu tutumuna önem vermedi. Bir aydın!..

'Gölgesi' Netrec'e, «Bu sözlerimi dernek yönetim kurulu karar defterine aynen yazınız, yarın imzalarım, ilk kararımız işte budur» dedi.

«Baş üstüne!» dedi Netrec telaşla, Sayın Yakın da «Baş üstüne babacığım!» dedi.

Bizet dışındakiler Sakret'e saygılarını sunup evin yolunu tuttular. Sakret, bilge kişiye,

«Hayat sürmeli. Sen ve ailen yakınlınsınız. Hadi git, balığa çıkmak için hazırlıklarını yap!» dedi.

İhanete uğrayan bir insanın karmaşık duygularıyla Bizet, ürperdi.

Narri, ertesi günü yük motoruna bavullarını yükledi.

Ada küçülüp giderken gözlerinde, başını karşı kıyıya çevirdi.

Duyguları, geriye değil, ileriye bakmaya zorluyordu Narri'yi.

Motorcu Nacre'ye, «İleri, ileri!.. Daha hızlı!» diye bağırdı .

Sesi rüzgârla uçtu gitti, yalınayak motorcu Nacre,

«Amca, ne söylüyorsun, anlayamıyorum!» diye bağırdı.

Narri, «Boş ver, bugün hava rüzgârlı, söylediklerimi işitecek durumda değilsin» dedi.

Nacre'nin kafasında ise, Ada'ya sadece kendi motorunun sefer yapabilmesi için Sakret'i nasıl kandıracağını araştıran, tartışan düşünceler vardı.

Nasah Lamec bir gece yarısına doğru aradı 'Darbe' ile ilgili öyküleri gazeteye koyduğunu söyledi.

Nasah'ın merak ettiği birkaç konu daha vardı:

Narri ile yazgı birliği yapan, sonradan gizlice Sakret ile anlaşıp Narri'yi açıkta bırakan dört arkadaşının şimdi ne yaptığını soruyordu.

«Bu da ayrı bir öykü» dedim Nasah'a.

«Babo, yaz bunları da!» dedi.

Yazmasına yazayım, ama Ada öyküleri bitip tükenecek gibi değildi ki. Her gün yazmayı sürdürsem dinlenmek bir yana daha da yorulacaktım.

«Sen eski topraksın, bir şey olmaz» dedi Nasah. Gülüyordu.

Gençliğine karşın olgun insandı Nasah. Severdim.

Sakret, dernek yönetimini ele geçirdikten bir süre sonra, kendi başına bir değerlendirme yaptı.

Ada'da işler tıkırında gidiyordu. Korktuğu başına gelmemiş, eski yöneticilerin Adalıları kışkırtarak aleyhine kimi davranışlar yaratabileceklerine dönük kaygıları geride kalmıştı. Ada'ya geliveren huzur, tavşanlarla yılanların sinmelerine yol açmıştı. Özellikle tavşanların başlarını deliklerinden çıkarmalarına olanak yoktu. Buyruğundaki dört bekçinin çimento torbalarının yanı sıra, alev püskürten araçlarını da Ada'ya getirtmişti.

Arada sırada canı sıkılıyor, alev makinelerinin ağızlarını havaya doğrultuyor, basıyordu düğmeye. Göğe doğru yükselen kırmızı sarı karışımı alevleri seyrediyor, bu görüntü ona bir çeşit 'güçlülük simgesi' gibi geliyordu.

Ada'daki aydınlar zaman zaman göğe yükselen bu alevlere anlam verememişlerdi başlangıçta. Sonradan Sakret'in bu davranışla, ay-

dınlara gözdağı vermek istediği gibi bir yorum yaptılar. Bu yoruma göre, «yakar, dumanınızı havaya salarım» demek istiyormuş. Sakret kurnazdı, bu söylentileri Sayın Yakının kurduğu Özel Bilgi Edinme Servisiyle hemen öğrendi.

Aydınlara haber gönderdi:

«Bu alevler —sanılanın tersine— Ada derneğini kuran ilk başkanımızın ruhundaki ateşin bize ilham ettiği canlılığın bir ifadesidir.

Bu alevler, Ada'nın bu dernek yönetiminde sonsuza değin akıp gideceğinin simgesidir.

Bu alevler, uygarlık düzeyine eğitime verdiğimiz büyük önemin ta kendisidir.»

Aydınlar Sakret'e bir teşekkür pusulası gönderdiler.

Hele içlerinden biri, uzun boylu, gözlüklü, sürekli gülen, kısa yoldan mal varlığını genişletip yazı yazmayı «spor» sayan Rab daha ileri gitti:

«Sayın Sakret,» dedi Dernek Başkanına, «bu sözler bugüne değin belki binlerce kez söylenmiştir. Fakat sizin ağzınızdan çıkınca öyle değişik anlam kazanıyor ki...»

Tabii, bu cümlelerden bir ikisini —zaten üç cümlelik bir şeydi Sakret'in aydınlara gönderdiği haber— yazacağı ilk yazıya mutlaka alacağını eklemişti.

Sakret, gözlerini kısmış, uzun boylu, hep gülen, kısa yoldan mal varlığını genişleterek ün yapan yazara bakmış, sonraları çevresine, «Bu Uzun'dan başka yazar yok bu Ada'da» diye konuşmuştu.

O gün bugün gözlüklü, sürekli gülen Rab'ın adı Ada'da Sayın 'Uzun'a çıktı.

Sakret, yeni bir çevre edindi. Tabii Sakret kurnazlığında bir kişi için Yakınıyla Netrec'in bağlılıkları söz götürmezdi. Bu yeni çevre giderek büyüyordu. Bekçilerin başına getirdiği kişiye aslında pek ısınamamıştı. Ne var ki, yeni bekçibaşının bu görevi sürdürmekten başka hiçbir amacı yoktu. Dört bekçi ise, Sakret'e

sonsuza dek bağlı kalacaklardı. Onlara yeni çizmeler almış, her birine daha geniş yetkiler vermişti.

Artık bekçiler, sadece Ada'da gece yarıları düdük çalarak varlıklarını kanıtlayan göstermelik kişiler değildi. Onlara verilen yetkilere göre, diledikleri zaman bir konutun kapısını çalabileceklerdi. Nitekim, bekçiler, bu konuda her gece çeşitli deneyimlerde bulundular.

Kapıyı çalıyorlar, eve giriyorlar ve sofrada ne varsa gövdeye indirdikten sonra, sindirimi kolaylaştırması, çok yemek yeme sonucu karın boşluğunda biriken gazın «defedilmesi» için evin küçük kızına karınlarını ya da sırtlarını ovduruyorlardı.

Bir kezinde ikinci bekçinin başından duyulmadık bir olay geçti.

Yemeği yemiş, kahvesini içmişti. Denize karşı kanapeye uzandı.

TV'den de koro eşliğinde Ada halkının biricik sevgilisi ses sanatçısının ılık sesi kulağına çarpıyordu. Evin küçük kızı da karnını ovuşturuyordu.

Düşünde durmaksızın düdük çalıyor, çalıyor, çalıyordu.

Düş bu ya, bir ara sokaklarda düdük çalıp koşarken aklına, bu düdüğü, insanın başka neresiyle üfleyebileceği geldi.

İşte ne olduysa o sırada oldu, evin içi düdük sesine boğuldu.

Küçük kız bağırıyor, anne ile baba uyanması için bekçiye yalvarıyorlardı.

İkinci bekçi, düşünde gördüklerini —elbette bilinçaltı bir olayı— farkına varmadan gerçekleştirmiş, düdüğü düşüne uygun biçiminde yerleştirmiş, küçük kızın çabalarıyla karnındaki gaz kitlesi art ardına çıkmaya başlayınca, düdük sesleri çevreyi ayağa kaldırmıştı.

Düdüğü temizleyip herhangi bir açıklama yapmadan evden ayrılmıştı.

O gün bugündür düdüğü —yeni bir kaza ol-

masın diye ev sahiplerinin armağan ettiği— ince altın zincirle boynunda taşıyor.

Ertesi gece —gururluydu bekçi, açıktan özür dileyemezdi— eve geldi, bir önceki geceden hiç söz etmeksizin sağdan soldan konuştu. Hatta, 'rüşvet' olsun diye, Sakret'in öteki yeğeniyle karısının yakında Ada'ya geleceği haberini verdi.

İkinci bekçinin utanç duyduğu olaydan hiç söz etmemesine karşın, ev sahibi döndürdü dolaştırdı, sözü önceki gece evi ayağa kaldıran düdük olayına getirdi.

Rahatsız oldu ikinci bekçi, ama yapacak bir şey yoktu. Yeni bir olay yaratmak istemiyordu. Fakat ev sahibini dinledikçe, önceki gece herkesi rahatsız eden düdük olayının bir ayıp değil; bir marifet, hem de sanatsal değeri olan bir 'hadise' olduğunu öğrendi.

Çünkü, pek çok Adalı yazar, bilim adamı gibi bekçileri olur olmaz öven ev sahibi,

«Ama efendim» diyordu, «siz uykudaydınız, o nedenle farkında değildiniz. O ne sesti, o ne ölçülü, insanın içini kaynaştıran, gelmişiyle geçmişini bütün duygularını bir anda yüreklere akıtan ne sesti Yarabbi!»

İkinci bekçi, uyku arasında duyamadığı düdük sesinin bir sanat eseri olduğunu dinlerken, göğsünün kabardığını hissediyordu.

«İltifat ediyorsunuz, ancak sorması ayıptır ya, uykuda olduğum için dinleyemediğim düdük sesi acaba hangi müzik eserini andırıyordu?» diye sordu ikinci bekçi.

«Bir kez,» dedi ev sahibi, «hiçbir sanat eseriyle kıyaslanamaz, yazılmış bir sanat eserinin icrası değildi, yepyeni, diri bir... bir... nasıl söyleyeyim, bir dehanın yarattığı eserdi...»

İkinci bekçi direndi, «Ada'da —doğrusu ya— pek eser yaratıldığını sanmıyorum, yaratılanların pek çoğunda da yabancılardan araklanmış anatemalar vardır. Siz söyleyiniz, hangisine benziyordu düdük sesi?»

Ev sahibi kaşlarını çatıp uzun süre düşün

dü. Karısına danıştı, pop müziğine meraklı küçük kızının fikrini aldı. Aile bir köşeye çekildi. aralarında ikinci bekçinin gerisiyle yarattığı sesin hangi musiki eserine daha çok benzediğini tartıştılar.

İkinci bekçi bu arada koltuga yan gelmiş, karnını kaşıyordu.

Sonunda ev sahibi, ikinci bekçinin yanına geldi:

«Ada'nın ağlayan yeşil çamlarına» dedi.

İkinci bekçi çıkıştı: «Ada'nın ağlayan yeşil çamları şarkısını yeni yönetimle birlikte Sayın Sakret yasakladı» dedi kaba bir sesle.

Ev sahibi gazete, kitap okumayan, çevresindeki olaylarla pek ilgilenmeyen gerçek «aydın kişiler»dendi.

Korkuyla karışık özürler diledi, «Bu benzetme, düdük sesi bestesindeki yüceliği anlatmak içindi» dedi aceleyle.

«Beis yok» dedi ikinci bekçi, bağışlar bir davranışla. Sonra,

«Olsa olsa bu eserime, 'Ada'nın gülen gözyaşları' adı verilebilir herhalde» dedi.

Bütün ev halkı ellerini çırptı. «Bravo!!!» sesleri yükseldi.

İkinci bekçi işlek zekâsının yarattığı bu çarpıcı sonuca erişince, biraz daha gerindi.

«Ne yazık ki» dedi sonunda, «Düdüksel senfonimi teybe almadık.»

Hayıflanan sesler duyuldu. Ev sahibi gene düşündü, ailesine danıştı, «Bulduk, bulduk!» diye bekçinin yanına koştu.

Tamamlayamadı. Küçük kız, «Öfff baba!» diyerek yüzünü ekşitti, çıktı gitti, kapıyı da hızla vurdu.

«Bakmayın siz ona» dedi ev sahibi, özür dileyerek, «daha genç, hayatı ne bilir ki...»

«Evet?» dedi ikinci bekçi.

«Ve... Biz de düdük sesi bestenizi ses alma aygıtıyla ölümsüzlüğe kavuştururuz.»

Öneriyi düşünen ikinci bekçi, şu gidici dün-

yada kalıcı bir eser bırakma şansını yitirmek istemiyordu, kabul etti öneriyi.

Sokaktan sokağa, oralardan mahallelere dalga dalga yayılan bu öykü, bir bölüm Ada aydınının bekçilerle kurduğu 'olumlu dialogun' huzurun sürekliliğine büyük katkı yapacağı biçiminde yorumlandı.

Oysa, pek çoğuna göre bir kısım aydından kaynaklanan yüz kızartıcı olaylardan biriydi bu olay.

Sayın Sakret'in Değerli Değerlendirmeleri

Sanırız, dernek yönetimini ele geçirdikten bir süre sonra Sakret'in —kendi başına— bir değerlendirme yaptığında kaldı sözümüz.

Evet, Sakret değerlendirme yapabilmek için rahatsız edilmemesini yakın çevresine buyurdu.

Başını iki elinin arasına aldı, gözlerini kapadı.

Arada bir gözlerini açıyor, tam karşısında dört raptiyeyle duvara çakılı Ada'nın panaromik fotoğrafına bir göz atıyordu. Ya da fotoğrafı karışlayarak, «Ah Sakret, nereden nereye geldin, vay Sakretim» diyordu kendi kendine. Bir de rahmetli son eşi görebilseydi bugünleri.

Tekrar dalıyordu değerlendirmelere.

Ada'da yürüyüşe çıktığı, Adalıların arasına karıştığı zamanlar insanlar çevresini alıyor, —tabii bu sırada Sakret gülüşlerin en tatlısıyla herkese bakıyordu— sevgi halesiyle kucaklanıyordu.

'Bu insanlar beni seviyor, ötesi fasafiso' diye düşünüyordu. Ada'ya yeni gelen kimi uzmanlar çok sık söylev verdiğini görerek, bundan vazgeçmesi için kimi önerilerde bulunuyorlardı. Örneğin Frengistan'da dernek başkanları uluorta her saat başı konuşmazlardı. Ayda yılda bir kez,

halka 'bir şeyler' söylerlerdi : Oysa Sakret, ekmeklerdeki tahıl oranından başlıyor, tahılın nasıl üretildiğine geçiyor, tarladan depolara aktarılan buğdayın kalitesinin nasıl korunacağından çıkıyor, buğdayın değirmene gidene dek geçirdiği süreçten bile söz ediyordu.

Adalılar alkışlıyordu : «Ben dilediğim kadar konuşurum, halk beni seviyor.» Yanıtı buydu uzmanlara.

Büyük merakı Ada'daki birkaç açık halk plajına ani baskınlar yapmaktı. Kafayı buna takmıştı. Sakret'e göre plajlar, her şeyden önce küçük çocuklara göre düzenlenmeli, mikrop kapmamaları için sürekli temiz tutulmalıydı. Çocuklara karşı büyük tutkusu onu plajlardan çocuk sağlığına değin götürmüştü.

Halk plajlarının görevlileri Sakret aniden çıkagelir diye her Allah'ın günü tirtir titriyorlardı.

Gerçi, Sakret'in ani baskınları —haberi olmaksızın— gidişinden bir saat önce plaj bakıcılarına bildiriliyordu. Öte yandan, Ada'nın az varlıklı kesimlerindeki bakımsız plajlara Sakret'in zaten uğradığı yoktu. Sayın Yakın babacığının bu merakını bildiği için kimi zamanlar bir plajda temizliğin istenilen düzeyde olmadığını haber veriyor, Sakret de 'Vayyyy, şimdi ben onlara gösteririm!' diye plaja baskın yapıyordu. Oysa Sayın Yakın, plajın biraz pis bırakılmasını, Sakret'in baskın yapıp dilediği gibi ilgililere bağırarak duyarlı kalbini doyurmasını istiyordu. Beceriyordu da.

Günlerden bir gün, Ada gazinosuna bir motorla kimi gençlerin geldiği, gitarlarını çıkarıp güzel güzel şarkılar çaldıkları Sakret'e bildirildi.

Sayın Yakının araştırmalarına göre, gelen gençler biraz «tuhaftı!»

Nasıl «tuhaftı?»

Erkeklerle genç kızların kimileri başlarının iki yanını üç numara tıraş ettirmişlerdi, kalan

saçlarını pembeye boyamışlardı. Üstlerinde başlarında garip giysiler vardı.

«Hahhhh!» dedi Sakret. «Bildim kim bunlar!»

Ve derhal gazinoya gitti. Gerçekten kızlı erkekli bir grup bir masanın çevresinde toplanmış, şarkı söyleyip eğleniyorlardı.

Sakret, başlarına dikildi. Gençler sustular:

«Bu ne hal çocuklar,» dedi Sakret, «bu saçlar, bu saç rengi, bu elbiseler?»

«Biz punkuz» dedi içlerinden biri.

Sakret punkçulara verdi veriştirdi, «Taklitten sakınınız» öğüdünü verdi.

«Neden?» diye sordu gençler.

Sakret, düşündü, düşündü ve söyledi:

«Taklit, sağlığa zararlıdır.» (Bu cümle daha sonra gazinonun duvarına büyük harflerle yazılıp asıldı.)

Oradan ayrıldı. Yeni çevresi hemen sokuldu Sakret'in yanına, «Efendimiz, ne kadar doğru, ne kadar içten ve bilgece söylediniz, kutlarız.» dediler.

Sakret bu pohpohları dinlemez göründü, ama tek sözcüğünü kaçırmadı. Övülmeye bayılıyordu.

Artık anlıyordu: Bu Ada'yı gazetelerden edindiği bilgilerle, yılların birikimiyle ancak 'kendisi' yönetebilirdi. 'Ötekiler'... Boş vermek gerekiyordu ötekilere.

Konutuna dönünce 'ötekiler sorununu' çözecekti.

Bu önemli nedenledir ki, Sakret başını iki ellerinin arasına almış, düşünüyor, değerlendirme yapıyordu:

«Ötekiler kimdi ve neydi?»

Püfff! Hiçbir şey değillerdi. Örneğin şu Terun'u alalım. Bir gün Ada dışında, uzaklarda büyük bir av partisine çıkılmıştı, bütün av derneği üyeleri oradaydı. Kazma dişli Terun'a —o sırada Sakret, Terun'u avcılıkta geride bıraka-

cak dört geyiği henüz vurmamıştı— evet, Terun'a avı yönetme görevi verilmişti.

Av partisi başarıyla sonuçlandıktan sonra, ava katılan bütün üyeler ortalıkta görünmeyen Terun'u aramaya çıkmışlardı. Terun neredeydi? Başta Sakret ve avcılar sonunda bir av kulübesine vardılar. Çevrede kuşlar ötüyor, av köpekleri havlıyor, fakat kulübeden ses gelmiyordu. 'Belki rahatsızlanmıştır, belki hedefini şaşıran bir kurşunla yaralanmıştır' diye düşünüyorlardı. Av kulübesine girmişler ve bir de bakmışlar ki, ne görsünler! Avcılar avcısı, av partisinin ulu başkanı, deneyimli avcı Terun, burnuna kadar çektiği bir battaniyenin altında tiril tiril titriyor, kazma dişlerinin çıkardığı ses, kulübenin duvarlarında yankılanmıyor mu?

Ada dışında, bir uzak diyarda bir kulübede Terun, yakalandığı köşeden av arkadaşlarını karşısında görünce, «Sıtma nöbeti» geçirdiğini söylemişti.

Sakret kendi kendine güldü: Ne hikmetse Terun, arkadaşlarıyla buluşur buluşmaz, o dakikadan sonra bir daha sıtma nöbeti geçirmemiş. çok övündüğü, her fırsatta sergilediği kazma dişleri biribirine vurarak zangırdamamıştı.

Sakret'e göre «Tüfek sesleri çoğalıp da bir yabandomuzu ormandan ovalara fırlayınca Terun korkudan av kulübesine kaçmıştı.» Olay, Kipriyanüs'te geçmişti. Bu serüveni Terun'un arkadaşları bilirdi.

Herkes bu gerçeği hemen öğrenmişti, çünkü Terun'un yanındaki av tüfeğini taşımakla görevli genç adam, durumu çevreye anlatmıştı.

Ama, Sakret şunu biliyordu. Her kim ki gidip Terun'un karısına, dernek başkanlığına kim layıktı diye sorsa 'elbette kocam' diyordu Terun'un eşi. «Sakret'e yardım ettiler, hatta dernek yönetimini ele geçirmekten yana değildi, çekiniyordu. Kocam, 'Ya yaparsın, ya yaparız!' diye çıkışın-

ca çaresiz onlarla yola çıktı. Kocam öyle iyi insandır ki, arkadaşının kalbini kırmamak için Sakret'e başkanlığı eliyle verdi.» Kadın değerlendirmesi, ne olacak!

Bir de başkanlık için Terun'un öne sürdüğü öncelikli üye sorunu vardı ya, laftı bu, laf. Sakret, Terun'un korkusunu sergilediği gün, bir günde dört geyik vurarak av kulübünde, meslektaşları, sınıf arkadaşları arasındaki öncelikli üye sırasını Terun'un üstüne çıkarmıştı.

Şayak'ı hiç sevmiyordu Sakret. Yönetici olduğu günden başlayarak Ada'da beş santimlik arsa görse, parasını pulunu başkasına ödeterek buraları kapatıyordu. Busul da öyleydi. Hatta, Ada iskelesinin onarımını verdikleri müteahhitten, «yüzde on» aldığı öne sürülüyordu. Dört yönetim kurulu üyesinden en safı —fakat mantıklısı— Tedalec'di.

Sakret, «Artık bunlardan kurtulmanın zamanı geldi» dedi. Değerlendirme sonuçlanmıştı.

Başlarda Ada içinde çıktığı gezilerde hiçbirini yanına almayacaktı. Yapacağı ziyaretlere onlardan habersiz gidecekti. Haftada, on beş günde onları toplantıya çağıracak, yumuşak yüzüyle görünecek, gönüllerini alacak, Şayak'a ve Busul'a «verimli girişimlerini» hafifçe dokunduracaktı.

Bu yöntemi işletti Sakret.

Terun'da, Şayak'ta, Busul'da ve onlarla yazgı birliği yapmak zorunda kalan Tedalec'de bir telaştır başladı. «Ne oluyordu, Sakret onları devredışı mı bırakıyordu?» Akıllarını tırmalayan soru buydu işte.

Gece gündüz sorunun yanıtını bulmaya çalıştılar. Oysa Sakret'in çevresi, Sakret'in kimi yerlere yönetim kurulu üyelerine ve kendilerine de haber vermeden Ada'ya özgü protokol dışı gittiğinden söz ediyordu.

Terun —öncelikli üye olarak öbürlerinden öndeydi— ve arkadaşları, Sakret'in çevresinden gelen bu haberlere inanmıyorlardı. Kızıyorlardı Sakret'e, ne çare o Başkandı artık, yapacak çok şey yoktu.

Sakret, dernek başkanlığına geldikten sonra. derneğe ait üç katlı, denize karşı büyük binaya geçmişti. Oysa Terun ve arkadaşları eski evlerinde kalmışlar, Ada'yı başarısız dernek yönetiminden kurtardıkları için yalnızca, Adalıların «minnet duygularını simgeleyen» birkaç büyük odacık ekleyebilmişlerdi konutlarına.

Dernek Başkanın arkadaşlarına reva gördükleri, uzun zaman Terun ve arkadaşlarının evlerinde —tabii kadınların— gözyaşları akıtmalarına yol açmıştı. «Nasıl olur da yazgı birliği eden ler arasında böyle ayrıcalık yaratılabilinir» diyordu Terun'la arkadaşlarının eşleri.

Sakret içinden kıskıs gülüyordu. Dernek başkanlığının olanaklarını kullanmak, tüzük gereği en doğal hakkıydı. Ya, Terun'la arkadaşlarına Ada'nın varlıklı kişilerince armağan edilen büyük hız motorunu hiç sakınca görmeden kullanmaları?... Ya, bu motorların yakıt giderlerini dernek bütçesinden ödetmeleri? Ya, evlerinin bütün yiyecek giderlerinin dernek bütçesinden karşılanması?...

Örnekleri sürdürüp çoğaltabilirdi Sakret ama bu işlere bulaşmaya ne zamanı vardı ne de uğraşmak istiyordu.

Ama...

Ama, bir gün yaver gibi «gölge adamı» Netrec, Sakret'e geldi ve:

«Efendimiz» diye başladı, «Sayın Terun ve Sayın arkadaşlarının bir dileği iletildi. İzin verirseniz arz edeyim.»

Başına yeni bir sorun çıkacağı kaygısıyla Sakret, «Söyle, fakat çabuk söyle, çünkü düşünüyorum» dedi. Netrec, yılıştı: «Öyleyse varsınız!»

Haklıydı Sakret. O sırada Ada'da dut ağaç-

ları yetiştirmeyi, giderek çeneleri açılan Nahro ve İla gibi «eskilere» ve aydın kesiminin bir bölümüne dut yedirerek dillerini nasıl yutturacağını araştırıyor, önüne konulan hesaplarla kimi önerileri inceliyordu.

Netrec, «Çiçekler, efendimiz» diyebildi. «Sayın Terun ile sayın arkadaşlarının çiçekleri...»

Sakret, kızdı, «Ne olmuş bu adamların çiçeklerine?» diye sordu. Gözlerini kısmış, o tilki çizgiler gene yüzüne yerleşmişti.

Netrec, «Sayın Terun'la arkadaşları evlerinde vazoya konulacak, ya da konu komşuya herhangi bir vesile ile gönderilecek çiçeklerin dernek tarafından karşılanmasını istiyorlar» dedi.

Sakret, hayretle baktı Netrec'e. Acaba bunca yıldan sonra «gölgesi» aklını mı yitiriyordu? «Ne istiyorlar, ne?» diye bağırdı.

«Vazo çiçekleriyle eşe dosta, mesela nişan törenlerine, evliliklere, cenazelere gönderdikleri çiçeklerin parasını ödememizi istiyorlar» diyebildi Netrec.

Sakret, hiddetle ayağa kalktı. Avazı çıktığı kadar bağırdı gene:

«Bu kadarı da olmaz be!»

Ama Netrec «efendisine» Terun'la arkadaşlarının, «Mademki Sayın Sakret, kimi masraflarını derneğe ödetiyor, bizimkileri de karşılamak zorunda,» demeye getiren dokundurmalar yapmış olduklarını iletiyordu. Sonra Ada'da bir gazeteci vardı, durmadan «bir şeyler yazıyor»du.

«Allah onların da gazetecilerin de belasını versin!» diyerek homurdandı.

Basına büyük saygısı olduğunu her vesileyle kanıtlamaya çalışır görünen Sakret, gazeteci milletine karşı gerçek duygularını da bu arada dile getirdi: «Sorumsuz, akıllarına ne gelirse yazan, satış yapmaktan başka hiçbir şey düşünmeyen, menfaatçi gruplar.»

Fakat darboğaza girmişti. Terun'la arkadaş-

larının isteğine karşı çıkmak, olmadık yerde büyük bir sorun yaratabilirdi:

«Verin gitsin!» dedi Netrec'e.

Netrec tam yanından ayrılıyordu ki, «Ama... (bir süre durdu) bütün giderlerin faturalarını alın, imzalatın onlara ve kopyalarını da kasaya koyun!» buyruğunu verdi.

Bir gün işe yarayabilirdi bu faturalar.

Balkonda demir parmaklıklara dayanmış, düğmeleri açık ipek gömleğiyle Şayak, karısı adına inşa ettirdiği karşı sahildeki iki büyük apartmanı, Ada'da turistik tesisler yapmaları için sağladığı arsalar karşılığı altı büyük fabrikatörden aldığı büyük değerdeki hisse senetlerini düşündü.

Hisse senetlerinin değeri giderek daha yükseliyordu. Şayak mutluydu, akıllıydı da. Hiç kimse ortaya çıkıp Sakret'e çaktırmadan «Dernek» gücüyle arsaları işadamlarına ucuza kapattırdığını söyleyemez, hisse senetleri «isme kayıtlı» olmadığı için —bileğinin hakkıyla kazandığı— bu maddi güvenceleri dümenle ele geçirdiğini kanıtlayamazdı. Şayak'ın dilinde «güvence» sözcüğü «rüşvet»le eşdeğerdi.

Sakret bir gün dokundurmuştu:

«Aramızda hisse senetleri alanların, büyük binalar yaptıranların varlığından söz ediliyor» demişti sözgelişi. «Ama, söylenti tabii.» Bu eklenti, durumu idare etmek içindi.

Şayak, bu dokundurmadan hiç alınmamış, yüzüne yayılan gülümsemeyle karşılara, havaya, denize bakmıştı. Bir dülgerin çocuğuydu. Zar zor büyümüştü. Yaşamını dar, sınırlı maddi olanaklarla sürdürüp gidecek değildi ya!

Bir hesabı daha vardı: Yöneltilecek yolsuzluk savları, sadece Şayak'ı değil, Sakret dahil dar çerçeveli yönetim kurulunu da hedef alırdı. Şayak'ın yaptığı yolsuzlukları neden izlemediklerini sorarlardı insana.

«Aziz ve muhterem kardeşim» dedi Şayak.

«Bunların hepsi tavşan uydurması.»

«Fakat Sayın Şayak» dedim, «nasıl olur, hani tavşanlar temizlenmişti Ada'da?»

«Dışardaki tavşanlar, Ada'nın dışındaki, karşı sahildeki.»

«Nasıl yapıyorlar bunları?»

Sinirlenmemeye çalışarak,

«Çok kolay!» dedi Şayak: «İşleri bu. Ada'yı onlardan kurtardık ya, hınçlarını almak, ikilik yaratmak, menfur propagandalarıyla bizi bölmek için... Iıı.. Nasıl anlatayım bilmem ki, işte bu yollara başvurdular.»

«Tavşanların yazıp çizdiğini pek bilmiyordum efendim» dedim Şayak'a.

'Siz öyle bilin' der gibilerinden başını salladı :

«Öyleyse anlatayım,» dedi. «Karşı sahillerde büyük karpuzları yedikten sonra bu tavşanlar, kabuklarına, o uzun, sert dişleriyle hep bir 'Şa' kazıyorlar, yani Şayak, benim adımı. Sonra —tabii basit biçimde— birkaç ev şekli.»

«Eeeee... Sonra efendim?»

«Sonra, gene 'HS' kazıyorlar karpuz kabuğuna. Yani 'hisse senetleri'. Atıyorlar denize. Dalgalar, akıntılar kabukları Ada sahillerine vuruyor ve bunlar kimi kişilerin eline geçiyor» diye açıklamasını tamamladı Şayak.

Bir dakika izin istedi. Odadan çıktı, geldiğinde elinde bir beze sarılmış uzunca bir paket vardı. Açtı paketi içinden pat diye, bir karpuz kabuğu düştü yere.

«İşte, görüyor musunuz, bu da buradaki saklanabilen, yakalayamadığımız, öldüremediğimiz tavşanlara özel talimatları,» dedi.

«Ne yazıyor üstünde kabuğun?»

«Tabii, size göre hiçbir şey, ama bizler için çok şey.»

Baktım karpuz kabuğuna. Yeşilin üstünde dalgalı siyah çizgiler vardı, doğal bir kabuktu bu, bildiğimiz bir karpuz kabuğu. Hiçbir şey anlamamıştım:

«Elbette, anlamazsınız, biz anlarız» dedi Şayak.

«Bana da anlatamaz mısınız?»

Gene gülümsedi. —İnsana biraz riyakârlık kokusu veriyordu bu gülümseme— yüzünde yayıldı, yayıldı.

«Şu siyah dalga dalga çizgileri görüyor musunuz?.. İşte bunlar, benimle ilgili söylentileri. 'yayın, herkese yayın' anlamına geliyor.»

İskemleden düşecektim neredeyse. Bu, Ada'da değil, karşı sahillerden çok, güney kesimlerde yetişen bir cins karpuzun —bildiğimiz— kabuğu idi.

Sayın Yakından Allah razı olsun. İnceledi bu kabukları ve bana verdiği rapor bu, anlattım işte.»

Şayak'a, «Sayın Yakının bu incelemeleri yapacak olanakları var mı?» diye soruverdim. Yeni bir ufuk açılıyordu önümde:

Şayak, «Sayın Yakın, üç katlı konutun bodrum katını Özel Bilgi Edinme işlerine ayırdı, inceleme laboratuvarları kurdu, kuş uçsa bilgisi oluyor, tabii Sayın Sakret başta olmak üzere, sonra bizlerin de» demez mi?

«Uyuyoruz» dedim içimden. Burnumuzun dibinde tepedeki konutta olupbitenleri öğrenemiyoruz, yufff olsun bize!

Sayın Yakının yeni marifetlerini —şimdilik— kapadım. Üzerine gidecektim bu haberin.

Şayak'la görüşürken, birden kapı açıldı. Terun'la Tedalec girdi.

«Geçiyorduk, bir çay içelim diye uğradık» diyorlardı.

Jeton bir süre sonra düştü kafamda. Şayak'la görüşmek istediğimi bildirdiğim zaman, «kişiliği ile ilgili kimi önemli haberleri» konuşmak

istediğimi söylemiştim. Çünkü, Şayak, «Konu?» diye direniyordu. Yazgı birliği çarkı işlemişti. Şayak isteğimi ötekilere bildirmiş, onlar da bir bahaneyle yanımıza gelmişlerdi işte. Yalnız bırakmıyorlardı arkadaşlarını. Ne de olsa «kaderde, kederde, kıvançta» bir ve beraberdiler.

Terun, çay içip gideceklerini söylemişti, nerede?.. Daha bir yerleştiler.

Konuyu özetledim Terun'a. Tedalec hiç ses etmiyor, konuşmaya karışmıyor, öyle dinliyordu.

Terun, «Hepsi tavşan işi» dedi, kestirmeden.

«Ama, söylenti yaygın. Sayın Şayak'ın bunları mantıklı açıklamalarla karşılaması gerek Nihayet, eski yöneticilerin hesapsız kitapsız gidişlerini, ölçüsüz israflarını, yolsuzluklarını kısır çekişmelerle Ada'yı tavşanlarla yılanlardan kurtaramadıklarını öne sürerek yeni dernek yönetimini oluşturdunuz. Güya her şey açık, dürüst, namuslu ölçütlerde olacaktı.»

Uzunca bir konuşma yapmıştım. Terun müthiş sakindi, bir Buda heykeli gibi.

Şayak koruyucu, hatta kurtarıcı gibi görünen yandaşlar bulmanın huzuru içindeydi. Arkadaşlarının, bana daha önce yaptığı açıklamalara koşut görüşler bildirmeleri Şayak'ı rahatlatmıştı. O dakikaya dek susan Tedalec, bana döndü:

«Söylenti yaygın diyorsunuz, anlıyorum. Deneyimli insansınız. Kaç kez bu tür olaylara rastlamışsınızdır, peki ne yapmalı?» diye sordu.

Eğer izin verseler, eğer kızmasalar, «Ooo hoooo, bunca yıldır Şayak benzeri neler gördük, ne savunular...» diyebilirdim. Rahatlardım da bu sözlerimle. Söyleyemezdim, karşımdakiler Coup d'Etat'cı kişilerdi, yıllarca güçlü kalacaklarını, Adalıları diledikleri gibi kullanacaklarını sanan insanlardı bunlar.

«İki yolu var» dedim.

Terun hemen atıldı, «Nedir onlar?» diye sordu.

«Birincisi: Sayın Şayak çıkar Ada kamuoyu-

nun önüne, mal varlığını açıklar. İkincisi: Dernek yönetimini aklamak gerekir. Zorunludur da bu. Dernek bir soruşturma kurulu oluşturur, Sayın Şayak'la ilgili tüm söylentileri inceletir, sonucu açıklar.»

«Ya 'bir şey' varsa?»

«Takdir buyurursunuz ki, onların da açıklanması gerekir» dedim Terun'a.

Şayak'a baktım, rengi hafifçe solmuştu.

Terun'a göre, ikinci yöntemin kimi zararları olabilirdi. Derneğin bütün üyeleri üzerine kuşku bulutları yığılabilir, başta Sayın Sakret olmak üzere herkese bulaşabilirdi söylentiler.

«Fakat,» dedim Terun'a, «gerçeğin aydınlığa çıkması zorunlu. Söylentiler daha çok yaralamaz mı sizleri?.» Onlar gerçeğin peşinde değillerdi, yalnızca egolarının peşinde.

Terun sustu, Tedalec sustu. Şayak huzursuzca yerinde kıpırdandı.

Sonucu Terun belirledi:

«Sayın Sakret ile bu konuyu konuşalım, sonra size ne yapacağımızı bildiririz» dedi.

Uzunca bir süre Şayak'tan, Terun'dan ses çıkmadı.

Fakat başka bir ses duyuldu:

Sonradan duyduk ki, Sayın Sakret, «Arkadaşlarımı yıpratmak için namussuz tavşanlar türlü iftiralar düzenliyorlar» yargısına varmış.

Böylece hepimiz karpuz kabuğundaki çizgilerle Şayak'ın suçlandığını, bu suçlamaların aslı astarı olmadığını öğrenmiş olduk. Şayak'ın şu 'fani' dünyada birkaç yüz milyon kapikle ya da milyarcıklara varan mal varlığı ile sürünüp gittiğini anladık.

Şayak ve arkadaşlarıyla bu görüşmeyi, o günün gecesi evde anlattım. Nise bile —evet 'bile' çünkü, sakin doğasıyla her konuyu sert tepkilerle karşılamaz— «Hadi oradan!» diye bağırdı. «Berberim bile bu gerçekleri biliyor, anlatıyor» dedi.

Karıma fena kızdım, kalkmış banyoya gidiyordu, arkasından seslendim:

«Seni tavşanlarla yılanlardan kurtaran bir büyüğümüze şu kadar milyarlık mal varlığını çok mu görüyorsun? Nankör insanlar!»

Elimde kanıt olmadığı için Şayak'ın kestirme yoldan kısa sürede edindiği servetle ilgili söyleşiyi yazdım gazeteye.

Yazının başlığı şöyleydi:

«Suçsuz rüşvet!»

Avcı Haklı Avlanan Haksız

İşte böyle, içlidışlı bir düzendir sürüyor, kimi vicdanları susturacak nedenler bulunuyor, dernek yönetiminde de bir «idare-i maslahattır» gidiyordu.

Dernek yönetiminde eskilerin çeşitli kusurları, kabahatleri, suçları olabilirdi. Bütün bunları kabul edebilirdik. Kamuoyu da bu konularda bilgiliydi. Beni isyana sürükleyen şu olguydu: Anladık, eski yöneticilerin —diyelim ki bizim gördüğümüzden çok daha ötede— suçları vardı. İyi, güzel amma, işbaşına geldikten sonra yeni dernek yöneticilerinin hiç mi suçu, kabahati, yanlış yaptığı bir şey yoktu?.

Sakret'in öyle bir mantığı vardı ki, nalıncı keseri gibi her olumlu davranışı yeni yönetime yontuyor, eleştiriye gelebilecek gerçekleri örtüyordu. Ona göre, hep avcılar haklı, avlananlarsa vurulmaya, horlanmaya, itip kakılmaya müstahaktı!.

LAZÖY'ÜN GELİŞİ

Ada'nın güneye bakan ucunda davullar vurmaya başladı.

Kuzey ucundan da zurna sesleri geliyordu.

Dün, saat 15.11'de dernek genel sekreterliğine atanan Sayın Lazöy ile eşinin Ada'da karşılanış törenleri, işte böyle başladı.

Lazöy ile saygıdeğer eşi Ada'ya saat 16.00'da geleceklerdi. Eşleri hanımefendi, yakıcı güneşin yitmesine yakın saatlerde Ada'ya gelmek istemişlerdi. Doktorunun söylediğine göre, kemikrengi tenine kızgın güneş zararlıydı.

Davulların gürültüsü yavaş yavaş iskeleye doğru iniyordu. Yöresel giysileriyle davullara eşlik eden genç kızlarla kadınlar, bir renk cümbüşü veriyordu kafileye.

Ada'nın kuzey ucundan da aynı renk seli akıyor, zurnaların tekdüze, fakat Ada halkını coşturan yöresel türkülerle kafile dalgalanıyor, dalgalanıyordu.

İskeleye yeşil renkte halı döşenmişti. Deniz üstü, iskelenin bitip karanın başladığı noktada iki alev aracının burunları havaya dikilmiş, gönüllülerin tetiğe basacağı anı bekliyordu. Her ne kadar yanımda duran bir Adalı bu görkemli tören sırasında alev araçlarını iskeleye getirmenin Sayın Sakret'e uygun bir 'tehdit' gösterisi olduğunu söylediyse de, Ada'da hava öylesine içten ve canlıydı ki —alev araçları kimin umuruna— insana Lazöy ile eşi bile güzel görünebilirdi.

Hepimiz yavaş yavaş, tozlu, sivri taşlarla bezenmiş yollardan tek sıra halinde, terbiye edil-

miş keçiler gibi sağ şeridi izleyerek iskeleye doğru indik.

Güney ucundan ve kuzeyden gelenler de iskeleye yaklaşmışlardı artık.

Davullar zurna sesini işitince daha bir hızla vurmaya, zurnalar davulları görünce daha istekle çalmaya başladılar. İki kafilenin arasında sopalara çivilenmiş büyük yazılar göze çarpıyordu. Bunların arasında,

«Boş geldin, dolu gidersin Ada'dan Lazöy», «Nasıl çalalım - Ada davulcuları», «Erkek kuş yuvayı yapar, dişi kuş keyfine bakar», «Sakret + Lazöy = Coup d'Etat», «Zincirlerimizin kırılmasını istemiyoruz», «Yiyelim, içelim, ötesini boş verelim» gibi dövizler dikkati çekiyordu.

Dernek yöneticilerine yakın çevreler, Sayın Bayan Lazöy'ün Merika'dan döndükten sonra kilo aldığını, 102 kg'dan 102,5 kg'a çıktığını söylüyordu. Bir mendirek taşı kadar heybetli, Doğu Prusya patatesi gibi etli olmakla gurur duyan Sayın Bayan Lazöy'ün ise, «Vücudum, kocama helal olsun. Her şey onun için, o beğeniyor ya, ötesi vız gelir!» dediği yaygındı. Ada kadınları aralarında Sayın Bayan Lazöy'ün kilosunu tartışıyor, giderek şişmanlamasını «kocasına olan bağlılığın bir göstergesi» diye niteliyor, Bayan Lazöy'ü takdir duygularıyla anıyorlardı.

Bayan Lazöy'ün Genel Sekretere «fikirde ve görevde» egemen olduğu yolundaki savlarla, söylentilere erkeklerin kimileri bıyık altından gülüyor, kadınlarsa Ada'yı ancak bu denli «sağlam karakterli bir kadının» temsil edebileceğini savunuyorlardı.

Lazöylerin yaşam biçimleriyse kimi kadınlarca, «darısı kızımızın başına» dilekleriyle onaylanıyor, Sayın Bayanın giysilerini Hint'ten, Çin'den, Maçin'den, «oynak hatunlara» özgü desenli çoraplarını Batının moda merkezi Aris'ten uçakla getirttiği anlatılıyordu. Sayın Bayan Lazöy'ün yabancı konuklarına gösterdiği yakınlık, ilgi ve özveri dillerde dolaşa dolaşa âdeta efsa-

neleşmişti. Konuklarının gelenek, görenek ve törelerine o kadar saygı gösteriyordu ki Bayan Lazöy, Adamıza Uluslararası Çıplaklar Derneği Başkanının eşi çırılçıplak gelse, hemen soyunabilir, hemen «nü»leşebilirdi. Batılılara gösterdiği ve göstermesi olası bu duyarlığa karşı, Doğu kadınına özgü davranışla erkeğine hoş görünebilmek için burnundaki sivilceye aldırmaksızın bir geziye katılmamış mıydı?.. Bir kadının eşine gösterdiği bu özveriyi ödüllendirmek için o geziye katılan işadamlarımız bir dizi siyah inci, paha biçilmez porselenler armağan ederek, Sayın Bayan Lazöy'e saygılarını sunmuşlardı. Geçenlerde üzerinde kalp işaretiyle, kalbi delip geçen okla süslü son moda çoraplarını getirecek uçak bir dakika geciktiği için Sayın Bayan Lazöy'ün kocasının üzerine 102,5 kiloya varan ağırlığıyla çullandığı, Lazöy'ün de pilotu kovdurduğu söyleniyordu.

Genel Sekreter de 110 kiloluk gövdeye sahip olduğu için, Sayın Bayanın 102,5 kg'lık ağırlığından etkilenmediğini beyan buyurmuşlardı. Ne var ki, «Yapmam, yapamam!» diye kesik kesik gülerek eşinin isteğini yerine getirmeye söz verdiği söylenenler arasındaydı.

Motor karşıdan göründü.

Heyecan doruğa çıktı.

Lazöyleri getiren motorun Ada'ya yanaşmasına daha vakit vardı.

Ada ile karşı kıyı arasındaki boğazdan birden Galamanya'da özel yapılmış bir sürat motoru çıktı. Yararak denizi, iskeleye doğru yöneldi. Kıçında Ada bayrağı dalgalanıyor. Koştu, koştu motor, birden hız kesti ve iskeleye yanaştı. Motordan —bir delikanlı gibi— Sakret atladı ilk önce, arkasından yönetim kurulu üyeleri, Sayın Yakını, Netrec ve bekçilerden ikisi.

Ada halkı, Lazöy'ün motorunu unuttu. Sakret'e alkış tutuyordu.

Sakret özenle giyinmişti. Terzisi Adalıydı. Her hafta bir takım giysi dikiyordu Sakret'e. Ba-

şında hasır şapkası, derneğin kurucu ilk başkanını andırıyordu, biçimsel olarak, benzetmişti kendini doğrusu.

Geri döndü, birini aradı. Uzaktan Sakret'in ne aradığını pek anlayamıyorduk.

Motordan küçük bir kız atladı Sakret'in kucağına. Torunuymuş. Sakret'in önüne düştü torun. Sayın Yakını gerilerde kalmış, gönüllülerin aldığı güvenlik önlemlerini denetliyordu.

Netrec, Sakret'in iki adım gerisinde yürüyor, her yaptığını bütün bağlılığı ile gözlüyordu.

Sakret, hasır şapkasının altına gizlediği kahverengi tilki gözlerini kısarak halka baktı.

Alkış bekliyordu, alkışlandı. Şapkasını çıkarip Adalıları selamladı.

Haberimiz olmamış. İkinci yeğeniyle karısı da gelmişti. O da Sakret'in yanında yerini aldı.

Sakret ikinci yeğeniyle bir şeyler konuştu. Yeğen, gençti, esmerdi, kısa boyluydu. Karısının gözlerinden mutluluk akıyordu.

Ama Başkanlar İçin Aşk Başkadır

Ama, Sakret için aşktan kaynaklanan mutluluklar önemsizdi:

Sakret için aşk, müshille tedavi edilebilecek bir çeşit bağırsak enfeksiyonuydu. Aşka inanmazdı Sakret, meşke inanırdı. Hele yöresel müziğe büyük hayranlığını her yerde açıktan söylerdi. Yöresel şarkıların, türkülerin sarı boya saçlı, yeşil gözlü hanendelerin sesiyle uyum sağladığı sahneleri izlerken içini çeker, kişisel ihtirasını doyuran dernek başkanlığı görevini bir an için unuturdu. Sakret için dernek dışında herhangi bir «iktidar» aramak söz konusu değildi. Oysa, sağlıklı insandı. Dernek başkanlığı onu doyuruyordu.

Ada halkı, özelde aşk dedikodularına çok meraklıydı. Halk bu tür öyküleri yüzeyde kötü-

ler, ama içinden öykünün kahramanını alkışlardı. Bu, aslında yüreklerden eksik olmayan, cinsel kıskançlığın açık göstergesiydi. Gazinoda bir gece toplantısında anonsları yapacak güzel sesli etli dudaklı kadın spiker, bu göreve onu 'özellikle' Sakret'in çağırdığını sağa sola söylemeseydi, belki de şimdi yönetimin en değerli kişilerinden, Sakret'in yakınlarından biri olacaktı.

Sakret, kadınlı, aşklı söylentilerin adı çevresinde kümelenmesine çok içerlerdi.

Uzun süredir duldu. Evlenmeyi aklından geçirmiyordu, oysa evliliğe elverişliydi. Günün birinde Sakret'e uygun bir eş arayanlar, köklü bir aileden ve kısa süre önce dul kalan bir kadını «münasip» gördüklerini yaymışlardı.

Sakret çevresini topladı, haşladı:

«Bu söylentileri çıkaranları» dedi, «bir bulursam, yapacağımı 'ben' bilirim.»

Bu şiddet kokan uyarılar, Ada içinde yayıldı.

Söylentiyi çıkaran bulunamadı. Ne olduysa dul kadına oldu. Ada'da barınamadı.

Sakret öyle kolayca unutup, kolayca affedenlerden değildi. Bir gün Yakını önüne küçük bir kâğıda yazılı bir not koydu:

«Evleneceği söylentisini yayan bekçilerden birinin eşiydi.»

Bekçi emekliye ayrıldı.

Sakret, adı çevresinde söylenti yaydığı söylenen kadının kocası bekçiyi emekli ederek intikamını almıştı, aylar sonra dernekte küçük bir görev verdi emekli bekçiye. Bir daha yüzünü görmedi.

Bu öykü, Sakret'in dernek başkanlığına geçtiği günlerde yaşandı.

İkinci yeğen kimi çevrelerde öne sürüldüğü gibi tavşanlarla hiçbir ilgisi olmadığını kanıtlamak, Sakret'in gözüne girebilmek için tavşan aklıyla çelişip duran kimi eylemlere girişiverdi. Karşı kıyıda bir büyük daire al-

dı. Kısa sürede iyi para kazanmıştı. Dayısını sık sık görebilmek için lüks bir sürat motoru çekti altına (Sakret'in motor göndermesini önleyip ona söz gelmemesini sağlamak için olacak). Tabii, Sakret dernek başkanlığına gelince ikinci yeğenin bütün yetenekleri ortaya çıktı, çevrede kapışıldı. Yılın 7-8 ayını dış ülkelerde geçiren, çok iyi aylıklı bir iş buldu kendisine. Sakret'in «liberal düzensizliğe» inancı böylece, daha bir pekişmiş oluyordu.

Köklü Değişiklikler

Sakret konutta köklü değişiklikler yaptı.

«Yemekler her şeyden önce göze hitap etmeli» buyurmuştu dernek başkanlığı konutuna geldiği gün. Bu sözü, şimdi Ada'nın hemen bütün evlerinde mutfağa asılı.

Yemeklerin göze «hitap etmesini» buyuran Sakret'in bir başka buyruğu hemen yerine getirildi. Konuttaki tek kapılı buzdolapları kaldırıldı. Daha çok şarküteri, kasap dükkânı, ya da küçük lokantalarda kullanılan önü camlı büyük buzdolapları getirildi konuta.

Sakret her yemek öncesi mutfağa gidiyor, büyük buzdolabında tabaklara yerleştirilmiş dizi dizi yemeğe bakıyor, dilediğini işaret ediyor, sofraya gelip peçetesini açıyordu.

Göze «hitap» eden yemekler mideye iniyordu. Büyük, camlı buzdolabını bu nedenle aldırmıştı.

Sayın Yakınla eşi, babalarının midesine düşkün olmadığını yayıyorlardı.

Oysa Sakret yemeğe meraklıydı. Havyarı, iyi şarabı, dinlenmiş ulusal içkiyi pek severdi. Kızarmış ekmeğe tereyağı sürüp üzerine Hazer Gölü kenarında üretilmiş nefis havyarı küçük bıçakla yayar, küçük lokmalarla sindire sindire yerdi.

Sabahları tartılır, kilo aldığını saptarsa başlardı konutun içinde koşmaya.

Bütün gazeteleri okumak önde giden merakıydı. İlk göz attığı haberler kendisiyle ilgili olanlardı. Bunlar arasında beğenmedikleri olursa hemen Yakınını çağırır, düzeltilmesi için ne yapılması gerekiyorsa yapılmasını isterdi.

Bir de gezmeyi öylesine seviyordu ki, gece gündüz yerinde duramıyordu. «Eğer» diyordu Sakret, tatil günleri bile Adalılar arasına çıkmasını eleştirenlere, «Eğer, böyle davranmasam, Adalılar Dernek Başkanının çalışmadığı gibi bir duyguya kapılabilir!»

Oysa, aylar geçtikten sonra Adalılar da yavaş yavaş anlamaya başlamıştı Sakret'in gezi tutkusunun nedenini: Bahsedilmek için geziyordu!

Konuta, eski bir tanışını «kâhya» atadı. Aslında bu kâhyanın görevi, konuta gelen yazıları, mektupları incelemek, önemli yazışmaları düzenlemekti. Oysa kâhya, bütün bunları bir yana attı. Konutun bahçesinde otların kaç santimden sonra kırpılacağı, —Sakret ve ailesi dışında— herkesin ne kadar kahve çay içeceği gibi görevi ile ilgisiz her konuda tüzükler hazırladı. Buyruklar yağdırdı. Eski dernek başkanlarından birisi de sabahları bahçeye gelip çirkin sesleriyle gürültü yapan kargaların yok edilmesi için komisyon kurmamış mıydı?

Balık Avı

Sakret, büyük sürat motorunun kıçına yan gelmiş güneşin tadını çıkarıyordu.

Sürat motoru, Sakret'in her gün balığa çıkması için hazırlanmıştı. Dernek Başkanının Ada sorunlarını düşünürken kafasını dinlemesi gereksiniminden doğan bu sürat motoru, her denize açılışta yarım milyon kapiklik akaryakıt harcıyordu.

Sayın Yakın kimi eleştirilere karşı,

«Helal olsun babacığıma, yeter ki kafanız dinlensin» diyordu.

'Helal olsun babacığı' ise Ada'da, hatta kendi konutunda yüzeysel «tasarruf önlemleri» almıştı. Örneğin konuttaki telefonlar her gün saat 18.30'dan sonra küçük bir asma kilit ile kilitleniyor, ev halkının «gereksiz görüşmeler» yapması önleniyordu.

Sakret, istavrit oltasının misinasını sağ ayağının başparmağına bağlamış, hafif hafif parmağını oynatarak istavritlerin 20'lik oltaya gelmesine çalışıyordu.

Ne çare istavritler Sakret'in başparmağı ile yaptığı titreşimlerle alay ediyor, oltaları kapmıyordu. Sinirlendi Sakret:

«Ne bu be! Küçücük istavritler buyruğuma, karşı mı geliyorlar?» diye kükredi.

Motorun başında gözlerini Sakret'ten ayırmadan davranışlarını izleyen Sayın Yakın ile Netrec hemen koştular.

«Ne münasebet babacığım» dedi. Sayın Yakın. «Salınız oltayı aşağıya, bakın nasıl gelecek balıklar.»

Netrec ise, «Haddine mi balıkların buyruğunuza karşı gelmeleri!» dedi.

Sakret 20'lik istavrit oltasını sağ ayağının başparmağına doladı ve denize saldı. Başparmağını hafif hafif oynatırken gözlerini kapadı, düşlerine daldı.

Sayın Yakın babacığını izledikten sonra yavaşça motorun baş tarafına yürüdü, eğildi ve tekneye eliyle hafifçe vurdu.

Sakret'in göremediği köşede 4 balıkadamın başları suda yitti gitti.

Bir süre sonra Sakret, oltanın şiddetli titreşimleriyle gözlerini açtı:

«Balık, balık geldi!» diye bağırdı.

Sayın Yakın ve Netrec heyecanla yanına koştular, oltayı yukarı çekmesine yardım ettiler.

Sakret'i işitilmedik bir sürpriz bekliyordu.

20'lik istavrit oltasında, istavritten başka her cins balık vardı.

4 tane ikişer kiloluk karagöz, 6 tane barbunya, 10 kiloluk bir lagos, 7 tane lüfer sallanıyordu iğnelerde.

Sakret, istavrit oltasında istavrit dışında her cins balığa bir anlam veremedi:

«Yahu» dedi. «Nasıl iş bu?»

Sayın Yakın ile Netrec yılıştı:

«Kısmet efendimiz, kısmet!» dediler.

Sakret, balıkadamların oltasına balık yerleştirdiğini nereden bilsindi.

Hiçbir zaman da öğrenmedi.

DÖNELİM KARŞILAMAYA

Lazöy de geziye meraklıydı.

Sakret ile Lazöy'ün anlaştıkları nokta, bir bakıma bu gezi merakı sayılabilirdi.

Deyim uygun düşerse, gezi konusunda tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuştu.

Lazöy'ü getiren motor iskeleye yanaştı.

Lazöy indi. Karşı sahilin gazetecileri de koştular arkasından.



Şişman gövdesi, yuvarlak çeleplere benzer yüzüyle bacaklarını iki yana savurarak iskeleye serilmiş halının üzerinden yürüdü Lazöy. Geldi Sakret'in önünde durdu.

Dernek Başkanı «Hoş geldiniz!» dedi Genel Sekreterine.

Foto muhabirlerinin, yakından izleyenlerin

hayret dolu bakışları arasında Lazöy, tuttu Sakret'in elini, çekti Sakret'i kendine doğru, alnından şap diye öptü.

Sakret hiç bozmadı. Doğal bir davranış içindeymiş gibi gülümseyerek baktı Lazöy'e.

Motoruna bindi, yeğenlerini, gelinlerini, torunlarını toplayıp çekti gitti.

Lazöy eşini elinden tuttu. Yuvarlak yüzüne yakıştırdığı gözlüklerle çevresine bakındı. Merikan porselen dişler güneşte ışıldadı. Takma dişler ağzını tükürüksüz bırakıyordu, dudaklarını yaladı Lazöy.

Kalabalığın ortasından yürümeye başladı.

İskeleden yukarıya doğru yürüdü. Adalılar alkışlıyor, Lazöy selamlıyordu. Eşi ise gene değişik giysiler içindeydi. Hangi ülkeye gitse o ülkenin yöresel, ulusal giysilerini satın alan Sayın Bayan Lazöy Ada'ya pembe renkte —haklıydı, göstermeliydi beğenilen güzel sırtını— kuyruksokumuna değin açık elbisesiyle gelmişti.

Ada'daki tek gazeteci diye Lazöy'e tanıştırdılar beni. Lazöy «gazeteciler, arkamda benim» diyerek karşı sahilden gelen meslektaşları gösterdi. Ben ise karşısında duruyordum. İlgilenmedi bile benimle, yürüyüverdi. Ne gam!

Yukardaki küçücük düzlükte, kocaman bir kürsü kurulmuştu.

Lazöy kürsüye çıktı, sağa baktı, gene sağa baktı, «los»takileri görmemezlikten geldi.

Lazöy birdenbire ellerini başının üstüne kaldırdı. Kollarını göğe doğru uzattı. Ellerini bileklerinden yere doğru kıvırarak —daha sonra ünlü olan— özel selamını verdi.

Lazöy'ünkü İtler'in ünlü selamının yumuşatılmış biçimiydi.

Lazöy bekledi. Dalgalanmalar durunca, birden,

«Çalınız, çalınız, çalınız!» diye haykırdı.

İnsanlar bu seslenişin anlamını hemen kavrayamadılar —herhalde ses alma araçlarına, tu-

tanaklara geçmesin diye— Lazöy söylediğini bir kol hareketiyle anlamlandırdı.

Sağ kolu havada yarım daire çizdi, avuç içeri kıvrıldı ve cebine girdi.

Sonra Lazöy bir kez daha,

«Çalınız, çalınız, çalınız!» diye haykırdı.

El kol hareketleriyle yorumlanan bu sözleri Lazöy ikinci kez söyledikten sonra, Ada halkı da bağırmaya başladı:

«Çalalım, çalalım, çalalım!...»

Daha ilk dakikada halkla, hele Ada'nın varlıklı kişileriyle ilişki kurmuştu. Anlayan anlamayan herkesin «Çalalım, çalalım, çalalım» diye çığlık atmasından büyük bir sevinç duydu. Dudaklarını yaladı

Kürsünün altına doğru eğildi, «Çalsana davulcu!» dedi.

Davullar iki üç dakika vurdu, yeri göğü sarstı.

Ellerini havaya kaldırıp izleyenleri dinlemeye çağıran Lazöy, «Yalnız, bizim Genel Sekreterliğimiz süresince tüzük ve yasa hükümlerinin gereği yapılacaktır,» dedi.

Kürsünün altından bir grup, «Çalalım mı?» diye sordu Lazöy'e.

Sayın Genel Sekreter «Tabii, ne güne duruyorsunuz, biz niçin geldik bu göreve, davullar çalınsın!» diye yanıtladı.

Varlıklı kişilerin önderliğinde artık tüm Ada «Çalalım, çalalım, çalalım!» diye tempo tutuyordu. Davullar bir iki dakika gene göğe, taşa, toprağa vurdular güçlü sesleriyle.

Artık Ada halkının büyük bölümü «Çal-Ver-Al» sistemine inanıyordu.

«Liberal düzensizlik sistemi mutlaka başarıya ulaşacaktır» diye sürdürdü Lazöy. «Ada'nın kurtuluşu 'Çal-Ver-Al' sisteminin uygulanmasına bağlıdır. Plağı, parayı, hatta havayı çalacak, başkasına verecek, sonra daha fazla fiyatla geri alacaksınız. Başka çözüm yok!»

Orta varlıklı bir kişi Lazöy'e, «Biz iyi çalamıyoruz» diyerek elindeki davulu gösterdi.

«İşte» dedi Lazöy, «biz, sizlere bunu da öğreteceğiz. Hiç kuşkunuz olmasın. Kitaplar yayımlayacağız, sizi eğiteceğiz. Gazetelerde öyle haberler, yazılar göreceksiniz ki, bir zaman gelecek içinizden birçokları 'yahu ben neden çalmayı beceremiyorum' diye hayıflanmaya başlayacak. Esasen bu sistemi benimsemeyenlerin aramızda yeri olmayacak!»

Ayağı çıplak bir küçük çocuk, yanındaki adamın arka cebine elini uzatmıştı ki, yakalandı.

«Ne yapıyorsun lan!» diye diklendi adam. Bütün masumluğuyla yanıt verdi çıplak ayaklı çocuk:

«Büyüklerimize yetişmeye çalışıyorum.»

Bu sırada Lazöy, «Yıldızlara yetişeceğiz, birkaç yıl içinde Ada nüfusu 90 kişi artacak. İşte o zaman dosta düşmana biz ne olduğumuzu göstereceğiz» dedi. Lazöy'e göre herkes sağ kol pazularını güçlendirmeliydi. Büyük ülkeler dilerlerse araç gereç vermesindi!.. Sağ pazular bir kalktı mı Ada'nın yumruğu, Ada'ya karşı çıkan herkesin başına inerdi.

Lazöy, «Sistemin alternatifi yoktur» diyordu. Kalabalığın arasında bir ses,

«Var, çalmamak!» dedi.

Bu sözü, rüzgâr aldı götürdü, kimse duymadı bile.

Kürsüden indi. Ada yönetimi yalnızca Lazöy'ün gelişi onuruna Ada'ya hayvan getirilmesine izin vermişti.

Yeni Genel Sekreterin yorulmaması için karşı kıyıdan getirilen iki eşek süslenmiş, kürsünün gerisinde otluyordu.

Kaptıkları gibi Lazöy'ü eşeğin sırtına attılar. Lazöy'ü sırtlayanlar ter içinde kalmıştı. Üniversiteli gençler aralarında şakaya vurdular manzarayı, «Bu adam başarsa da başarmasa da yerinden kaldırılamaz» diyorlardı.



Sayın Bayan Lazöy ise kalabalığın omuzlarından bir türlü eşeğe binmek istemiyor gibi davranıyordu. İnsanların kıpırdanan elleri üzerinde mutlu görünüyordu.

Lazöy eşine, «Hadisene!» diye seslendi.

Lazöy yola çıkıyor, yeni konutuna gidiyordu, döndü Adalılara doğru:

«Tavşanlar ürer, ama bu kervan yürür,» diye bağırdı.

Önü, arkası, yanları insanlarla çepeçevrili iki eşek başlarını sağa «losa» sallayarak ağır aksak yola koyuldular.

Törenin tek tatsız olayı, Ada hoparlöründen müzik yayınını ayarlayan genç çocuğun başına geldi. Lazöy evine giderken yayımladığı bir plak işinden kovulmasına neden oldu:

«Yangın var, yangın var/Ben yanıyorum/Yetişin aa kızlar/Ben tutuşuyorum» kantosunu yolboyu dinleyen Sayın Bayan Lazöy «Bütün kızlar bana. Bu, kim oluyormuş da tutuşup kızları yanına çağırıyor!» diye Lazöy'e çıkıştı.

Lazöy ise, en çetrefil konular sorulduğu zaman verdiği yanıtla karşılamıştı karısının hiddetini:

«Hallederiz!»

Gizli, Sözlü Protokol

O gece Sakret ile Lazöy'ün dernek başkanlığı konutunda uzun bir görüşme yaptığını öğrendik.

Sakret tüzük gereği Genel Sekreterin işlerine karışmayacağını, ne var ki, her konuda görüşünün alınıp ona göre uygulamaya geçilmesini koşul olarak Lazöy'e bildirdi.

Lazöy, «Ada kamuoyu her şeyin sizin tarafınızdan yönetildiğini öğrenirse?» diye onurunu korumak isteyince,

«Canım Ada halkına bu işleyişi söyleyecek kim? Ben çıkacağım Genel Sekreter tüzükteki haklarını kullanıyor, karışmıyoruz diyeceğim. Siz çıkacak, Dernek Başkanı görevinin sınırları içindedir diye konuşacaksınız. Aslında ben buyuracağım, siz yapacaksınız! Gül gibi geçineceğiz,» dedi Sakret.

Bu önerilere vereceği yanıt için Lazöy evi aradı, Sayın Bayan Lazöy'e danıştı.

«Gutçuğum,» dedi, «ne zararı var. Konutta oturacağız, gece gündüz elektrikleri yakıp krallığımızı ilan edeceğiz. Sayın Sakret ile 'anlayış' içinde olacağız!»

Lazöy susuyordu. Karısı, «Çevrende kimse var mı?» diye sordu Lazöy'e.

«Yok» dedi yeni Genel Sekreter.

Sayın Bayan Lazöy kocacığına fısıldadı:

«Anlaş! Anlaş!.. Böylece Sakret'in kafası atıp da seni yönetim binasından, dernek genel sekreterliğinden, Ada'dan bir gece apansız gelip de atmasın, bunu işin başında engelle.»

Lazöy karısının akılcı öğütünden öyle sarsıldı ki, hemen koştu Sakret'in odasına, «Sayın Başkan» dedi, «Elbette, söylediğiniz koşullarda emrinizdeyim.»

Sakret gülümsedi, yeni Genel Sekreterinin sırtını sıvaşladı. Şu eskiler de aynı akılcı tutarlılığı gösterselerdi.

Göstermelik biçimde uygulamalar Lazöy'ün elindeydi.

Genel Sekreter öneriyi kabul ederek, Sakret'i şaşırttığını, kendisine bağladığını düşündü.

Oysa daha o odaya girmeden Sakret, Sayın Yakının getirdiği Lazöy'ün eşiyle yaptığı telefon konuşmasıyla ilgili notu okumuş, içinden, «Artık Ada'nın gerçek kralı benim» demişti.

Sakret krallığı seçmişti.

Yaşasın kral!

İki çok önemli kişi (V.İ.P) bir süre Ada'nın kalkınması ve güzelleşmesi için ekonomik konulardan söz ettiler.

Kurnaz Sakret 'liberal düzensizliği' övdü. «Dilediğiniz gibi davranınız, çekinmeyiniz» dedi Lazöy'e.

Lazöy, «Yüreğim çok geniştir, açların, açlığa mahkûm olanların, aç kalacakların gözyaşına bakmam, merak buyurmayınız» diye yanıtladı Sakret'i. Buna karşın tokların patlayıncaya, tıksırıncaya dek yemesine yanlıydı.

Konutun bahçesinde Ada'nın önde gidenleriyle, davulcular zurnacılar bekleşiyordu.

Varlıklı kişiler elleri önlerinde, Lazöy'ü kutlamak için sıraya girmişlerdi. «Hah şöyle» dedi Lazöy, «Artık hizaya girin, güçlü kimmiş bilin.»

Sakret'e döndürdü başını, «Sayın Başkan, peki bunlara kim buyruk verecek.»

Eliyle bahçedeki grupları gösteriyordu.

«Siz» dedi Sakret bağışta bulunan kimi insanların rahatlığıyla.

Pencereyi açtı Lazöy, «Çalın!» dedi.

Davullar vurulup zurnalar çalınmaya başladığı sırada, «ötekiler» hep bir ağızdan,

«Çalalım, çalalım, çalalım!» diye bağırmaya başladılar.

Lazöy memnun, Sakret'e,

«Ne çabuk öğrendiler sloganı değil mi efendim?» diye sordu.

Sakret büyük bir ciddiyetle,

«Sayenizde Sayın Gut Lazöy benim aziz Genel Sekreterim» dedi.

Lazöy «tevazu» ile başını eğdi :

«Destek ve himayelerinizle efendim.»

Yarın işbaşı yapacak olan Lazöy, Sakret'ten izin isteyerek ayrılırken Dernek Başkanı,

«Birkaç şeye çok dikkat etmelisiniz. Birincisi; dernek yönetimiyle dinsel duygularınızı karıştırmadığınızı sürekli söyleyecek, fakat dinsel duygulara önem verip —benim yaptığım gibi— konuya konuşmalarınızda özenle değineceksiniz.»

Lazöy başını eğdi : «Emrederler» dedi.

«İkincisi,» dedi Sakret, «eski yöneticiler arasında arkadaşlarınız var, biliyorum. Bunların hiçbiriyle temas kurmayacaksınız.»

Lazöy başını eğdi : «Emredersiniz efendim!»

Sakret yanından Lazöy ayrıldıktan sonra, içeriye giren Yakınına,

«Tabii emredeceğim. Ne badireler geçirerek geldik buraya. Kolay kolay teslim eder miyim gücümü, paylaşır mıyım» diyordu. Dört yıllık görev süresini, bu «işbirliği» anlayışı içinde geçirmek istiyordu. Ama ipleri elinde tutarak.

Yakınına kimi buyruklar verdi :

«Lazöy'ün her hareketi izlenecek, telefonları —tabii— dinlenecek, çevresine girip çıkanlar araştırılacak, saptanacak!»

Sayın Yakının kulakları ağzına vardı.

Cebinden bir kâğıt parçası çıkarıp Sakret'in önüne koydu :

Lazöy'ün kızı gazinoda bir zurnacı ile yanak yanağa dans ediyor, tomarla para harcıyordu. Küçük oğlu bir sürat motoru almıştı hemen. Ortanca oğlu da ünlü bir şarkıcının ünlü bir yazardan doğan kızının peşine düşmüştü.

«Tuhaf tarafı» dedi Sayın Yakın, «Yeni Genel Sekreter liberal düzensizlikten ayrıldı. Parası olmadığını açıkladı. Bir maaşa kaldı. Maaş ise belirli. Kızıyla oğlu ise Allah ne verdi ise...»

«Ne demek istiyorsun?» diye Sakret, Yakınına sert bir sesle sordu.

Sayın Yakın pencereyi açtı:

«Çalmayın!» diye bağırdı davulcularla zurnacılara.

Sakret'in yanına geldi:

«Ya günün birinde aramızdan biri çıkar da 'yeter artık, çalmayın' derse» dedi.

«Kime?»

«Kime olacak 'çal, çal' diye davulcularla zurnacıları kışkırtanlara.»

O gece, Ada'nın yabani zeytin ağaçları altında Penye, zurnacı ile buluştu.

Mehtap, denizde yıkanıyordu.

Zurnacı ilk başlardaki durgunluktan, çekingenlikten kurtuldu ve... Penye'den masum bir öpücük almaya kalkıştı.

Penye zurnacının bu girişimine fena halde bozuldu:

«Olamaz» diye haykırdı. «Hassas ruhumu zedeliyorsun.»

Zurnacı şaşırdı. Penye koşa koşa uzaklaşırken,

«Zurnacı murnacı ama, gene de 'moro romantico' insan» dedi.

Daha sonraki günler, Lazöy ile kızı arasında evlenme konusunda anlaşmazlıklar çıkacaktı.

Dul kızına varlıklı ve ünlü kişileri layık gören Sayın Bayan, bu tartışmalar sırasında şırrak diye düşüp bayılacaktı.

Tartışmalar sürdüğü sırada gözlerini açan Sayın Bayan kocası Lazöy'ün şöyle bağırdığını duyacaktı:

«Kızı başı boş bırakırsan ya davulcuya, ya zurnacıya varır!»

Sayın Bayan bu sözleri duyunca ikinci kez kendinden geçecekti.

Penye'nin aşka olan tutkusu Ada'nın sınırlarını aştı, yayıldı dalgalandı. Derneğin ilk başkanlarından 107 yaşındaki Cilo Haya haberleri anlatanlara:

«Şu davulcu, zurnacı aşkı bakalım nasıl bitecek?» diyordu.

Finita La Commedia!

Sayın Bayan hışımla içeri girdi:

«Finita la commedia» dedi.

Lazöy elindeki balonu havaya attı, bir adım öne çıktı, balon arkasından yere düşerken, sağ ayağını hafifçe kaldırıp balona yumuşak bir dokunuş yaptı.

Yeşil balon yeniden havaya yükseldi.

Sayın Bayan,

«Dio!...» diye bir çığlık attı.

Balon yükselirken Lazöy öne bir adım attı, zayıflamak için bu hareketleri her gün yapıyordu, balon arkasından yere düşerken sağ ayağını hafifçe kaldırıp balona yumuşak bir dokunuş daha yaptı. Balon havalandı.

Sayın Bayan bir çığlık daha attı:

«Carrissimia.. Ahhh, dio!» dedi.

Lazöy durdu, Sayın Bayana döndü:

«Nedir bu söylediklerin bir şey anlamıyorum» diye çıkıştı.

Sayın Bayan yumuşak adımlarla Lazöy'ün yanına geldi, ellerini uzattı, saçlarını karıştırdı:

«Ahhh, matto!» dedi bu kez.

Lazöy burnunu kıvırdı. «Yeni kuşdili bu mu?» diye sordu Sayın Bayana.

Sayın Bayan Lazöy'e burun kıvırdı :

«Hayır canım, matto'm benim, İtalyanca» dedi.

Lazöy, anadilini konuşmayı beceremeyen bir kadının İtalyanca paralamasına için için güldü:

«Kim öğretiyor sana İtalyancayı» diye sordu Sayın Bayana.

Sayın Bayan Lazöy'sel bir manevra yapmanın zamanı geldiğini anladı :

«Damadımız» deyiverdi. Damat, İtalya'da geçirdiği bir haftada, öğrendiği sözcükleri yazıp Sayın Bayana vermişti.

Lazöy, 'damat' sözcüğünü işitince yüzü asıldı, bir köşede duran yeşil balona bir tekme attı :

«Benim davulcudan damadım olamaz, anlıyor musun olamaaaaz!» diye haykırdı.

Şişman Sayın Bayan umulmayan çeviklikte bir hareket yaptı :

«Finita la commedia!» dedi.

Lazöy, «Bırak Allah'ını seversen bu İtalyanca mıdır ne karın ağrısı dilse. Söyle nedir bu 'mangırta la... Beceremiyorum söylemesini, söyle Allah'ını seversen» diye çıkıştı Sayın Bayana.

«Finita la commedia!.. Güldürünün sonu!..» dedi Sayın Bayan ve açıkladı :

«Kızımız» dedi, «davulcuyla evlenmekten vazgeçti.»

Lazöy kendinden geçti : «Kızım benim» dedi. Neredeyse ağlayacaktı. «Yavruum» dedi yeniden, kendini koltuğa attı :

«Demek.. Demek?.»

Sayın Bayan, «Gutçuğum» dedi, «Evet, vazgeçti evlenmekten!»

Lazöy, ellerini havaya kaldırdı, yıllardır unuttuğu yakarış sahnelerinden birini daha ya-

şamaya hazırlandı, «Allllaaaa» derken, Sayın Bayan ağzını elleriyle kapadı:

«Carrisimia, sevgilim, matto'um, çılgınım, lütfen 'Dio', Dio!»

Lazöy, «Peki, ama bu 'Dio' kim?» diye sordu Sayın Bayana.

Sayın Bayan biraz alaylı, biraz küçümser bir davranışla,

«Bir zamanlar moda olduğu, siyasal yaşantına etkisi olacağı için ağzından hiç düşürmediğin bir sözcük bu Gutçuğum» dedi.

Lazöy, «Yani?.. Yani?..» diye kekeledi, «Allah sözcüğünün İtalyancası mı bu?»

«Evvvet efendim, kocaman bir 'si'» diyen Sayın Bayan, Lazöy'ün boynuna atladı:

«Dio» dedi Lazöy!

«Bravo» diye alkışladı Sayın Bayan. «Biliyordum hemen kavrayacağını, işte ben bu 'zekâyla' evlendim.»

«Ama» dedi Sayın Bayan, «Hemen 'letto matrimenio' almamız gerekiyor Gutçuğum» dedi.

Lazöy, «Sen alıver iki üç kilo, parasını veririm» dedi. «Artık düşünmem lazım, Ada kamuoyuna üç beş gün üzerinde konuşacakları bir şey, bir... 'kamuoyu oyuncağı' bulmalıyım.»

Sayın Bayan, Lazöy'e sokuldu, çenesindeki küçük gamzeye işaretparmağını uzattı, dokundu:

«'Letto matrimenio' ne biliyor musun tatlı, şişman çocuk?» dedi kocasına.

Lazöy dalgın, «Afrika'da yetişen bir çeşit armut herhalde canım.»

Sayın Bayan,

«İyisini başkaları yer herhalde biz değil» diye eleştirici kızgın sesle Lazöy'e baktı. Lazöy, Sayın Bayana baktı:

«Eeee?.. Ne peki?..»

Sayın Bayan saçlarını düzeltti, dudaklarını ıslattı:

«İki kişilik karyola» dedi.

«Kim için, konuklar mı geliyor gene?» diye sordu Lazöy. Sayın Bayan hiç istifini bozmadı, Lazöy'ün geçireceği şoka kendini hazırladı:

«Hayır kızımız için» dedi.

Fırladı, gitti, bir tekme attı balona, patlattı.

«Hani evlenmiyordu?»

Sayın Bayan sakin bir sesle,

«Davulcuyla evlenmiyor dedim, ama zurnacıyla evlenecek!» dedi.

Lazöy yere çöktü. Başını ellerinin arasına aldı:

«Şimdi benim Ada halkı indinde itibarım ne olacak» diye sordu eşine. Sayın Bayan yavaşça geldi Lazöy'ün yanına, «Sen her zaman 'her meslek kutsaldır' demez miydin?.» dedi.

Lazöy sesini çıkarmadı. Sayın Bayan, Lazöy'ün sustuğunu görünce sürdürdü konuşmasını: «Sen her zaman 'davulcular iyi çalamıyor, zurnacılar daha iyi' demez miydin?»

Lazöy sesini çıkarmadı. Sayın Bayan sürdürdü: «Sen her zaman 'kim elini çabuk uzatırsa, o kazanır' demez miydin?»

Lazöy sesini çıkarmadı, Sayın Bayan tamamladı:

«Zurnacı elini çabuk tutmuş» dedi. «Kızımız iki buçuk aylık hamile.»

Lazöy, sırtüstü devrildi:

«Dio! Allahım!» diye inledi.

«Kim söyledi kızımızın hamile olduğunu?» diye karısına sordu Lazöy. Sesi sertti:

«Kim olabilir Gutçuğum» dedi Sayın Bayan. «Elbette doctore mio'm.»

«Kim, kimm?»

«Doktorcuğum Gutçuğum, doktorcuğum söyledi» dedi Sayın Bayan.

«Gözüme görünmesin» dedi Lazöy sinirli bir sesle. «Kızı kesinlikle görmek istemiyorum artık.»

Sayın Bayan, Lazöy'e yaklaştı, saçlarını karıştırdı:

«Sen 'rekabete' inanırsın değil mi Gut» dedi. Sesi öylesine dingindi ki, Lazöy eşine bakarken göğsünü kabarttı: «Rekabet demek, bu Ada'ya günü gelince kimsenin rakip olamayacağı, yıldızlara giden uluslara erişen, insanlarının ufukların nuruna koşması, altın sahillerinde yükselen bacaların gölgesinde denize girenlerin... Öhhööö... demektir, biliyorsun işte» diye açıklamasını tamamladı.

Sayın Bayan «İşte bu 'rekabet' öğesini o denli benimsemiş ki insanlarımız Gutçuğum, damadımıza bir 'rakip' var» dedi.

«Anlamadım» dedi Lazöy.

Sayın Bayan, «Anlayacağın 'davulcu' da hakkın kendinde olduğunu iddia ediyor.»

Lazöy, «Bu rekabet değil, rezalet!» diye haykırdı.

«Sus!» diye terslendi Sayın Bayan. «Sen, bu Ada'nın bugüne dek görmediği ölçekte bir Genel Sekreter değil misin?»

Lazöy göğsünü kabarttı.

«Sen!» dedi Sayın Bayan. «Bugüne dek göremediği 'rekabeti' Ada'ya getiren adam değil misin?»

Lazöy karşıdaki aynaya baktı, gözlüklerini düzeltti, göğsünü kabarttı.

«Sen!» dedi Sayın Bayan. «Rekabetin verimi arttıracağına inanan, inandırmaya çalışan insan değil misin?»

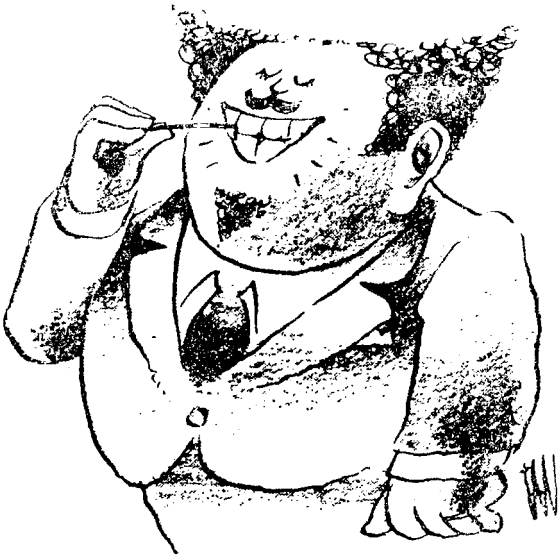
Lazöy, gururla başını kaldırdı, takma dişleri heyecanlandığı zaman hep ağzını kuruturdu dudaklarını yaladı, aynaya baktı, göğsünü kabarttı.

«Sen!» dedi Sayın Bayan. «'Bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler' demiyor musun her zaman?»

Lazöy sustu.

«Öyleyse» dedi Sayın Bayan. «kızımızla evlenmek için rekabete girişen ve girişken iki adaya nasıl karşı çıkacaksın?»

Lazöy teslim oldu : «Haklısın!»dedi. Ne de



olsa 'ilkeler' konuşmuştu.

«Tabii, haklıyım» dedi Sayın Bayan.

«Ama Ada kamuoyuna, Sakret'e ne diyeceğim ben?» diye sızlandı Lazöy.

«Gayet kolay» dedi eşi. «Sakret'i görünce başına gelen bu dertten yakınacaksın, kızımıza söyleyeceğim, bir süre onunla yanyana gelmeyeceğiz, konuşmayacağız, Ada halkıyla karşılaşınca boynumuzu hafif büküp, 'başımıza bu da geldi' dercesine mahzun mahzun yüzlerine bakacağız.»

«Yani?»

«Her zaman olduğu gibi ala-Merikan yutturacağız» dedi Sayın Bayan şuh bir sesle. Lazöy koştu eşinin yanına, sarıldı, «Sen dünyanın en akıllı kadınısın» dedi ve öpmeye, geniş koltuğa sürüklemeye çalıştı, ama Sayın Bayan,

«Piano, pianò!» diyerek Lazöy'ü itti.

Lazöy, «Sen hiç merak etme karıcığım, piyano da alırım sana, piyano da» dedi.

Sayın Bayan tavana baktı.

İçini çekerek, «Gut» dedi, «ahh, Gutçuğum bir türlü öğrenemeyeceksin. 'Piano' demek, aklına gelen 'piyano' değil. 'Yavaş yavaş' anlamında bir sözcük bu.»

Lazöy kızdı, «Basta!» diye bağırdı. «Yeter!»

Lazöy'ün canı sıkılıyordu. Sekiz gündür hiç geziye çıkmamıştı. Ada'nın yabani zeytin ağaçlarına, keçiboynuzlarına, denize bakmaktan sıkılmıştı. Hele Ada halkının ikide bir yaşam sıkıntılarından gelişigüzel, her gördükleri yerde söz etmelerinden sıkılmış, bezmişti. Sakret'e imreniyordu. Atlıyordu deniz motoruna, şu ada senin bu ada benim geziyordu.

Yanına torunlarını, yeğenlerini alıyor, gittiği dinlence yerlerinde arada sırada küçük gezintiler yapıyor, halka açık plajlardaki kabinleri inceliyor, kimi yerde buyruklar veriyordu. Ama hiç kimse çıkıp da Sakret'in bu denli çok gezmesinden söz etmiyordu.

«Ya ben?» diye geçirdi içinden. «Ya ben zavallı, nihayet her ayın 26 günü geziye çıkıyorum diye söylenmedik kalmıyor, oysa gittiğim yerlerde iş için oradan buraya koşmaktan canım çıkıyor» diye düşünüyordu.

Zeytinleri satacaksın, keçiboynuzunu pazarlayacaksın!.

«Sakret'in dokunulmazlığı var» dedi yüksek sesle.

Rahatlamış, gevşemiş Sayın Bayan,

«Ne diyorsun sen tontoncuğum» diye sordu Lazöy'e.

«Hiç» dedi Lazöy, «bir geziye çıkmayı düşünüyorum da.»

Sayın Bayanın gözleri açıldı, «Ben de, ben de» diye sevinç çığlıkları attı.

Fakat ilk önce «Geziye bir gerekçe bulmalı» Sakret'i görüp, onaydan geçirmeliydi.

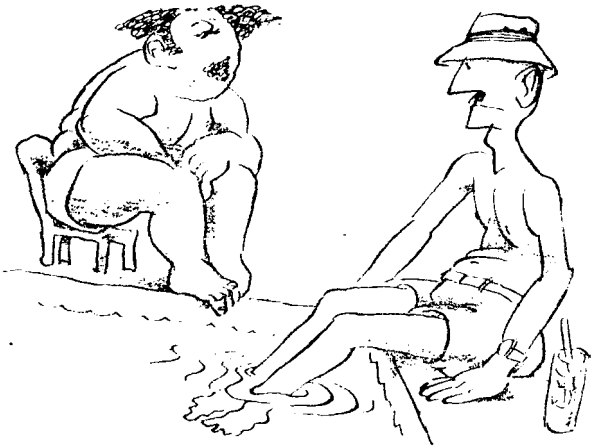
Sakret, havuzun kenarında güneşleniyordu:

«Gel benim Genel Sekreterim, gel» dedi Lazöy'e.

Lazöy mayosunun önünde ellerini kavuşturdu, itaatkâr bir evlat gibi Sakret'in gösterdiği küçük hasır iskemleye yerleşti.

Lazöy uzak bir doğu ülkesi olan Matenza' daki ticari olanaklardan söz etti. Sakret, gözlerini kıstı, tilki çizgileri yüzüne geldi, yerleşti:

«Gidiver Matenza'ya, yap işleri dön!» dedi. Lazöy onayın bu denli kısa sürede çıkacağını



sanmıyordu, oysa Sakret'in daha büyük bir geziye çıkacağını elbette bilmiyordu. Sıkıntılı, üzgün davranışlarını sergilemeye çalışırken Sakret,

«Geçen gün baktım da çevremi alanlara, nerede o bizim gençlik yıllarımızın gençleri» diye ortaya bir laf attı. Lazöy algıladı dokundurmayı:

«Efendimiz» dedi Sakret'e, «ne kadar haklısınız, söz dinlemiyor, dilediklerini yapıyorlar.»

Sakret, hafif gülümsüyor, gözlerini kısmış Lazöy'e bakıyordu.

Lazöy, bir duraksama anı geçirdi. Nasıl söyleyecekti, nasıl bir açıklama yapacaktı, hemen kestiremedi, «ortamı» iyi değerlendirip konuş-

ması gerekiyordu. Sakret ise, Lazöy'ün bu sıkıntısını anlıyordu, ne var ki, Sakret konutunun bodrum katındaki «gözleme odasından» Lazöy'ün eşiyle yaptığı kızıyla ilgili konuşmanın içeriğini virgülüne dek biliyordu.

«O kadar haklısınız ki efendimiz» dedi Lazöy, «şu benim kız, söz dinlemiyor.»

Sakret, bilmemezlikten geldi: «Ne var, okul sınavlarında bir pürüz mü?» dedi Lazöy'e.

Lazöy, «Tutturdu 'davulcuyla' evleneceğim diye, direndik, şimdi gitmiş 'zurnacıyla' evleniyor» dedi.

Sakret, başını iki yana salladı, «Bugünün gençleri, oysa geleceğimizin umudu onlar, değil mi?»

«Öyle ama, dinlemiyorlar efendimiz» dedi Lazöy. «Biz de kızımızla hiç konuşmamaya, ne yaparsa kendi başına yapmasına karar verdik. Ama çok üzgünüz.»

Sakret, «Sen bunları başkasına yuttur» diye geçirdi içinden.

«Vah vah, çok üzüldüm» dedi. «Bari hemen çocuk yapmasa da yaşamlarını bir düzene koyduktan sonra bunu düşünseler.»

Sakret'in bu eklentisine Lazöy şaşırdı, duraksadı:

«Maalesef hamile» demek zorunda kaldı.

Babacan bir davranışla başını sallayan Sakret. «'Tez başlayan tez sonuç alır' Genel Sekreterim, bırak doğursun» dedi.

Bir de yol gösterdi: «Ya da aldırın çocuğu» dedi Sakret.

Lazöy, «Kız direnir, anası pek istemez. Anasını boş verelim, ama kız direnirse?..» diyecek oldu. Sakret, seslendi, «Getir şu bizim narkozu.»

İki metre saplı kocaman bir tokmak getirildi. Sakret'in yanına bırakıldı:

«Narkoz politikası uygula» dedi Sakret, Genel Sekreterine.

Baktı ki Lazöy ne demek istediğini anlamıyor. açıkladı:

«Ben» dedi, «çok uygar bir yol buldum, herhangi bir konuda direnen çıkarsa, sorunu çözünceye dek 'narkoz' politikası uyguluyorum. Tokmağı arkamda saklıyorum, direnenin yanına gidiyorum gülümseyerek, sonra birden tokmağı başına indiriyorum, kendinden geçiyor.»

Lazöy, hayretle bakıyordu Sakret'e. Dernek Başkanı, «sorun çözüldükten sonra narkozdan kurtuluyor ve bakıyor ki direnmesi boşunaymış» dedi.

«Al, narkozu götür, kızına bu politikayı izle, çocuğu hemen aldır bayılınca» dedi Sakret.

«Efendimiz ne kadar akıllısınız, bilgesiniz» dedi Lazöy yılışarak. «Siz bir kurtarıcısınız!»

To Be Are Not To Be !

Mikropsuz havuz suyunda terini atan Sakret, Genel Sekreterinin gitmesine izin vermeden önce, «Haa, aklıma geldi, bir iki konu var» dedi.

«Emrediniz efendimiz.»

«Birincisi» dedi Sakret. «Şu 'dilekçe' sözcüğünü hiç sevmiyorum, bunu değiştirelim.»

«Emredersiniz.»

«Nasıl değiştireceğiz, ben düşündüm, bir yol buldum, ama tabii siz genel sekreterlikte çalışıp bunu değiştirebilir, geliştirebilirsiniz.»

«Emredersiniz efendimiz.»

«Benim bulduğum yöntem şu» dedi Sakret:

«Ne demek 'di-lek-çe'. 'Dile küçük bir ek yapmak' gibi bir şey bu. Bana göre, bu sözcüğü mesela 'dilek' diye kısaltmalı, ya da sadece 'dile' ye çevirmeli.»

Lazöy, «Sadece 'dile' desek, efendimizin yüceliğine çok uygun bir sözcük de olabilir, hani 'dile benden ne dilersen' gibi» diye fikrini söyledi.

«Yok,» dedi Sakret, «o zaman krallığımı 'resmen' açıklamış olurum ki, bunu istemem.

Hem kral gibi olmak, hem de olmamak daha iyi.»

Lazöy, «Sanki Adalılar böyle düşünmüyormuş gibi» diye geçirdi kafasından, ama,

«To be are not to be» dedi.

«İşte mesele de bu» diyen Sakret, Genel Sekreterin sözünü onayladı.

Sakret sonuç alan adamdı: «Öyleyse bundan böyle 'dilekçe' yok, 'dilek' sözcüğü var, bunu duyuralım halkımıza» dedi. Sakret, memnun, gülümsedi.

Kısa bir suskunluk oldu. Sakret düşünüyordu. Lazöy düşünür gibi görünüyordu. Dinginliği Sakret bozdu:

«Bir de şu derneğin eski yöneticileri meselesi var» dedi Lazöy'e.

Dernek eski yöneticileri gazinoda hemen her gün konuşuyorlardı. Tavşanlarla yılanlar sorununa değinmiyorlardı, ama nasıl bir dernek yönetimi getirilmesi gerektiğine değinen «kişisel görüşlerini» açıklıyorlardı. Sakret özenle bu konuşmaları izliyordu. Bunlar «bitmiş adamlardı» aslında. Yeni baştan ayağa kalkıp Ada halkının güvenini kazanmaları olanaksızdı, öyle düşünüyordu Sakret:

«Genel Sekreterim, biliyorum siz de rahatsız oluyorsunuz bu konuşmalardan, yapılacak şey şu» dedi.

Lazöy dikkat kesildi.

Sakret «Bırakın konuşsunlar» dedi Lazöy'e «hiç rahatsız olmayın, bir gün gelecek bunlar dayanamayacaklar, gene birbirlerine düşecekler. Adalılar da gene görecek bunların laftan başka, tartışmadan başka bir şey üretemediklerini.»

«Çok doğru efendimiz» dedi Lazöy, «aynen uygulayalım.»

«Cevap da vermeyin bunlara» diye buyurdu Sakret.

«Vermem efendimiz» dedi Lazöy.

Sakret, Genel Sekreterinin söylediklerini

onaylamasından, izin almaksızın adımını bile atmamasından çok memnundu.

Çevresi Genel Sekreterin bu denli yumuşak başlı olmasından çok memnun olduklarını Sakret'e birkaç kez söylemişlerdi. Lazöy'ün mayosunun önünde birleştirdiği elleriyle, başı hafifçe önünde, söylediklerini dinleyip onaylamasını bir süre izledi, gülümsedi:

«Size, benim çevrem, geçenlerde konuştum, Yakınım dahil, bekçiler, gönüllüler, bir ad takmışlar» dedi.

Lazöy irkildi. Sakret'in umulmadık anda öyle benzetmeleri vardı ki, çok rahatsız olmuştu, örneğin Genel Sekreteri için «manda yüreği gibi geniş yürekli adam» demişti bir kezinde, aylarca bu benzetmenin etkilerini silmek için kuzu gibi görünmeye çalışmıştı.

Sakret, Genel Sekreterin sıkıntısını sezdi, kurnazdı o:

«Diyorlar ki bana» dedi Lazöy'e. «Genel Sekreter 'melek' gibi adam.»

Lazöy çok sevindi, belli etmedi, başını önüne eğdi, «Teveccühünüz efendimiz» diye mırıldandı.

«Yok, yok» diye üsteledi Sakret, «'Melek' gibi adamsın, doğru.»

Lazöy ise dış görünüşüyle bu iltifattan utanmış, sıkılmış bir insan görüntüsünü sürdürürken içinden,

«Tabii 'melek gibi adamım', her dediğine 'evet' dedikten sonra kim olmaz ki» diye geçiriyordu.

«Güle güle git geziye Genel Sekreterim» dedi. Sakret. Ama bir şey unutmuş gibi birden «Haa, aklıma gelmişken sorayım, yanınıza gazeteci alıyor musunuz bu gezide?» diye sordu.

Lazöy'ün yanıt vermesini beklemeden, «Bir mikrop yetmiyormuş gibi Ada'da, bir de ötekilerle gidiyorsunuz, yazmadıklarını bırakmıyorlar sizin için» dedi. Lazöy de sıkıntıdaydı, ama

«Var ya da yok kokakrasiyi» idare edip gidiyordu işte.

Ama, Sakret'in ne demeye getirdiğini anlıyordu:

«Efendimiz çok haklısınız, gazetecileri yanıma almayayım» dedi.

Sakret, «Yooo, bu da olmaz» diye karşılık verdi. «O zaman yaptığımız onca fedakârlığı göz önünde tutmaksızın düşmanlarımız neler demezler. Dernek yöneticileri kokakrasinin ilkel şartlarına bile sırtlarını dönüyorlar diye söylemediklerini bırakmazlar.»

Lazöy, «İzin verin efendimiz, bir çare bulayım ben.»

Sakret, bir süre düşündü, «Bence» dedi, «bunları uçaktan atıverin.»

Lazöy «Nasıl?» diye sordu, hayret içinde.

«Bir demeç verin geziye gitmeden önce, 'her koyun kendi bacağından asılır' deyin ya da 'gemisini kurtaran kaptan' veya 'parayı veren düdüğü çalar'.»

Lazöy, «emredersiniz» deyip Sakret'in yanından ayrıldı.

Genel Sekreterin Matenza'ya gideceği resmen duyuruldu.

Lazöy gazetecilere kısa bir demeç verdi, geziye katılması olası gazetecilerin durumunu özetledi:

«Parayı veren düdüğü çalar... bu, bir.

Gemisini kurtaran kaptandır... bu da, iki.»

Uçak bulutların üzerinden süzülerek uçuyordu uzaklara doğru.

Geri sıralarda işadamları, gazeteciler, dernek yetkilileri aralarında konuşuyorlardı.

Lazöy kaptanın yanına gidip konuştuktan bir süre sonra hostesi çağırdı:

«Kaptana 'vakit geldi' deyin» buyruğunu verdi.

Uçak alçaldı.

Artık tarlalar, evler, yollar iyice seçiliyordu.

Birden kaptanın sesi,

«Kaptanınız konuşuyor ve buyuruyor» diye uçağın içinde dalgalandı. «Gazeteciler için yolumuz buraya kadar, hepsi aşağıya atlasınlar» dedi.

Yetkililer donakaldı, işadamları sevindi.

Gazeteciler hiç bozmadı. Kapı açılmıştı, rüzgâr içeriye doluyordu.

Çantaları ellerinde sıraya girdiler.

Sıranın sonundaki yaşlı gazeteci, Lazöy'e sokuldu:

«Sakret'in buyruklarını biliyoruz, sizin iki cümlelik demecinizden de gereken anlamı çıkardık, bakın şimdi ne olacak» dedi.

İlk başta gençler atladı, arkadan ötekiler ve birden gökyüzünde rengârenk paraşütler açıldı.

Yaşlı gazetecinin paraşütü açıldığında üzerinde büyük harflerle «Sakret ve Lazöy'e saygılarla» yazısı okundu, hemen altında nanik işareti yapan bir adamın resmi görüldü.

Lazöy, «Allah kahretsin, Dio Allahını» diye söylendi.

Sayın Bayan,

«Boş ver Gutçuğum canını sıkma, bak ne diyeceğim, Matenza'da çok ucuza siyah inciler...»

Rengârenk inciler gibi uçuşan paraşütlere gözü takılan, eşinin söylediklerini duymayan *Lazöy,*

«Gene alta düştük» diye mırıldandı.

Lazöy Ailesi Dışa da Açılıyor

Dedik ya, çok kurnaz adamdı Sakret. Lazöy'ü desteklemiyor, destekler gibi görünüyordu. Günü gelecek Lazöy'ün Ada halkı önünde ekonomik, sosyal sıkıntılardan çok, Sayın Bayan ve çocukları yüzünden yaralar alacağını, bu ölüm-

cül yaraların Lazöy'ü bir anda yere sereceğini hesaplıyordu.

Bir süre sonra Sakret'in bu hesabını doğrulayan kimi olaylar Ada'da işitilmeye başladı. Tabii, Sakret, Genel Sekreterinin ev yaşamını Yakını aracılığıyla bütün ayrıntılarıyla biliyordu. Fakat Lazöy'ün iç yaşantısını halkın bilmesine olanak yoktu.

Hele Sayın Bayanın serüvenleri gün ışığına çıkınca Lazöy'ün gerçek yüzünü örten maskeler aşağıya inecekti.

İşte o zaman!



Adalılar arasındaki bu söylentileri duyan Sayın Bayan, dağlar gibi görkemli gerisine şap şap ellerini vurarak «Umurumda değil şekerim!» diye söylendi.

'Şekeri' ise, «Karıcığım, gülüm, tombulum, böyle deme, Adalıları bir yana at, boş ver, ama

Sakret ile bekçilerin diline düşersek pahalıya öderiz» diyordu.

Sayın Bayan, Lazöy'ün kafa tutmaktan, eleştirmekten çok uzak tutumuna karşı yüzünü buruşturdu:

«Sen oldum olası,» dedi, «hep silik, bir kenara çekilmiş insan olacaksın, yani adam olamayacaksın.»

Cesaretini bir saniyecik toplayan Lazöy,

«Neden?» dedi.

Sayın Bayan anlattı:

«Merika'da bize uzmanlar neler öğütlediler: 'Halk gibi yaşayın, halkın dikkatini çeken olaylar yaratın. Gereğinde her şeyi yapmaktan çekinmeyin' demediler mi?.. Şimdi ben ve çocuklarım işte bu gereği yerine getiriyor, Merikalıların öğütlediği gibi dikkatleri üzerimize topluyoruz. Şu yüzünün, vücudunun biçimine bak! Eğer biz olmasak seni bu Adalılar bir günde unutur.»

Lazöy başını önüne eğdi. Karısına karşı çıkmanın olanaksızlığını elbette biliyordu. Evlendikten sonra Lazöy, karısından iş yaşamıyla ilgili hiçbir şeyi saklamamıştı. Anlattıkça hem rahatlıyor, hem de Sayın Bayanın ilginç fikirleriyle görevinde daha başarılı olmanın yollarını buluyordu.

Yalnız dertlendiği bir nokta vardı: Sayın Bayan, arada sırada kendini tutamıyor, derneğin önemli işlerinde söz sahibi olduğunu kanıtlayacak açıklamalar yapıyordu.

Örneğin, Galamanya'da diledikleri gibi gezip, istedikleri gibi alışveriş yaptıkları sırada dernek üyelerinden birinin —onlara göre— anlamsız konuşmalar ve girişimler yaptığını öğrenmişlerdi. Lazöy'e göre adamı 'idare' ederek dernek bünyesinden atmamak gerekiyordu. Sayın Bayan, yatak odalarına çekildikleri zaman en 'nü' haliyle Lazöy'ün karşısına dikilmiş,

«O adamı kolundan tuttuğun gibi dernekten atacaksın» diye bağırmıştı. Kat kat yağlı

vücudunu sağa sola sallamış, ellerini beline koyarak Lazöy'den yanıt beklemişti. Lazöy, yıllardır topagrafyasını çıkardığı bu vücudun sinirli titreyişleri karşısında fazla direnememiş, «Elbette hayatımmmm!» diyerek karısını kucaklamıştı.

Lazöy dönmüş, Sayın Bayan midesini muayene ettireceği bahanesiyle Galamanya'da kalmıştı bir süre daha. Her sabah Lazöy'den 'istemediği kişiyle' ilgili aldığı raporlar, Sayın Bayanı doyurmamış, bindiği gibi uçağa geri dönmüştü. Sayın Bayan, uzaklaştırılmasını istediği yetkili kişiyle ilgili sorulara Lazöy'den daha oturaklı bir yanıt vermişti:

«Olaydan haberim yok, şimdi Ada'ya gidiyorum, orada geniş bilgi alacağım» demişti.

Bilgi almış, Lazöy'e dersini vermiş 'istemediği yetkili kişi' Ada'dan atılmıştı.

Kuşku yok, kimi Ada kadınlarını Sayın Bayanın bu davranışları rahatsız etmiyor, tersine beğenilerini kazanıyordu. Dahası Ada'da çamlar altında, gazinoya gidiş gelişlerinde, ya da gezilere çıktıkları zaman elele tutuşmalarını Ada kadınları «kumrular gibi sevişen çift» diye niteliyorlardı. Ada'ya yaz dinlencesine gelen bir psikoloğa —adını vermiyorum, başı Sayın Bayanla belaya girebilir— sormuştum:

«Toplumun kaldıramayacağı bu tür olayları yapan sorumlu bir kişinin eşini, Ada kadınlarının genellikle onaylamasının nedeni ne olabilir?»

Duraklamadan yanıtladı:

«Bu tür davranışları onaylayanları ikiye ayırmak gerek. Birinci grupta, evlilik yaşamları boyunca sekste doyuma ulaşmayanlar vardır. İkinci grupta ise aile bireylerinin, hele anne ile babanın böyle olmasını isteyenler yer alır, bu nedenle 'kumru gibi sevişen çift' deyimi halk arasında önemli bir değer taşır.»

«Kendinden söz ettirmek» hastalığı, Sayın Bayanda tutkuya dönüştükten sonra, bir gün,

Ada'nın hoparlörlerinden yayımlanan çağrıyla halk şaşkına döndü :

Sayın Bayanın Ada gazinosunda 'halk için halkla beraber' bir gösteri yapacağı açıklandı. Koştuk, gittik. Gazinoya gelenler, gösteri başlamadan önce Sayın Bayanın sağlık, sosyal yaşam ya da —hiç ilgilenmediği— ekonomik konularda ilginç ve örnek bir gösteri sunacağını sanıyordu.

Sayın Bayanın kızı ses sanatkârlarıyla yakın arkadaştı, gazinolarda sahneye çıkıp sahne sonrası yolunu bulan ünlülerle hemen her gün birlikteydi, onların özel olarak banda söylediği şarkılardan —tıpkı sevgilileri gibi— özel bir koleksiyonu vardı. Sayın Bayanın kızı öylesine yufka yürekli, öylesine duygulu genç bir duldu ki, öylesine geniş sanat tarihi bilirdi ki, ses sanatkârlarıyla mutfakta yemek pişirmeyi, onlar gibi giyinip baldır bacak sergilemeyi «sanatçı yaşamının gereği» sanıyordu. Nitekim Lazöy kızındaki her kula nasip olmayan sanat aşkını 'takdir' ettiğini hemen her yerde övünerek söylüyordu. Bu yüzden kızını serbest bırakmış, davulcularla zurnacılarla yaşamasına göz yummuştu.

Sayın Bayanın puf yatağı örneği, yumuşak dolgun gövdesine olan hayranlığı, kızının aynı vücut güzelliğine sahip olmasıyla kimi zaman çakışıyor, içini çekerek, «Bu kızcağız nasıl oldu da dul kalabildi. Yarabbim ne enayi erkekler var bu vücudu bırakıp gidebilen.» diye toplumsal eleştirilerde bulunuyordu.

Gazinoda Sayın Bayanın kızına ait şarkı koleksiyonundan hopariörlere yansıyan iç gıdıklayıcı «ah'lı, of'lu» müzik başladıktan birkaç dakika sonra, Sayın Bayan, topuklarına değin uzun bir ipekli —başka kumaş kullanmazdı— giysiyle karşımıza çıktı.

Alkışların dinmesinden sonra yuvarlak, dolgun yüzüne bütün dişleri, kırmızı etli dudaklarıyla gülümseme yapıştıran Sayın Bayan,

«Bugün erişkin hanımlarımız için bir defile sunacağız. Moda defilesi!» dedi.

Adalı gençler alkışlıyor, ıslık çalıyor, Sayın Bayana bağlılıklarını bildiriyorlardı.

«Bakalım beğenecek misiniz?» dedi Sayın Bayan.



«Haddimize mi» sesleri yükseldi gazinoda. İlk önce genç bir kız çıktı. Tek parça, deniz mavisi bir mayo sundu. Yürüdü, ilerledi, dolaştı gazinonun sandalyeleri arasında. İkincisi iki parçalı bir mayo sundu. Arkası gelmedi. On beş yirmi dakika geçmiş gösterinin arkası gelmiyordu. Islıklar, çay bardaklarına kaşıkların vurulmasıyla protestolar başladığı sırada, müzik sustu, birden davullar vurulmaya başladı, zurnalar yeri göğü havaya kaldırdı.

Kimsede çıt yok ve bir ses, «Şimdi huzurlarınızda» diye seslendi mikrofondan, «Şimdi huzurlarınızda, kadınlarımızın kadını, Sayın Lazöy'ün yıllardır hayranlığını yitirmediği, akıllılar akıllısı eşsiz kadınımız, kraliçemiz, bir tanemiz Sayın Bayan!» dedi.

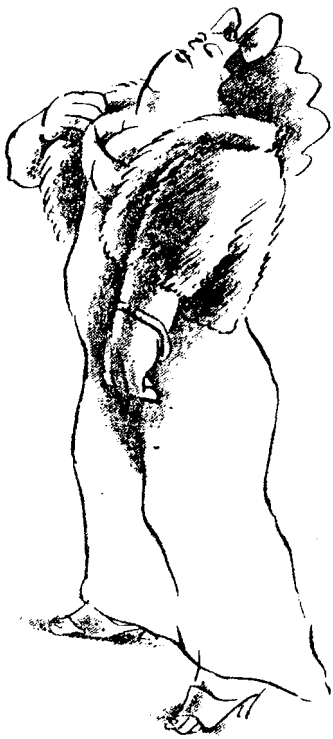
Birden Sayın Bayan, «*Vizon*» kürküne sarınmış çıktı geldi ortaya.

Kimseden ses çıkmıyordu. Kadınlar aralarında iç çekiyor, vizonun güzelliği karşısında dilleri tutulmuş öyle bakıyorlardı.

Sayın Bayan yarattığı olumlu tepkinin hazzını yaşadıktan sonra, birdenbire hiç beklenilmeyen bir davranışta bulundu:

Vizon kürkü birden açıverdi.

Tek parçalı bir mayoyla bir görüntü gözlerimizin önüne serildi. Sayın Bayanın göğüsleri, şişman vücudu önümüzdeydi... Kumaşın üzerine dalga dalga vücut yağları iniyordu.



Gazinoda çıt çıkmıyor, kadınlar hayret dolu bakışlarını Sayın Bayandan ayıramıyor, nutku tutulan gençler, ıslık çalamıyordu. Gazino-

yu dolduranlara sanki sihirli bir el dokunmuş, hepsini oracıkta donduruvermişti.

Sayın Bayan, bu anlamlı, olumlu gösterisiyle herkesi şoka uğrattığını saptadıktan sonra, kürkün önü açık, sağa losa, salınan adımlarla yürüdü.

Önümüzden geçerken baktım, sağ koltuğunun altında siyah bir 'ben' vardı. «Los» memesinin üzerinde dövme ile yapılmış iki harf: «GL»

Sayın Bayan çıkarıp kürkü de attı kenara. Vücuduyla herkesi şaşkına uğratan, gösterisiyle halkı yere çarpan olayın tadına varıyor, bakışlarını her bir yanda gezdiriyordu.

Ancak gazinodaki dinginlik bir süre sonra, Sayın Bayanı rahatsız etti. O, alkışlanmaya, ilgi çekici eylemlerinden sonra halk tarafından coşkuyla karşılanmaya alışmıştı bir kez.

«Eeeee, ne diyorsunuz?» diye sordu.

Adalılar ayıldı, şoktan kurtuldu, gerilerden biri alkışlamaya başladı. Alkış bulaştı herkese. Islıklar, bravo sesleri, «Yaşa anamız!» diye bağıran gençlerin coşkulu gösterileri arasında Sayın Bayan, iki elini başının üzerinde kilitleyip havaya kaldırarak izleyenleri selamladı.

Kızı Penye, annesinin kazandığı yadsınamayacak ölçüdeki bu kesin zaferi izlerken gözyaşlarını tutamıyordu soyunma odasında.

Bir ara aynanın karşısına geçti, vücudunu seyretti. «Ne eksiğim var anneminden» dedi kendi kendine. Hemen o anda, bu gece zurnacıyla çamların altında buluşarak annesi gibi olduğunu kanıtlayacak davranışlar yapması için zurnacıyı kışkırtmaya karar verdi. Oysa, davulcuyla, «çok yakın arkadaş» olduğu sanılıyordu. Bu olay geçerken Penye, henüz davulcuyla zurnacı arasında bir karara varmamıştı.

İçi burkuldu bir ara. Annesi gösteriye çıkarken boynuna, Laponya'dayken ünlü bir işadamının 'mütevazi bir aramağan' olarak Sayın Bayana sunduğu bir dizi siyah inciyi takacaktı. Beyaz ten üzerinde bir dizi siyah inci nasıl da büyük etki yapardı!..

Bir kutu içinde duran kıymetli taşlara, el maslara, pırlantalara, broşlara, yüzüklere baktı, baktı.

«Annem, ne yaman kadın» dedi içinden, «hiç para sarf etmeden her geziden bunca değerli takılarla dönebiliyor.»

Gerçekten Lazöy'ün her geziye çıkışında para babaları Lazöy'e katılıyor, gittikleri ülkelerle iş anlaşmaları yapma bahanesiyle, Lazöy'de takılıp kalan isteklerini çözüyorlardı. İşadamları, dernek memurları, dernek yönetiminde söz sahibi olanların bu gezilerdeki amacı ya alışveriş yapmak, ya da gittikleri ülkelerin kadınlarıyla yatmaktı. Öyleki, bir seferinde işadamlarından bazılarının hastalık kaptıklarını bir gazeteci yazmıştı.

Hatta İlliyet gazetesinin seferlere katılan kişilerle yapılan görüşmelerden sonra toparlanan bilgileri «bir görenin gizli açıklamaları» başlığı altında yayımladığı görüldü.

Meğer bu seferler ne denli masummuş! Ada halkı gülmekten kırılarak okuyordu. Sayın Bayana verilen armağanlar, Sayın Lazöy ile eşini yağlamak için işadamlarının, hatta kimi gazetecilerin, dernek yetkililerinin yaptıkları bir bir anlatılıyordu. O kadar ki, yaşı yetmişe gelmiş bir işadamı Sayın Bayanla konuşurken şöyle bir istekle karşılaşmıştı:

«Bu yaşınızda acaba elleriniz üzerinde amuda kalkabilir misiniz?»

Yetmişlik işadamı, «Amuda kalkmak ne demek» diyerek uçağın dar koridorunda amuda yükselmiş ve «Emredin hanımefendiciğim, yeter ki siz emredin, yapalım!» demişti.

Sayın Bayan bu gösteriden öylesine memnun kalmıştı ki, Lazöy'e dönmüş,

«İncelediğim dosyalar arasında beyfendinin isteklerini kapsayan bir yazı gördüm. Bu istekleri hemen yapalım» diye buyruk vermişti.

O sırada polisin insanlara attığı ya da atacağı dayağın «terbiye edici» nitelikte olduğunu,

Ada'ya yerleştirmeye çalıştıkları 'kokakrasi' rejimi ile günü gelecek artık hiç kimsenin yemek yiyebilmek için dahi ağzını açamayacağını, bu idealin bütün dünya ülkelerince örnek alındığını, oğluna sınıfını geçtiği için 17 milyon kapiklik bir otomobil aldığını (bu anlatım sırasında hafif gülmeler görüldü, dinleyenlerden pek çoğu otomobilin Laponya'dan armağan geldiğini biliyorlardı) fakat 300 bin kapiklik dernek maaşıyla geçinmeyi bir sanat haline getirdiğini anlatıyordu Lazöy.

Bu denli özveriyi dinledikten sonra dinleyicilerden kimilerinin gözyaşlarını tutamadığı bir sırada, yaşlı işadamıyla ilgili Sayın Bayanın buyruğu geldi.

Lazöy —hiç değilse bir an— kendini bulup dilediği gibi konuştuğu için Sayın Bayanın söylediğini duymadı.

Sayın Bayan sinirli bir sesle,

«Guuuuuut, Gut!» diye kulağına bağırdı. Lazöy telaşla karısına döndü, «Emret sultanlar sultanım!» dedi. Sayın Bayan —kimse duymasın diye— Lazöy'ün kulağına bağırarak ihtiyarla ilgili isteğini bildirdi.

Bunu duyan öteki işadamları hemen uçağın dar koridorunda amuda kalktılar.

Sayın Bayan, bu toplu gösteriden memnun oldu. Ama, «İhtiyar beyfendi amuda kalkarak yenilik yaratmaktaki üstünlüğünü gösterdi, siz ler başka bir şeyler bulun» dedi. İşadamları, kimi yüksek düzey insanı, «Emredersiniz efendimiz» dediler. Hemen koltuklarına koştular, danışmanlarını çağırarak Sayın Bayana sunulacak değişik bir gösteri planlamalarını buyurdular.

Gerek yoktu bu hazırlıklara. 'Liberal düzensizliğin ilkeleri' gereği Sayın Bayan yağcı kişilere 'özel olarak ne yapabileceklerini' içeren birer not gönderdi. Notlarda kimine iki dizi pembe inci, kimine Ada'da çok aranılan yemek takımlarından dört düzine, birine altı kapılı son moda buzdolabı, birkaçına Dior, Yev St. ya da

Luci'den gece ve gündüz için ayrı ikişer takım giysi almaları bildiriliyordu. Giysi alacaklara beden numaraları da iletilmişti. Bu giysilere uygun ayakkabılarla çantaların unutulmaması özenle yazılmıştı notlara.

Uzun yolculuklarda uçağın *ikmal yapması* için kimi havaalanlarına kısa süreli inişlerde Lazöy, konuk salonunda beraberinde geziye çıkan hiç kimseyi bulamıyordu. Lazöy ve karısı dışında herkes, Sayın Bayanın gözüne girebilmek için soluğu dükkânlarda alıyordu.

Uçak tekrar havalanınca Sayın Bayanın armağanları'nı sunmak için işadamları, dernek yüceleri, hatta gazeteciler kuyruğa giriyordu. Bir kezinde alınan mallardan ötürü uçağın dengesi bozulmuş, kaptan pilot —istemeye istemeye— iki hostesini ilk durakta indirmek zorunda kalmıştı.

Sayın Bayan, her işadamına bu 'armağanları' neden zahmet edip aldıklarını söylüyor, paketleri açıyor, kiminden seviniyor, beğenmediklerini yanından hiç ayırmadığı, güvenlik uzmanı mı, sekreteri mi, ne olduğu, hangi işe koşturduğu pek anlaşılmayan sıska —fakat gözleri yosunlu göller kadar güzel— heremi ismetine, «Al senin olsun» diye veriyordu.

Beş bin dolarlık armağanın haremi ismete gittiğini gören işadamı ise, gelecek durakta Sayın Bayanı memnun edecek başka bir armağan ne olabilir diye düşünmeye başlıyordu.

Bu olumlu dayanışma genellikle şöyle bitiyordu:

Sayın Bayan, Lazöy'e artık gideceği yerlerdeki görüşmeler için hazırlanmasını söylüyordu. Lazöy derhal çantasını çıkarıyordu. Sayın Bayan çevrede kimse kalmadığını görünce, bir dosya açıyor, işadamlarının «kolay yoldan zorlukla para kazanmalarını» sağlayacak isteklerini bir bir inceliyordu. Sonra gelen armağanların değerine göre Lazöy'e hangi işadamına ne kazandıracağını bildiriyordu. Böylece Lazöy'le

açılan yeni dönemde, «Alan razı, veren razı, vatandaşın altını kazı!» kuralı bütün görkemiyle işleyip duruyordu.

Lazöy ve Sayın Bayanın çevresi de mutluydu. Bir yandan büyüklerin gözüne giriyorlar, öte yandan da eşleriyle metreslerinden kurtulmanın sevincini yaşıyorlardı. İlliyet'e göre, bir otelde önemli bir dernek yetkilisinin başını —bir gece— bulamamışlardı. Gövdesi, elleri ayaklarıyla adam oradaydı, fakat kafası yoktu. Sonunda yakası boyunbağsız gezmeyi —gerçekten— dinsel kurallara uygun gören, kadın eli sıkmanın dinsel göreneklere ters düştüğünü söyleyen dernekten bir yetkili, «Yahu, kadının eteklerini kaldırın» diye akıl vermişti. Başı görünmeyen adamın başı, yanında oturduğu kadının eteklerinin altındaydı.

Bir gece büyük otelin büyük yatak odasında büyük yatağa girdiklerinde,

«Ekipte olupbitenleri biliyor musun?» diye sordu, Sayın Bayan, Lazöy'e.

«Niye sordun?»

«Hani haberimiz olmazsa?» dedi Sayın Bayan.

Güldü Lazöy, «Sen hiç merak etme, ne yapıyorlarsa bütün ayrıntılarıyla biliyorum» dedi Sayın Bayana. Aslında Lazöy her şeyi biliyor, sanki bilmiyormuş gibi davranıyordu.

Aldıkları, sattıkları, yattıkları kadınları, hepsini biliyordu.

«Şu Sakret akıllı adam» dedi Lazöy ve anlattı:

«Bu gezilere çıkarken öğütledi. Beraberinde gidenlerin hepsini denetim altında tutmak için her konuşmayı, her hareketi saptayıp belirli bir yere aktaran küçük 'böcek' alıcılardan herkese dağıt, dedi bana. Ben de aldırdım bu 'böcekleri', bu eşsiz araçları, dağıttım herkese.»

Sayın Bayan, kocasının yanlış bir şey yapabileceğinden korkarak, «Adamlar elbise değiştirirken 'böcekleri' yanlarına almayı unuturlarsa» dedi telaşla.

Lazöy, karısının kaygısını giderdi:

«Bu böcekleri bırakamazlar. Çünkü, bir çeşit kimlik bunlar, güvenlik gereği heyetin gideceğimiz yerin polisi tarafından tartaklanmaması, görüşmeler sırasında bulunduğum yere diledikleri gibi girip çıkmaları, kısacası tanınmaları için...»

«EEEEeeee!»

«... Kimlik niteliğinde Ada'nın resmedildiği küçük yaka rozetleri hazırlattığımı söyledim onlara.»

«Eeeee!»

«Rozetlerin içinde konuşmaları, hareketleri saptayıp bizim beyin aracına aktaran 'böcekler' var» dedi Lazöy.

Sayın Bayan, Lazöy'ü şap diye öptü.

«Yetişiyorsun, yetişiyorsun artık» dedi.

Lazöy yanıtladı: «Kimse bu işlerde Sakret'le Yakınını geçemez.»

DERNEK BAŞKANI EĞLENİYOR

Sakret rahatlamış artık eğleniyordu.

Üç katlı konutun üst katındaki geniş salona boydan boya mozayiklerle işleyerek Ada'nın haritasını çizdirmişti.

Yalnız kalıp dinlenmek istediği zamanlar üst kata çıkıyor, salona giriyor ve Ada haritasının üzerinde geziniyordu.

Evet, Ada ayaklarının altındaydı.

Bazen Ada'nın üzerine boylu boyunca yatıyor, kollarını bacaklarını açıp renkli düşlere dalıyordu.

Ruhuyla bedeniyle Sakret'i doyuma ulaştıran dakikalar, işte bunlardı.

Hiç kimsenin girmesine izin verilmeyen bu büyük salon, Sakret'in yaşamında sorunlardan, sıkıntılardan kurtulup dinlenebildiği tek sığınağıydı. Kendini burada dinliyor, videonun düğmesine burada basıyordu.

O, bu sığınağında huzur buluyordu.

Oysa Ada'da gene eskiye benzer olaylar sürüp gidiyordu. Fakat Adalılar suspus olmuştu. Onlar üzerinde etkileri kuşkusuz olan yayın araçlarının sahipleriyle çok olumlu 'dialcg' içindeydi dernek. Bunlar arasında kimilerinin zayıf noktaları saptanmış, Ada'da diledikleri gibi yatırım yapmaları, çiftlikler kurmaları, ya da büyük turistik tesisler inşa edebilmeleri için gereken her türlü kolaylık sağlanmıştı.

Önlerine attıkları yem, Lazöy'dü. Sakret'le uğraşmalarına gerek kalmamıştı yayın organlarının. Ağızlarına verdikleri «Lazöy sakızı» ile gö-

revlerini yapmış oluyor, yayımcılar da şu batası dünyadan nasiplerini alıyorlardı.

Yayın organları yararlarını karşılıklı korurlardı.

Ne vakit biri ötekinin yarar sınırını zorlasa. yaralı aslanlar gibi birbirine saldırırlardı.

Bu gerçeği görüp kavraması için uzun zamana gereksinmedi Sakret.

Dernek başkanlığına geldikten bir süre sonra yayın araçları sahipleriyle ayrı ayrı konuşmuştu. Konuştuğu kimileri, yakın dostunu çekiştirmiş, zayıf noktalarını Sakret'e açık ya da kapalı biçimde söylemişti. İçlerinden biri «kokakrasi» değil, «demokrasi» istediğini söylemişti.

Sayın Yakını, «Bundan yararlanalım» demişti Sakret'e.

Soru dolu bakışlarını yakalayan Yakını, «Lütfen geliniz babacığım» dedi, Sakret'in öne geçmesini saygıyla bekledi.

Üç kat indiler.

Eski yöneticilerin defterlerini, kimi dosyalarını koydukları bodrum katına geldiler.

Demir bir kapının üzerinde kırmızı bir ampul yanıyordu.

Sayın Yakın, kapının yanındaki bir düğmeye bastı. Kırmızı ışık söndü, bu kez ikinci bir ampul yeşil renkler saçmaya başladı.

Demir kapı açıldı, Sayın Yakın saygıyla kenara çekildi, Sakret'e yol gösterdi eliyle.

İçerisi pırıl pırıldı. Ortada büyük bir masa vardı, duvarlar boyunca çeşitli araçlar dizilmişti.

Sayın Yakının eşi beyaz iş gömleğiyle onları gülerek karşıladı:

«Özel Bilgi Edinme Servisine, hoş geldiniz! Sayın Başkan,» dedi.

Sayın Yakın araçları göstererek, «Bütün bunlar, modern çağın son ürünleri. Ada'da her yeri dilediğimiz gibi gözetleyebiliyor, konuşmala-

rı banda alabiliyoruz. Bu da benim hobim,» dedi Sakret'e.

Gülümsedi Sayın Yakın, «Telefon görüşmelerini kaba yollardan dinleme çağı çoktan geçti, biliyorsunuz» diye ekledi.

Eliyle bir aracı işaret etti:

«Mesela bu araç. Başında hiç kimsenin bulunup kumanda etmesine gerek olmaksızın bağlı olduğu konutta konuşma başlar başlamaz sesleri banda alıyor, eğer araca görüntü almasını da emredersek bunu da yapıyor.»

Sakret, hayran hayran bakındı çevresine.

«Ben,» diye başladı yeniden söze Sayın Yakın, Özel Bilgi Edinme Servisinin genel yöneticisiyim. Gelinız cariyeniz de bu servisin, Temaslar-İlişkiler bölümünün şefi.»

«Demek ki, bana Ada'da ne olup bitiyor, kim ne yapıyor, anında bu araçlar aracılığıyla haber alıp getiriyorsunuz?» dedi Sakret.

Sayın Yakın belini kırarak saygıyla selamladı Sakret'i.

Sayın Yakın eşiyle birlikte «babacığını» bodrum katının bir başka bölümüne götürdü.

Burada büyük çelik dolaplar vardı, bembeyazdı her biri. Sayın Yakın dolaplardan birinin kapağını açtı, dosyalar dizilmiş, düzenli biçimdeydi.

Sayın Yakın kısa bir açıklama yaptı:

«Sayın Dernek Başkanı babacığımız, bu dosyalarda Ada'da oturan herkesin yaşamıyla, hobileriyle, gelir ve giderleriyle ilgili akla gelebilecek her soruyu karşılayacak bilgiler var.»

Sakret üzerinde 'S' harfi olan dosyayı merak etti. Acaba Sayın Yakın kendisine ait bilgileri, belgeleri de dosyalamış mıydı?

Sayın Yakın 'S' zarflı dosyayı çıkardı, açtı ve Sakret'in önüne koydu:

Dosyada Sakret'in büyük boy bir resmi vardı, üzerinde de «Çocuklarıma» yazısı ve imzası. Dernek Başkanının kuşkucu huyunu çok iyi bi-

len Sayın Yakın, Sakret'in aklından geçeni sanki okumuştu.

Bir parmak darbesiyle 'S' dosyasını kapayan Sakret, «Daha neler var?» diye sordu.

«Her şey,» dedi Sayın Yakın, «herkes.»

«Örneğin yazar çizer takımı ile ilgili dosyalar hazırladık. Yayın organı sahiplerinin aklınıza gelebilecek her hareketini ayrıntılarıyla saptadık. Dilediğiniz an?»

Yakının sözünü kesti Sakret, «Şimdilik gerek yok. Sorun çıkarmıyorlar. Bakarsın bir gün, belli olmaz,» dedi.

Yakını saygıyla eğildi önünde Sakret'in.

Dernek Başkanı bir deneme yapmak için ona.

«Şu araçlar anlattığın kadar mükemmel mi, bir deneyelim. Bul bakalım bana Genel Sekreterimizin evini, seyredelim bakalım, ne yapıyor» buyruğunu verdi.

Gelin hanım orta boy büyüklükteki ekranın yanındaki tabloda görülen bir dizi düğmeye bastı. İlk önce vızıltı sesi geldi, sonra ekranda Sayın Lazöy'ün büyük oturma odası, yerlere dağılmış gazeteler, Pekos Bill, Red Kit dergileri göründü.

Lazöy odanın bir köşesinde yere çömelmiş... Bilye oynuyordu. Başka kimse olmadığı için salonda, dingindi ortalık.

Lazöy bilyelerden birini aldı, nişanladı ve hızla yuvarladı öteki bilyelerin üzerine. Bilye, bilyelere vurunca, dağıldılar. Lazöy bir zafer çığlığı attı : «Bu kez, başardım!»

İçeriye sabahlığını savura savura Sayın Bayan girdi.

«Gut, hâlâ oynuyor musun?» diye sordu Lazöy'e.

«Çok rahatlıyorum bilye oyunundan, kafamı dinlendiriyor!»

Sayın Bayan, yanına diz çöktü Lazöy'ün, siyah, sık saçlarını karıştırdı.

«Bir de bu adam bana, nefes alacak vakti olmadığını söylüyor,» dedi Sakret.

Yakınına telefonla Lazöy'ün evini aramasını buyurdu. Genel Sekreteri telefona gelince Sakret aldı almacı:

«Sayın Genel Sekreter nasılsınız?» dedi, saygı, sevgi dolu bir sesle.

«Derneğin yeni yatırımlarını inceliyordum Sayın Başkan. Eski yöneticiler her şeyi birbirine karıştırmışlar.»



«Kendinizi çok yormayın, bize lazımsınız,» dedi Sakret. Yakınıyla, karısına göz kırpıyor, gülmemek için zor tutuyordu kendini.

Lazöy «Efendimiz, bir görev verdiniz, sizi mahcup etmemeliyim» dedi. Sakret teşekkür etti.

Eğer vakti olursa yarın dernek başkanlığına dek gelmesini istedi Lazöy'den.

«Emredersiniz!» dedi Genel Sekreter. Sakret telefonu kapatacaktı ki, ekranda geniş bir koltuğu gövdesiyle kaplayan Sayın Bayan Lazöy'e ilişti gözü:

«Herhalde hanımefendi iyilerdir?» dedi.

«Cariyeniz eşim şu anda öteki odada 'Ada kadınları derneğinin' tüzüğü üzerinde çalışıyor. Bütün yabancı kaynaklardan yararlanarak.»

Lazöy'ün bu yanıtı verdiği sırada Sayın Bayan ekranda esniyor, bir eliyle saçlarını karıştırıyor, karpuz büyüklüğündeki göğüslerini sabahlığı ile örtmeye çalışıyordu öteki eliyle.

«Çok mutlu oldum, saygılarımı söyleyiniz hanımefendiye» dedi Sakret.

Yakının yüzüne baktı. Kahkahalarla gülmeye başladılar.

Ekranda Lazöy ile eşi kucaklaşıyor, Genel Sekreter karısına,

«Sakret de artık sıktı» diyordu. «Saat başı arıyor, bıktım usandım.»

Sayın Bayan ise,

«Boş ver Gutçuğum, böyle gelmiş böyle gider, idare et adamı.» Her zaman yaptığı gibi kocasını yatıştırıyordu.

Sakret birden ciddileşti:

«Şu Merikalıların Allah belasını versin. Genel Sekreteri başımıza çıkaranlar onlar. Yoksa ben bilirdim Lazöy'e yapacağımı. Kıçına bir tekme, hadi Ada'dan dışarı derdim, hatta bir daha Ada'ya gelmesi söz konusu olunca veto ederdim!» diye bağırdı.

Gelini koştu, bir bardak suyla yatıştırıcı bir hap getirdi. Sakret yuttu hapı.

Eğlenceyi sürdürmeye kararlıydı Sakret.

«Şimdi de şu serseri gazeteci ne halt ediyor, ona bakalım» diye buyurdu.

Yakının karısı düğmelerle oynadı, biraz sonra gazetecinin odası yansıdı ekrana.

Küçük masanın üzerine koyduğu yazı makinesinde bir şeyler yazıyordu.

«Kim bilir ne zehirler saçacak gene, bu piç!» dedi Sakret.

Lazöy'ü Kim Destekler?

Yazı makinesinin başına oturmadan önce Nise, «Dediğin öğeleri içeren yazı yayımlanınca, 'Neler kusmuş bu it' diyecekler» dedi.

Küçük masanın üzerine yazı makinesini koydum, kâğıdı taktım ve yazmaya başladım:

«Genel Sekreterliğe atandığından beri 'liberal düzensizlik' planını Ada'da uygulamaya başlayan Sayın Lazöy'ün, bu göreve Merika tarafından önerildiği öğrenildi. Ada'daki yetkili kaynaklar, Lazöy'ün bu göreve gelmeden önce bir uzman olarak Merika'ya yaptığı resmi gezilerde Merikan yetkilileriyle sıkı temaslarda bulunduğunu söylüyor. Hatta, artık Sayın Lazöy'ün çevresinde görev yapamayan —adını açıklayamadığımız— bir kişi, 'O kadar ki, Sayın Lazöy kimi geceler Aşington'da yanımızdan ayrılır, belli olmayan bir adrese gider ve geç vakitler dönerdi' dedi. Aileye —tabii eşine— bağlılığı nedeniyle Sayın Lazöy'ün sözü edilen gece ziyaretlerine başka anlam vermenin olanaksızlığı ortada.

Sayın Lazöy'ün bu göreve getirilmesiyle ilgili öykü şöyle:

Lazöy'ün dönüşünden kısa süre sonra Merikan yönetimine yakınlığıyla tanınan Wall Street *İntellegent Service* gazetesinde bir yazı yayımlandı. Bu yazısında gazete, Lazöy'ün üstün niteliklerini sayıp döktükten, Ada'ya yapacağı hizmetleri anımsattıktan sonra, 'Eğer Lazöy'ün etkili bir görev alması önlenirse hiç kuşku yok ki Başkan Rangın 'fevkalade' üzülecek, Merika'nın çok değer verdiği Merika'ya si-

yasal açıdan karşı çıkmayacak bir kişinin devredışı bırakılmasından Ada'ya ve yeni dernek yönetimine karşı kuşku duymaya başlayacak,' diyordu.

Bu yazı doğrudan iletilmedi. Ama, Merika bu yazıyı kendini temsil eden kimi kaynaklar aracılığıyla çevreye duyurdu. Etken çevrelere Wall Street *İntellegent Service* gazetesinin bu yazısı, üzerinde resmi işlemler görmüş fotokopilerle sunuldu. Doğrusu Merikan yönetimi doğrudan bir telkinde bulunacak ayrı bir yazı yazamıyordu, böyle bir girişim çok ciddi sorunlar yaratabilir, Ada'ya dışından müdahale edildiği gibi anlamlar doğabilirdi. Merika söylemek istediklerini gazete aracılığıyla söylüyor, isteğini bu yoldan duyuruyordu : Merikan yönetiminin isteğini bu makaleyle yönetimin dikkatine sunuyordu.

Genel Sekreterliğe getirilmesi düşünülen Lazöy sevilmeyebilirdi. Fakat gerçeği görerek Merika karşısında daha yumuşak tutum izlenebilir, bu görevi almasına karşı çıkılmayabilinirdi.

Yandaki sütunlarda görülecek belgelerden Lazöy'ün, Merika'nın tam desteğine sahip bir Genel Sekreter olarak bugün görev sürdürdüğü anlaşılabilir.»

İkinci yazıda Lazöy'ün uygulamalarından söz ediyordum :

«Sayın Lazöy 'liberal düzensizlik' sistemini halka sindirebilmek için 'gücü gücüne yetene' kursları düzenledi.

Her gün Ada gazinosunda çalışan bu kurslara katılanlar pratik uygulamalarla hem sistemi öğreniyorlar, hem de bu uygulamalarda olumlu not alırlarsa 'başarılı işadamı' sertifikası alıyorlar.

Kurstaki uygulamalar şöyle yapılıyor :

Kursa giren başarılı işadamlarından ikisi bir masaya karşılıklı oturuyor. Sağ kollarını yukarı kaldırıyor, elleriyle biribirine kenet-

leniyorlar. Ada marşının söylenmesinden sonra eğitim dairesi uzmanlarının 'başla!' komutuyla iki aday karşısındakinin bileğini masaya yatırmaya var gücüyle uğraşıyor. Hangi aday rakibinin sağ bileğini masaya yatırırsa kursu başarıyla bitirmiş sayılıyor.

Adalılar arasında 'bilek oyunu' diye nitelenen kurs uygulamalarında başarı kazananlara eşsiz olanaklar sağlanıyor. Ada'da satmak üzere domates, hıyar, sivri biber, dolmalık biber, patlıcan, sırık fasulye gibi tüketim maddelerine yatırdığı paranın yüzde ellisini malı Ada'ya getirdiği anda geri alabiliyor.

Yüzde elli geri ödemeyi yapan kaynak ise halk! Başarılı işadamı getirdiği malları Ada'da piyasaya sürerken belirlediği fiyata yüzde elli zam yapıyor. Bu sistem giderek Ada'da yaygınlaşmaya başladı. Yüzde elli geri verme işleminin Adalıların yaşam koşullarını olumsuz etkilediğini söyleyenlere Sayın Lazöy, 'Alternatifi olmayan



sistemimiz bu' yanıtını veriyor ve şunları ekliyor:

'Ne yapalım? Bu sistem oturuncaya dek Adalılar da adı geçen malları yemesinler ya da ayaklarını yorganlarına göre uzatıp az alsınlar. Öyle dilediği malı istediği kadar alıp yemenin zamanı değil artık.'

Adalıların çektiği sıkıntıdan çok, Sayın Lazöy' ün oturtmaya çalıştığı sisteminin doğruluğu üzerinde tartışmalar yapılıyor Ada'da. Sayın Sakret' in, Sayın Lazöy'ü —her konuda— destekleyen tutumundan sonra, 'Vız gelir halkın sıkıntısı. Sorun sistemin oturup oturmayacağını kanıtlamaktır. Merika bugünkü müreffeh düzeye bir günde mi geldi' diye yazı yazan Rab geçen gün sokakta alkışlandı. Birkaç çürük domatesin çöp tenekelerinden kalkıp Rab'ın yüzüne nasıl çarptığı anlaşılamadı ama, Sayın Sakret, her gördüğü yerde Rab'ın sırtını okşayarak yazılarına olumlu gözle baktığını kanıtladı.»

Elim değmişken bir üçüncü daha:

Ada'nın eğitim işleriyle sorumlu çırçır makineleri Yüksek Mühendisi Sayın Relreçni, 'din, imandan gelir' ana sloganının okuma çağına gelen her çocuğa işleneceğini söyledi.

Yaptığımız özel görüşmede Relreçni, özellikle yetişme çağındaki kızların plajlarda bugüne dek giydikleri mayolar üzerindeki araştırmaların sonuçlandığını bildirdi. Relreçni, bu mevsimden başlayarak genç kızların plajlarda boyunlarından ayak bileklerine kadar 'özel dikimli' ve 'kapalı mayolar' giyeceğini açıkladı.

«Gazetenizin bize karşı olumsuz tutumunu biliyorum. Bu kampanyamızın sizin aracılığınızla başlamasında yarar görüyorum. Ben, ilk önce düşman cephesinin içerden kazanılmasına yanlıyım» dedikten sonra, bu konudaki kimi sorularımızı şöyle yanıtladı:

«Sayın Relreçni, bu tür mayoların çocukla-

rın sağlıklarına olumsuz etkiler yapacağını acaba dikkate aldınız mı?»

Relreçni (Gülerek), «Bu sorunun geleceğini düşünerek incelemelerimizi bu yönde de yaptık. Çocuklarımız plajlarda kapalı mayoları giyecekler fakat evlerinde çırılçıplak dolaşabilecekler.»

«Fakat efendim, evde güneşten yararlanamazlar ki?»

Relreçni (Gülerek), «Bunu da düşündük ve çocukların evlerde ultra ışınlarla yanmalarını sağlayacak araçlar almalarını önermeye karar verdik.»

«Ya bu araçları alamayanlar olursa veya bu araçları satarak gene kimi kişiler birden zengin olmayacaklar mı?»

Relreçni (Gülerek), «Beyfendi, beyfendi... İşte yönetimin anlamaya çalışmadığınız büyüklüğü burada. Biz 'liberal düzensizlik' diyoruz, liberal biçimde halkın yavaş yavaş ama çocuklarının eşlerinin baskısıyla babaların soyulmasını sağlamaya çalışıyoruz. Şimdi hangi baba, kızını bu araçtan yoksun bırakabilir, ha, söylesenize kaç baba?»

Sayın Relreçni'nin okullarda bugün uygulanan sınav sistemleri üzerinde de ilginç fikirleri var. Ada'da çıkan söylentiye göre. Relreçni her yıl yapılan sınavları kaldıracak. Bu konuyu da sordum Sayın Relreçni'ye:

«Hayır, tam tersine» dedi. Kavrayamadığımı görünce 'gülerek' açıklama yaptı:

«Evet, tam tersine! Biz çocukları yılda bir değil, her gün sınava sokacağız. Sınavı geçmeyen çocuk, ertesi günü okula devam edemeyecek.»

«Ama efendim, okullarda çocuk kalmayacak bir süre sonra?»

Relreçni (Gülerek), «İstenilen de bu zaten. Sınıflarda hiç çocuk kalmayacak, okul yapma, onarma sorunu kalmayacak, öğretmenlerden de, müfettişlerden de kurtulacağız ve böylece Ada'

da sağlam okul binaları birer tarihsel anıt gibi yükselecek.»

«Çok doğru! Sayın Relreçni, eğitimi halka indirebilmek için neler yapacaksınız?»

Relreçni (Ciddi), «Bakın bu önemli soru. Biliyorsunuz Sayın Sakret, 'Okumayı bilmeyen kalmasın Ada'da' buyurdular. Bu buyruk doğrultusunda karşı kıyıdan tek bir alfabe getirttim. Haftanın belirli günleri okumuş okumamış herkes gazinoda ya da küçük meydanda toplanacak. Ben iskemlenin üzerine çıkıp 'AAAAaaaa!' diye bağıracağım, Adalılar tekrarlayacak 'Aaaa!' diyecek. Tamam mı?»

«Ne tamam efendim, anlayamadım?»

Relreçni (Sıkılmış bir ses düzeniyle), «Ne tamam olacak kardeşim, o günkü ders tamam. Yani her gün bir harf öğreteceğiz. Pişire pişire, her harfi yüzlerce kez tekrarlatarak.»

«Demek ki Ada halkı günlerce 'Aaaaa' diyecek?»

Relreçni, «Sanki bugün demiyor mu yani?»

Elbette diyordu halkımız Lazöy uygulamalarını gördükçe, 'Aaaaa' demekle yetinmiyor —küstahlığa bakınız diyordu Relreçni— biraz da uzatıyor, 'Ahhhhhh!' diyordu.

Sayın Relreçni'nin okullarda 'cinsel yaşam' okutulması üzerinde de ilginç fikirleri var.

«Biz, iki cinsi birbirinden ayırt etmesi için çocukların, pantolonlarında da değişiklik yapacağız. Erkekler fermuarlı, kızlar —bacakları görünmesin diye— düğmeli pantolon giyecek. Erkek baktı mı kıza şıp anlayacak karşı cinsten olduğunu. Biliyorsunuz ilimce kanıtlanmıştır ki, çocukların küçük yaşlarda ses tonları birbirinden pek ayırt edilmez.

Sonra nedir o efendim, 'seni baban leylekten aldı' gibi sözlerle çocukları uyutma yöntemi.

Biz cinsel yaşam kitaplarına şunu getireceğiz: 'Leylek babana seni götürdü!' Nasıl?»

«Harika, harika!» dedim Sayın Relreçni'ye.

«Bir de maymunlar meselesi var... Hımmm!... (Elini vurdu masaya) Ben göstereceğim o maymunlara. Kitaplardan resimlerini kaldıracağım. Darwin mezarında sağa dönecek...» dedi.

Anladığım şuydu : Relreçni bu görevden ayrılsa bile etkisini uzun zaman sürdürecekti.

Mektup

«... Nasah Lamec,

Belki de gönderdiğim yazı - haberlerin sonuncuları eline geçiyor. Sakret'in bize karşı kin derecesine varan duyarlılığı her geçen gün daha güçleniyor. Genel Sekreter Lazöy'ün vurdumduymaz yapısı Sakret'e karşı bir baraj oluşturacak gibi değil. Lazöy yalnız gezmeyi seviyor, öğrendiğime göre, evinde rahatlamak için durmadan bilyeleriyle oynuyor.

Ne çare, Ada'da yazar çizer takımına uygulanan çeşitli baskı yöntemlerini kamuoyuna anlatabilmek —bana göre— olanaksız. Gerçek gazete okumayı giderek unutuyor insanlar, artık gazetecinin bunalımlarını sergilemek çok zor.

Ada yaşanır olmaktan çıktı.

Açık olduğu sanılan bir rejimde kapalı rejim uygulamalarını sürekli görmekten inan ki yüreğim daralıyor. Oysa sen, burada kalmamı yazılara devam etmemi istiyorsun, sanıyorum Geçenlerde Sakret ile yolda karşılaştık pislik görmüş gibi baktı bana. Evlerimiz özel bir merkezden gözleniyor, konuşmalarımız banda alınıyor.

Sokakta, konukluğa gittiğimiz arkadaşlarımızla dernek yönetiminin dışa güler yüzlü, ne var ki içeriğinde bizi yakan tutumunu konuşabilmek bile olanaksız.

Bir yeni karar daha aldıklarını işittim, henüz doğrulatamadım.

Bizim evin çevresindeki bütün arsalara on beş katlı binalar yapılmasına izin vereceklermiş. Düşünebiliyor musun, bizim ev çepçevre on beş katlı binalarla çevrilecek. Açık hapishane ola-

cak. Dışarı çıksam kimseyle görüşemiyorum, tifüs mikrobu taşıyormuşum gibi kaçıyorlar. Gazinoya gidiyorum, herkes benden uzak masalara göç ediyor. Geçen gün evde kâğıt kalmamıştı. Yakınımızdaki komşuya gittim, eğer varsa biraz yazı kâğıdı vermelerini söyledim. Evin erkeği gidip karısına sordu. Kulağıma gelen sesler neydi biliyor musun?

'Canım ne gereği var şimdi derneğe ters düşmenin. Bizim kâğıtlara aklına gelen her şeyi yazacak. Yok demokratik kurallarmış, yok özgürlükmüş gibi şeyler.'

Evin erkeği, 'Sus sus, adam kapıda işitecek' diye uyarıyordu, ama kadını tutabilirsen tut:

'Duyarsa duysun' diye söyleniyordu: 'Hele yazılarını bizden aldığı kâğıda yazdığını —biliyorsun her yerde gözü kulağı var— dernektekiler anlarsa? Yok!. Yok!. Ben çoluk çocuk anasıyım, başımın belaya girmesini istemem.'

Evin erkeği belki utandı, belki de ne yapacağını bilemedi, 'tuvalet kâğıdı vereyim mi' demez mi yüzüme. Adama teşekkür edip ayrıldım.

Demokratik kuralların bir eğitim işi, geçmişten gelen köklü değişimlerin sonucu olduğunu hep söyleyip yazıyoruz. Ama, ben artık sonuna geldim işin. Görevimi sürdüreceğim, ancak eğer benden bu yazılardan sonra bir şeyler alamazsan, anla ki, yazamıyorum...»

Özgürlük Kavramı

İskeleye indim, rüzgârlı bir sabah. Deniz kabarık. Motorcu Nacre'ye verdim zarfı, karşı sahilden atıversin diye postaya.

Dönüm eve gidiyorum. İskelenin başında Sayın Yakın durmuş, piposunu tüttürüyordu.

«Merhaba!» dedim.

«Neler yazdığınızı biliyoruz» dedi.

«Kuşkum yok.»

«Gereken önlemleri alacağız.»

«Alın!»

«Yazsanız da işe yaramayacak.»

«Olsun, ben görevimi yerine getirmiş olacağım.»

«Size bir tavsiye. Bir anı defteri daha alın, çok yararlı olur.»

Yanımdan ayrılacaktı. Bir süre yüzüme baktı:

«Evinizin çevresindeki bütün arsalara on beş kat binalar yapılması için Sayın Sakret bugün gereken izni imzaladı,» dedi.

Ben de onun yüzüne bir süre baktım. Bekliyordu bir şey söylememi:

«Sayın Yakın!.. İnsanın özelliği, özgürlük içinde yaşamak kadar bir hapishanede de özgürlüğünü koruyabilmektir.»

Hangi kitaptan okumuşsa okumuş bir cümleyle derhal karşılık verdi:

«Özgürlüğü yok etmek için her çareye başvurulması nasıl geçerliyse, yok edilen özgürlüğü korumak için de her çareye başvurmak o kadar geçerli bir yöntemdir,» dedi.

Motorcu Nacre birkaç gün sonra gazeteye göndereceğim zarfları almadı.

Yazılarımı gönderemediğim günün ertesi, gazetelerimi almak için iskeleye indim. Nacre, «Seninki yok» dedi. Bizim gazetinin Ada'ya girmesi yasaklanmıştı. Gazete arıyordu telefonla, bağlamıyordu santral. Ben arıyordum gazeteyi, bağlamıyorlardı. Bir kezinde santraldaki tanımadığım ses, «Böyle bir numara yok» deyip suratıma kapadı.

Hapishanede özgürüm. Evin çevresinde on beş katlı binalar hızla yükseliyordu. Prefabrik yapım. Kısa sürede bitecekler. Nise'yle ben; yiyecek, içecek, ekmek almaya gittiğimizde kimse bizimle konuşmuyor. Alacağımız malların fiyatını sorduğumuzda satıcı malın satış bedelini el kol, parmak işaretleriyle anlatmaya çalışıyor.

Ada'dan ayrılmaya karar verdik. Motorcu-

lardan hiçbiri karşıya götürmedi bizi. Motora binmemiz, Ada dışına çıkmamız yasaklanmıştı. Motorcu Nacre —bizi sevdiğine inandığım o genç insan— el kol, parmak işaretleriyle yönetimden izin kâğıdı getirmemi öğütlüyordu. Dernek yönetimi ise, «Bugüne dek bütün yazdıklarımın yalan olduğunu açıklayan bir kâğıdı imzalamam koşuluyla» Ada'dan çıkış izni verebileceğini duyurmuştu.

Bir gece yarısı ortalıkta hiç kimsenin görünmediği, bekçi düdüğünün işitilmediği bir saatte karımla hazırlandık. Her şeyi bıraktık, mayolarımızı giyip kuzey burnuna doğru yürüdük.

Bir süre çevrede kimse olup olmadığını, gözlenmediğimizi araştırıp bekledik.

Sonra denize girdik, suların hışırtı çıkarmasından bile ürküyorduk. Karşı sahile doğru yüzecektik. Varırsak karşı sahile kurtulmuştuk!. Özgürlük!

Hiçbir zaman iyi yüzemedim. Karım Nise, çok iyi yüzerdi. Yavaş yavaş ilerliyorduk. Nise bana yardım ediyordu, nefesim daralıyordu. İçtiğim onca sigara kesiyordu beni. Ada'nın kuzey burnuyla karşı sahil arasındaki boğazın ortasına gelmiştik. Nefeslenmek için bir ara durdum, geriye baktım. Ada, ölü bir göz gibiydi. Hiç ışık görünmüyordu. Sakret'in konutu da karanlıklar içindeydi.

Nise, «Hadi, devam» dedi. Beni yüreklendiriyordu. Yavaş yavaş yüzüyorduk. Karşı sahile çok az kalmıştı, kurtulmak için elli altmış metre daha yüzecektik. Kesilmiştim, bitmiştim. Çok sevdiğim Ada'dan hırsız gibi kaçıyordum, ağırıma giden de buydu. Bütün yaptığım inançlarım doğrultusunda kuralların dışına çıkanları, Ada'yı babalarının çiftliği sananları kınayan yazılarla haberler yazmaktı.

Nise gene, «Dayan, çok az kaldı» dedi, arada bir duruyordum, geliyor kollarımdan tutup beni sürüklüyordu.

Dayandım. Ayaklarımız denizin bittiğini

müjdeledi. Karşı sahile gelmiştik. Nise yardım etti, kalktım denizden. Yavaşça, âdeta sürünerek sahile çıktım. Çevrede ses yoktu, hava ılıktı, oysa denizde üşümüştüm. Elbette sinirdendi.

Dizlerim bükülüyordu. Birkaç adım attım, kendimi yüzüstü kumların üzerine bıraktım.

Ne kadar zaman geçti bilemiyordum. Bir hışırtı geldi kulağıma, herhalde rüzgârın denizde çıkardığı seslerdi bu. Önemsemedim. Ama, yavaşça kendimi topluyordum, soluklarım düzenliydi artık.

Nise'ye, «Hadi uzaklaşalım» dedim. Yanıt gelmedi.

Başımı çevirdim, yanında uzanmış, başını kaldırmış «bir şeye» bakıyordu.

Ben de baktım. İlk gördüğüm, dizlere değin çıkan lastik çizmeler oldu.

Başımı daha kaldırdım. Bıyıklı, kasketinin önünde resmi kişilere özgü rozetli bir adamdı, sigara içiyordu.

«Olamaz!» dedim.

«Oldu bile» dedi adam, «kalkın artık, yeter süründüğünüz yerde.» Babacan bir sesi vardı. Kalktık. Bana bir sigara uzattı, vaktı. Nise'ye «Siz biraz hareket edin de üşümeyin» dedi.

«Kimsiniz?» dedim kısık sesle

«Kim olabilirim, siz tahmin edin» dedi.

Ah. keşke tahmin edebilme gücümü yitirseydim. Keşke aklım çalışmasaydı, keşke Nise beni denizde bıraksaydı. tek başına sahile çıkıp büyük kentlere doğru gitseydi. Hiç değilse o, özgür ve mutlu olsaydı!

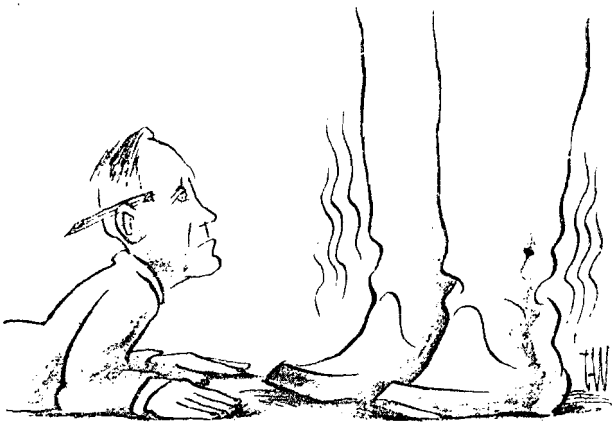
Adama, «Bize ne yapacaksınız?» diye sordum.

Sigarasından derin bir nefes çekti :

«Ada'dan bize gelen isteğe göre, sizi geri yollavacağız» dedi.

Yıkıldım. Bizim evi gözleyebilecekleri yerleri günlerce uğraşarak saptamış, yola çıkmadan önce kapamıştım. Kaçışımızı öğrenmelerine olanak yoktu. Tabii ben öyle düşünüyordum.

Benim gibi Ada'nın belası saydıkları kişiyi bir, ya da iki biçimde gözlemezlerdi. Kim bilir ne önlemler almışlardı. Bilemediğimiz, hiç bilemeyeceğimiz.



«Ne zaman geri gidiyoruz» dedim adama.

«Biraz sonra küçük bir motor gelecek, ona binip Ada'ya gideceksiniz» dedi dingin bir duruşla.

Lastik çizmelerden kötü kokular geliyordu burnuma. Koku nedeniyle Nise de biraz uzaklaşmıştı yanımızdan. Adam anladı rahatsızlığımızı:

«Ben karşı sahilin kanalizasyon şefiyim, geceleri güvenlikte çalışırız, nöbet bendeydi, gönderdiler,» diye bir açıklama yaptı. Karşı sahilde her meslekten insanlara mesleklerinin dışında güvenlik eğitimi yaptırıyorlarmış. Bir çeşit 'sivil savunmaymış' bu eğitim.

Gülmeye başladım. Nise'ye, «Talihe bak, kanalizasyon şefi bizi denizden pislik gibi çıkarıyor» dedim.

«Artık sus!» dedi Nise. Çok sakindi, duygularına, aklına egemen.

Küçük motor geldi, uzun çizmeli üç kişi vardı içinde. Bindik. Pata pata yola çıktık. Ada'ya

yaklaşırken baktım, Sakret'in konutunda bütün ışıklar yanıyordu.

Evimize, hapishanedeki özgür yaşamımıza döndük.

Artık gece gündüz evdeyiz. Karımla konuşacak konu da bulamıyoruz. Ne gazete geliyor, ne de okunmamış kitap var evde. Hemen her gün olupbitenden söz etmek de olanaksız. Nise sinirli oldu. Ülser ağrılarıyla midem yanıyor, bir el sanki içimi günün belirli saatleri parçalıyordu. Yazı yazmak?.. Heves duymuyordum. Hoş, yazmak istesem kâğıt yoktu ki... Günlerim karşı sahillere, yüce dağlara bakarak, bir köşede geçiyor. Nise ev işleriyle uğraşmadığı zamanlar bir iskemleye oturuyor karşımda, hiç konuşmuyor.

Ülser ağrılarım artınca Ada'nın tek doktorunu aradım.

Istırabımı anlattım, dinledi ve tekdüze «Hııııı!» diye bir sesle karşılık verdi.

Ben bir şey anlamamıştım, karım doktorun telefonda çıkardığı, «Hııı!» sesini yorumladı:

«Sakin olunuz, sinirlenmeyin lütfen, ülserin tek ilacı bu» demekmiş duyduğum ses.

Nahro ile İla eski yönetimde birlikte çalıştıkları bütün arkadaşlarını —hatta beni bile— «ihanetle» suçluyormuş. Karımın yorumu bu. Onlarla hiçbir ilişkim yoktu.

Geçen akşam bekçilerden biri uğradı. Kapıyı açtım, beni görünce, «Uyyyyyyy!» diye bir ses. «Uyyyy!» diye yanıtladım. Elini «olmaz» der gibilerinden sağa sola salladı, 'sen değil, ancak ben' der gibi. Karım arkamda duruyor, dinledi sesi. «Ne demek istedi?»

Nise, «Yönetimden 'özür dilemeni' salık veriyor» dedi.

«Olur,» dedim bekçiye, biraz beklemesini söyledim. Mavi tuvalet kâğıdı üzerine bir kol ve

kol üzerine bir saat çizip bekçiye verdim. Bekçi baktı tuvalet kâğıdına, «Yuvvvvv!» dedi.

Nise'ye göre, bekçi yanıtıma çok üzülmüş. Bekçiye ne!. Kâğıdı Sayın Yakına götürecek.

On dakika geçti, geçmedi. Bekçi pembe tuvalet kâğıdına yazılmış yanıtı getirdi. Büyükçe bir ayva çizmişti Sayın Yakın kâğıda.

Karım Nise, baktıktan sonra, «Bu yanıta göre» dedi, «seni artık kimse kurtaramazmış.»

Günler akıp gidiyor. Evin çevresindeki binalar yükseldi, yükseldi...

Görkemli binalar arasında sıkışıp kalmış evceğimizin penceresini açıyoruz arada sırada, görebildiğimiz kadarıyla mavi gökyüzüne bakıyor, derin nefes alıyoruz.

«Çarşı» için dışarıya da çıkmıyoruz. Kapıya gelenlerle el kol, parmak işaretleriyle anlaşıyoruz.

Basit gereksinmelerimizin, ölmeyecek kadar almamıza izin verilen yiyeceklerin parasını dernek karşılıyor. «Dışardakiler», bizim «içerde» olduğumuzdan habersiz. Para, mektup, gazete... «Bu adreste yok» diye geri gidiyor. Dernek, beni «Yaşamayan, yaşayanlardan biri» haline soktu.

Ev gündüz bile karanlık. Elektrik yakıyoruz.

Evin iki odasında dilediğimiz gibi gezebilme özgürlüğünün tadını çıkarıyoruz.

Sakret, Lazöy ile karısı, çevresi, çocukları, Ada halkı yitirmek istemedikleri huzurun mutluluğunu yaşıyorlar.

Daha ne isteyebiliriz ki?..

ADA'DAN KURTULDUK MU ?

Dernek Başkanı Sakret 'Coup d'Etat'sız dört yıl daha görevini büyük başarılarla, Adalıların desteğiyle sürdürdü. Lazöy de Genel Sekreterliğini.

Dört yıl sonunda Sakret —zorlanırsa kabul edeceğini söyleyerek— yeniden dernek başkanlığına seçildi. Dernek genel kurulunda oyların yüzde 99,99'unu alarak. Yüzde 99.99'dan geri kalanı benimle karımın oyuydu. Hapishanede yaşasak da oy özgürlüğümüz elimizden alınmamıştı. Ne uygar düşünce!

Sakret, genel af çıkardı. Bu affın kapsamına tavşanlarla yılanlar alınmadı.

Ada'da benim gibi dört bir yanı çevrilmiş özgürlük içinde mutlu yaşayan başka biri yoktu.

Genel aftan yararlandığım bildirildi. Bir sabaha karşı motora bindirdiler karımla beni.

Karşı sahile çıktık.

Gazetedeki işime döndüm. Yazı yazabiliyor, ancak sözcükleri çok kısa söyleyebiliyordum:

«Evet» diyeceksem, «evvvvvv!» diyordum.

«Hayır» diyeceksem, «haaaaa!...»

Derneğin adı geçince ise daha bir uzuyordu konuşmam: NaaaaHaaaaNaaaaa! gibi bir şey.

Nasah Lamec'le öteki arkadaşlar çok ilgileniyordu benimle. Doğrusu mutluydum.

Lamec başımdan geçenleri yazmamı istedi bir gün. Artık yaralar kapanmıştı, öyle inanıyordu. Oysa içimde bir sızı vardı, kanayan bir şeyler sürekli. Bu illet hiç geçmeyecekti.

Bir sabaha karşı oturdum yazmaya, üç beş gün sonra bir sabaha karşı bitirdim kitabı. Verdim Lamec'e.

Basacak gazetede, sonra yayımcım Ülfük her sözcüğü kuyumcu terazisinde ölçerek kitap olarak yayımlayacak.

Bilge kişiler, deneyimlerle gelişmeleri izleyip Sakret'i yakından değerlendirenler, yazdıklarımı yayımlamamamı istedi:

«Bütün bunlar birer düş!» dedim hepsine. «Bir düş! Uykuda görülen, inanılmayan, gerçekdışı, hepsi düşlerin ürünü.»

Fakat onlar, derneğin bu yazıları düşlerin anlatımı kabul eder görünüp bir süre bekleyeceğini ne var ki, aradan zaman geçtikten sonra başka bir yazımı ya da başka bir kitabım yayımlandığında bunları neden göstererek üzerime çullanacağını söylediler.

Bekçilerin üzerime salınacağını veya başka yollardan —kesinkes— geçmişin hesaplaşmasının yapılacağını içtenlikle vurguladılar.

Herkesi dinledim, elbette. Sakret bütün bu anlatılanları yapacak güçteydi artık. Bir padişah, bir şah, bir kral, bir imparatordu Sakret. İç dünyasında yatan gerçekler Adalılarca bilinmeyen, bir iyi niyet meleği gibi kabul edilen —bana göre— sıradan, duygusal, kuşkucu, tilki gibi kurnaz bir insan.

Yarım bardak birayla sarhoş oluyordum.

Bir gece dayanamayıp:

«Pi.....! Dö.....! Kaaaaaaaaa!» diye isyanımı dile getirdim.

Karım ne demek istediğimi 'çevirdi' arkadaşlara:

«Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın!»

«Olmaz olmaz değil, olur olur» diyorum.

Zahmet edip kitabı okuduktan sonra —bir yazım, başka kitabım nedeniyle— başıma bir şey geldiğini duyacak olursanız anlattıklarımı anımsayınız, arkadaşlarımın uyarılarını da.

Teşekkür ederim.

NOS



CÜNEYT ARCAYÜREK AÇIKLIYOR dizisiyle kırk yıllık birikimlerini kitaplaştıran *ARCAYÜREK*, yazın dünyasında kendi türünde haklı bir yer yaptı. Yakın tarihimizde uzunca bir dönemin yaşanmış bütün siyasal olaylarını, bütün ayrıntılarıyla kaleme almayı sürdürürken *ARCAYÜREK*, bu kez karşımıza yepyeni, değişik bir yapıtla çıkıyor:

KU – DE – TA

ARCAYÜREK'in kitabın başında da altını çizerek vurguladığı gibi *KU – DE – TA*, bir öykü denemesi.

KU – DE – TA, sosyal ve ekonomik gelişmelerin, toplumlarda kalıcı izler bırakan önemli olayların düşsel bir çevrede, düşsel kişiler ve oluşmalarla yoğrularak nasıl anlatılabileceğini gösteren bir kitap.

Bütün yaşamı boyunca özgürlüğü, adaleti ve gerçek demokrasiyi arayan, bu üç kavrama tutkun bir gazetecinin düşleri *KU – DE – TA*. Olayları, gelişmeleri, kişileri düşlerdeki biçimiyle anlatmaya çalışan bir öykü denemesi. Bir bakıma "büyüklere masallar" diyebileceğimiz bir kitap.

Düşsel bir yerdeki, düşsel bir toplumun çarpıklıkları ve bu çarpıklıkları yaratanların öyküsü *KU – DE – TA*'yı beğeniyle okuyacağınızı umuyoruz.

kapak baskısı pan matbaacılık ankara 12 14 22

KDV dahil [illegible]